olga caba

ROMAN

TOTALITER ALITER

26 septembre 1991

de la
part de l'auteur

OLGA CABA
TOTALITER
ALITER

Coperta de C. Guluță

OLGA CABA

TOTALITER ALITER

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ

1982

Era o după-masă de vară ca oricare alta, şi tocmai asta era curios. Lunca, surîzătoare şi adormită în soare, cu pîlcurile ei de mesteceni în iarba înaltă pînă la desişul arinilor, unde curgea rîul, avea farmecul tăinuitelor păşuni ale Antichităţii, şi nu păreau s-o înnoade cu ziua de azi nici firele de telegraf, nici huruitul surd al vreunui motor pe şoseaua îndepărtată. Zborul rîndunelelor stria văzduhul, lăsînd privitorului amintirea lineară, puţin arcuită, a ceea ce fuseseră ele împreună în acea clipă, preţ de o lungă respiraţie, umplută de suspensie, după ce, inconştiente de imaginea mobilă înscrisă în urmă-le, zburătoarele ajunseseră departe şi făceau altceva. Albinele zumzăiau a somn, şi lumea era închegată din lene delicioasă şi o desăvîrşită dulceaţă.

Cucoanele povesteau un roman de dragoste şi război, cu lacrimi multe şi întîmplări răscolitoare, se simţise puţin mişcată şi ea, şi asta o dezgusta. Bărbaţii, eliberaţi întrucîtva de opresiunea nimicitoare a nevestelor, pe toate laturile aşa de bine cunoscute, o luaseră înainte şi vorbeau de pescuit şi de meciuri. De motoare.

Se despărţise de ei. Din iarbă se iviră două puncte albe, urechile unui iepure ridicat în două labe, care se spăla pe mustăţi. O văzu şi rămase nemişcat un lung moment, care însă pentru el nu era timp, ci o desăvîrşită uitare de sine. Se întreba absorbit ce putea fi arătarea aceea înfăşurată în albastru, care îl privea şi ea, emiţînd unde tulburătoare. O ureche i se răsfrînse la gîndul că ar putea fi o forţă vrăjmaşă, mult dăunătoare pentru Iepurime, pe cînd cealaltă rămase ciulită în chip

de semn de întrebare. Subit, se rupse cumpăna care îl ținuse încremenit, sări și dispăru în tufiș.

Atunci apăru Farfuria.

Nu se știe cînd și cum s-a înființat deasupra arinilor, sclipind aproape familiară în lumina soarelui nostru, evoluînd fără zgomot, imediat deasupra frunzișului, foarte jos, albăstrie, semănînd cu două blide adunate la buze, rotindu-se pe axa înclinată într-un unghi ascuțit cam de 20 de grade, ca o canotieră trasă hoțește pe un ochi. Putea avea diametrul de șase metri și înălțimea de doi și jumătate. La mijloc se înșirau, ca niște dinți, hublouri multe, dreptunghiulare. Avea un vag aer milităresc, amintind de o armă bine lustruită și pusă la punct pentru paradă, dar aducea și a cap de rechin, cu dinții la vedere. Încordîndu-ți auzul, deslușeai un foarte ușor susur, ca foșnetul unui jupon de tafta sub o fustă, poate doar o închipuire.

Rămase țintuită locului. Picioarele se înmuiară sub ea și căzu în iarbă, în genunchi. Din acoperiș, o antenă abia văzută se lungi în direcția ei. Arătarea întîrzie, oprită în aer, apoi, cu iuțeala gîndului, prea rapid ca privirea s-o poată urmări, se avîntă în sus. Totul durase doar șapte-opt secunde.

•

— $e^z=2+357-x+y-10328$, spuse Pand.

Zem rămase gînditor.

— 721+x.tr.s, spuse apoi, cu obișnuitul lui calm, corectînd unghiul zborului.

Celălalt răspunse că nu s-ar mira să fie așa.

— x—a+b=12164 ? întrebă subit.

Zem încuviință laconic :

— O. K.

Pe urmă nici unul din ei nu mai scoase o vorbă mai bine de șapte ani. Atunci Zem spuse :

— Am pierdut șapte ani și jumătate.

— Să ne întoarcem, opină Pand.

Mai trecură cîțiva ani. Pesemne aveau nevoie de odihnă.

Pe cînd timpurile dezlănțuite șuierau astfel deasupra ei, rămase întinsă în iarbă. Cineva o strigă pe nume, era ca și cînd o muscă îți dă tîrcoale.

— Ce-i cu tine aici ? Te-am căutat peste tot.

Daniel se aplecă și o ajută să se ridice. Rochia i se umpluse de rouă, mîinile i se lipeau de lut. După cinci pași, își aminti de coș și se întoarse. Zmeura culeasă era toată împrăștiată pe jos, și el o ajută s-o adune din iarbă. Se simțea ca după un somn adînc, care se risipește alene. *Le songe se dévide avec une paresse angélique.*

Cînd a avut timp să doarmă ? se întrebă Daniel. Doar n-au trecut nici cinci minute de cînd ne-am despărțit. E șuie nevasta asta a mea, întotdeauna mi-am spus-o !

— Ce e cu tine ? Nu ți-e bine ?

— Voi n-ați văzut-o ?

— Ce să vedem ?

— Farfuria.

— Ai pierdut o farfurie din acelea de plastic ?

— Nu, n-am pierdut.

— Noi vrem să mîncăm, făcu el cu însuflețire. Am găsit un cuib de umbră lîngă apă, sub arini. Ai împachetat costumele de baie ?

Toți ședeau în iarbă, George înfigea felii de carne în frigarea meșteșugită cu briceagul, împlîntînd bucățele de slănină între ele, după ce nevasta lui le frecă cu usturoi. Irina ascuțea la frigări, și Daniel se apucă să clădească rugul cu mult zel și pricepere. Era una din situațiile care pun bine în evidență calitățile cerute unui inginer agronom.

— Dă-i foc, Dominic.

— Stai, să mai aducă vreascuri. Unde-i Dominic ?

— Undeva printre tufe. Pescuiește.

— Du-te tu, Irina.

Cînd focul se înălță clătinînd aerul în straturi de sticlă lichidă, sosi și Dominic, cu două știuci mari. Fu primit cu ovații și începu să despice știucile de vii. Laura simți că i se face rău.

— Dă-mi ceva de băut.

Daniel îi spuse că îi dă, dar numai după ce mănîncă. Fără să mai spună ceva, Laura scotoci în sacul de rafie și dădu de sticla cu vinul de vișine. Vinul era tare și

își turnă de două ori, înghițind pe nerăsuflate, se sprijini apoi cu spatele de copac. Lucrurile începeau să se mai rînduiască, să se mai așeze, nu chiar în apropierea ei, ci undeva puțin mai în lături. Fiecare lucru avea un *alter ego* care nu se vedea, dar persista să existe chiar așa, nevăzut, părînd mai important decît dublura lui din sfera evidenței. Viața se despica în nenumărate foi subțiri și continua să se desfășoare în toate deodată, în ea, în afara ei, înaintea ei și în urmă cu o zecime de secundă sau cu mulți ani, era foarte greu să aduci la numitor comun atîtea planuri, toate adevărate, dar clătinate, deranjate de conștiință, poate aievea, poate nu, asemenea straturilor de aer lichefiat din preajma focului. Știu în clipa aceea că o lume așezată pe baze statice e un fals și, oricît ar fi de neconcludentă o abandonare de sine în voia codrului de senzații ce o țineau în puterea lor, ea se află totuși mai aproape de realitate decît dacă ar rămîne fixată numai la una dintre lumile aparente, și anume la cea îndeobște luată drept definitivă. Totuși, practic, e preferabil să te prefaci că iei drept bună și validă acea continuitate aparentă, chiar dacă o vagă îndoială, o bănuială neformulată încă sau cine știe ce preștiință au demontat în noi validitatea ei de ultimă expresie a realului. Suprafața dintîi e cel mai comod plan de evoluție pentru noi, mulți cred chiar că am fost creați să ne mărginim doar la el. Sfinții au fost și ei pedepsiți din cauza transgresiunilor numite extazuri, prin care au reușit să depene timpul dincolo de îngrădirile legale. Întrebarea e dacă a mai persistat din ei, aici, în timpul existenței pămîntești, ceva care să poată fi pedepsit. Dacă Ioana d'Arc sau Cristos nu cumva s-au detașat completamente din timp înainte de supliciul lor, care ne pare așa de injust.

Este plăcut să șezi într-o după-amiază de vară la umbră, cu picioarele înfundate în iarba moale și cu spatele rezemat de un trunchi care îți împrumută ideea stabilității, și să absorbi ademenitoare miresme foarte pămîntești, cum sunt izul acrișor al fumului de vreascuri împletindu-se cu mirosul fripturii suculente. Dar să nu te gîndești prea îndeaproape la toate astea, sub nici un unghi, ca să nu-ți vină în minte că, înainte de a se trans-

forma în miros îmbietor de friptură, berbecului îi plăceau multe lucruri, ca și ție, deși probabil altele, și își trăia și el viața lui, și ce dacă nu era așa de deștept, deși, cine știe, poate că era, totuși a fost prins și înjunghiat cu atîta cruzime, a suferit așadar o groaznică silnicie, și unii cred tot mai insistent că și vreascurile chiar... și știucile de adineauri... destul! De ce să observe și alții că antenele mele foiesc ca un cuibar de caracatițe?

— Laura, te-ai îmbătat.

— Deloc.

— Nu mai spune!? Dar se vede pe tine.

— Și ce dacă?

Pe retină, figurile evoluează numai în două dimensiuni, ca la cinematograf. Asta se întîmplă pe baza unei reciprocități multiple. Nici eu nu am în ochii altora mai mult decît aceste puține dimensiuni îngăduite, sau, dacă se creează o a treia, ea va fi prin necesitate falsă. Ca și aceea în care gîndul meu îi cufundă pe ei. Ar trebui să se respecte valoarea și taina dimensiunii fiecăruia.

În depărtare adie abur subțire. Dealurile sunt curbe albastre foarte line, fragile ca mătasea, așa cum spunea Blaga tocmai despre ele. Mai încoace, farfuriile galbene de floarea-soarelui sar în față din rînd. Gauguin zicea că galbenul ar fi culoarea preferată de Dumnezeu, dar eu mă îndoiesc că El ar avea slăbiciuni și preferințe, toate runele rămîn nedescifrate, și să te ferești să spui vorbă mare. Nici măcar „nu". „Socotesc", ori „mi se pare" este destul.

Unde-o fi iepurele? Cioara șade pe cracă exact deasupra capului meu. Hîș, cioară! Habar n-are. Cum rămîne cu faimosul tău spirit de toleranță, de *leben und leben lassen*, de care te ții așa de mîndră? Păi, dacă cioara nu mă lasă să trăiesc! De ce să fiu condamnată la mai multă toleranță decît ea? Hîș, cioară!

Piatra nimerește, bineînțeles, alăturea. Cioara mai întîrzie o clipă în suspensie, apoi dă din aripi tentativ de vreo două ori, croncăne și, învingînd leneș gravitatea străbună, își ia zborul. De la miazănoapte o ajunge o adiere rece.

Pînă acum te-am tot supus, îi spune gravității în gînd, eu am rămas mereu deasupra. Dar oasele mă dor

și îmi întind aripile tot mai greu, ca pe o umbrelă veche cu arcurile ruginite. N-are să mai meargă mult așa, azi-mîine oi cădea grămadă noaptea în pădure sub o cetină și nu m-oi mai putea ridica. O să mă mănînce vulpea de vie. Ce să-i faci ? Asta-i viața.

Din fundul pămîntului, gravitatea răspunse cu un oftat :

— Ei, da. Te-oi răpune și pe tine pînă la urmă.

— Tot tu ai să cîștigi. Cînd a fost altfel ?

— Te-i lepăda de învelișul ăsta zburlit, gemu gravitatea, mi-l lași mie și-apoi n-oi mai avea nici o putere asupra ta.

— De, încuviință gînditor pasărea neagră, nădăjduiesc să-mi fie mai ușor după aceea.

— Cu mine rămîn numai deșeurile, oftă cea din fundul pămîntului.

— Nu mai plînge și nu mai filozofa atîta.

— Ce să fac, plînse cea din adîncuri, cu meseria asta a mea și la anii mei, prea ajungi să vezi multe ca să nu devii filozof.

— Rămîi cu bine ! îi strigă cioara și se ridică în văzduh.

Își aminti apoi că gravitatea rămînea prezentă peste tot și nu-și putea lua deocamdată rămas bun.

Nevasta asta a mea e o zănatecă, gîndi Daniel, uitîndu-se la Lia și la Irina. Astea două sunt femei mai de nădejde, pun murături și cloști, fac straturi în grădină. Femei cu scaun la cap, ce mai ! Irina stă pe o pereche de picioare zdravene ca ursul, ca o statuie de Bourdelle. Asemenea suporturi îi reneagă unei femei orice drept la o viață spirituală. Mă mir că femeile, mai bine zis feministele, că nu-i totuna, nu-i totuna deloc, n-au făcut niciodată demonstrații împotriva lui Bourdelle. Bineînțeles, ele nu simt nevoia de a trăi o viață spirituală. Figurile lui Puget și Dianele din Antichitate ce picioare înaripate aveau ! Se semnalează oare aici un eșec al feminismului, cu tacitul consimțămînt al celor direct interesați, poate dintr-o dorință secretă a lor de a se supune cît mai des tainicei gravități care le cheamă îndărăt în preistorie ? Poate că ele nici nu doresc să se emancipeze decît pentru a cîștiga dreptul de a recădea cît mai

des în preistorie, în matriarhatul care le îngăduia un consum nelimitat de masculi ? Norocul nostru al tuturor este că nu ne stă scris pe frunte tot ce gîndim. Omul nu poartă vina gîndurilor sale. Ele vin nechemate, n-ai ce le face. Sistemul se erijează numai pe hîrtie. Numai pe hîrtie, printr-un imens efort al voinței, devii cineva, poți exista cu adevărat. Altfel, ești ca oricine, într-un cuvînt, nu ești nimeni. Ca molusca ești, ca pribeagul adormit pe marginea șanțului, împăcat cu dulcea realitate de a nu fi nimeni. Existență însemnează exprimarea gîndului tău. Cel puțin la noi, în Europa. Cine nu se exprimă nu există. Nu-i negați omului elementara dorință de a exista.

Dominic se gîndea că îl doare stomacul. De vină e numai Irina, cu murăturile ei. Mă otrăvește cu gogoșarii ei în oțet, cu varza ei, poate o face dinadins. Și nu le pot rezista, domnule, mă topesc după ei, bine că n-a adus un borcan și aici, că îmi fac niște arsuri, de văd stele verzi ! Norocul lui Daniel că Laura nu se pricepe să facă murături. Ia să-i duc o bucățică de friptură !

Se ridică în picioare, însuflețit. Se trezise în el cavalerul străbun, ocrotitor de văduve și orfani. Uitase că nu se scula aproape niciodată să-și cedeze locul unei femei, decît cel mult de rușinea altor bărbați care se uitau la el.

— S-a prelucrat planul, s-au desenat proiectele, or să fie afișate la căminul cultural. Cînd ? Cît de curînd.

E vorba de ceva ce ne privește îndeaproape. Să te scoată din curtea strămoșească, să te vîre în cotețele alea cu etaje multe. Totuși, nu pot urmări vorbele lor. E mai simplu să-mi pun masca și să mă uit la ei gîndindu-mă la altceva. Să-mi închipui, de pildă, că stau în mijlocul unui rîu însorit ca ăsta de aici, mai bine să nu precizez, conturul l-ar ucide. Rîu vag, larg, cu mersul moale, molcom, rîul prin excelență. Rîul. Stai în mijlocul lui, singur, îl lași să te împrejmuie, să te cuprindă gîndul că tot ce vezi nu e decît un reflex de întîmplări fără pondere, răsturnate pe pînza mobilă și poleită. Ceea ce există în adevăr este numai curentul, larg și puternic, irezistibilul curent. Numai asta e sigur. Numai mișcarea există. Ar trebui să se ridice un templu întru preacinsti-

rea mișcării ăsteia, pe care nici zeii nu o pot opri. La ce te gîndești, Laura? Mi-e somn. Te mănîncă țînțarii, lasă-mă să te învelesc cu haina mea. Ce bine te alină clipocitul apei sub tufă.

Dar cele văzute adineauri? Rîul, sclipirea, zîmbetul lichid care mă cuprinde cum se împacă cu neprevăzutul? Cu trăznetul, cu miracolul, cu coborîrea zeului? Întinsul împăcării sfîșiat dintr-odată de verticala uluitoarei afirmații? Ca să fiu sinceră cu mine însămi, trebuie să mărturisesc că am așteptat-o dintotdeauna. Și, totuși, cît îmi vine de greu să mă gîndesc la ea! Mi-e teamă să nu mă obișnuiesc cu gîndul, cum se obișnuiește pisica cu fel de fel de aparate electrice și poate trăi neturburată în preajma lor fără să se mire. Te obișnuiești și cu prezența profeților și nu-ți mai pasă dacă sînt răstigniți. De atîta vreme așteptăm un nou profet, încît au început să apară o sumedenie de bameni cu barbă, dar bărbile lor indecente nu pot ascunde durerosul adevăr că ei nu au nimic, dar absolut nimic de spus. Tac pentru că ar fi profunzi? Cine știe? Nu se pot exprima decît prin barba lor, prin zîmbetul lor pîngărit și melancolic. Îți vine să le plîngi de milă.

În definitiv, ce nevoie mai am de alți profeți? Ca să mă susțină în cele ce mi s-au revelat fără ajutorul lor? Adineauri am intuit cifra de dincolo de zero, deși la școala primară am avut dificultăți cu tabla înmulțirii. Elevii care o știau pe dinafară n-au intuit-o, nu-i simțeau nevoia. Dar eu am avut absolută nevoie de numărul ăsta ieșit din serie, de cifra asta de dincolo de zero, care totuși nu este un minus, ci o apucă în altă direcție, în afara verticalei + —, pe teritoriul neexplorat, inexplorabil, rătăcind pe cîmpiile miracolului.

*

Lampa lui Aladin atîrna deasupra patului și avea mii de fațete de cristal cuprinse în chenarul petalelor de bronz. Turna lumină moale de miere, voluptuoasă, aurie, în care colțurile mobilelor își pierdeau agresivitatea. Covoarele umbrite prelungeau odaia în pășuni înflorate, libere de opreliștea pereților pierduți în întuneric. Amin-

tirile zilei se mistuiau și ele și frămîntările ei își pierdeau ființa. Uneori parcă lipsea tic-tacul unui ceasornic credincios, unul care să nu măsoare timpul-robot, ci unul croit anume după chipul și asemănarea ta, un timp pentru care nimeni să nu-ți poată cere socoteală, la fel cu cel depănat de murmurul unui rîu. Mare vrăjitoare poate fi și o lampă, și alegerea ei cere multă chibzuială. Cei mai mulți oameni nu sunt în stare să-și aleagă una, așa cum rămîn nepăsători la tot ce-i înconjoară.

Există lămpi și lămpi. Unele, ca niște bice de lumină, aprind oglinzi, aspre cristaluri, altele, reptile albăstrii, ofilesc fețe, flori. Abajururile de sticlă colorată pot ucide o încăpere, noroc că prea des se află sub ele, de la bun început, flori de ceară, perne roz de satin cu trandafiri de lînă, și cucoane cu peruci de lînă, lacuri bîntuite de lebede, poze cu nași împăiați, nici un păcat dacă astea toate sunt reduse la tăcere.

Omul care se mulțumește cu lampa cazonă și cu becul gol are părul tuns la centimetru și dimineața umblă prin casă îmbrăcat cu maioul de corp și pantaloni cu croi milităresc, are sufletul searbăd, înclinat spre cruzime. Nu știe de glumă, grădina lui cu zarzavaturi e fără buruieniș, crește și un porc, sau dacă nu poate, îi duce dorul fără să știe ce-i lipsește. Femeile frumoase vor favoriza abajurul roz cu sau fără ciucuri, căci niciodată nu li se pare că arată îndeajuns de tinere, cei cu studii în drept sau politehnice, care țin prin sertare batalioane de creioane strașnic ascuțite, citesc fioroasele lor tratate la lămpi cu tije de metal și abajururi verzi de porțelan căptușite cu alb, lunguiețe în sens orizontal, ca cele din birouri, niște lămpi îngîmfate, obiective și pline de importanța lor, distrugătoare de atmosferă, asemeni posesorilor lor. Femeile, poeții și foarte puțini alții își dau seama că lampa este o ființă și că în ea, ca și în tablourile vechi și în ceasuri, bate inima unei odăi.

Lampa lui Aladin aparținea fermecătoarelor obiecte în aparență foarte vechi, de care dai într-o zi ploioasă într-un colț de talcioc, printre desuete marafeturi, te oprești trăznit în fața lor și imediat te apucă o panică nebună, nu cumva să ți le răpească cineva înainte să apuci să faci un gest, să-ți deschizi gura. Teama este cu

totul nefondată, căci foarte puțini sunt cei care ar rîvni la ele.

Cu toate astea, nu o cumpărase la tîrgul de vechituri. Era o lampă nouă, descoperită cu totul întîmplător în magazinul de mobile al unui orășel de provincie. Lîncezise multă vreme, tot mai uitată și tot mai plină de praf, printre abajururile pictate cu roze și apusuri de soare și candelabrele cu țurțuri de sticlă care se primeneau în juru-i în mare grabă, căutate ca pîinea caldă. Fusese făurită de un suflet de artist care lîncezea și el, cu toate că știa ce însemnase pe vremuri o lampă și cum se cuvine să fie ea astăzi, într-un cuvînt, cineva care avea o idee de ceea ce trebuie să fie o lampă. Căci ea e menită să devină sufletul unei case, să fie discretă, cu nimic frapant, și să nu pară frumoasă decît dacă este privită cu luare-aminte. Să aibă, într-un cuvînt, calitățile cele mai de seamă ale unei femei.

•

Sub lampă, orele serii curgeau orizontal și nimic nu părea să le tulbure trecerea lină. Motanul dormea pe pernița-i roșie de lîngă sobă. În somn torcea și, torcînd, ajuta doamnei să-și țeasă covorul.

Dintrodată tresări spasmodic și mustățile îi zvîcniră de trei ori. Motanul visa urît. Ce poate vedea motanul în somn cînd visează urît? Sau chiar cînd visează frumos? Și cum poți avea vise rele cînd dormi sub lampa lui Aladin? O fi mîncat prea mult pește motanul și scrumbia s-o fi preschimbat în cîine-fantomă. Mai știi cîte forme poate lua un pește după ce ai crede că și-a încheiat socotelile pămîntești? Trezește-te, Mau, să nu te sfîrtece peștele cîine-fantomă.

Timpul nu mai curge orizontal, timpul s-a poticnit. Mau se uită fix, cu ochii rotunjiți. Mau se miră. Pînă și omul, în pragul trezirii, mai păstrează în privire o amintire din rai, darmite pisica? Ea, care se află întotdeauna mai aproape de grădina făgăduințelor.

Cine te-a trezit, motane? Nimeni n-a vorbit aici, a amuțit pînă și adierea de sub geam în crengile tamarisculuí. Și ce asculți așa de încordat, cu urechile-cuțite

aprig înfipte în aer ? Prin privirea ta verde trece un nor peste grădina Hesperidelor. Afară, în curte, cîinele cel adevărat s-a pornit să schelălăie. Încet-încet, odaia se umple cu un zumzăit abia simțit, iar lampa lui Aladin clipește o dată lung, apoi încă o dată ; se clintește, se clatină, legănată ușor-ușurel pe lanțul ei de bronz. Amuțesc toate. Zumzetul se mistuie ca într-un spațiu străin, necuprins de ziduri, unul neîngrădit, neștiut, desfășurîndu-se în chip de unduiri ale unei alte rînduieli. Acolo piere susurul, în acel gol nebănuit, ignorînd orice obstacol perceptibil, răpit de un plan suprapus ăstuia de aici, dezlegat de cel de aici, absorbit, topit în necunoscut. Un moment, odaia toată păru a se clătina la marginea unei prăpastii — colivie atîrnînd peste hău, sau numai peste o șovăitoare aducere-aminte ? Cei de pe tărîmul ăsta își reveniră cu un fior și pierdură pe loc amintirea clipei ce fusese.

Motanul își pleoști urechile și, sprijinindu-se cu bărbia pe labele întinse, își închise ochii. Prăpastia se închegă la loc fără nici o rană, apă despicată în urma unei bărci. Doar perdelele mai oftară o dată, iar lampa, descumpănită și ea o secundă, se opri și începu din nou să umple odaia cu miere pînă sus. Un cîntec fugar adie a părere, poate trecea prin noapte un radio vagabond.

Obiectele, străbătute o clipă de cutremurul de adineauri și gata de a sări din loc, se reașezară în nemișcarea lor obișnuită, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Și nimic nu mai păstra urma ciudatei strămutări, materia nu-i putuse înregistra frecvența de undă de dincolo de limitele perceptibilului. Numai spiritul vibra încă turburat de un vis vag, de șovăitoare nedumerire.

Ridică ghemul scăpat din mînă și continuă să depene lîna aurie de pe sculul întins pe speteaza scaunului. Galbenul, culoarea preferată a lui Dumnezeu ? Cel care este și nu este și s-a dezintegrat adineauri în mod de negrăit, cu nimic mai consistent decît un suspin. Volatil, fără contur, oare cu ce aduce ? Poate cu amintirea unei miresme înainte s-o poți recunoaște. În ultima vreme avusese de cîteva ori senzația asta fugară de rătăcire într-un gol virtual, umplut de ființe posibile. Ajunsese să se întrebe uneori dacă mai e în toate mințile.

Lui Daniel nu-i vorbea de nedumeririle ei. Nici cu cei mai apropiați nu poți vorbi despre orice, fără ca ei să intre la idei și să te creadă cel puțin exaltat. Asta te îndeamnă să te retragi în tine și să-ți schimbi caracterul.

Sigur că nu ești normal dacă natura te-a înzestrat cu un grad de receptivitate în afară de serie. Începi atunci să bănuiești stări de lucruri de care alții nu au cum să-și dea seama. Desigur, omul se poate educa în sensul ăsta, dar cine are interesul să devină mai receptiv, cînd asta nu-l ajută în viața de toate zilele, dimpotrivă ?

Cred că pisica asta mă înțelege în unele privințe mai bine decît Daniel, cu toate că se spune că nu e decît un animal neștiutor. Dar de ce neștiutor, la urma urmei ? Sunt convinsă că știe o sumedenie de lucruri de care eu habar nu am ; iar ceea ce ea nu știe, nici n-o privește, rămîne în afara sferei bine rotunjite a lumii sale. N-o interesează imaginea ei din oglindă, fără miros și radiații, o știe falsă, știe că nu e bună de mîncare, nici de iubit, e numai un semn rece și bun de nimic, nici măcar de temut nu e searbăda umbră, și ea își spune că nu are vreme de pierdut cu năluciri neghioabe. Adineauri, cînd ascultam amîndouă așa de încordate, cuprinse de aceeași neliniște, poate ea o fi văzut ceva în plus, ceva interzis pentru mine, și s-o fi speriat puțin, dar cînd și-a dat seama că nu e vorba de vreo amenințare serioasă, și-a pus capul pe labe în poziția ei favorită și a adormit din nou.

Și lîna se deapănă înainte ca firul de poveste, și viața se deapănă și ea lină mai departe, și Mau doarme și chiar sforăie foarte subțire. Tare aș vrea să intru în visul lui Mau, ar fi un ascunziș strașnic, dar cine știe dacă mi-ar plăcea acolo, înăuntru ar putea să duhnească a șoareci morți și a brînză stătută, a lapte acru. Mai bine nu. Acum strănută, dar doarme și n-are habar, visează înainte și toarce un pic, dar numai pînă se afundă mai adînc în somnul ăsta care s-a sfîrtecat puțin cînd a strănutat. Ruptura cea mare de adineauri s-a închegat

și ea la loc, cine mai știe de piatra zvîrlită în lac acum un minut sau anul trecut ?

Bătrînul dulap de nuc, care se înfiorase și el în fibrele lui, stă neclintit și toate-s ca înainte, fixate pe vecie, de parcă nici n-ar fi luate de curentul nestăvilit și duse la sute de kilometri de locul ocupat cu cinci minute în urmă, purtate nu numai de vîrtejul nesimțit al mișcării pămîntului, ci și de cele cîteva mii sau milioane de leghe cu cît lunecaseră de atunci împreună cu toată galaxia, și așa mai departe.

S-ar putea ca și timpul să se strămute lunecînd în cel de-al cincilea spațiu, și cine știe încotro se mai îndreaptă și el. Trebuie să fii înțelept ca o pisică, să nu-ți faci asemenea probleme fără rost.

Ușa se deschide, vine Daniel. Laura tresare. Pentru Daniel, ușa se deschide asupra a ceea ce lăsase el aici cînd a plecat azi-dimineață. El e confruntat mereu aici, acasă, cu o stare de lucruri în aparență statică. Se bucură ca de obicei că toate sunt exact așa cum le lăsase el cînd a plecat acum nouă ore, îi place nespus de mult stabilitatea în care trăiește măcar acasă, pe insula lui de pace. În hol, închise telefonul, ca să fie scutit de surprize. El nu știe că lumea asta a lui, de acasă s-a clătinat între timp și s-a aflat pe buza unei prăpastii. De ce să-i mai spună lui Daniel toate astea ? Las' să fie liniștit că măcar acasă este bine.

Daniel a adus un alt aer în casă. Umblă și el în fel de fel de locuri și știe multe pe care ea nici nu le bănuiește. Se umple de alte viziuni, de peisaje. Își face veleatul într-un sat la zece kilometri de aici și are de furcă cu unii și cu alții care îl ajută să dezvolte un ulcer ; ulcerul se hrănește din el ca o caracatiță și, pentru că nimeni nu-l combate, el crește și capătă tot mai multe tabieturi ; îl apasă într-un fel cînd omul lui este flămînd și într-altul cînd este sătul, Laura știe despre el, dar numai din auzite, nu i-a simțit arsura niciodată, acreala fierbinte care pe el îl face așa de nerăbdător, și nu lasă timpul lui să se scurgă normal, așa cum se scurge pentru alții, ci îl oprește de multe ori, prinzîndu-i-l în noduri ca într-un cuibar de șerpi, ca apoi să-i dea drumul, să se pomenească ușurat, făcîndu-l pe urmă

să se poticnească iarăşi, pîndindu-l şi atacîndu-l la răscruci perfide. Şi ea nu ştie nici de ceasul pătrat din turnul bisericii, cu cadranul negru şi arătătoarele striate ca şi coada unor mîţe, îl văzuse de cîteva ori, dar nu-l ţinea minte, pe cînd lui Daniel turnul îi sărea în ochi în fiecare dimineaţă, primul lucru cînd ieşea cu maşina din aleea de castani sălbateci din capul satului. Şi el cunoaşte şi vacile care pasc în cimitirul satului, cu petele lor cafenii-închis pe şoldurile albe, şi ştie cum se înfurie popa din pricina lor, omul acela încruntat şi amărît, cu sutana înverzită şi fruntea teşită şi mult păr negru în nas, mereu în defensivă, şi vaca cea roşie care obişnuieşte să iasă din cimitir pe poarta din faţă, de fier forjat, dată mereu în lături, dacă el se întîmplă să claxoneze, căci animalul are o ciudată slăbiciune pentru sunetul acela strident şi imperios, şi cum i se aşează în faţă cînd el se apropie, oprindu-se de-a curmezişul drumului, urmată de băiatul cu puloverul roşu rupt în coate, care iese şi el în goană cu o creangă de spini în mînă, încercînd cu disperare s-o urnească din loc. Şi Laura nu ştie decît din auzite de primarul arţăgos şi beţiv, plin de sine, pornit, ca mulţi alţii, să-i pună lui bețe-n roate. Şi nici de învăţătoarea cea roşcovană şi rea de muscă, cu rîsul ei nervos şi tîmp, nădăjduind nici ea nu ştia ce, şi care avea darul de a-l turbura, deşi o detesta. Şi nu ştie cum numără el ceasurile în fiecare zi în aşteptarea aprigă a orei 4, cînd pleca acasă dacă toate mergeau bine, şi n-a văzut cîmpul sub arşiţă şi cîmpul sub ploaia cu băşici şi n-a auzit plescăitul cizmelor de gumă în lutul lipicios şi nu avea de unde să ştie cît este de greu să ridici la orice pas şi să tîrăşti după tine pachetul gros de tină ţinîndu-se de fiecare din ele, şi cît era de greu... şi cum e să pîndeşti potîrnichea care te pîndeşte şi ea, alarmată, în răsură. Pocnetul sec şi scurt al împuşcăturii zeflemisind viaţa şi sfîrşitul ei şi mirosul de ars şi gustul fieros ce ţi-l lasă în gură, cînd se apropie noaptea din cerul palid de peste pădure, şi n-a văzut nici ceaţa zorilor agăţată în zdrenţe de miriştea cu tufe de măceş. Pe el îl umpleau toate vedeniile astea pentru ea străine.

Lumea ei era mobilată altfel. Lumea ei se reducea la patru pereți străpunși de adîncimea unor peisaje cunoscute și la plimbările scurte și așteptările cu plasa în mînă și ochii pierduți la șirurile de borcane cu pește sărat și dulcețuri, pe care probabil nu le vedea. El bănuia că ea are un fel al ei de a-și lărgi viziunea, creînd sau intuind spații, altele decît cele evidente, căci și acasă de multe ori răspunsurile ei îi soseau de departe ; adevărul e că amîndoi erau doldora de gînduri aduse din lumi diferite, lumi care se întretăiau pe alocurea, dar ei doi le păstrau, chiar și acestor puține puncte de contact, înfățișări diferite ; în schimb, fluidul emis de trupurile lor, dincolo de cele erotice, bioundele în care se scăldau ca sfinții în boara lor de aureolă, pulsau în frecvențe înrudite.

În preajma ființelor ca Laura oricine se simțea bine. Ele sunt ca dătătorii de sînge care pot aproviziona orice grup sanguin. Alții, dimpotrivă, emit vibrații de înaltă frecvență ca niște ace lungi, provocînd leziuni în aura biologică a celorlalți. Ei pot trezi simpatie, admirație și dragoste ca oricine altul, cu toate astea, nici prietenii și nici iubiții lor nu le pot suporta apropierea vreme îndelungată. Pe de altă parte, bioundele nu se prezintă totdeauna în același fel, ci variază în intensitate, fiind periodic expuse la fluctuații potrivit schimbărilor de mediu și multor altor condițiuni nedescifrate încă. Atunci cînd mediul lor este liniștit și îndeamnă la tihnă și meditație, radiațiile în jurul acestor persoane devin și ele mai benigne și provoacă un minimum de leziuni.

Azi se analizează cu precizie fenomene ca poluarea aerului prin fum, gaze și alte reziduuri industriale ; nu există însă instrumente pentru a se controla vicierea mediului prin ritmul prea rapid al vieții de toate zilele, influența frecușurilor nenumărate deranjînd bioundele și clădind un înveliș ori o aură de înaltă tensiune în jurul marilor aglomerații și chiar al celor mai modeste, foarte dăunătoare desfășurării vieții.

Cînd Daniel își părăsea locul de muncă printre oamenii aceia nervoși și porniți, potrivnici lui în toate, se întorcea acasă sub lampa lui Aladin, în iatacul tihnei. Laura era unul din focarele benigne, făcînd parte dintre

acele forțe răspîndite în lume care luptă inconștient pentru apărarea ei de efectele răufăcătoare ale mediilor viciate.

Prezența, într-o încăpere, a plantelor sau a unor animale ca pisica sau o pasăre are asupra omului un efect liniștitor ; cîinele, la rîndul lui, îi împrumută și el ceva din vitalitatea lui exuberantă ; grădinile zoologice, prin puternicele lor radiații de biounde neviciate, sunt pentru om adevărate băi de energie vitală. Creșele, grădinițele, clasele primare mici sunt și ele medii sănătoase pentru omul adult. Undele emanate din ființele încă neuzate de viață sunt o hrană subtilă din care personalitatea adultului se hrănește ca motorul pus la priză, din curentul electric. În schimb, apropierea bolnavilor, spitalele, închisorile, toate locurile unde se suferă sunt foarte dăunătoare pentru vitalitate.

Ar trebui ca viitorii medici și îngrijitorii bolnavilor să fie supuși unor teste pentru a se putea stabili dacă prezența lor în mediile respective este de dorit, dacă aduce sau nu o alinare pentru cei suferinzi și este sau nu în măsură de a le îmbunătăți starea chiar și numai prin prezența lor fizică. Există ființe acționînd în chip de catalizatori ai undelor malefice emanate de alții fără să le sufere ele în ele înrîurirea, cum erau, fără îndoială, doctorul Albert Schweitzer sau sora Tereza, ființe care întrupează geniul bun al Universului. Mulți asemenea lor umblă necunoscuți printre noi, pe cînd alții, dimpotrivă, desfășoară o funestă înrîurire cu sau fără știrea lor. Așa este acțiunea unor ființe foarte agitate, care, chiar cînd nu trec la fapte, sunt în stare să vicieze un mediu prin simpla lor prezență. Odată am cunoscut un om care mi se părea deosebit de respingător și nu știam de ce ; aparența lui nu avea nimic ieșit din comun, dar răspîndea în jur o tensiune insuportabilă. Peste un an sau doi omul și-a ucis nevasta și copiii mici cu lovituri de secure, era un criminal predestinat, se simțea asta în el, cînd încă nu avea nici o vină. Poate nu avea nici pe urmă. Asemenea ființe ar trebui desființate fără durere.

— Bună seara, domniță.

— Bună seara. Ți-e foame ?

— Mi-a fost. Am trecut prin bucătărie și am devastat frigiderul.

— *Meno male.*

Laura lua ușor problemele menajului, petrecea în schimb ore lungi la războiul ei de țesut. Făcea cele mai fermecătoare covoare, dar lucra cu intermitențe, cîteodată luni de zile nu primea comenzi, altă dată țesea zi și noapte. Dacă s-ar fi ținut de lucru, ar fi făcut avere, mai ales dacă n-ar fi locuit în orășelul acela păcătos, unde nu aveau căutare decît lucrurile de duzină, de gustul cel mai comun, dar chiar și așa, cu cele patru-cinci covoare cîte termina într-un an, cîștiga destul ca să poată duce lîngă Daniel o viață lipsită de griji. Cea mai fecundă perioadă de creație o avea atunci cînd nu lucra propriu-zis, umplînd în schimb caiete întregi cu schițe și proiecte cu cerbi și inorogi pe cîmpii albastre, grădini vrăjite, codri ; între copacii supli și avîntați și în jurul păsărilor ei măiestre, știa să întindă cearșaful spațiilor vii, umplute cu freamăt ; oamenilor din partea locului le lipsea însă radarul sau sonarul să capteze tîlcul acelor spații și corespondențe, iar florile el le păreau vagi, nespecificate, nici cerbii n-aveau coarne chiar toți. Ziceau că face covoare aiurite. Întorcînd spatele țărănimii lor de baștină, foarte apropiată încă, și refuzînd cu dispreț formele ei de viață, neputincioși ei înșiși de a-și făuri un stil nou de existență, se aflau rătăciți între clase și orînduiri, își pierdeau, împreună cu rosturile vechi, și criteriile de judecată, și identitatea. Adoptau cele mai grosolane forme de expresie, aparținînd unei false urbanități, în schimb păstrau reziduuri de deprinderi vechi, care nu mai corespundeau nici vremurilor, nici unei judecăți sănătoase. Țineau în casă picturi cu contese și țigănci, castele pe lacuri, pe care le găseau frumoase mai ales femeile, și ele erau cele care alegeau marafeturile din casă. Ieșite din gospodării mai modeste, tradiționale, aveau baie acum și își spuneau una alteia „doamnă". Ar fi fost greu de definit, de fapt, cărei clase aparțineau. Jinduiau după splendorile unui trecut abia bănuit și visat în culori șui, pe care le voiau reproduse și în pernele de canapea umplute țeapăn cu zegras și brodate cu pavilioane de vînătoare în parcuri sau, alternativ, cu

desene cubiste, în nuanțe terne, urîte, mohorîte, sau, dimpotrivă, țipătoare, forme pe care pînă și lamentabila subcultură, zisă urbană, le lepădase de mult, dacă le avusese vreodată. Se ezita la hotare de cultură, totul era imprecis. S-a uitat ce este frumosul pentru multă vreme, între timp se dibuia, se șovăia.

În privința asta, Daniel avusese noroc cu Laura. Ea îi reamintea ce-ar fi uitat chiar și el în mijlocul oamenilor cu care avea de-a face. Uneori nu putea evita să bea un pahar de vin de Sfîntul Ion sau de Petru și Pavel. Vedea atunci mobilele uniforme, enorme, grosolane, date cu lac mult, ca să lucească, șezlongurile, zise „recamie", ornate cu perne pe care erau brodați cățel pudel, ca aceia purtați în lesă de cucoane cu vreo șaizeci de ani în urmă, contese, lebede și iar lebede, iar în mijlocul odăii, pe mesele grele de-o tonă, vase de flori cu cariatide din sticlă albastră, umplute cu garoafe de plastic, trandafiri din burete ; pe perete, galileanul îngîndurat în litografia cu grădina Ghetsimani, palidă stafie rătăcită în acel talcioc ; apoi cum, Doamne, să lipsească celălalt obiect de venerație, poza mărită a tatii din groapă, cu mustăți ca niște coarne și ochii bumbi de sticlă, haine de tinichea și obrajii împăiați, pictați cu roz ?

Pe toaletă, sub oglinda care mai avea și darul de a strîmba toate astea — parcă mai era nevoie ? ! — se înșiră alte poze, cu doamna casei, în ținută de mireasă, stînd alături de mirele blajin, gata de sacrificiu ca vițelul, și pomădat din belșug. Dumneaei pare mai avizată, se vede că ea a pus mîna pe el, și surîde ușurată și victorioasă, slavă Domnului că s-a isprăvit cu vînătoarea și intră în casa ei, are și congelator ; și încă una, unde ea arată mai dolofană, că eram chiar gravidă cu Jenucu, el nu pare nici aici mai dumirit, săracul, în orice caz așa se termină o carieră de bărbat. Pe jos, covoare zise persane, în culori ucigătoare. Doamne, că mîndre mai sunt toate, își zic finii rămași țărani, invitați și ei, că mai aduc brînză cîteodată. Nu cutează, săracii, să se așeze cu fundul întreg pe scaunul tapițat, anihilați de atîtea splendori de care or mai pomeni acasă multă vreme. Dacă se mai păstrează vreo catrință, ea e întinsă pe jos, să le

calce toți cu încălțările lor grosolane. Cultura veche este călcată în picioare de urmașii inconștienți, ce să-i faci!

În covoarele Laurei renăștea basmul. Daniel se recunoștea în ele înfrumusețat, cu o tainică tresărire de bucurie, se vedea pe sine în ciobănașul cu miorița în brațe, ca pe vremea cînd tata îl trimitea la pășune cu turma lui de cinci oi; o recunoștea și pe domnița din cartea cu povești, trasă prin inel cum era și puțin cîrnă, cu zîmbetul mic, și pe puii de zînă jucînd în amurg. Toate erau așa de minunat întocmite! Sorii, lunile erau părtași la toate, ei țineau cumpăna florilor și nu erau mai departe decît ele și nici mai mici, iar turnulețele bisericuțelor se pierdeau în zare, și zarea însăși cînta cu vibrații de nostalgie sugerată de vagi linii curbe. Culorile erau dulci, verdele se arăta gingaș ca iarba de primăvară timpurie sau stins ca văzut în amurg, albastrul era cețos, galbenul, ca mirișteа cea veștedă, nimic nu era chiar roșu, cel mult ruginiu ori roz-cenușiu, ca florile de tamarisc.

Din an în paște apărea cîte un client de oraș mare, un artist sau scriitor, care rămînea mult să parlamenteze cu Laura ca să obțină o promisiune. Vorbea un limbaj greu de urmărit, rostit parcă de români de pe altă planetă, ființă din care viața își luase zborul, rușinată de propria-i vulgaritate și cedîndu-și locul unui surogat pestrit și savant, palid și cu ifose, ca un schelet drapat în fireturi. Cel puțin așa i se părea lui Daniel, care era gelos, crezînd că simandicoșii vizitatori ar putea să formeze cu Laura comunități din care el să rămînă exclus; dar de fiecare dată descoperea că Laura era și ea mulțumită cînd închideau ușa după ei.

Încolo, nu se prea omora cu gospodăria. Mai trecea la răstimpuri o țigancă bătrînă și cam într-o ureche să deretice. Obișnuia să-și istorisească isprăvile amoroase cu mult haz, deși mergea pe 70 de ani; dacă era să-i dai crezare, ar fi fost vorba de niște gospodari văduvi și onorabili, cu un picior în groapă, care își încercau norocul ademenind-o în pivnița cu vinuri. Cît zăboveau la ulcior, nimic de zis, toate mergeau strună, dar cînd să se treacă la alte înfăptuiri, socoteala se schimba. Maria obișnuia să le dea în vileag slăbiciunile, cu mult realism, față de oricine. Avea mereu atîtea de istorisit, încît, dacă o pă-

zeai, nu mai isprăvea cu snoavele, iar dacă o lăsai de capul ei, tîndălea, mai ciordea și cîte-un ciorap, cîte-un prosop, dar degeaba, că femeie mai de dă Doamne nu găseai, aur să-i fi dat ! Fabrica le înghițea pe toate. Altfel, nu prea aveai cu cine schimba o vorbă, așa-zisele intelectuale cu studii erau absorbite de fel de fel de treburi și pseudotreburi, de cozi, de grijile menajului. Tipul intelectualei de provincie dispăruse, nu se mai găseau femei tihnite și lipsite de griji, se deschideau puține cărți, mai mult pe apucate, nu se vorbea de Jean Giono, dar nici de alții, decît, cel mult, la ședințe, oamenii se găseau în fața faptelor împlinite și socoteau că ar fi de prisos să discute prea mult ; în schimb, nu-l citeau nici pe Sartre, ceea ce era, la urma urmei, un cîștig.

Ce să te mai frămînți, să te omori cu gîndul ? ! Zilele treceau oricum, și moartea tot te găsea pînă la urmă. Și parcă ploua întruna. Oriunde te duceai, îi găseai pe toți buluc șezînd la televizor, la filme englezești, serialele alea vechi să dai cu ele de pereți, care se lungeau ca ziua fără pîine, și nu aveau cu ce ne ardea pe noi nici în clin și nici în mînecă. Oamenii care se uitau la ele se prosteau de tot. Nu mai știai ce să gîndești despre ei.

Laura renunțase de mult să mai facă vizite. Avea nevoie de liniște, cum avea nevoie de soare, de lapte, de miere, de aerul care și el se împuțina, de unicul spațiu în care lumea ei se putea desfășura. Cînd se găseau sub lampa lui Aladin, ea și cu motanul, de-abia atunci începea să gîndească. Nu gîndea logic decît pentru a rezolva probleme de ordin material, practic, cele legate de viața de toate zilele. Încolo, s-ar fi putut spune că gîndea în spații. Și nu numai în întinderi, care se afirmă vizibil. Spațiile ei semănau într-un fel cu cele care se întretaie la infinit în cărțile de geometrie. Lumea se întrețesea din nenumărate meridiane mobile, întotdeauna altele, virgine, reprezentînd un veșnic început, de parcă peste cele văzute s-ar fi așternut altele nevăzute și fără număr, existînd toate împreună, în același timp și în același loc. Uneori se îndoia și de existența locului ca atare, căci ceea ce se cheamă, de obicei, loc e spațiul unde se desfășoară o singură întîmplare și nu poate fi umplut decît

cu un număr limitat de lucruri, pe cînd spațiul ei oferea o nesfîrșită virtualitate de existențe pentru ființe și întîmplări diferite ; parcă nici timp n-ar fi existat și lucrurile n-ar trebui să se desfășoare unele după altele, grăbindu-se să-și ofere locul unele celorlalte, căci în mintea ei toate aveau loc deodată. Era ca și cînd peste masa ei de lucru și covorul pe care îl țesea s-ar fi așternut, împletindu-se intim cu ele, tot felul de alte lucruri, din trecutul de copac al mesei, de pildă, ori din cel de lînă de oaie al covorului ; interveneau însă și altele, care nu făceau parte din trecutul lor, dar foiau tot acolo, ca lupi, embrioni, cristale, sarea din iarbă, rîuri, zei. O defectuoasă percepere a timpului ? O idee sugerată de alții, pe care conștiința limitată nu avea cum s-o prelucreze ? Ori era vorba de un început de deraiere, care nici ea nu este altceva decît un fel de a percepe lumea, ca oricare altul ?

Nu putea vorbi de lucrurile astea, pentru că limbajul obișnuit n-o ajuta. Cea mai formulabilă dintre nebuloasele ei trăiri era bănuiala că uneori se află și în altă parte sau părți decît în cea înregistrată de evidență. Îi spunea lui Daniel : „Cîteodată mi se pare că nu mă aflu numai aici unde mă poți vedea tu, ci și în altă parte". Atunci Daniel se uita la ea curios.

— Tu ești cam zurlie, îi spunea el, nu fără tandrețe. Ar trebui să scrii poezii din cele moderne, cu cai verzi pe pereți.

El uita imediat, se gîndea la altceva. Rămînea totuși cu impresia că Laura mai vorbea aiurea cîteodată, dar își zicea că totul e-n regulă cîtă vreme nu le vorbea și altora în felul ăsta.

Ce să-i faci, se gîndea ea, dincolo de anumite limite nu poți comunica cu nimeni.

Și, vrînd-nevrînd, intra în covoarele ei ceva din cele ce nu puteau fi spuse.

Într-unul din ele se înfățișau cinci spații vaste și suprapuse, neavînd în aparență nici o legătură unul cu altul, despărțite prin linii ondulate, abia marcate. În stratul de jos, sub prima linie despărțitoare, se desfășura viața animală : șerpi și elefanți, cai, berze, girafe foiau ca într-o arcă a lui Noe. Deasupra lor se întindea o grădină paradisiacă, cu figuri omenești evoluînd printre pal-

mieri și eucalipți. Mai sus, între flori, pluteau îngeri și mai sus încă se deslușeau umbre indecise căutîndu-se cu gesturi prelungite printre comete, consistența lor părînd a fi aceea a aburilor. În stratul ultim nu se zăreau decît puncte mici și slabe, învolburate în lenețe spirale, aidoma nebuloaselor. Culoarea fondului pălea tot mai mult : pe cînd în regiunea de jos, cea cu animale, figurile evoluau pe fond ultramarin, cele din straturile de sus se desenau peste culori tot mai volatile, pînă la aurul verzui și subțire al zării din tablourile Renașterii. Într-una din creaturile ei bucolice, pe fond verde, umbla o turmă de miei, iar în mijlocul ei păștea un tigru. Un client o întrebă dacă nu este oare periculos pentru pașnicele ierbivore să aibă între ele o sălbătăciune ca aceea. Ea zise că nu, pentru că ele nu existaseră în același timp. Clientul o privi lung și mirat. Atunci ea adăugă că pe locul unde păștea turma domnise cu multe mii de ani în urmă o climă foarte diferită și pe atunci trăiau alte specii de animale acolo. Peste cele trecute se suprapun prezențe mereu noi și există clipe de mare lumină cînd înțelegi că toate coexistă, căci toate rămîn într-un fel acolo unde fuseseră odată.

— Vezi, nu știu cum să-ți spun, încheie ea, dar ți se întîmplă uneori să-ți dai seama că lumea este un singur moment de o densitate de neconceput.

El zîmbea ironic.

— De ce nu încerci să redai mai direct senzația densității de care vorbești ? Pentru că e mai greu ?

— E infinit mai greu. Poate totuși am să-ncerc într-o zi. De data asta m-am limitat să-l aleg pe tigru ca simbol.

— Un simbol pe care numai dumneata singură ești în stare să-l descifrezi.

— În orice caz, prezența tigrului ca element plastic nu deranjează cu nimic armonia întregului.

— Dar nu este logic.

— Tocmai dumneata vorbești de logică ? Crezi că versurile dumitale păcătuiesc prin exces de rațiune ?

Poetul zîmbi din nou, și ea înțelese că nu vrusese decît s-o tachineze.

— Arbitrarul în privința sensului îl răscumpăr printr-o suprafață perfect șlefuită, spuse el.

— Drept penitență ?

— Pentru care vină ?

— Aceea de a fi pricinuit cititorului o cazną și un șoc.

— Suprafața este totuși lucru mare, făcu omul, ea revendică pe drept cuvînt toată truda mea. O creație de artă este în primul rînd un act de autorealizare. Sensul unui poem ? Dar sensul îl privește pe poet, iar pentru cititor el trebuie să rămînă o enigmă, cu menirea de a dezlănțui un tumult de interpretări, ca enunțurile oracolului de la Delfi. Ca visele. Toate ca toate, dar covorul ăsta aș vrea să-l cumpăr.

— Din cauza tigrului ?

— O mare împăcare izvorîtă din cunoștințe inspirate îi pătrunde toate fibrele, transmițînd ceva din liniștea ceasurilor multe cînd a fost lucrat. O să-mi facă bine să am mereu în fața ochilor viziunea asta a vieții ridicate la înălțimea unor gesturi hieratice și lente, ca un dans sacru. La ce te gîndești ?

— Mă gîndesc că introducerea unui element izbitor de nelogic într-o lucrare, în aparență cu totul străin de rest, este un procedeu foarte ușor de pus în practică, și tocmai din cauza asta poate deveni un șiretlic la cheremul oricui, un gest mecanic de care abuzează cu ușurință șarlatanii de care viața artistică din ziua de azi este așa de bîntuită. De pildă, ce este mai ușor pentru un pictor fără talent decît să fabrice picturi așa-zis naive ? Și un pictor academic e mai greu de imitat decît unul naiv, pentru că trebuie să știi să desenezi !

— Ei da ! Poate aici rezidă cheia decadenței. În privința poeziei, cred că preocuparea de căpetenie a poetului modern este turmentarea vocabularului în căutarea disperată a cuvîntului magic. E un fel de nebunie colectivă această căutare febrilă a unei chei și pierderea oricărei nădejdi, pricinuită de bănuiala că ea nu există.

— E teama că ultimul cuvînt a fost rostit.

— Da, teama că n-au mai rămas cuvinte pentru noi. Evenimentele se precipită, ne întrec, panica a pus stăpînire pe noi toți, ne cuprinde o grabă dementă de a găsi

o formulă de salvare înainte de a fi prea tîrziu. Vorbele nu mai ajută, ele și-au pierdut greutatea, au devenit jucării. Ce importanță mai au vorbele? Mai mult chiar decît restul lumii, poeții înșiși au început să-și bată joc de ele, discreditînd însuși materialul cu care lucrează. Dar vina nu este a lor. Ei au preluat vorbele deja bolnave și obosite. Aruncate la fier vechi, moarte, îngropate în cimitir. Ne aflăm la spartul tîrgului acum.

— Cînd sfîrșitul pare iminent, atunci se ivește noul început. Eu văd mîntuirea în cifră, în tehnica de care nici nu pomenești. Artiștii sunt la pămînt și se cer izgoniți din societatea de azi, cum pe drept cuvînt i-a izgonit și Platon pe poeți din republica lui ideală. Nu știu cum s-or fi comportat ei pe vremea lui, dar în orice caz își vor merita ulterior sentința cu vîrf și îndesat. Căci cu arta lor de azi sau fără ea, tot acolo ajungem. Uită-te mai bine la podurile monumentale de peste rîurile și lacurile americane, unde fierul și betonul, răsucite ca grumazul de balaur învins sub imensa silnicie a gîndului întrupat, iau forme mărețe, la șerpuirea marilor viaducte, la poemele din beton și sticlă ale noii arhitecturi mexicane, finlandeze, așa de inspirate, și vei vedea unde și-a găsit expresie frumosul în plastică și unde își trăiește arta epocii noastre viața majoră; inginerii de geniu sînt artiștii noștri. Pe cînd o puzderie de șarlatani și pierdevară ajung la renume mondial, creatorii noilor poeme arhitecturale ale epocii, la fel cu făuritorii catedralelor medievale și ai unei mari părți din statuarul lor, ca și constructorii piramidelor și ai zidului chinezesc, rămîn anonimi. Creațiile lor vor reprezenta vestigiile noastre de căpetenie și justificarea culturii noastre, și a noastră ca oameni, cum au rămas piramidele să grăiască pentru vechiul Egipt, ridicate și ele de tehnicieni. Tehnicienii de geniu au menirea să scoată omenirea din impas, căci arta propriu-zisă și-a împlinit ciclul. Orice obiect util este azi în mod necesar mai frumos decît inepțiile noi de la „Guggenheim". Chiar și o mașină de scris poate fi frumoasă, așa cum se fabrică ea astăzi, cu colțurile rotunjite și profilul leonin. Utilitatea însăși, ca mijloc de constrîngere, își are imperativele ei, aplicîndu-i obiectu-

lui acea lege fără de care nu se poate crea nimic de valoare, căci constrîngerea este ceea ce îi lipsește artei de azi. Decît să-mi pierd vremea uitîndu-mă la toate aiurelile unei galerii de artă, prefer să văd mașina asta de scris. Are linii elegante, sobre, mi-e credincioasă, mă servește. E utilă și, cu toate astea, sau, mai bine zis, tocmai de aceea, e mai grațioasă decît lucrurile care n-ar avea alt rost decît să te încînte și, în loc de asta, îți repugnă. Adaptarea perfectă la ambianță a unei mașini sau construcții, care a găsit linia de întîlnire a celei mai mici rezistențe din partea acesteia cu cea mai mare rezistență din partea sa proprie, găsirea însăși a acestei linii invizibile și identice de întîlnire și îmbinare dintre obiect și lumea exterioară au ca rezultantă o frumusețe, s-ar spune, cosmică, perfectă, reprezentînd o fericită întîlnire dintre noi și Univers, față de care aiurelile artei de azi nu sunt decît răcnetul de disperare al celui învins și silit să-și depună armele.

— Bine, dar mașinile se fabrică în serie.

— Ce-are a face, de vreme ce modelul este perfect? Automobilele, mai ales cele de curse, cărora necesitatea de a dezvolta o viteză cît mai mare, le imprimă o linie înaripată, zveltă, extrem de elegantă, înrudită, am putea spune, cu aceea a coloanelor dorice, avioanele supersonice nu pot fi decît puternice și foarte frumoase. Vrei neapărat unicate? Ia ca exemplu marea hidrocentrală de pe Niagara. Chiar și Dumnezeu s-a mutat din biserici în hidrocentrale. A fost atras și El acolo unde se duce energia noastră, unde sacrificăm ce este mai bun în noi. Un zeu nu poate fi izgonit, el se mută. Sătul de Inchiziție, de lupte intestine, a mai ieșit El și altădată din sanctuare ca să umble pe Atlantic cu sprințare caravele, iar acum călătorește cu navele „Apollo". Așa i-o fi zodia.

— Mai știi? Poate și zeii or fi avînd zodiile lor.

— Trebuie să asculte și ei de ceva.

— Și cine a făcut legile?

— Poate chiar ei, poate alte forțe mai vechi. Dar observ că și dumneata ai început să-i pomenești la plural.

— Poate sunt mai mulți.

— Singularul și pluralul nu sunt decît niște convenții gramaticale. Spiritul Universului este desigur infinit mai sofisticat decît oricare dintre noi, așa că El nu este nici Unul, nici contrariul lui unu, adică mai mulți, ci pur și simplu se dispensează de număr.

— Păi adineauri parcă spuneai că ascultă și el de număr.

— Era o conjectură gratuită, ca tot ce se poate spune despre El. Parcă poți afirma ceva ? O intuiție genială i-a atribuit trei persoane într-una, afirmînd negru pe alb că poți fi trei și unul în același timp. Asta e marele mister al absurdului desăvîrșit, acceptarea asta implicită a unei dimensiuni a cărei percepere te transcende, și unde unu poate fi egal cu trei. În fine, El este cum este și nu poate forma un element de vocabular, ceva gramatizabil, ca un substantiv oarecare, să-i pui adjective și auxiliare după bunul tău plac, nu-i poți aplica nici măcar verbul „a fi", afirmînd prostește că este sau nu este. E în toate chipurile și nicicum. Nu este exclus să fie o undă de inteligență pătrunzînd orice ungher al lumii. Spun asta fiind conștient că păcătuiesc chiar prin îndrăzneala unei conjecturi.

— Sediul inteligenței nu este creierul ?

— În corpul nostru, un complicat sistem nervos cu centrul în creier produce acea scînteie divină care se numește inteligență. S-ar putea întîmpla însă ca undele de inteligență să existe și fără funcționarea întregii mașinării, împrăștiate în Univers în stare liberă, așa cum există sare și fier produse de organisme, precum și libere în natură. E vorba doar de o identitate cu formula mai complicată, dar ce înseamnă asta față de infinitele posibilități de combinație ale naturii ? Undele acelea de inteligență ar fi spiritul Universului, deși am putea să le dăm și alt nume. Dar tare ne-am îndepărtat de covorul dumitale. Poetul își privi ceasul. Dintr-un moment într-altul poate sosi mașina să mă ia. Gîndește-te la preț, dar să nu fie prea mare, căci pentru moment sunt lefter.

Il n'y a que le provisoire qui dure, îi trecu ei prin cap, dar nu i-o spuse.

— Ea este ? întrebă Zem.

— Da. Pand consultă fișele de evidență. Are cu trei sute șaptezeci de vibrații mai puțin pe kron.

— Atunci era afară, pe cîmp.

— Just. Obiectul ăsta moale din mîna ei a fost făcut de ea. Are aceleași frecvențe pe kron. L-a mînuit foarte multă vreme, s-a produs un cumul de personalizare, o tezaurizare.

— Culorile obiectului emit raze concentrice ondulatorii. Este ceva foarte de preț pentru respirație și pentru ridicarea vitalității. $T—k+3216417=s7347^{k}$?

Zem aprobă preocupat.

— Nu uita însă : $x—y+f^{373}=s—r.9122.100203$.

— Dar e evident. Entitatea cu care stă de vorbă este un telpochtli.

— După toate semnele.

O vreme se uitară amîndoi la ei, privindu-i prin ochean.

— Iradiaz-o pe ea cu Beta $d^{328}+z$.

— 4600, zise Pand. În cap.

*

Laura se trezi ca dintr-un somn adînc, dar așa de scurt, încît nici un ceas de curse nu l-ar fi putut cronometra.

— Patru mii șase sute, zise.

— Nu e prea mult ?

— Nu, zise Laura. Atîta trebuie să fie. În cap.

— Dar e tare mic. Înțeleg, covorul.

— Atîta costă, zise ea.

— Fie, răspunse poetul.

*

Mau avea nevoie de ea numai pînă apuca să adoarmă. Absorbea prezența ei ca pe cea mai delicioasă smîntînă, se îmbăta de ea pînă nu-l mai lega alt fir de lumea asta, apoi, cînd trecea de pragul somnului, nu mai știa

dacă ea este acolo sau nu. Se săturase de ea, își făcuse plinul.

Mai venea cîteodată Dominic, să ceară împrumut roaba sau să aducă semințe de flori. Avea mîinile cît niște lopeți și, cînd vorbea de grădina lui, era îngrozitor de serios. Ar avea nevoie de piatră vînătă să-și stropească via, așa zicea Dominic, și de sticlă pentru răsadurile de roșii și de ardei, voi săpa și șanțuri de scurgere, zicea. Încetul cu-ncetul se fierbe oțetul, mai obișnuia să spună. Grădinile cu pămîntul nisipos nu țin apa, sunt bune numai pentru pepeni, și să nu amîni pe mîine ce poți face azi. Mai știa să repare biciclete, făcea garduri de sîrmă și turna ciment, își potcovise curtea toată cu beton-armat, ca la cazarmă, zicea că așa e frumos. De cîte ori venea, nu pierdea ocazia să dezaprobe violent curtea lui Daniel, care era o junglă de tufăriș, de pomi și de zmeură neprimenită, ei lăsau și scaieții să crească, ziceau că fac flori frumoase și, la urma urmei, ei sunt cactușii noștri naționali. Tot felul de alte flori își scoteau capul ici și colo, mereu acolo unde nimeni nu s-ar fi așteptat să le vadă. O floare să răsară acolo unde a fost semănată, zicea Dominic, și să fie semănată acolo unde-i este locul. Odată, un iepure de-al lui Daniel a fugit din coteț și a trăit ascuns în curte vreo lună de zile, cîinele îl lăsa în pace. Dominic obișnuia să repete istoria asta ca să-și distreze prietenii la un pahar de vin, zicea că iepurii lui Daniel se pierd cu desăvîrșire în desișul din curte și nimeni nu le mai dă de urmă. Și cîinele lui nu e nici el bun de nimic, căci, în loc să fugărească iepurele, dormea noaptea cu el în spinare. Fel de fel de vorbe scornea Dominic. Despre covoarele Laurei spunea și el că-s aiureli și se tot minuna că se găseau nebuni să facă drum lung ca să dea bani pe ele. Dacă te gîndești bine, covoarele nici nu sunt făcute ca să te uiți la ele, că nu-s tablouri, ci ca să-ți țină iarna cald la picioare, ăsta-i rostul lor. Ce-ar fi dacă ne-am uita la toate obiectele pe care le întrebuințăm ? Ajunge, de pildă, ca o stropitoare să nu curgă și să te slujească mai mulți ani ca să te legi de ea sufletește, de ce să mai fie și frumoasă ? Nevasta lui Dominic era un adevărat grenadier. Amîndoi

dezaprobau cu severitate curțile cu iarbă și oamenii care țineau pisici în casă.

Și mai era Dina, care sculpta în lemn, foarte laborios, dansatoare despuiate și sfinte fecioare și noaptea o turmentau dracii care voiau s-o violeze. Sau avocatul odinioară dispărut, care voia acum să-și răscumpere păcatele turnîndu-și prietenii. Sau nevasta dentistului din vecini, care otrăvea pisici și turna benzină peste răsadurile altora. Lista ar fi fost mai lungă, dar Laura avu grijă să-i înțarce pe rînd. Pînă la urmă rămăsese numai cu Daniel și cu Mau, cu covoarele.

Covoarele. Laura își luă creionul. Uite, aici ar fi intrarea în pădure. Cel fel de pădure să fie ? Bineînțeles, una de stejari. Stejarul este foarte potrivit pentru o poveste, este un copac epic. Gobelinurile flamande vechi sunt pline de stejari. Ei apar și pe cărțile de joc unguresti, evocînd vremuri străbune. Pădure de primăvară cu frunzișul fraged, pornind de la galbenul acid al lămîii și ajungînd pînă la verde. Prințesa să fie dama de ghindă care stă în turnul cu acoperișul ruginiu. Ciobănașul va sta în poiană și se va uita la ea ca la o icoană. Mieii, ghemotoace de lînă sură, vor paște în jurul lui. Foarte puțin să se vadă prin frunziș din albastrul cerului. Prea mult verde, prea mult castaniu. Trebuie relevate un pic. Dacă aș face pe fondul verde doi fluturi roșii, unul mic și altul mai mare ? Bineînțeles, amîndoi disproporționat de mari în raport cu perspectiva. Nu, nu merge, ar răsturna echilibrul, ar dăuna povestirii. Vreau un covor epic. Fluturii să fie mici, vreo cinci-șase la număr, de un roșu stins. Ziua e tînără, lumina e proaspătă. Pete galbene de soare cad în iarbă printre frunze. Florile să fie mici și ele, să nu polarizeze atenția. Violet și roz, da ? semn de întrebare.

Se apucă să facă schema culorilor. Cine o să-mi amestece verdele, cine să scoată din căldarea clocotită ruginiul acela uscat care te face să-ți simți gura plină de praf, ori purpura ca mîngîierea ? Oare va mai găsi bătrînul Filotei ceva printre vechile lui boiuri ca să-mi pot țese din el cerul înlăcrămat, nici albastru, nici sur, cu nori ca mieii ? Înainte de a se apuca de o lucrare nouă, ei doi obișnuiau să se sfătuiască îndelung. Se du-

cea la el cu caietul de schițe, îi explica povestea toată și îi spunea : Aici vreau un verde așa și așa, apa să sclipească, pune-i alb mult, doamnă, de ce mult ? Cîteva licăriri ajung, las', că știu eu ce fac. Filotei asculta cu atenție, la urmă făcea ce-l tăia capul. Urmau certuri, supărări, dar tot ajungeau ei la o înțelegere. Unele culori de-ale lui, pe care nu i le ceruse nimeni, erau așa de frumoase, încît Laura, sedusă, își revizuia proiectul de dragul lor. Nimeni altul nu avea culorile pe care le amesteca bătrînul Filotei din buruienile lui. Se ducea, cît încă i-o îngăduiau reumatismele, prin toate coclaurile, cutreiera munții și cîmpia căutînd plante, pe care le fierbea acasă îndelung, le amesteca și cu alte substanțe, le usca, le pisa, le fierbea din nou, pînă ieșeau acele boiuri fără pereche, din pricina cărora ajunsese faimos. Acum nu se mai ducea să adune ierburi și curînd ea nu va mai căpăta nimic. Ce se va întîmpla atunci ? Îi venea rău cînd se gîndea. Cînd Filotei își va termina bruma de vopsele, s-a zis și cu cariera mea de țesătoare. Iar ca să scoți de la el taina acelor culori, nu era chip, spunea că nu știe, nu-și mai amintește. Crede că s-a tăiat și pădurea de unde a adus cutare rădăcină, cîmpul unde a crescut floarea cu pricina s-a arat, de cînd ! și s-a semănat cu grîu.

Cineva îi dădu într-o zi o rază de nădejde, spunîndu-i că într-un sat de munte, nu departe de Făgăraș, ar trăi un oier bătrîn care se ocupă acum cu boiurile adună ierburi fel de fel și știe multe taine.

— Am să mă duc la Făgăraș într-o zi, îi spuse odată lui Daniel.

— Ce să cauți acolo ?

— Se zice că e cineva care face boiuri.

— Iaca te duci !

Daniel se plictisea de moarte cînd Laura pleca de acasă, cu toate astea nu sufla o vorbă împotrivă. Îi cumpăra pisicii splină și cățelului ciolane și stătea de vorbă cu ei ca să nu se simtă așa de părăsit. Mai ales în zilele acelea de restriște, cîștigau animalele lui o personalitate pe care o păstrau apoi și pe mai departe. Încolo, nu se bărbierea, nu-și făcea nici patul, complăcîndu-se într-o melancolie a delăsării, și se compătimea grozav. Ar fi

vrut să slăbească, să se scofîlcească pînă s-o întoarce ea, ca să-i fie suferința înscrisă vizibil pe față. Nu reușea însă nicicum, căci pofta de mîncare nu și-o pierdea și seara se destindea și se distra foarte bine citindu-și tratatul de ampelografie. Se tot mira și el și nu-și putea explica sentimentul de frustrație din zilele cînd ea nu era acasă. Erau luați de cincisprezece ani și el nu era ceea ce se cheamă un bărbat răsfățat, ca să nu se poată descurca foarte bine și fără ajutorul ei. Și apoi, cu Laura nu se putea discuta despre cele o mie și atîtea neajunsuri ale agriculturii și grădinăritului, căci ea nu era legată de pămînt. De ce era ea legată ? Imposibil să-ți dai seama. O vedea adesea tăcută, cu gîndurile duse, mai ca o somnambulă, căzută în afara timpului, într-o absență ciudată, departe de ritmul de viață al celorlalți. Atunci se simțea părăsit și-i era frică, era ca și cînd ea ar fi murit puțin, i se părea că de și-ar fi întins mîna după ea, ar fi nimerit în gol.

Este zănatecă, își spunea el atunci, Laura mea este o zănatecă. Ce plină de viață i-ar fi fost casa dacă ar fi luat-o pe Irina, cum avusese de gînd pe vremuri. Nu regreta, se gîndea numai cîteodată. Cînd avea o clipă liberă, Irina, ca apucată, întorcea casa pe dos. Bătea covoarele, nu se mulțumea să treacă peste ele cu aspiratorul, cum fac gospodinele de azi, zugrăvea pereții cu roșu și cu flori de aur, ca unul de meserie, săpa grădina, sădea varză. Făcea murături și cînta. Daniel își amintea bine că mama lui muncea de multe ori îngînînd un cîntec ; cînd era el tînăr, cîntecele nu erau numai pentru parăzi și îngropăciuni ; ele făceau parte din viața oamenilor. Nu se mai cîntă azi, nu se mai rîde, se mai zîmbește, da, dar zîmbetul poate fi și voit, o funcțiune socială, un joc silnic al mușchilor feței, nu ceva pornit din inimă. Irina mai știa să cînte și să rîdă, da, și era mare lucru. Avea poftă și să lucreze în casă. Laurei îi era silă să mute o mobilă din loc, să întoarcă un covor pe dos ; iar de zugrăvit, nici nu putea fi vorba. Zugravul venea numai prin contrabandă, dumineca, atunci cînd ea era plecată și el rămînea acasă. Nu-i plăcea să fie deranjată, ăsta era singurul lucru pe care îl știa sigur despre ea. Cînd o cunoscuse, era mai expansivă, avea o

grămadă de prietene și ducea o corespondență asiduă cu foști colegi de școală. Cu trecerea anilor, însă, se închidea tot mai mult în sine, ca și cînd ar fi pierdut orice dorință de a comunica cu alții. Ce se petrecea cu ea ? E drept că nici el nu prea avea timp să se gîndească la ea și să încerce să-i descifreze tăcerile tot mai lungi. Era zănatecă, ce mai !

Sunt atîtea de făcut într-o gospodărie ; cînd nu e campania de însămînțare, este altceva, se sapă șanțuri pentru irigație ori intervin fel de fel de necazuri, oamenii nu voiau să lucreze viile și pace ; pe dealuri se duceau toate de rîpă, de-ți era mai mare mila, în vechile vii umblai numai pe spini și călcai pe cuiburi de iepuri și de potîrnichi, iarba îți venea pînă la genunchi, buruienile își făceau de cap, odată a întîlnit și o vulpe surprinsă care părea să se întrebe ce caută un om acolo. Altfel, se fura ca în codru. Pe ogoare veneau carele noaptea și încărcau cartofii dezgropați, lăsați pe cîmp în noroi cu săptămînile, orzul adunat putrezea afară și nu găseai camioane să-l încarci, în preajma gărilor fumega porumbul încins în grămezi ca munții, îl vedeai cale de-o poștă, oamenii se opreau din drum și-l arătau cu degetul. De găsit nu găseai un pumn de făină de mălai să-ți faci o mămăligă, aur să fi dat ! Umbli tu, inginer, de la Ana la Caiafa, să mai salvezi ceva din recoltă, dar ți-ai găsit, domnii de la județ erau mereu prinși cu treburi mai importante, nimeni nu știa cu ce, iar în slujbele administrative ședeau tot nepricepuți căzuți din lună, pe motiv că erau nașii sau finii cuiva. Un „inspector“ venit din munții Apuseni și-a plasat în oraș douăzeci și patru de fini la fel de strălucîți cum era și el. He-hei, regretate Caragiale, cel cu lanțul slăbiciunilor și altele și mai și, ce teme ți-ai mai fi găsit aici dacă ai mai fi avut ochi să te uiți împrejur.

Cînd te amărăști cu de-alde-astea, cum să-ți mai ardă de-altele, să te întrebi la ce oare se gîndește nevastă-ta ? Asta era o ocupație potrivită doar pentru eroii romanelor franțuzești de pe vremuri, că ăia erau niște latifundiari, sinecuriști și alte soiuri de pierde-vară, și aveau timp douăzeci și patru de ore pe zi să se țină de fleacuri și să taie frunză la cîini. Laura nu era nici ea o nevastă

pentru vremurile de azi, i s-ar fi potrivit mai bine să-şi întindă fustele de atlaz pe canapelele „Empire“ ale saloanelor din romanele lui Balzac. Daniel era totuşi mîndru că avea o astfel de nevastă, cu picioarele zvelte, elegantă în simplicitatea ei, foarte diferită de femeile din neamul vajnic al gospodinelor care întorceau pămîntul pe dos cu sapa în grădinile lor, înzestrate cu şolduri late şi picioarele ca butucii, rămase ca tipul local dominant chiar după ce renunţaseră de mult la săpatul cartofilor.

Ar fi vrut totuşi să ştie măcar ce-i trecea prin cap. Asta da. Unde rătăceşte cu gîndul cînd arată aşa de absentă ? Poate nici nu se gîndeşte la nimic, femeia este, pur şi simplu, distrată. Asta îl înfricoşa şi mai mult. Unde e dusă ea atunci ? Aşa se întreba cîteodată cînd, odihnindu-se după vreo pseudocampanie vijelioasă, rămînea acasă duminica şi şedea de unul singur sub bolta de viţă din curte, omenindu-se cu un pahar de vin.

Doi oameni aşa de diferiţi ca ea şi cu mine nu se împacă decît dacă fiecare îşi are libertatea lui. Laura ar fi spus „spaţiul“ lui propriu. Asta e. În jurul ei se întinde foarte mult spaţiu, dar parcă numai din cel care nu se vede. Ea are alt ritm. Mama, dacă ar fi cunoscut-o, ar fi spus că i s-au făcut farmece. Cu toate că suntem aşa de diferiţi şi ea trăieşte, cum s-ar spune, cu capul în nori, îmi este necesară ca aerul pe care îl respir. Şi n-aş putea spune de ce anume. Nu ca femeie. Am întîlnit eu altele, mai grozave, dar lîngă ea mă simt mai bine, pur şi simplu. Poate asta e iubirea, îşi ţesea gîndurile mai departe, să nu ştii cum este şi de ce este aşa cum este. Să nu ştii nici tu de ce ţii la cineva. De ce ţin tocmai la ea, cînd am întîlnit altele mai frumoase şi mai de viaţă, mai isteţe ? Femeia poate fi de mare ajutor bărbatului în căsătorie, dar n-o iubeşti de asta, o iubeşti fără motiv ori din motive aşa de bine ascunse, încît singur nu le dai de urmă. Mulţi bărbaţi nici nu sunt în stare să iubească, nu simt nevoia de asta, nu au nici timp. Nici eu nu iubesc cum ar trebui, pentru că nu am timp.

Se uită după Laura cum agăţa rufele pe frînghia din dosul zmeurişului. Ar trebui să pun frînghia aia mai aproape de baie pentru ea.

— Bei un pahar de vin, Laura ?

Nu bea. Numai mie îmi vine greu cîteodată să suport viața asta pe inima goală, deși n-aș avea voie să beau nimic. Laura nu are frecușuri cu lumea de afară, de ele o apăr eu. Deodată se umflă de mîndrie ca un păun. Să aperi de greutăți o femeie ca Laura e lucru mare, ar putea fi și un țel în viață. Nu mi-a dat Dumnezeu copii, dar las'că au alții pînă-i lumea, de nu le mai ajung odăile.

— Laura, vrei să te duc eu la Făgăraș de azi într-o săptămînă ?

Veni la el cu cămașa udă în mînă.

— Ești liber duminica viitoare ?

— Da.

— Nu poți să știi pînă-n ultimul moment.

— Nu mai cobi, sunt liber. S-a făcut, mergem la Făgăraș amîndoi. Și mie îmi prieste să mai schimb aerul.

Dar, ca de obicei, interveni ceva.

— Ți-am spus eu că numai pesimistul are dreptate. Îmi pare rău că, în loc să mănînci și tu un grătar în pădure, vei sta toată dimineața la ședință, să te certi cu președintele.

— Las'că tot voiam să-i spun vreo două de la obraz.

— Mai bine lasă-te păgubaș.

— Mă sapă el și așa, dar am eu ac de cojocul lui. Mi-e mai mult de tine acum, că pleci singură în sălbătăcia aia.

— Mă descurc eu, n-ai teamă.

— Te mănîncă ursul.

— Să vedem, care pe care.

•

Ș-ș-ș...ș-ș-ș...ș-ș-ș... făcea în trei timpi locomotiva veche, suind la munte. Începe și interogatoriul. Unde plecați, doamnă, întreabă domnul sever, în haină de piele, de ce plecați, cine sunteți, de ce nu stați acasă pe vremea asta, sunteți măritată, dacă da, cu cine, dacă nu, de ce nu. Aveți copii, cîți ? Cum să le spun ăstora de aici că plec să caut un cioban bătrîn care fierbe boiuri din buruieni ? Boiuri, de ce boiuri ? Dumneata faci covoare ? Ce fel de

covoare ? Doamne, bune-s covoarele alea de cîrpă-n bucătărie pe jos, mai ales cînd îi frig. Nora mea ţese şi ea. Nu, mersi, mai bine-s contabilă. Să nu se trezească vreunul să mă-ntrebe dacă fac contabilitate dublă sau martengală, ori cine ştie ce grozăvii. Plec la cumnata mea. Sună respectabil, toate par să fie în ordine. Ce mai vrea să ştie ? Leafa. Ah, leafa. O mie nouă sute. În mînă ? Cum adică ? Nu, nu, pe hîrtie. Cît ai dat pe papucii ăştia ? Scuzaţi, aş vrea să dorm un pic, toată noaptea am împachetat. Cum, în valijoara asta ? Nu mai sunt în stare să răspund. Îmi închid ochii şi porţile toate înspre ei. Nu pot dormi, dar cel puţin o să mă lase în pace. I-am spus că nu se poate, fata-i cu bazedov, să mai aştepte un an, poate s-o lecui. Şi ce dacă n-a intrat ? Parcă eu am facultatea, na, mare scofală ! Banul vorbeşte-n ziua de azi. Mai faci şi acasă o bluză, ceva, se rotunjeşte. Fina mea-i coafeză, apoi aia cu ce bani vine acasă ! Nu scrie pe pereţi ? Ba bine că nu scrie, dar toată lumea dă. Îi pune-n buzunarul halatului, ea se face că nu observă. Ce-i proastă ? Ia să vezi dacă ar pune careva mîna să-i scoată de acolo, ar observa imediat. Asta, da. Ha-haha. N-avea decît 40 de ani. Încurcătura de maţe-i treabă a dracului. Doamne, fer' şi ne apără ! Aş pune pariu pe orice că şi-a făcut cruce, dar mai bine nu mă uit, să nu mă prindă că nu dorm, pe porţile castelului nepăzit duşmanul intră buluc, să nu mă-ntrebe careva iar cît cîştig pe lună, că am şi uitat deja. Şi atunci eu i-am spus aşa : Uite, fată, de ce nu eşti cuminte, dacă el te vede azi cu unul, mîine cu altul, crezi că te mai ia ? Lac să fie, că broaşte, slavă Domnului ! He-he-he. Ho-ho-ho. Aşa-i. Nu-mi sufla fumul în obraz, domnule, nu vezi că scrie nu fumaţi, acolo, ni. Ca şi la bacşişuri, da' parcă nu ştie carte, Doamne, nu mă lăsa. Zice că l-au găsit cu lipsă la casă. Cinci ani. Auzi, domnule, şi asta numai din cauza băuturii. A băuturii şi a muierilor, om însurat cu copii mari, mai mare ruşinea. Aşa-i cîte unul, fără minte, eu de şapte ani nu mai pui gura nici la nuntă, cînd spui eu o vorbă, apoi aia-i vorbă, dar lumea s-a blăstămăţit în ziua de azi. Aşa-i, aşa-i, că de aia şi inundaţiile. I-a dus apa casa şi viţelu, stătea femeia şi bocea, pedeapsa Alui-de-Sus, că s-o ţinut cu bărbatu alteia,

Uf, că nu mai ajungem odată! Întotdeauna dorm foarte rău în ajun de călătorie, și cînd sunt obosită, închid ochii și văd diamante scăpărînd în toate culorile curcubeului. Se mișcă, alunecă încoace și încolo în zigzaguri, ca pătrățelele de sticlă colorată într-un caleidoscop cînd îl scuturi în fața ochilor. Vezi și altele, peisaje strălucite, feerice, cînd vrei să te uiți la ele mai bine, alunecă mai încolo, se schimbă în altceva. Au început să povestească pe larg o rețetă pentru dulceața de coacăze. Tot e mai bine decît adineauri, cînd au descris cum au tăiat doctorii mațele nefericitului ăluia. Tu cam ce-ai vrea să vorbească lumea-n tren? Mai întîi, imediat după urcare, s-ar putea discuta frumos, civilizat, despre aranjarea bagajelor: Pune dumneata, te rog, valiza aia puțin mai încolo, da, e a mea, mai la dreapta, să încapă și cealaltă. Așa, mulțumesc. Pe urmă să nu mai spună nimeni nimic. Nici englezii nu vorbesc în tren, ei cum rabdă? Da, dar noi suntem un neam vorbăreț, nu putem sta ceasuri întregi fără să deschidem gura. În cinci minute, un compartiment de tren se transformă în agapă de familie. Se povestesc vise, se descoperă cunoștințe, neamuri comune, oamenii se îmbie unii pe alții cu prăjituri, cu slănină de casă, se schimbă opinii, ocări, adrese. Clasa-ntîi ori a doua, tot aia e. Cu deosebirea că în clasa întîi, între ăia cu țigări „Kent" și ifose, te întristezi mai tare. Multă gomă pentru nimic. Ești o inadaptabilă, ar zice Arthur Miller. Eu nu zic să nu se vorbească chiar deloc. Bătrîni cu prestanță, care să nu fie niște deșeuri cu chelie, ci personaje venerabile, cu barbă albă și nasul acvilin, plini de gînduri și amintiri mărețe, să enunțe din cînd în cînd vorbe de profundă înțelepciune, care să-i facă pe ceilalți să mediteze prelung. De exemplu, să întrebe, cînd nimeni nu se așteaptă: Ați văzut vreodată o apă care curge? Și ce gînduri v-a inspirat? Sau: Între lacul liniștit și muntele oglindit în el în amurg, care vi s-ar părea dumneavoastră că ar fi adevărata iluzie? sau ceva în genul ăsta. O femeie grațioasă și cu vocea melodioasă poate să întrebe la urmă, după ce meditația va fi luat sfîrșit, dacă are cineva ceva împotrivă ca ea să cînte un cîntec. După încuviințarea celor prezenți, să cînte o baladă veche, plină de sentiment. Un

alt domn, vădit mișcat și el, să scoată din valiză o harpă și s-o acompanieze. Auditoriul să lăcrămeze discret. Un tînăr cu jiletca în dungi, înflorată, să se prezinte și să-i mărturisească suspinînd că o iubește nespus de mult. Asta zic și eu călătorie.

Trebuie să cobor aici, a dat Dumnezeu ! Aceea din stînga, mulțumesc. Nu are harpă omul, dar nici eu n-am cîntat balada. Călătorie plăcută și pe mai departe. Sper să nu ne mai întîlnim niciodată.

•

În gara mică se duse la impiegat și așteptă pînă ce acesta, cu steagul în mînă, făcu semn trenului să plece. Trenul local ? Uitați, doamnă, acolo, pe linia a doua, pe ăsta l-a așteptat. Peste trei minute. Urcați, vă rog.

Trenul local e plin de opincari, unul și-a scos obielele să le înfășoare mai bine pe picior. Intrăm în preistorie. Da'unde pleci, doamnă ? Da-da. Zice că se duce la Amos a lu Pătru. Îi cam beteag, zice-se. Dumneata te duci pentru boiuri ? Da, da, mai vine lume la el. Deasupra, în plasă, un coș cu niște rațe.

Rațele se mai amestecă și ele în conversație. Un bătrîn care șade vizavi, cu fața ca mărul creț și părul lung cu breton ca Eliade Rădulescu, își umple pipa cu praf de tutun și își scoate amnarul din traistă.

— Nu te mai învrednicești la chibrite, moș Zenobie ? îi spune în bătaie de joc un tînăr cu cravată. Americanii umblă pe lună, de cînd ! iar dumneata...

— Umblă în brușu, zice bătrînul clipind șiret, prost îi cine crede !

— Apoi cum, dumneata nu citești ziarul, nu te uiți la televizor ?

Zenobie scuipă-n lături.

— Ferească sfîntu, zice, un'să mă uit la tirivizol, sus la colibă, la jneapăn ? Ce te faci tu mai deștept decît altu, mă Onule, că te știu de cînd te jucai în praf cu curu gol, că erai numa atîta și-ți curjeau mucii și erai tot negru în obraz de murele pe care le furai de la mine din grădină. Tu vrei amu să mă-nveți pe mine ?

Rîsetele celorlalți îl anihilară pe Onu și teza zborului în lună, susținută de un mucos care umbla să fure mure, se afla serios periclitată. Se făcu că nu auzise și, roșu pînă la urechi, se uită afară pe fereastră, fierbînd de ciudă. Măcar dacă bălaia lui Ouatu n-ar fi fost și ea de față bat-o sfinții s-o bată, că ui'la ea cum rîde-n basma, fire-ai să fii, că'mă-i vedea și tu la voi la fîn cînd o făta găina !

— Că, duse vorba înainte moș Zenobie, însuflețit de succesul recoltat, ridicîndu-și glasul și în același timp și degetul arătător ca o crenguță uscată, mie să nu-mi vină nime să-mi zică prăpăstii de alea, că eu am văzut două războaie și am fo și la Viena, de-i zicea pe atunci Beciu, în armata caizărului, reghimentul lu Caba Emil, că, Doamne, fain om era !

În capul de dincolo al vagonului, căci pînă acolo se-ntindea unicul compartiment, cineva își scoase fluierul din traistă și începu să zică doină cu jale. Trenuțul urca și locomotiva cu fum se muncea din greu să suie toată grădina asta a lui Dumnezeu tot mai aproape de cer, pe muntele care i-a văzut pe toți născîndu-se. Unii mîncau slănină, alții caș cu ceapă verde. Moșul o îmbie și pe Laura :

— Na, mîncă și dumneata, doamnă, îi zise ca unui sărăntoc, cu milă parcă, întinzîndu-i o felie de caș, tăiată cu brișca, pe o bucată de pîine.

Era nemaipomenit de bun, avea gust de brad, de lapte, de iarbă verde, era dulce și gras.

Satul n-avea gară și i s-a spus că mai are de mers pe jos vreo patru kilometri, dacă nu vrea să aștepte autobuzul de la ora 1. O luă mai bine pe jos, prin poienița din dosul gării.

— Ia-o pe aici prin pădure, doamnă, îi spuse un om în uniforma verde a pădurarilor, că ajungi mai iute.

Cărarea străbătea un stejăriș amestecat cu goruni, amintind de copacii din covorul ei. În tufărișul de răsură și porumbe, pocnete de crengi trădau apropierea jivinelor tăinuite, tresărind la pasul de om ; undeva în desiș, fazani țipau metalic. Nu demult plouase, se iviseră ciuperci albe și hribi de catifea cafenie, ciuciuleți, frăguțe ispiteau în iarbă. Cașul i-a deschis pofta de mîncare

și începu să se uite după un loc unde să-și ia prînzul. Iarba era udă, dar, tot mergînd înainte, dădu de o rarişte cu niște copaci doborîți și se așeză pe un butuc, deschizîndu-și valiza. O familie de veverițe alarmate se răspîndiră ca fulgerul pe trunchiuri, scoțînd zgomote ciudate de indignare, ca pocnetele sticloase ale unor instrumente de percuție din lemn. În iarbă șopîrla se mistui în zigzag.

Două sandvișuri, o prăjitură și o cafea fierbinte, o țigară. Cutia goală căzu în iarbă și vru s-o lase acolo, apoi se aplecă s-o ia ca să nu întărîte spiritul pădurii. Căci pădurea are un spirit, ca și rîul și multe altele crezute fără adevărată viață, și asta nu-i numai o închipuire poetică, știau și romanii de supraființele născute din emanațiile plantelor și ale apei. Oare geniul pădurii îi dădea acum iluzia că n-ar fi singură sau sticlirea ochilor nevăzutelor jivine, răsuflarea lor, cum stăteau s-o pîndească în desiș ? Se sculă și își scutură fărîmiturile din poală, ca să fie ciugulite de păsări și cărate de furnici în cămările lor pentru tainice ospățuri.

Își închise valijoara și reveni pe cărare. Aerul lichid și dulce și verdele neverosimil al pădurii lucrau în ea ca un tonic.

Nu mai avea mult de mers. Desișul se subtia în fața ei. Apoi se ridică perdeaua de frunze, dezvelind satul din valea strîmtă dintre dealurile mari, tivită înspre pădure de o apă vioaie și curată. Lîngă podeț pășteau gîște păzite de o fetiță cam de 8 ani, în opinci, cu ochi de mure.

— Vrei să-mi spui unde e casa lui moș Amos ?

Fetița rămăsese așa de pierdută în contemplarea ei, încît uită să răspundă. Trebui să repete întrebarea.

— Care moș Amos ? că-s mai mulți pe-aici ?

— Moș Amos al lui Pătru.

— Ăla de face văcsele ? Mergeți tot nainte, pînă dați de o casă cu multă iarbă-n față, de acolo o luați pe mîna stîngă, pe lîngă gardul de spini. E o casă veche, veche tare, într-o dungă, cu șindrilă pe acoperiș, și are capre-n curte. Acolo stă sora dumnealui și o întrebați, că ea vă spune.

— Dar el unde stă ?

— Stă departe, dar vă spune dumneaei.

Erau multe case cu iarbă-n față, dar nici una n-avea gard de spini lîngă vreo cărare. Ajunsese aproape de capul satului, care părea pustiu. Ici-colo, o mîță pricăjită se încălzea la soare și se salva la apropierea ei mistuindu-se în vreo șură ; ciini bătrîni și lihniți treceau drumul fără s-o ia în seamă. În depărtare, muncea bătaia surdă a unei pive, ca o armată de dușmani în mers. Din hornuri nu ieșea fum ; își aminti că cei de la munte rareori își fac mîncare de-amiază, căci mănîncă mai îmbelșugat dimineața. Peste zi, dacă li se face foame, îmbucă în treacăt oleacă de mămăligă rece, beau o gură de lapte. Ceapa este o delicatețe, costă bani, că nu crește la ei, și se umblă la ea cu grijă. Nu c-ar fi cine știe ce săraci, oamenii cîștigă cu oile, vin la vale cu caș, cu brînză, au livezi de mere, dar așa-s ei învățați de totdeauna, să se mulțumească cu puțin.

Cum urca drumul uitîndu-se în lungul străzii unde nu se zărea țipenie de om, îi ieși în cale fără veste o femeie desculță și îmbrobodită, cu fusul în mînă, torcînd în mers. Ajunsă în fața ei, îi ațînu calea.

— Pe cine cauți dumneata ? În ochii iscoditori citi suspiciunea de totdeauna a omului de la munte față de străini.

— Pe moș Amos al lui Pătru.

— Da' pentru ce ?

— Am ceva treabă cu el.

Întrebarea femeii îi păru de-a dreptul obraznică și simțea cum își pierde cumpătul. Ce socoteală avea de dat ? Femeia o măsură de sus pînă jos și tăcu. Fusul îi umbla în mînă ca o jivină captivă, cu un susur audibil.

— Eu îs sora lui, zise după lungă tăcere, între timp înregistrînd-o nemilos și cu precizie. Simți că femeii nu-i scapă nici un amănunt al bluzei ei brodate, al unghiilor date cu lac alb crăpat pe alocurea, nici șiretele pantofilor maro. Fusul zbîrnîia înainte, femeia nu zicea nimic. Tocmai voi să-i întoarcă spatele, cînd ea spuse repede și înciudată :

— Amos e plecat la colibă.

— La ce colibă ?

— Dumneata nu știi ce-i o colibă ? Ia, o casă așa, mai rea, unde înnoptează omul cînd îi plecat cu oile.

— Un fel de stînă ?

Nici un răspuns.

— Moș Amos se mai duce cu oile și acum ?

Femeia iar nu zise nimic, fusul umbla ca turbat. Laura stătea stingheră. Nu știa ce să facă, să repete întrebarea, ar fi fost ca recunoașterea unei înfrîngeri.

— Nu, nu se duce, zise femeia într-un tîrziu, nu se mai duce. Dar cine ești dumneata ?

Ei îi trecu prin minte că poate are oi nedeclarate, care pasc tăinuite pe undeva, și femeia își închipuie că ea a fost trimisă ca să le dea de urmă. Nu era de mirare că îi privea pe străini cu bănuială. Niciodată nu știi cu cine stai de vorbă.

— Uite, eu am nevoie de boiuri pentru lînă.

— De boiuri pentru lînă ? femeia se prefăcu mirată, parcă ar fi auzit cine știe ce enormitate.

— Da, da, întări ea, multă lume spune de dumnealui, chiar și în tren știau toți că face boiuri din buruieni.

— O fi, zise ea apăsat. Iarăși se lăsă tăcerea între ele. Și apoi, făcu subit, dumneata, dacă vrei văcsele, de ce nu te duci la boldă ?

— Nu-s bune văpselele alea.

— O fi, dacă zice lumea așa. Și brusc, îi întoarse spatele și o luă repejor spre sat. Aproape plîngînd, se luă după ea încercînd să țină pasul.

— Dar cum l-aș putea găsi ? — și, pentru că femeia nu vru să răspundă repetă strigînd : De ce nu vrei să răspunzi ?

— Amos îi beteag, zise femeia, dar nu se opri.

— Dar unde e ?

— S-a dus să stea la aer de unul singur, ca să nu-l mai bată nime la cap. I s-a urît și lui de atîta lume care venea să-l necăjească.

— Dar boiurile unde sunt ?

— N-am nici eu voie să umblu la ele, pînă omul e plecat. O mai și luat din ele, le-o pus în dăsagă cînd s-o dus. Acolo sus le mai meștecă, le mai pisează, că n-are altu lucru de făcut. Da' degeaba, că-i cale lungă, și dumneata singură tot nu-l afli.

— Oi încerca totuși, dacă am venit pînă aici.

— Da-i mult de mers, doamnă, nu crez că-i putea ajunge îndărăpt pînă se înnoptează, apoi unde dormi? Că acolo n-ai unde, că nu-s case, și la Amos iară nu, că nu-i loc. Și-i aruncă o privire piezișă.

— Noaptea iese luna și mi-o lumina calea la întoarcere.

— Chiar să zicem că te duci și ajungi cu bine îndărăpt, continuă femeia, inexorabilă, tot n-ai unde dormi, că nu te cunoaște nime aici și nu ți-o deschide nime ușa.

— Nu te necăji dumneata pentru mine — Laura își pierdu răbdarea — oi face ce-oi ști, asta mă privește numai pe mine. Dumneata să-mi spui doar pe unde s-o apuc, apoi pace bună.

— Bine, doamnă, fie cum vrei dumneata, apoi să nu zici că te-am trimis eu. Da' cît e ceasul?

— Acuș îi două.

— Pe la cinci poți fi acolo dacă întinzi pasul. D-apoi în pădure te mai întîlnești cu ursul, adăugă și se opri s-o privească în ochi.

Laura simți că se taie picioarele sub ea, dar nu mai putea da îndărăt.

— Cum mi-o fi norocul, răspunse.

Femeia înregistră schimbarea glasului cu mulțumire sufletească și continuă:

— De vezi că vine ursul, țipă-te pe dată la pămînt. Ursul va veni să te miroasă, dar n-ai baiu, că el n-are mirosul așa bun să te simtă dacă ești moartă ori ba, și de nu clintești defel și nu sufli, va crede că ești moartă bine. Da' pîn' te miroase, să te ții bine, doamnă, că de te miști ori tresari cît de puțin, apoi gata, te și sfîșie. Să stai ca moarta pîn' te adulmecă de sus pînă jos, că apoi pleacă el de la o vreme dacă te vede țapănă, că de mîncat nu mîncă el om, numa îi zdrobește oasele.

Îi trecu prin gînd că femeia ar putea să mintă sau cel puțin să exagereze grosolan, ca s-o sperie. Dar ce motiv să aibă? Cînd apoi începu să înșire despre șerpi și vipere și cît de ușor se întîmplă să-i calci în picioare, că stau ascunși în iarbă, își spuse că toate-s născociri de-ale ei.

— Bine, bine, răspunse foarte liniștită, toate astea le-ai înșirat numai ca să-mi dai curaj. De ce-ai făcut-o,

dumneata știi. Dacă ai isprăvit, te-aș ruga să-mi explici cum ajung la colibă.

— Bine, doamnă, zise femeia dînd din umeri, eu ți le-am spus ca să știi ce-ai putea păți, dar dacă tot ți-a rămas vrerea, ți-oi spune și drumul. Ieși din sat pe cărarea ce-o vezi și mergi pe ea tot nainte, pe lîngă pădure pînă dai de drumul de care. Iei drumul cela. La mîna dreaptă vei avea pădurea, iar spre stînga o prăpastie care se face tot mai afundă cu cît urci. Te duci așa pînă ajungi sus la jneapăn pe o culme deschisă, cu iarbă. Acolo te oprești și te uiți bine împrejur și pe dealul din față, departe, îi vedea trii colibe, și într-aia din mijloc stă Amos. Să-l întrebi cînd îl vezi dacă vrei să-i mai ducem de-ale gurii și ceva primeneală și ce are de gînd, mai stă, ori urlă la vale.

Ultimele vorbe le rosti cu un zîmbet tăinuit ce nu-i scăpă Laurei.

— Și cui să-i spun apoi ce mi-o zice el ?

— Îi găsi dumneata pe careva, răspunse femeia enigmatic, făcu stînga împrejur și plecă cu pași repezi și mărunți, învîrtindu-și fusul.

Bună treabă, își zise Laura, luînd cărarea ce o scotea din sat.

— Și să te păzești de cîini, mai strigă femeia după ea, să nu dai peste vreun dulău ciobănesc, că ăla te sfîrtecă pe loc.

— Pînă atunci mă mănîncă ursul, îi răspunse, și de astă dată avea și ea batjocură în glas.

Atîtea piedici și primejdii avură darul de a se anihila reciproc. Era cu neputință ca pe o cale de numai cîteva ore să dai de atîta prăpăd. Drumul ăsta totuși ar putea fi neumblat, gîndi mai departe, o fi trecînd pe-aci vrun cioban-doi pe zi și încolo, nimeni. Dar dacă mi-a explicat femeia drumul greșit ? Dacă voia cu dinadinsul să mă rătăcesc ? Ia să nu mă mai gîndesc la cîte mi-a îndrugat. Dacă n-ajung la jneapăn în trei ore și nu se arată nici o culme cu colibele pomenite, m-oi întoarce cît de repede oi putea, să ajung în sat înainte de-a se înnopta.

Drumul nu era practicabil pentru mașini de nici un fel ; lat dacă era de doi-trei pași, pe alocurea nici atît,

nici pietruit nu era. Prăpastia de la margine se adîncea pînă ajunse afundă și dreaptă ca un zid. În multe locuri unde pe timp de ploaie pîraiele revărsate ieșeau din pădure, se spălase argila, și dedesubt, la marginea rîpei, bucăți mari de pămînt fuseseră smulse și cărate la vale, iar rădăcinile copacilor rămaseră în aer ca niște țepi. Ajunse la brad. Rarii mesteceni cutezînd să suie pînă aici adăposteau pițigoi cu pieptul galben și ciocîrlani moțați. Se auzea ciripitul lor și, mai des încă, cîrîit nervos de veverițe. Printre trunchiuri se deschideau, ca niște portaluri ale pădurii, cărări, ademenind spre împărăția verde a desișului. Era mereu ispitită s-o ia pe-acolo, dar se temu să nu rătăcească ori să piardă prea multă vreme și s-ajungă tîrziu la colibă. Peste prăpastie, de partea cealaltă, se rotunjea alt deal împădurit, copacii de acolo veneau pînă la buza despicăturii. În partea aceea nu se zărea cale, cînd și cînd întîlneai podețe de bîrnă, puteai trece pe-acolo în pădurea dealului vecin.

Drumul se făcea potecă tot mai abruptă și stîncoasă pe măsură ce dealul se metamorfoza în munte. Tăcerea creștea împreună cu singurătatea rea, revărsată din desiș cu valurile de răcoare. Își scoase jacheta de lînă din valiză și o îmbrăcă. Pădurea se strîngea tot mai aproape în jur și creștea gata parcă să se surpe peste ea. Nu mai lumina în desiș nici un trunchi de mesteacăn, în tainițele umbrei ciripitul amuțise, păsări mari, tăcute, tăiau aerul cu aripi largi, uscături trozneau, frunze foșneau, se ghiceau jivine foind, jilave și răscolite, printre tufe.

Tresări puternic cînd auzi tropăitul rapid ; pași mari și grei de om dedat cu muntele, coborînd grăbit pe călcîie, fără să-și pună frînă ori să se uite unde calcă. Ar fi vrut să se ascundă, dar n-avu timp. Omul nu venea pe cale, ci prin pădure, pe scurtătură, ca un ins de-al locului, cunoscînd bine muntele ăsta cu coclaurile și coborîșurile lui. Peste opinci și cioareci purta o cămașă lungă, nespus de soioasă, și avea o haină militărească aruncată pe umăr. Capu-i era gol și părul răvășit. Venea în fugă, alunecînd voit pe acele de brad, cu poticniri și salturi. Părea un dezertor. Mai există oare dezertori și azi, și dacă da, unde se pot ascunde ? Am să-i dau ceasul și banii pe care-i am și am să mă duc la postul de miliție

din sat să le spun ce s-a întîmplat. De acolo voi telefona acasă. Numai să nu mă omoare.

Ajuns în dreptul ei, omul slobozi un chiot asurzitor. Laura își închise ochii. S-a terminat cu mine, își spuse, acum mă omoară.

— Nu mai umbla singură pustiu în pădure, doamnăăăăă, îi strigă omul în treacăt, că te mîncă lupul! Norocul dumitale că mă grăbesc, îi mai strigă de jos. Mai slobozi un chiot cumplit și dispăru.

Îi trebui mult pînă să-și revină. Mai încolo, cînd, în dreptul unei punți de bîrnă, se ivi vulpea, o lăsară puterile și căzu moale pe o piatră. Vulpea o tuli peste podeț și se mistui în pădure. Ce blestem să fii femeie. Un băiat ar fi trecut prin țancurile astea fluierînd, numai în salturi.

Tot mai anevoie suia drumul, stîncile se înmulțeau, abia lăsînd cărare de două palme pînă la marginea pădurii baricadate de matca argiloasă îmbibată cu apă. Trecu o eternitate pînă brazii se rărirră și începu să se lumineze. În sfîrșit, se întrezări deasupra pădurii spinarea rotunjită ca o pîine a unei culmi crescute cu iarbă. Petrecută de brazii împuținați, ajunse sus pe platoul cu vederea deschisă asupra altor culmi, îndepărtate, desfășurate în semicerc, crescute și ele cu iarbă și înconjurate pe orizontul larg de unduirea munților cu piscurile încă înzăpezite. La picioare, spini, flori, ierburi cu miros de miere, zumzăit de albine, buchete de jneapăn. Mușcă dintr-una din frunzele lor amare și-și simți gura ca o rană verde, cu iz de tămîie. O gură boltită pe dinăuntru ca o cupolă.

Femeia îi spusese să se uite de jur împrejur cînd va ajunge aici, ca să descopere bîrlogul lui Amos. Își puse mîna streașină la ochi și în adevăr văzu către apus cele trei colibe hăt-departe pe muntele celălalt. La ce distanță să fi fost? Se uită la ceas, trecuse de 4. Crezuse că e mult mai tîrziu. Deodată se aplecă. Nu-i venea să-și creadă ochilor: văzu în iarbă o orhidee sălbatecă, mică de tot, numai cît o floricică de sînziană. Mai dădu de una mai încolo, dar nu văzu altele. Ce comoară ar fi fost ele pentru un botanist! Se știe oare că în munții noștri se găsesc orhidee sălbatice? Era cît p-aci să le rupă, dar

se opri la timp. Socoti că e mai bine să le lase acolo unde le văzuse, ca să-şi ducă mica lor viaţă în suflarea munţilor, decît să şi-o sfîrşească în ierbarul vreunui colecţionar, unul dintre acei călăi gentili ai florilor, miopi şi holbaţi, cu bărbia teşită şi mîinile galbene şi flexibile.

Cînd se ridică, se trezi faţă-n faţă cu un necunoscut. Omul apăruse ca din pămînt. De surprinsă ce era, nici nu-i observă imediat ciudăţenia costumului. Purta un frac verde şi ponosit, ros la mîneci, cu nasturi de alamă, cu inscripţii emblematice, fiecare nasture cu alte semne. Pantalonii de culoarea paiului, croiţi dintr-o materie mai mătăsoasă, erau scurţi pînă la genunchi, picioarele mici erau încălţate cu ciorapi cenuşii şi subţiri şi se terminau în pantofi de lac, cu catarame de argint. Peruca lui spumoasă ca frişca îi cădea pe umeri în valuri, iar la subsuoară strîngea o pălărie de catifea verde, în trei colţuri. Laura se gîndi că o fi de la teatru. Stafii nu umblă la ora aceea.

— Îngăduiţi-mi să mă prezint, spuse ciudata arătare. Sunt marchizul de Pontechiaro, nu din familia celebrilor colecţionari de viori de la Verona, ci dintr-o ramură laterală, nimerită la Borgoforte din motive care nu ne interesează în momentul de faţă, ilustră însă şi ea în felul ei prin fapte de arme, asupra cărora modestia mă opreşte să insist. Astfel, vedeţi şi dumneavoastră că nu sunt de la teatru, nu-s nici stafie, sau cel puţin aşa socotesc, deşi în chestiuni de astea nu poţi fi sigur niciodată. Ceea ce mă face să cred că nu aş fi stafie este în primul rînd amănuntul că nu am murit încă, sau cel puţin nu-mi amintesc să fi făcut-o pînă acum. E drept că-s foarte distrat, odată mi-am mîncat mănuşa, crezînd că ar fi o bezea cu nucă, dar moartea înseamnă totuşi altceva. De-ar fi fost să trec în lumea de apoi, trebuia totuşi să-mi dau seama, nu credeţi ?

— Domnule, îngînă Laura, într-adevăr...

Nu putu continua. Pur şi simplu nu ştia ce-ar fi vrut să spună, ori dacă din capul locului ar fi vrut să spună ceva.

— Păreţi surprinsă întrucîtva de costumul meu, aşa ceva nu se poartă în excursie, să nu credeţi că nu-mi dau seama de asta, cu toate că trebuie să admiteţi şi

dumneavoastră că verdele ăsta e o nuanță cum nu se poate mai distinsă și hainele mi se potrivesc de minune în privința croiului.

Își întinse poalele lungi ale fracului ca mai demult fetițele la serbarea școlară, făcînd o plecăciune după ce terminau să recite *Ciinele soldatului*. Se învîrti puțin în fața ei, ca să-și pună hainele în valoare.

— Să știți că am cumpănit mult pînă le-am ales. Motivul pentru care mă vedeți astfel gătit, scumpă doamnă, sunteți dumneavoastră. Da, da, dumneavoastră în persoană. Căci sunt aici pentru a vă da un avertisment. Cum ea nu răspunse, repetă : Da, da, un avertisment, vorbesc foarte serios. Vă văd absorbită în contemplarea nasturilor mei. După cum ați presupus cu multă justețe încă de la început, ei sunt gravați cu caractere arabe ; un strămoș de-al meu i-a adus ca pradă de război din bătălia de la Lepanto, da, da, aceeași bătălie unde neasemuitul Cervantes avusese nenorocul de a-și pierde uzul mîinii stîngi. În sfîrșit, ca să nu mă pierd în amănunte, țin să vă spun doar atît, că am ținut să mă înfățișez în fața dumneavoastră în așa fel, încît să vă atrag atenția și să vă captez interesul, pentru a sublinia cît mai bine însemnătatea celor ce vreau să vă comunic. Dacă veneam în straie obișnuite, poate mi-ați fi atribuit cine știe ce intenții, așa cum cred că a avut și băiatul de adineauri, ar fi avut, adică, de nu s-ar fi grăbit așa de tare, știindu-se urmărit.

— De unde știți cu cine m-am întîlnit ?

La întrebarea asta, străinul nu catadicsi să răspundă.

— Pe cînd unul ca mine nu are de ce să vă îngrijoreze, cel mult vă poate pune pe gînduri, continuă, și tocmai asta voiam eu, doamnă, să vă pun pe gînduri. Căci, cum spuneam, intenționez să vă dau un avertisment.

— Un avertisment ?

— Numai atît : să renunțați de a vă mai duce la coliba lui Amos.

— Dar, pentru Dumnezeu, de unde o mai știți și pe asta ?

Străinul, imperturbabil, răspunse :

— Să nu mergeți pînă acolo, căci ați putea avea neplăceri. Vedeți fumul acela ?

Laura se uită, dar nu văzu nimic. Se întoarse spre el, ca să i-o spună, dar omul în frac verde dispăruse.

După matură chibzuială, hotărî că avusese o halucinație. În fine, o nălucire, un reziduu de vis, ori facultatea ei defectuoasă de a percepe timpul era de vină. Ce putea fi viziunea de adineauri decît amintirea unui vis vechi, suprapus momentului prezent de conștiință ? Ridicîndu-și privirea, i se păru că vede trecînd prin văzduh o lumină infinit mai rapidă decît fulgerul, atît de instantanee, încît nici nu era sigură că a văzut-o aievea. Mai avusese cîteodată, înainte de a adormi, asemenea tresăriri luminoase. De fiecare dată, conștiința se închisese rapid asupra a ceea ce nu reușise să devină o viziune.

Dar omul cu frac verde ? N-am să mă mai gîndesc la omul cu frac verde. Ar fi prea mult pentru mine singură pe culmea asta pustie. Am să mă reîntorc la el mai tîrziu cu gîndul, în siguranța odăii mele, voi găsi poate și pentru viziunea asta o explicație. La urma urmei, avertismentul unei umbre nu poate fi nici el mai mult decît umbra unui avertisment.

Valea era largă, și în iarbă, perfide, stăteau la pîndă sute de băltoace numai cît pumnul de mari, nu era chip să le eviți pe toate. Pantofii i se îngreuiară de apă și picioarele i se udară pînă trecu pe dealul din față. Se descălță și își continuă drumul cu pantofii în mînă. Primăvara era la început pe meleagurile astea, iarba era împestrițată de brînduțe. Tălăngi se auziră în depărtare și lătrat de cîini, nădăjduiesc să nu vină cîinele pomenit de femeia din vale. Curios că nu amintise de marchizul de Pontechiaro. Uite că stafii umblă și ziua, dar mai rar, căci nu suportă povara luminii, zice Wight, fizician din Durham. Timpul s-a închegat în urma lui, l-a înghițit aerul. Nu faptul că a apărut mă miră acum, ci ușurința cu care l-am uitat.

Din cele trei colibe de pe culme nu ieșea nici un firicel de fum, nici nu se ghicea vreo mișcare în pustiile îngrădiri din preajmă-le. Lătratul se apropia, venea de undeva un cîine în goană, se auzea iarba cum fîșîia sub el. Era o javră mică și sură, cățel de cîteva luni ; păru-i

lung și creț îl îmbrăca într-o mantie de fîșii, cum au ciinii ciobănești din Ungaria. Venea glonț, înotînd prin iarbă, și lătra de zor. Se opri brusc în fața ei, se ridică în două labe și, fără s-o scape din ochi, schelălăia insistent.

— Ce-i, javră mică, ce-ai, mă ?

Se aplecă și-l mîngîie pe cap cu precauție. Ciinele îi mirosi întîi pantofii din mînă, valiza, apoi și fusta de jur împrejur. Terminînd cu recunoașterea, se postă în fața-i lătrînd și căutîndu-i privirea, parcă îi vorbea. Crezu că-i flămînd și scoase din valiză resturile unui sandviș. Le puse pe potecă, dar ciinele nici nu le mirosi. Se tot ridica în două labe și se uita la ea scheunînd. Începu apoi să urce dealul în salturi, cătînd mereu în urmă, dacă venea și ea, îndemnînd-o parcă să se grăbească. Așteptă puțin să apară cineva în ușa colibei, dar culmea rămînea pustie. Pesemne moș Amos s-o fi dus să mai adune niscai buruieni, iar locuitorii celorlalte două colibe erau și ei plecați cu oile ; tălăngile nu se auzeau prea departe. Strînse resturile de mîncare din drum, cu gîndul să le pună pe prag pentru cățel, sus la colibă, și continuă să urce. Prea era mare liniștea aici, numai vîntul țiuia. Vîntul ăsta, mereu îngrădit, mereu ținut în frîu jos în vale, care se zbătea lovindu-se întruna de garduri, luat în furcă de păduri, străpuns de turnuri, izbindu-și tăișul de casele oamenilor, aici se afla la el acasă. Horea și fluiera a pustiu cum făcuse de cînd lumea.

Coliba era împrejmuită ca un țarc, cu trei rînduri de lațuri bătute-n pari. Pereții, vineți odinioară, purtau urmele altor straturi de var deasupra, și albe, și gălbui, descojite și desprinse-n plăci. Stătea cam într-o rînă sub căciula-i de pai despletit, trasă peste ochii mici ai geamurilor întunecoase. Ușa era deschisă, în semn că gazda era plecată aici, în apropiere. Nici nu avea altă încuietoare decît un zăvor de lemn, după străvechea datină a locului, meșterit cu briceagul într-o formă vagă, aducînd a pasăre. Cînd omul pleca de acasă pe mai multă vreme, închidea ușa fără să tragă zăvorul, numai din clanță, iar de-a curmezișul ușii își punea toiagul. Așa dădea de veste eventualului vizitator, cioban și el, cine să fie altul ? că nu-i nimeni acasă, să nu se mai obosească să

vină pînă la ușă. Mulți dintre bătrînii satelor de la munte mai păstrează asemenea apucături străbune, cheia fiind pentru ei o invenție a timpurilor noi. Cei mai tineri își încuie ușa, vîrstnicii însă mai țin și azi la sistemul toiagului pus de-a curmezișul.

Laura citise bine semnul: Amos ori era acasă, ori era dus în vecini, ușa era larg deschisă. Poate s-o fi dus omul după apă. În fața casei, pe o laviță, stătea o găleată cu capacul rotund de lemn. Nu se uită dacă era goală sau nu. Poate o fi plecat la vreuna dintre celelalte colibe. Mă, Mitrule, mă, apoi că mi s-o gătat tutunul. Ia pune tu o țîră aici în hîrtie, că amu trebuie să vie careva din vale să-mi aducă. Ba nu, nu era așa. Încercă să-și închipuie scena mai veridic. Moș Amos nu are să înceapă cu tutunul. Buna-cuviință îți cere să vorbești întîi de altceva, să întrebi de sănătate, să începi cu generalități. Va spune și el că-l dor picioarele, așa-i cînd se schimbă vremea. Că tot plouă de-o săptămînă, dă-l în bruşu! Sau îl va întreba pe omul din colibă dacă i-au fătat oile, așa se cade să faci, ori dacă n-au căpușe ori streche ori ceva în genul ăsta, și de abia după aceea să treacă la subiect. D-apoi că mi s-o gătat tutunul, mă Mitrule, poți să-mi dai o țîră, că amu se repede muierea cu primeneala și-mi aduce. Așa se fac lucrurile cu bună-cuviință, căci nu-i frumos să dai buzna în casa omului ca să-i ceri ceva, nici să te arăți prea dornic să capeți ceea ce ai venit să ceri.

Sau ce mai, poate s-a dus omul să adune ierburi.

Se așează jos lîngă țarc, cu spatele spre casă, și încercă să ghicească unde s-o fi dus moș Amos. Soarele începea să se aplece către asfințit și tot nu se putea hotărî să intre în casă. Își spunea că moș Amos, de-ar fi acasă, ar fi ieșit de mult să vadă de ce latră cîinele. Animalul era ca scos din minți. Ba sălta în jurul ei, ba fugea în casă și iar ieșea în goană să latre la ea, ba scheuna și i se gudura la picioare.

Poarta nu era sprijinită pe dinăuntru cu un băț, ci rămăsese întredeschisă, doar s-o împingi oleacă în lături, să intri în ogradă. Lîngă casă creșteau brazi mari și sub ei se-ntindea o masă din scînduri negeluite, cu o laviță fixată în pămînt. Mai încolo, un ceaun înnegrit, dar curat

înăuntru, lîngă ceaun, o strachină ciobită pentru cîine. Intră în ogradă și se duse la strachină, aruncînd în ea rămășițele de mîncare. Cîinele veni să le miroasă, dar nu se atinse de ele nici de astă dată. Se așeză la masă și își puse valiza dedesubt. Să stai să mănînci în toate zilele la masa asta numai un boț de mămăligă, cu toți munții desfășurați evantai în față pînă unde ți se-ntinde văzul, înseamnă să fii rege. Omul care trăiește aici nu citește decît calendarul și numai cu fluierul se poate exprima, dar știe un lucru : că n-ar putea să-și ducă veleatul în vale, unde e zarvă și toate-s pestrițe și încurcate ca la bîlci. Se mai nimerește cîteodată să-i ducă finei de la oraș o bucată de brînză. Fina stă în bloc, e și mîndră de asta, dar se sfiește. Are oglinzi întinse și covoare cu flori pe jos și el își scoate căciula. Atîtea rosturi noi îl zăpăcesc de cap, îi vine amețeală, nu tu un vătrai, o mătură, o mîță lîngă vatră, nici vatră, nici nimic să te sprijine să legi o vorbă. Mașini albe sticlesc ostile și rîd de tine, robinete sclipesc, apa, cînd e chemată și vrea, își rupe spinarea să urce pînă la oala cu zeamă, da-s numa vrăjitorii toate, făloase și scumpe nevoie mare, iar el de-abia așteaptă s-o ia din loc. Nu știe că spațiul este ceea ce îi lipsește lui, spațiul și aerul tare, privirea neîngrădită, regeasca singurătate. N-o știe, dar abia așteaptă să se vadă-n coliba lui, să audă talanga din cea de-a șaptea vale. Băiatul merge la școală, o să fie și el tehnician ori mecanic, chiar inginer dacă învață bine. N-o cunoaște el zdroaba care mi-a fost mie viața, nici cîrligele de fier, zise „mîță", cu care mă cațăr iarna pe costișe, nici toiagul luat să mă apere de lup. Las', să domnească el cum o vrea, facă și baie fierbinte sîmbătă seara, să-și spele jegul de la fabrică, și să bea cafe la tirivizol cu popa, că n-are popa-n casă ce-o avea el. Tot nu poate opri o pornire de mîndrie cînd se gîndește la asta. N-ai ce-i face, ăsta-i mersul lumii. Da' eu nu mi-aș da singurătatea muntelui meu și nici truda vieții pe un blid de linte, cum și-o prădat Iov moștenirea. Că binele lui nu-i și binele meu. Și muntele va mai chema îndărăt pe mulți primăvara, cînd casele lor li s-or culca pe piept, și n-o să-i mai poată orbi nici oglinzile, arătîndu-le numai pereții care-i închid pe ei, și or simți atunci strînsoare la

suflet. Că omul, ca robul, își poate duce traiul multă vreme între ziduri, poate face și copii, că pruncii ți-i faci și sub un stup cînd îți vine ceasul, ba ajungi să-ți vezi și nepoții, dar aia nu mai e viață, e numai umbra vieții, și cîteodată îți vine să te-nvîrți în jur și iar în jur și nu știi ce-ți lipsește, ca păstrăvul din fîntînă. Așa o fi gîndind cîte-un bătrîn, că doar cîți oameni, atîtea gînduri.

Toate ca toate, dar nu pot aștepta aici la infinit. Dacă moș Amos se-ntoarce numai cînd se înnoptează, cum mai ajung îndărăt în sat? Să petrec noaptea aici pe laviță? Mai e o oră și apune soarele.

Lăsă să i se perinde prin gînd vrute și nevrute, să treacă vremea. Nu voi să intre în casă, ăsta era adevărul. Răcoarea începu să suie dinspre pădure și țiuitul vîntului se ascuți. Cățelul venea mereu s-o tragă de fustă cu dinții. N-avu încotro, se sculă și intră după el în casă. În ușă se lovi cu capul de pragul de sus. Înăuntru era aproape întuneric.

Mai mult decît geamurile nespălate — că aici nu vin nevestele să deretice nici de Paști — și astupate cu pungi de hîrtie luminau icoanele din pereți, cu aurăria lor sticlind în umbră. Mirosea a lapte acru, căci și pe podele stăteau peste tot oale și străchini cu lapte adunat.

Nu era nimeni înăuntru. Pe fața de masă cu dungi late negre și albe era un pahar gros cu apă stătută, cu beșici, și o cană smălțuită, cu flori veștede în ea. O carte de rugăciuni cu coperțile ponosite în firida unuia dintre geamuri : *Acatistul Maicii Domnului*.

Pe patul de scînduri era aruncată o țundră — îi povesti mai tîrziu lui Daniel — dar nu din alea stilizate, pe care maramureșencele le plimbă pe străzile Bucureștiului, frumos spălate și spumoase, cu lîna mătăsoasă, uneori cu dungi sure și portocalii, cum le place la domni. Era o țundră de lînă neagră, ca cea din care se fac măștile atît de înspăimîntătoare, cu părul lung, de care se sperie fetele și țipă, dar oamenii din orașe le pun pe pereți. Unui țăran nu i-ar da prin minte, ferească Sfîntul, să-și pocească casa cu așa spurcăciune. La vederea ei îmi amintii de capetele alea de duh necurat și mă dădui mai aproape, s-o văd mai bine.

Așa se întîmplă că dădui de el. Cu siguranță aș fi plecat fără să-mi dau seama de nimic dacă nu era țundra. Tocmai în clipa cînd o văzui, jigărită și prăfoasă, cu părul smuls pe jumătate, tocmai atunci, zic, am dat de el. Mai precis, am călcat pe el, căci zăcea pe jos, între masă și pat. Acolo era aproape întuneric. Am văzut totuși că avea țeasta sfărîmată și în locul feței era o gaură umplută cu păr și sînge închegat. Și mirosea, căci nu fusese miros de lapte acru ce simțisem eu la intrare, aceea fusese doar interpretarea mincinoasă a conștiinței care se apăra. Aș fi plecat de acolo, cum ți-am spus, fără să aflu adevărul, dacă nu era țundra. Țundra aia neagră și soioasă, pe care aproape am simțit-o respirînd, ea voia să mă uit și să-l văd pe Amos.

Nu m-am aplecat asupra lui să-l examinez, știu bine că n-am făcut-o, ci am stat așa nemișcată și mi-am dat seama că stau nemișcată, pentru că aș fi vrut să fug și n-am putut atunci imediat. Cîinele urla și mi-era frică să nu înceapă să lingă sîngele, căci mi-am amintit că citisem odată despre un cîine care lingea rana stăpînului ucis, dar poate nu fusese cîine, ci pisică. Dar cîinele stătea locului ca țintuit și urla încremenit din cap pînă în vîrful cozii.

Cînd avui, în sfîrșit, dezlegare să mă mișc și apucai să ajung la ușă, văzui că în prag era înfipt un cuțit. Nu știu cum de nu-l văzusem la intrare, poate nu era acolo. Nu era nicidecum unealta cu care fusese răpus el, căci el a fost ucis cu lovituri de ciomag. Stătea înfipt acolo în prag numai ca un semn briceagul mic de oțel, un briceag obișnuit.

Rămăsesem cu ochii la cuțit și nu trecusem încă pragul, cînd auzii, în urma mea în casă un oftat de ușurare, parcă s-ar fi dezumflat un burduf mare. Aș fi jurat că era țundra.

Deși trecuse o vreme, afară se făcuse mai multă lumină decît era cînd intrasem în casă, dar parcă nu era aievea. Era ca și cînd aș fi visat doar amfiteatrul larg al munților scăldați într-o aură înfricoșătoare. Simții o mare slăbiciune, ca în pragul leșinului, și aș fi căzut dacă nu m-ar fi susținut cineva. Era domnul în frac verde. Lovită de amețeală cum eram, vorbele lui le simții vibrîndu-mi

în creieri, de parcă le rosteam eu însămi. Cînd îmi mai revenii, îmi întinse un binoclu mare de sidef și-mi spuse să mă uit jos în valea de unde venisem. La ieșirea din pădure o văzui atunci pe femeia întîlnită în sat, dar nu era singură, o întovărășea un milițian.

— O vezi, mă întrebă, o recunoști ?

— Da. E femeia întîlnită în sat.

— Vine să te acuze de crimă.

Nu știu ce s-a întîmplat apoi. Știu doar atît că a doua zi m-am trezit într-un loc necunoscut. Odaia era aranjată după gustul secolului al optsprezecelea. Mă aflam culcată într-un pat sculptat, foarte încăpător, cu un baldachin de mătase verde. Pereții erau tapisați cu mătase gălbui-deschis, iar pe jos se întindea un covor de Aubusson, cu ghirlande de roze. Storurile erau trase, dar prin fente se strecura destulă lumină ca să pot deslușì clar cele din jur. Lîngă mine, pe o măsuță ovală, era o tavă de argint, cu o ceașcă frumos decorată pe dinafară cu picturi înfățișînd scene pastorale în medalioane pe fond verde, iar pe dinăuntru era aurită din belșug. Ceașca era umplută cu ciocolată caldă, foarte parfumată. Lîngă ea, pe o farfurioară, erau pișcoturi poroase, în formă de opt.

Numai după ce îmi băui ciocolata, mă îndurai să mă scol și să mă duc la fereastră. Ferestrele erau așa cum le aveau de obicei castelele franțuzești în stil rococo, pe toată lungimea peretelui, sus terminate în semicerc. Dînd perdeaua înlături, văzui la mare adîncime sub fereastră pînza sclipitoare a mării. Castelul se ridica pe o stîncă și părea să aibă trei caturi. Odaia unde mă aflam eu era la cel de-al doilea etaj. La stînga, în cotul golfului dominat de castel, se vedea o pădure de pini. Pe plaja stîncoasă, nici un suflet, iar pe întinderea mării, sticlind cu miile de focuri ale dimineții, se zăreau două sau trei pînze la mare depărtare. Mă întrebi dacă am avut un șoc trezindu-mă într-o ambianță așa de străină de tot ce lăsasem în urmă. Adevărul este că nu am simțit nici un șoc. Eram nespus de mirată, mirată și fericită, dar nu eram sigură de tot că nu visez. Mi-am ciupit brațul nu o dată, ca să mă conving dacă eram trează ; îmi amintesc că mi s-a mai întîmplat și altă dată să mă ciupesc în mijlocul unui vis frumos, ca să văd dacă dorm sau ve-

ghez, și chiar simțeam durerea, într-atît eram de dornică din toată ființa să-mi prelungesc încîntarea.

Începui apoi să mă plimb în odaie, admirînd toate obiectele grațioase și de preț cu care era împodobită; oglinda venețiană cu chenar înflorat, lucrușoarele pentru toaletă din porțelan fin și aur, mobilele îmbrăcate în mătase de culoarea grîului copt. În colivie, un canar ciugulea dintr-o sepie, o pisică numai puf roz și cu privirea albastră, întinsă pe canapea în atitudine voluptuoasă, îi arunca clipiri cu jind. Pe spatele scaunului din fața măsuței de toaletă era aruncat un *deshabillé* de dantelă. Îl îmbrăcai și mă așezai la oglindă.

În clipa aceea, bătu cineva la ușă și apăru o cameristă numai zîmbete, care se oferi să mă pieptene. În timp ce-mi aranja buclele, îmi spuse, tot zîmbind, că domnul marchiz de Pontechiaro mă așteaptă în salonul de alături. Știrea nu mă bucură. Aveam sentimentul că marchizul se amuză copios pe socoteala mea și întrebuințează față de mine tonul pe care vorbesc eu cu pisica. Și mai era ceva. Îmi părea că nu este deloc ceea ce spune că ar fi, că nu e marchizul de Pontechiaro, ba că acel marchiz nici nu există. Îmi ziceam însă că e mai bine să iei pe oricine drept ceea ce ar vrea el să pară și mă decisei să nu trădez nimic din bănuielile mele.

— Mă cheamă Rose, doamnă, zise camerista, și sunt la dispoziția dumneavoastră. Cînd aveți nevoie de mine, aveți bunăvoința de a mă suna.

O întrebai unde mă aflam în momentul acela și ea zise :

— O să vă spună domnul marchiz. Și se retrase tot zîmbind, precum venise.

Marchizul se prezentă foarte galant, cu un buchet de narcise, ținu să aleagă chiar și vasul pentru ele și o chemă pe Rose să-i aducă apă proaspătă. În mod neîndoielnic, voia să le facă pe toate cît se poate de bine, era un spirit foarte meticulos. Îmi spuse că venise mai demult, dar că n-a vrut să mă deranjeze, pentru că i s-a spus că dorm.

— Dormeam într-adevăr, și încă foarte bine. Ați fost plecat ?

— Da. Trebuia să duc binoclul îndărăt.

— Care binoclu ?

— Nu-l mai știți ?

Îmi reamintii de femeia ieșind din pădure cu miliția-nul, ca de o scenă văzută cu ani în urmă în fundul unui ochean. Întîmplările de atunci nu mai aveau cu mine nici o legătură.

— A, binoclul... Nu era al dumneavoastră ?

— Nu, nu era al meu, l-am împrumutat de la muzeu. Era binoclul ducelui de Marlborough.

— Și hainele dumneavoastră, nu mă putui opri să întreb, sunt tot de la muzeu ?

Vorbele astea, deși rămaseră nerostite, răsunau în odaie ca un ecou de bronz. Nu se poate ca el să nu le fi auzit, ignoră totuși întrebarea. Ea întîrzia atîrnată în aer, ca într-un imens cîmp acustic, unde sunetele persistau multă vreme. Cînd ecoul se pierdu, l-am îmbiat cu ciocolată din bomboniera de pe masă. Se uită îndelung și cu mare atenție la bomboane și nu servi. Continuă să fixeze ciocolata frumos învelită în staniol mov, ca și cînd în viața lui n-ar fi văzut așa ceva.

— Nu, nu, mulțumesc, nu obișnuiesc, zise la urmă. Dar e o dimineață frumoasă și e păcat să stați în casă. Nu doriți să facem o mică plimbare în parc ?

Îmi oferi brațul și coborîrăm scările largi.

În hol, ștafete de bronz, echilibrate pe un picior în poziție de fugă înaripată, ridicau făclii de bronz cu flăcări tot de bronz. Mozaicul pardoselii imita frescele din Pompei, cu scene cu fauni care cîntau din flaut sau goneau nimfe cu văluri fluturate, cum se mai văd și azi în decorația murală a teatrelor vechi. Pereții cu chenare și medalioane ovale, în stucatură aurită, erau zugrăviți în alb, bătînd în galben-deschis, dînd vastei încăperi o nuanță însorită desigur și în zilele cu cerul mohorît. La intrare stătea un valet într-o redingotă lungă de atlaz cu pulpanele pînă la genunchi, ca Jean-Jacques Rousseau.

Parcul amintea de gravurile din romanele contesei de Ségur, cu arbori fantastici, uriași și imaterialii, duhuri de copaci numai mătase și fum din lumea de atlazuri a lui Watteau și Reynolds, populată cu doamne cu ochi de catifea și tenul de catifea, visînd sub copaci-fantomă într-un amurg etern.

Era numai copaci și iarbă parcul acela. În gazonul îngrijit și proaspăt udat, șerpuiau poteci, mănunchiuri de narcise și lalele luminau risipite-n iarbă. Mă gîndii că ar fi fost frumos un astfel de covor cu insule mici de flori presărate pe fond verde proaspăt. Covoarele chinezești sunt oarecum în genul ăsta, cu mari suprafețe libere menținute în aceeași culoare, pentru a pune în valoare un singur colțișor cu o creangă sau patru flori delicat colorate, ca un gînd gingaș ivit din nemărginirea tăcerii. (Dimpotrivă, covorul persan reflectă preaplinul, desfășurarea luxuriantă a vegetației fără stavilă. Cel chinezesc traduce temperamentul unui popor mult răbdător, care știe să-și dozeze bucuriile și este zgîrcit cu ele pentru că le cunoaște bine prețul).

Copacii erau grupați și ei în insule, ca niște nave plutind pe o mare foarte verde. Pinii, cu coroanele lor drepte, pe care cerul își apasă palma, respirau sfîșietoarea melancolie a cîntecelor napolitane. Căci pinii sînt întruparea lor, copaci despletiți, orfani, deformați de o cumplită și veșnică apăsare. Magnolii, cu flori cărnoase de-ți venea să le muști, ardeau cu focul lor rece, verzui, tufele de azalee își tîrau în iarbă trena grea și purpurie. În depărtare, bolnave și mătăsoase, oftau sălcii îngenuncheate. În mijlocul lacului se oglindea pavilionul clătinat în umbră de valuri, într-o lume ce nu ține de pămînt, dar nici de apă, ci e o alunecare spre tărîmuri vrăjite, căci apa te ajută să aluneci, să schimbi planul, te rătăcește pînă în pragul vreuneia dintre lumile suprapuse.

Nu se vedea nicăieri nici un grădinar. Cine îngrijea copacii, cine uda gazonul, cine îngropa florile cînd mureau? Ori toate erau numai vrăjitorie? Mă aplecai și rupsei un fir de iarbă. Micuța sabie ripostă, rănindu-mă la deget.

— Nu, nu este. Nu-i vrăjitorie, zise Pontechiaro. S-a deschis doar o cută a timpului care v-a fost totdeauna aproape. Nu e nevoie să înțelegeți totul. Vă place aici?

— Nu știu dacă îmi place. Și frumosul este o tortură, dacă durează.

— Ce ființe neliniștite sînteți dumneavoastră toți!

— Care noi?

Nu răspunse. Ajunsesem pe tărîmuri neumblate și mă cuprindea sfîrșeala. Farmecul se prelungea încă, dar simții că încîntarea începe să scadă.

— Ajută-mă să mă întorc, pînă nu se face prea tîrziu.

— Unde să vă întoarceți ?

— Acolo unde lumea de aici e numai un vis. Exact acolo de unde am plecat.

— Tocmai acolo nu este bine. Poate puțin mai încoace.

— Dumneavoastră știți mai bine.

Îmi sărută mîna și dispăru. Conturul copacilor dădu să se clatine, devenea tot mai incert, ca în oglinda unei ape legănate de vînt domol, pînă se topi de tot și rămaseră niște pete colorate. Recunoșteai încă iarba, purpura azaleelor, sălciile verzi-gălbui ; magnoliile se mai uitară o dată îndărăt cu ochi roz-verzui, dar ele însele dispăruseră.

— Dar astea erau boiurile pentru covorul meu ! își aminti subit.

Se ridică în pripă și fugi la valiza ei. Încă nu despachetase.

— Uite, Daniel ! Uite azaleele ! scoase un săculeț de nylon umplut cu praf purpuriu. Uite iarba ! Sălciile ! Lalelele mele ! Triumfătoare, ridică fiecare săculeț să i-l arate. Podeaua se umplu cu ele. Astea-s boiurile mele ! Acum mă crezi ?

Daniel se uită la ea, de la ea la săculețele ei și tăcu îngîndurat.

— Stai puțin, să ne socotim, zise. La ce oră zici că ai ajuns la Forlani ?

— Pe la amiază.

— Așa. Asta-i una la mînă. Ai făcut, va să zică, drumul pînă acolo în trei ore. Chiar de-ai fi rămas acolo numai un ceas și ai fi avut tren să te întorci imediat, n-ai fi putut ajunge acasă înainte de șapte. Cît e ceasul acum ?

— Cinci fără zece. Dar e normal să fie așa. Dacă am plecat din Dalmația...

— Care Dalmația ?

— Păi am dormit în Dalmația.

— Asta cine ți-a mai spus-o ?

— Pontechiaro mi-a spus așa. Deci, dacă am plecat de acolo, din Dalmația, între douăsprezece și unu, am avut tot timpul să ajung acasă înainte de cinci, nu ? Poate am venit cu avionul.

Daniel simți că înnebunește.

— Care avion, care Dalmația ? Vino-ți în fire, Laura ! Cînd ai fost tu în Dalmația ? Nu ți-ar fi ajuns timpul nici să te întorci de la Forlani.

— În patru ceasuri ?

— Care patru ceasuri ? Tu spui că ai dormit o noapte acolo unde-ai fost și te-ai trezit dimineața tîrziu, ba te-ai mai și plimbat printr-o grădină.

— Păi bine, de duminică și pînă luni ?

Daniel se apucă cu mîinile de cap.

— Care luni, omul lui Dumnezeu ? Ce tot vorbești tu de luni ? Păi e încă duminică, ai plecat azi-dimineață la zece, te-am dus eu la gară cu mașina, adu-ți aminte. Pe urmă m-am dus la ședință și am stat acolo pînă după masă la patru, și cînd am revenit, te-am găsit acasă. Cînd să fi dormit tu în Dalmația ? Vino-ți în fire !

— Ce tot spui ? Păi ieri după-masă la cinci de-abia ajunsesem la colibă și am plecat de acolo pe la șase, și asta a fost ieri.

Se gîndi că mai bine rămînea o vreme în Dalmația. În lumea aceea n-o sîcîia nimeni. Ce tot îndrugă Daniel că azi ar fi duminică ? De obicei, nu prea bea, e destul de sobru și din cauza ulcerului, dar pesemne că la ședința aceea interminabilă s-o fi enervat rău de tot, s-o fi certat iar cu președintele, cine știe unde s-o fi dus după aceea cu ceilalți, să se răcorească. Dar chiar în halul ăsta !

Fără să-și mai bată capul cu el, se duse la oglindă. Arăta foarte odihnită, ca omul care a avut somnul dulce și la trezire a băut ciocolată cu pișcoturi în formă de opt.

— Ce răvășit mi-e părul, spuse deschizîndu-și valiza.

Își scoase sacoșa de toaletă și începu să se pieptene. El o urmărea din ochi, fierbînd în sinea lui.

— Curios, spuse ea, nu înțeleg cum au ajuns la mine boiurile lui moș Amos.

Le luă din nou în mînă și le înșiră pe masă. Săculețele erau legate cu fire de lînă. Daniel se apropie și el, intrigat și curios, crezînd că poate ele îl vor ajuta să dezlege enigma călătoriei.

— N-am luat nimic cu mine de la Forlani, și, totuși, astea trebuie să fie boiurile lui.

Le desfăcu pe rînd și regăsi florile care se învolburaseră în fața ei în dimineața cînd grădina se desfăcuse în șuvoaie de culori.

— Va să zică tot ai fost tu la Forlani, conchise Daniel, dar s-ar zice că moș Amos nu era mort dacă ți-a dat culorile. Te-aș ruga acum să-mi explici și mie cum ai avut timp să te întorci așa de grabnic. Te-a luat cineva pe drum cu mașina ?

— Care drum ? N-am fost pe nici un drum. Ți-am mai spus că vin din Dalmația, făcu ea liniștită. Du-te în baie și pune-ți capul sub robinet, se vede că ai făcut-o lată cu subinginerul. Și pe urmă ce-ai făcut ? Ai mai dormit ? Și dacă ai dormit atîta, cum de nu te-ai trezit încă ?

Daniel n-o bătuse niciodată, bineînțeles, dar acum cu greu se putu reține să n-o scarmene bine. Ieși iute din odaie, trîntind ușa după el. Laura se duse la telefon și își sună croitoreasa.

— Madam Topîrceanu, parcă era vorba să vin la probă mîine, marți după-amiază, nu-i așa ?

Drăguța doamnă Topîrceanu rămase mirată.

— Dar, doamnă, ne-am înțeles pentru marți, și mîine este de-abia luni. Azi e duminică.

— Bine, doamnă. Rămîne atunci pentru poimîine.

Închise telefonul. Va să zică, e duminică totuși, Daniel a avut dreptate. Toți păreau de acord că azi e duminică, era ca un făcut. Bine, duminică să fie. Dar atunci, noaptea petrecută în Dalmația unde încape ? Ei, s-o găsi un locșor undeva și pentru ea. Se pare că duminica unora poate fi și lunea altora, timpul nu e o problemă. Timpul este o chestiune care se aranjează. Cum să se aranjeze, ce vorbești prăpăstii ? Nu mă privește, nu-i de competența mea, dar știu că este așa. Probabil oi fi o detracată — își mai spuse, uitîndu-se la săculețele cu

vopsea — ei, și ce-i cu asta, ce-i aia detracată, toate-s numai vorbe și iar vorbe. În Dalmația totuși am fost.

Și, foarte împăcată, se apucă să lege la loc săculețele cu multă băgare de seamă, ca să nu se piardă nici un grăunte din prețioasa pulbere.

În odaia de alături, Daniel măsura încăperea cu pașii de la fereastră la dulap pînă ameți.

Nu, n-o pot interna la ospiciu. Este cu totul inofensivă și în mediul acela s-ar scrînti și mai rău. Așa spunea și Miron, săracul, că acasă mai faci ce faci, dar între atîția nebuni te antrenezi și devii și tu ca ei! Îi venise s-o bată cu un sfert de ceas în urmă și acum se înduioșa la gîndul la ce-ar putea să i se întîmple. Se surprinse suflîndu-și nasul din motive complexe și greu de analizat. Fără doar și poate, avea și un guturai. Noroc că nu prea mai am timp să mă gîndesc la nenorocirile mele proprii.

Toți cei de la gospodărie erau înnebuniți acum cu grajdurile. Grajdurile fuseseră ideea lui și făceau parte din planul lui de reorganizare. După nenumărate tergiversări, datorate în mare parte greoiului aparat administrativ, dar în și mai mare măsură președintelui, care se temea întruna ca nu cumva succesele inginerului să-l pună pe el în umbră, reușise cu mare greutate să obțină autorizație pentru construirea grajdurilor, ca și aprobarea fondurilor trebuincioase pentru aceste acareturi noi, destul de încăpătoare pentru a adăposti două sute de capete de vită. Desenase zeci de schițe, le rupsese și făcuse altele, și, împreună cu subinginerul, un băiat de nădejde, alergaseră toată primăvara, cutreierînd pășunile, pînă aleseră locul potrivit. Fiecare schiță i se păruse ultima, cea definitivă, ca unui poet care își reface poemul de cincizeci de ori pînă găsește ultima expresie care nu mai poate fi schimbată. Norocul lui că ceea ce numea el în sinea lui „nebunia Laurei" căzuse în perioada asta de îndrăcită activitate. Așa erau noroacele lui Daniel, care obișnuia să se întrebe, cînd avea vreme, ce-i mai lipsește ca să se poată socoti ghinionist în lege. Tocmai în zilele trecute crezuse că i s-a schimbat zodia, deoarece sosirea mult rîvnitei aprobări îi mai ridicase moralul. O privea ca pe un succes al său personal, o etapă

victorioasă în războiul continuu dus împotriva inerției ucigașe din jurul său, dar și ca pe o confirmare a virilității sale, deoarece căpătă noi forțe pentru întîmpinarea altor lovituri, care, precum se vădea și acum, nu întîrziau să-i iasă în cale.

Căci în felul lui neostentativ și modest, Daniel era un luptător. Avusese mereu de învins greutăți de tot felul. Părinții lui, decretați chiaburi, se prăpădiseră cînd el avea numai 15 ani. Meditații și lipsuri urmară, confruntări cu profesori înrăiți și lipsiți de omenie, care credeau că li se vor ridica statui ecvestre dacă vor lovi în copilul lipsit de apărare. La urmă și-a înjghebat singur un sistem de apărare. Își spunea că, bătîndu-și întruna capul cu păsurile lui, nu i-ar ajunge cele șapte zile ale săptămînii să le dea de capăt. Și-a ales atunci o zi fixă în acest scop, ziua de joi. Sistemul avea un mare și indiscutabil avantaj, și anume, că multe dintre greutăți se mai aplanau și de la sine pînă se reîntorcea ziua de joi, în schimb nu exista zi de joi dată de Dumnezeu pentru care să nu fi rămas un gînd amar, o problemă în aparență imposibil de rezolvat. Sistemul ăsta și-l păstrase și mai tîrziu și bine făcu, deoarece viața unui inginer agronom la o gospodărie este departe de a fi raiul pe pămînt.

Și acum, colac peste pupăză, scrînteala asta a Laurei. Nu că nu i s-ar fi părut ciudată și alteori. Îi trecuse cu vederea fel de fel de curiozități, care, reamintite acum, păreau mai grave, dar asta cu Dalmația le punea capac la toate. Cum Dumnezeu putea un om cu mintea întreagă să susțină asemenea prăpăstii ? Și povestea aceea cu asasinarea lui Amos, cadavrul descris cu lux de amănunte. Și ea, care se întorcea cu valiza plină de vopselele moșului. Ce istorie ! Și mai curios decît toate : cum a putut reveni așa de repede, cu toate treburile rezolvate ? Prea multe erau aici de lămurit. Nu face nimic, am să mă gîndesc joi.

Lucrurile luară însă o întorsătură așa de neprevăzută, încît nu fu chip să aștepte pînă joi ca să-și bată capul cu ele.

Marți dimineața pe la 11 se afla în biroul gospodăriei cu subinginerul și meșterul zidar. Erau în pauză. Fumau

cîte-o țigară, femeia de serviciu le făcea o cafea, citeau ziarul, iar cine era supărat mai da drumul la o înjurătură. Limbajul întregului personal lăsa de dorit, chiar și cînd Salomia venea cu cafelele sau deretica prin apropiere. Dealtfel, ea era obișnuită cu ieșirile astea, își zicea că bărbații trebuie să înjure, de aia sunt bărbați, așa s-a pomenit ea cu ei de cînd se știa, așa făcuseră tata și mosul și toate neamurile ei, și soțul ei la fel, și toți fără excepție, chiar și pocăiții cîteodată.

— Umblă Necuratul printre noi, enunță Frîncu și înjură și el.

— Iar s-a mai întîmplat ceva ? se interesă subinginerul, văzîndu-l cu ziarul în mînă și ochii pe pagina din urmă, cea cu fapte diverse.

Era un băiat foarte serios dealtfel, avea însă și el o mare slăbiciune pentru poveștile de groază. Predilecția asta o au o sumedenie de oameni, după cum o dovedește și popularitatea nemaiauzită a romanelor polițiste. Mulți poeți de elită se luptă cu sărăcia în valea asta a plîngerilor, dar Agatha Cristie locuia într-o vilă cu șaptesprezece odăi, și una sau două din cărămizile din care a fost ridicat acest bîrlog de lux fuseseră plătite și de subinginerul nostru. Voia acum să-i ia lui Frîncu ziarul dinainte, fără fasoane, după obiceiul locului, căci eticheta de la Curtea spaniolă nu se bucura de mare trecere nici la gospodăria din Joseni. Frîncu însă își puse palma lată pe foaie.

— Ia lasă-mă, domnule, zise, ce dai buzna așa ? Ia, că-ți citesc eu !

Și începu, fără poticniri, așa cum se cuvine să citească fostul premiant al celor șapte clase primare din localitate, care nu urmase liceul numai pentru că tatăl său, clopotarul, nu avusese bani să-l trimită mai departe. „Omucidere la Forlani", zicea primul premiant. Daniel tresări.

— Unde, mă ?

— V-am spus : la Forlani. Și dădu înainte : „La închiderea ediției noastre ne sosește știrea că în satul Forlani din județul Făgăraș a fost asasinat gospodarul Amos Stoian, în vîrstă de șaptezeci și șapte de ani. Crima a fost descoperită de sora răposatului, Sofia Caraș,

născută Stoian, duminică după-masă la șase, cînd ea îi ducea de mîncare. Victima a fost găsită în coliba stînei sale, situată pe dealul din apropiere, cu capul zdrobit și fața complet desfigurată. Sofia Caraș a sesizat autoritățile locale și la interogatoriu a declarat că în aceeași zi a fost acostată pe stradă de o necunoscută, îmbrăcată orășenește, în taior gri, ducînd o valiză în mînă, care a întrebat-o cu insistență de locul unde se afla fratele ei. După îndrumările primite, necunoscuta luase drumul stînei. Cercetările continuă." Ei, fir-ar să fie, că s-a blăstămățit lumea de tot, comentă Frîncu, cu mare amărăciune. Ia, că și muierile umblă amu cu brișca-n mînă, să răpună !

Subinginerul îi spuse să nu înjure, că doar e pocăit.

— Să mă ierte Dumnezeu, că-i mare îndurarea lui, făcu meșterul, da-s prea multe semne că se apropie sfîrșitul lumii. Că astea-s semne toate, așa să știți. Că nu-i numa asta una, dar se înmulțesc ticăloșeniile ca ciupercile după ploaie. Da' astă-iarnă, cînd umbla unul la Sibiu cu ciocanu, de le dădea-n cap la muieri și la copii, de-a dat gata în două săptămîni vro treizeci și șapte de inși, da' aia ce-o fost ? Că i-o fost dată putere Satanei șapte ani încheiați să umble-n lume dezlănțuit, da' cum îi mîne, s-or deschide porțile iadului tăte și atunci s-or slobozi pe lumea asta potop și pucioasă cum mă vedeți pe mine și or fi în ziua ceea mari vaiete și scrîșnirea dinților. Da' drept-credincioșii or fi chemați să stea la o parte, pînă o răzbi Domnul să-i scufunde pe ăștialanți. Vedeți că s-o și început.

Subinginerul, cît dura profeția lui nea Frîncu, se tot aștepta ca Daniel să-l readucă pe meșter la realitate cu o vorbă tăioasă, ca unul ce nu suferea să i se spună prăpăstii și obișnuia să reteze scurt tiradele de felul ăsta. De data asta însă Daniel tăcu.

— Și apoi, dumneata din ce oaste faci parte, nene Frîncule, voia să știe subinginerul cînd văzu că Daniel nu ascultă, a celor drepți ?

— Asta s-o hotărască Domnul, zise Frîncu cu falsă smerenie, convins însă în sinea lui că, acolo sus, el nu poate fi notat altfel decît ca element de nădejde.

Doar nu i-o face bucata Atotputernicul să-l năpăstuiască tocmai pe el și să-l scufunde, alăturea de șeful postului de miliție, în căldarea cu smoală ?

— Dacă te-o pune Domnul la masă și pe dumneata să șezi de-a dreapta lui, îi dădu înainte tînărul fără de astîmpăr, apoi să nu uiți să pui o vorbă bună și pentru mine. Aud ?

— Știe Domnul ce să facă, zise Frîncu nu fără înțelepciune, nu m-o întreba el pe mine. Tot ce-ai făcut dumneata de cînd ești stă scris undeva, și vorba ceea : de ce ți-e scris, apoi nu scapi.

Salomia luă hîrtiile de pe biroul președintelui și le puse pe scaun teanc. Trăgea cu urechea la cele ce vorbea moș Frîncu și nu se simțea în apele ei. Te pomenești că, pe undeva, Frîncu avea dreptate și prea se grăbise și ea să-și arunce lopata de țărînă peste cele îngropate, cum îi văzuse făcînd pe cei ce țineau în mînă pîinea și cuțitul. Ce-o fi dacă s-or scula morții într-o zi ? Mai poți să știi ?

— Mai taci și dumneata, nene Frîncule ! zise ștergînd praful de pe masă. Ce spui dumneata, alea nu le poate ști nime.

— Nu le știi tu, că ești oaie rătăcită și umbli cu vălul lăsat peste ochi.

Subinginerul zîmbi puțin la imaginea oii țanțoșe, care păștea cu pălăria cu voaletă în cap. Daniel tot nu spunea nimic.

— La ce vă uitați, domnule inginer ?

— Ia, la planul ăsta. Ar fi douăzeci și cinci de metri pătrați. Cît ciment ai socotit dumneata pe metru pătrat, nea Frîncule ?

— Trii saci. Ar fi patru sute șaizeci de saci pentru podit grajdul întreg. Total o mie trei sute cincizeci.

— Cînd spuneai că vine cimentul ?

*

Cercetările continuă. Doamne-Dumnezeule, în ce încurcătură a nimerit fata asta ! Și mai sunt atîtea altele de neînțeles ! Ca să ajungă la gara aceea, i-au trebuit trei ore. La 10 dimineața am suit-o în tren. Am vrut

să-i scot un bilet de clasa întîi, dar mi-a spus că mai mult îi place lumea din clasa a doua decît gomoșii ăia cu delegație. Mă rog, o privește. Unde am lăsat-o ? Să procedez cu schepsis și cu metodă. La dracu, era mai să intru-n șanț, mai are și neobrăzarea să urle, șoferul dracului, îi din Vlașca nemernicul, ăștia de la camioane sunt mereu băuți. Hai, omule, nu-ți pierde capul.

La 10 trenul a plecat. Așa ! Dacă nu eram de față cînd a plecat trenul, aș spune că a plecat cu o ocazie. Pe șosea e mai aproape, ar fi ajuns acolo în două ore. Dar nu, că am văzut-o cu ochii mei cînd a pornit trenul, era la geam și îmi făcea semn cu mîna. Așa. Peste trei ceasuri a schimbat trenul la Făgăraș și înainte de 2 era la Forlani. Așa, va să zică, era la Forlani. Una la mînă. Pînă a trecut prin sat și a stat de vorbă întîi cu fetița, apoi cu femeia aceea, s-a făcut cel puțin 2 și un sfert. Buuun. Două la mînă.

Se opri la marginea drumului și își aprinse o țigară, abia izbutind să-și țină chibritul aprins în dreptul ei. Ține-ți firea, omule, dacă o iei razna și tu, cu doi aiuriți în casă, nu știu, zău... Măcar de-aș putea amîna pînă joi, dar nu mai este chip.

Crezuse că va putea gîndi mai bine dacă se oprește din drum, iar acum nu mai avea răbdare să stea, simțea că se sufocă dacă n-o ia din loc. Poate goana să-i pună gîndurile în mișcare. Porni motorul, dar, ajuns la cotitură, în loc s-o ia spre oraș, o luă în direcție opusă, spre Cernești. Reflexul greșit traducea exact încurcătura în care se zbătea. Observă numaidecît, dar nu vru să se întoarcă. Salut, domnule inginer, ce faceți pe la noi ? Îi făcu și el semn cu mîna. Mai du-te dracului și tu ! Unde să te ascunzi cînd vrei să ai pace măcar zece minute ?

Se opri iar, lăsă mașina la marginea șanțului și o luă pe jos pe poteca dinspre pădure. Am văzut mașina inginerului Coroi lîngă poteca cu arini. Ce să facă el acolo ? Ia, se plimbă, ia aer, domnii ăștia se vede că n-au de lucru. Nu mai pot de bine, asta e ! Potopi-v-ar prăpădul lui nea Frîncu, atunci cînd v-o fi lumea mai dragă, pe voi toți ! Frumoși copacii ăștia. Sunt plantați acum cincisprezece ani, atunci cînd m-am însurat eu. Dar unde am rămas ? Așa. Zicea că i-au trebuit trei

ore pînă să iasă din pădure și să ajungă la jneapăn. Trei și cu două și un sfert fac cinci și un sfert. Și la ora aia ea era acasă de mult.

Să-ți umble nevasta pe toate coclaurile... prea o las de capul ei. Dar hai să zicem că i-au trebuit trei ore, nici trei, numai două sau, prin absurd, numai jumătate de ceas. Să zicem că a ajuns la colibă la ora 3. L-a găsit pe moș Amos răpus. Peste cel puțin altă jumătate de oră era întoarsă în sat și altă jumătate de oră i-a trebuit pînă a ajuns la gară. Chiar de-ar fi avut tren numaidecît — ia să mă uit la mersul trenurilor cînd oi ajunge acasă — peste alte trei ore trenul s-ar fi oprit la noi în gară, plus alte patruzeci de minute de la gară și pînă acasă. În nici un caz n-ar fi putut să fie acasă înainte de 8 seara. Cînd colo, la 4, cînd m-am întors de la ședință, am dat de ea acasă. Nu e nici un tren încoace dinspre Făgăraș înainte de 5. N-o fi fost la Forlani.

Cum n-a fost la Forlani? Dacă n-a fost la Forlani, de unde știa de crimă? Și de unde pungile de boiuri? Ar fi fost ea în stare să cotrobăie în bîrlogul bătrînului, cu mortul desfigurat lîngă ea? Ori poate că chiar ea... Laura să ucidă? Se vede că mi-am pierdut bruma de minte să mă gîndesc la una ca asta! Nu m-am gîndit, era numai un reflex. Orice, dar asta nu.

În ziar scrie că cercetările continuă.

Gîndurile i se învîrteau în cerc închis, întorcîndu-se mereu la punctul de plecare. S-o luăm de la început.

A plecat de aici la 10. Dacă n-a fost acolo, de unde știa de crimă? Iar dacă a fost, cum a putut să se întoarcă înainte de 4? Cu o mașină de ocazie? Cînd a fost la Forlani, a găsit mașina. Cînd a trecut prin sat, o fi fost văzută de lumea de acolo. Într-un sat ca ăla, așezat la spatele lui Dumnezeu, se știe de orice mașină care trece. Vine medicul, vine șeful ocolului silvic. Vine gestionarul — căci cine a mai văzut gestionar fără mașină? — sau veterinarul sau vin niște străini la vînătoare. În fine! Cercetările continuă. A plecat de aici la 10. Și a văzut femeia venind cu miliția nul la 6. Corespunde cu ce scrie la ziar. Alt fapt inexplicabil. De ce venea Sofia Caraș cu miliția nul? Înseamnă că știa că Amos fusese ucis. Cine a înștiințat-o? Și cine era omul cu cioareci și ves-

ton militar întîlnit de Laura în drum spre colibă ? Poate chiar el să fi fost făptaşul. O nedumerire mai mare decît toate la un loc : cum a putut-o vedea Sofia pe Laura la 6, aşa cum scrie la gazetă, cînd la 4 ea era deja acasă ?

Ia s-o luăm iar de la început.

De acolo pînă la colibă, trei ore. Ea zicea că la 4 şi jumătate a ajuns la jneapăn. De acolo pînă la colibă mai era cel puţin un sfert de oră. N-a intrat imediat, a mai stat pe-afară. S-a făcut ora 5. Cum 5, cînd la 4... lasă astea acum. La 5 a intrat în ogradă, dar nu în casă, s-a aşezat pe laviţă sub brad, lîngă masă. Cît o fi zăbovit acolo ? Să spunem o oră, o jumătate de oră, cam pînă la 5 şi jumătate. Lasă chestia cu ora 4, ţi-am mai spus-o ! Aşa. Apoi a intrat în casă, a ieşit iar, s-a uitat cu binoclul necunoscutului, dacă admitem ipoteza că personajul ăla a existat, şi a văzut-o pe Sofia cu miliţianul ieşind din pădure. Astea puteau fi pe la 6 fără douăzeci. Sofiei, ca să ajungă pînă la colibă, i-au trebuit cam cincisprezece-douăzeci de minute. Deci, ar fi ajuns acolo în jurul orei 6, aşa cum scrie în ziar. Nu, în ziar nu scrie că Sofia ar fi văzut-o pe femeia în taior gri la 6, fac o confuzie. Laura afirmă că a văzut-o pe Sofia cu binoclul cam pe la ora aceea. Sofia a venit la 6 fără s-o vadă pe Laura. Şi în ziar scrie că a venit la 6, şi aici mărturia femeii se loveşte cu povestirea Laurei. Dar cum a putut şti Laura tocmai amănuntul ăsta, cînd ea era acasă de două ore ? Laura n-avea de unde să ştie ce se va întîmpla la 6, cu toate astea vorbea despre acele evenimente ca şi cum ele ar fi avut loc cu o zi înainte. Şi boiurile ?

Se aşează pe un trunchi şi îşi luă capul între mîini.

Desigur visez, îşi zise. Dă, Doamne, să mă trezesc cît mai repede.

Jocul soarelui după-amiezii printre miile de frunze zburlite de vîntul căldicel şi dematerializate de lumină îl închidea într-un tărîm fermecat, o lume lichidă, de culoarea visului. Şi ce mai spunea ea ?

Spunea că a fost în Dalmaţia. Cum, cînd ? Ei, aşa cum fusese şi la Forlani la ora 6, *după ce se întorsese acasă,* tot aşa a putut să petreacă o noapte în Dalmaţia

înainte de a se face noapte. Se vede că îmi lipsește o doagă. S-o iau de la început. A plecat de acasă la 10 dimineața. Destul!

Sări în picioare, își aprinse altă țigară și se îndreptă grăbit spre ieșirea din pădure. Apropiindu-se de marginea ei, unde copacii se răreau, nu avu curajul să iasă. Îl aștepta lumea inexorabilelor orînduiri, singura în care credea și de care știa. Nu se mai simțea destul de înarmat ca să se întoarcă acolo cu tot ce știa acum, și mai ales cu tot ce nu știa. El, un om așa de pedant, care ținea cont și de ultimul capăt de creion, bine ascuțit și el, ca toate celelalte creioane ale lui. Ceasul de mînă, ca și pendulul cel mare din camera de zi, amîndouă întoarse și puse zilnic după radio, cheltuielile notate cu grijă toate imediat după debursare, atît pentru țigări, atît pentru benzină, două perechi de pantofi buni ca ăștia din picioare, cea de-a treia puțin uzată la tocul stîng, să-i duc sîmbătă la reparat, că am mai mult timp, ies de la serviciu cu două ore mai devreme. Ziarul, laptele, curentul, achitate fără greș la zi, nici un ban datorie la nimeni. Niciodată. Tocmai mie să mi se întîmple una ca asta. Și cercetările care continuă.

A fost văzută cînd s-a dat jos din tren. Într-un sat mic, o femeie necunoscută, care coboară din tren, este un eveniment. O fi remarcat-o șeful gării, soția șefului de după perdeaua bucătăriei de la etaj. I-or fi examinat taiorul, valiza, pieptănătura, ținuta, și o pot descrie oricînd cu precizia unui aparat de fotografiat. I s-a spus s-o ia prin pădure, că e mai aproape. A văzut-o omul pe care l-a întrebat de drum. La intrarea în sat a vorbit cu fetița care păzea gîștele. Mai încolo, s-a oprit cu Sofia.

Sofia n-a vrut să-i spună nimic, pentru că știa că Amos este mort, pesemne chiar ea a pus la cale uciderea lui. Cu motiv să fi avut? La oamenii ăștia de la țară, motivul cel mai obișnuit este dorința de a pune mîna pe moștenire. Amos părea să fi fost singur, văduv sau burlac. Sofia rîvnea la casa lui, la oile lui, poate avea omul și ceva bani puși deoparte. Individul cu vestonul militar o fi fost fiul ei sau un nepot, l-o fi trimis chiar ea să săvîrșească omorul. Vorbea puțin cînd Laura o

acostase, pentru că se gîndea. Se gîndea la altceva. Atunci se socotea în mintea ei ce să facă. La început nici n-a vrut să stea cu ea de vorbă, dar pe urmă îi veni în gînd s-o trimită la colibă ca să poată pune omorul pe seama ei, de aceea i-a explicat pe unde s-o ia. Dar cum de-a apărut așa de curînd cu milițianul ? Cum a reușit să-l convingă să vină cu ea ? După mărturia cui ? Omul cu haina militară, pe care îl aștepta, sosise și o anunță că fapta a fost săvîrșită ; milițianul putea fi și el interesat, o rudă, un fin. În sfîrșit, ei trei au pregătit cursa pentru Laura. Ea le-a scăpat, dar ei au rămas cu semnalmentele femeii străine.

Ajunse la marginea pădurii și se opri privindu-și mașina vișinie rămasă lîngă șanț. Pe șosea nici o mișcare. Se întoarse în pădure, continuîndu-și monologul.

Au semnalmentele ei, dar nu știu de unde vine. Da, dar despre crimă se va vorbi mult în împrejurimi. Amos era cunoscut, chiar în trenul cu care călătorise Laura îl știa lumea. Își vor aminti și de doamna blondă, cu taior gri, și de întrebările ei despre Amos. Își vor aminti că doamna urcase la Făgăraș. Impiegatul de acolo își va aduce aminte și el. Va ști exact ce tren intrase în gară la ora aceea, trenul din care a coborît doamna necunoscută. Da, dar într-un accelerat sunt zeci de compartimente. O să fie oare interogați toți cei care au călătorit cu trenul cu pricina ? De unde să-i scoată pe toți ? Dar nici nu-i nevoie să-i interogheze pe ei. Se vor trimite circulare la toate gările de pe linia respectivă, cu întrebarea dacă s-a urcat la ei vreo persoană cu semnalmentele celei văzute la Forlani. La noi în gară, Laura a fost văzută și remarcată fără doar și poate ; biletul l-am scos eu, dar se găseau cel puțin treizeci de persoane care au văzut-o, taiorul gri i-l știe orașul întreg, că nu și-a mai făcut altul de vreo cinci ani. În două-trei zile or să-i dea de urmă. Și chiar dacă din lipsă de dovezi nu va fi condamnată, va avea de suferit arest preventiv, anchetă, umiliri de tot soiul. Ce să fac ? S-o iau cu mașina la noapte, s-o duc undeva într-un sat din jurul Branului, la neamuri, să stea acolo liniștită pînă s-o putea întoarce ? Dar va putea oare sta liniștit vreunul din noi ? Ar fi și mai rău. Dacă firele vor duce pînă la ea, cei în

drept se vor întreba ce motiv avea să se ascundă. Va da și mai mult de bănuit.

Înainte de toate, voi distruge săculețele cu vopsele, le ard chiar azi. Ba nu le ard, cum să le ard, doar ele reprezintă pentru ea ceva prețios. Să i le dau Irinei ca să le păstreze ea? Mai bine nu. Femeile nu-și pot ține gura. De denunțat n-ar denunța-o, desigur, dar n-ar vorbi oare și cu alții? Și apoi, ar ajunge să se creadă un fel de înger salvator și ar avea pretenția să-i rămînem recunoscători pînă la moarte. Mai bine le pun într-un borcan mare și le ascund în grădină. Sap o groapă. Borcanul cel mare de murături, ăla de cinci kilograme, ar fi cel mai potrivit. Dar ce-o să fie la proces dacă Laura se apucă să le spună de marchizul în frac verde și de binoclul ducelui de Marlborough, despre Dalmația? O s-o creadă simulantă și o să scoată sufletul din ea ca să-și retragă spusele. În cazul cel mai bun, o s-o ia drept nebună și tot va trebui s-o internez. Ar însemna sfîrșitul Laurei. Mai bine ne omorîm amîndoi.

Tot frămîntîndu-se așa, îl răzbi dintr-odată o senzație curioasă, parcă i s-ar fi tras pămîntul de sub picioare ca un covor vast alunecînd spre orizont. Ce naiba, își spuse ținîndu-se de un trunchi, doar n-am băut nimic toată ziua.

Cu încetul, lucrurile se potoliră. Uitîndu-se în jos, se văzu stînd cu picioarele pe pămîntul bine știut, puțin reavăn, cum este el în pădure; tufe, copaci, toate la locul lor. O fi visat? În jur, stejari și iar stejari, frunze tinere înmuiate în lumină. Nu se auzeau decît loviturile nervoase și apucate ale ciocănitoarei. Curios, ar fi jurat că auzise cu cîteva secunde în urmă un zumzet în aer și un bubuit înfundat în pămîntul de sub el. Un cutremur, o halucinație?

Impresia că nu este singur punea tot mai mult stăpînirea pe el, dîndu-i un sentiment de incertitudine, de crescîndă anxietate, pînă înțelese că-i este frică, acum, în amiaza mare, lui, om în toată firea. Își repetă zadarnic că ar fi om în toată firea, căci firea și-o pierduse. O pierduse așa de tare, încît o rupse la fugă. Pălăria îi căzu în iarbă. Ce s-or mira vulpile și veveriţele cînd or

da de roata de fetru verde! Ce-or răscoli-o cu botul, ce-or mai lua-o la goană cînd or simți mirosul de om!

Numai de pălărie nu-i mai ardea lui acum. Abia aștepta să se vadă în mașină, insulă a stabilității, mîntuirea lui dintr-o lume deraiată. Răsuflă ca scăpat dintr-un cataclism și rămase tolănit în fața volanului pînă își mai reveni. Rațiunea începu să-i traducă cele întîmplate în limbajul ei familiar. Am nervii zdruncinați din cauza impasului în care mă aflu. Gîndurile reveneau ca un stol de păsări după alarmă. Am să mă duc la vărul Aldea, primul lucru în ziua de azi, să rămînă secretul în familie cît o fi cu putință. Iar mîine, înainte de răsăritul soarelui, mă strecor pe furiș în grădină și sap o groapă pentru borcan. S-ar putea să nici nu se facă cine știe ce cercetări dacă primele tatonări nu vor da rezultate. N-ar fi de mirare să nu se mai audă nimic despre toată afacerea. Amos Stoian era un om fără însemnătate.

Dar oricît se străduia să se liniștească, nu putea trece peste senzația de panică de adineauri. Sunt surmenat, nu-i altceva decît surmenajul. Anul trecut nu mi-am luat concediu, asta e. Dar se sperie din nou cînd își dădu seama că, în loc s-o apuce spre casă, o luase iar în sens invers, spre Cernești. Cînd s-or liniști lucrurile, mă reped pînă la București, să mă vadă un specialist. Așa nu mai merge.

O găsi pe Laura în curte, foarte ocupată, vopsind lînă. Pe frînghia de rufe erau puse la scurs sculuri boite în verde, galben, azuriu; pe masă se înșirau săculețe desfăcute. De-abia se putu opri să nu țipe, îi venea să le calce în picioare, să le zdrobească în noroi. Se stăpîni și încercă să vorbească liniștit.

— Laura dragă, te-aș ruga să încetezi cu chestiile astea pentru cîteva zile.

Ea îl privi mirată.

— De ce?

— Te rog eu.

— Nu fii absurd. Vreau să încep să lucrez și am nevoie de lînă. Știi, covorul de care-ți spuneam, cu prințesa și balaurul.

Prințesa. Balaurul. Dalmația și marchizul de Pontechiaro. Păi să nu înnebunești ?

— Da, știu, Laura, dar te rog să nu te apuci de el acum. Zilele care vin ar putea să fie cruciale.

Laura termină de agățat ultimul scul, purpuriu, și se apucă să se spele pe mîini, săpunindu-se îndelung.

— Te gîndești la cercetări ? întrebă, părînd preocupată numai de scoaterea vopselii de pe mînă.

Daniel rămase cu ochii pironiți asupra ei. Va să zică se gîndise și ea la asta. Laura continuă să se spele, nepăsătoare.

— Cred că lucrurile se vor aranja într-un fel. Este foarte anevoios cu vopseaua asta, spuse cu aerul cuiva care trece de la un fleac la un subiect important. Nu știu cum se face că uit mereu să-mi cumpăr o pereche de mănuși de cauciuc cînd mă duc la București. Tu nu pleci curînd la Brașov ?

— Ascultă, Laura, cu asta nu-i de glumit. Hai în casă să stăm de vorbă.

— Nu vrei să mănînci întîi ?

— Mai pe urmă, răspunse el scurt.

— Avem miel cu spanac.

E greu să auzi de miel cu spanac la 5 după masă și să nu te clatini în hotărîrile cele mai definitive. O urmă în bucătărie și, cît timp se înfruptă din carnea frumos rumenită, nu mai zise nimic. Cînd termină cu mielul, se pomeni în față cu o ceșcuță de cremă de ciocolată cu frișcă. După aceea, bucătăria se umplu cu aroma cafelei. Mai știi ? Poate că are dreptate femeia și se rezolvă situația asta încurcată pînă la urmă. Să dea Domnul.

— Cîinele a mîncat ?

— Da.

— Și pisica ?

— Și pisica. Vino să-ți bei cafeaua în casă.

Toată lumea mănîncă în bucătărie în ziua de azi, sufrageria sculptată e numai pentru revelion și aniversări, pentru fală. Toate ca toate, dar măcar cafeaua să fie băută în cameră. Șezînd într-un fotoliu, la măsuța de mozaic, sorbind dintr-o ceașcă de porțelan fin sau de majolică încondeiată cu două flori caligrafiate. Cu o țigară bună din cutia lăcuită și încrustată cu sidef. Ca

să mai uiți de masa din birou crestată cu briceagul, de geamurile triste și murdare, de coșul debordînd de hîrtii unsuroase. De înjurături.

Își întinse picioarele vîrîte în binefăcătorii papuci de casă. Frămîntările zilei îi părură cel puțin exagerate.

— Deci, te-ai gîndit și tu la posibilitatea unor cercetări, zise suflînd fumul spre tavan, e bine ca omul să se gîndească la toate din timp. Întîi vom face să dispară toate urmele călătoriei. Pungile alea le pun într-un borcan, și dimineața, cînd dorm vecinii, ies în grădină și le îngrop. Maria asta de-alături are obiceiul de se suie pe gard să se zgîiască în curtea altora, am prins-o într-un rînd ridicînd chiar țiglele acoperișului ca să ne pîndească. Asta cînd a venit John pe aici. O fi pusă, așa mi se pare. Ori o fi bolnavă, ori că o pun alții să ne iscodească. Dacă nu știe ce mănînci la masă zi de zi, o lovește damblaua. Așadar, mîine-n zori, borcanul trebuie să dispară. Ai spus cuiva că te duci la Forlani ?

— Cui era să-i spun ?

— Știu eu ? Irinei ori Lucreției sau altei prietene ?

— Nu m-am întîlnit cu nici una din ele înainte de a pleca, nici după ce m-am reîntors.

— Destul că ai fost văzută la gară. Ar fi mai bine să nu ieși din casă cîteva zile.

— De ce ?

— Așa. Să te mai uite lumea puțin. Și mai ales să ai grijă să nu te arăți în taiorul gri. În ziar scrie de o necunoscută cu taior gri, care s-a interesat de Amos în tren și la Forlani, chiar în ziua crimei.

— Crima n-a fost comisă în ziua cînd am fost eu la Forlani, ci, după toate semnele, mai devreme. Și apoi, taior gri au multe femei, e cea mai obișnuită îmbrăcăminte posibilă.

Prea le lua ușor pe toate. Daniel începu să se enerveze din nou, cînd, deodată, rămase cu ochii la ceva ce nu văzuse pînă atunci.

— Ce-i cu chestia aia de acolo ?

Laura îi întinse obiectul. Era o piesă de îmbrăcăminte nemaivăzută, o adevărată poezie, numai volane de dantelă *beige*, cu o funtă mare de catifea mov la piept.

— E *deshabillé*-ul din Dalmația.

Ușor ca fulgul. Îl întoarse pe toate fețele. Nu avea nicăieri vreo etichetă și nu aducea întru nimic cu lenjeria ce se vinde la noi, nici chiar în cele mai elegante magazine din Capitală. Și era îmbibat cu un parfum greu, cu fondul amărui, nălucind a coajă de lămîie rasă, a cerneală, a fîn, un parfum cu totul neobișnuit pentru el. În nici un caz, piesa asta voluptuoasă, enigmatică și de mare lux, nu a fost adusă de la Forlani. Centrul de gravitate al gîndurilor sale alunecă, dezlănțuind un dezechilibru subit, tradus printr-o senzație de gol la stomac, de panică, de frig. Nu mai era vorba de o problemă de rezolvat. Își lăsă capul pe masă și gemu. Ea le privea pe toate cu calm, femeia asta devenită străină peste noapte. E un prag năpraznic între noi, unul peste care nu se poate trece. Dincolo există o lume de meridianecuțite, de străfulgerări, de ucigătoare viteze. Ea găsește între ele flori, se odihnește în peisaje marine, insule voluptuoase, mătăsuri. Parcuri. Palate. Conversează cu marchizi.

Ea se sperie cînd îi văzu fața. Ochii lui erau încercănați, cercetați de lacrimi, de abisuri.

— Du zdreanța asta de aici, zise în fine, articulînd vorbele cu greutate, căci pînă și ele îi rezistau. Ia-o de aici, că ți-o sfîșii toată și cu fîșiile te strangulez. Nu ispiti Necuratul din mine.

Laura luă dantela spumoasă și o puse în dulap, aranjînd-o pe umeraș cu grijă. Afară se auzea soneria.

Mai bine să vină miliția, să se termine odată. Miliția măcar este ceva cunoscut. Te ia, te pune într-o celulă, închide ușa. Te înjură, te bruschează, te pune la canoane fel de fel, dar întrebările ți se adresează într-o limbă știută. Rămîi la tine, în lumea suferințelor tale, unde îți sunt cunoscute și binele, și răul. Sau cel puțin așa socotesc cei destul de norocoși, cărora nu le-au fost încercate niciodată limitele îndurării.

Dincolo de prag, săbiile se învîrtesc cu iuțeala fulgerului, ca și alicele de avion. Poate ici-colo, un fulger să le trădeze prezența și absența aproape simultane și halucinante. Ești silit să te strecori printre miliarde de săbii rotindu-se cu acea neînchipuită repeziciune, un tunel nesfîrșit de săbii în mișcare, și să găsești la fiecare

exact miimea de fracțiune de secundă cînd poți trece dincolo, nevătămat, la următoarea, la următoarele și iar la cea următoare. Mai bine să ne continuăm traiul între primejdiile noastre.

Se duse la fereastră și se aplecă peste pervaz. Nici țipenie de om de-a lungul străzii.

— Alo, este cineva la poartă ?

Nici un răspuns.

Poarta era intrată adînc în zidul gros, ca la unele case foarte vechi, și puteai sta ascuns sub bolta ei fără să fii văzut de la fereastră. Ca să se asigure că nu e nimeni, ieși și deschise poarta. O rafală de vînt îl izbi în față, ca rîul cînd îi ridici stăvilarul. O trînti la loc.

— Or fi niște derbedei, că-i plin orașul de ei, zise revenind în casă. Fii bună și adu-mi pungile să le leg.

Erau vreo douăzeci. Începu să le lege la loc pe cele desfăcute.

— Poate o da Dumnezeu să mai ai nevoie de ele.

— Sigur că o să mai am nevoie de ele.

— Încap toate într-un borcan de trei kilograme. Credeam că sunt mai mari, așa-mi aminteam de ele. Ai vreun borcan la îndemînă ?

— Așa cred.

— Mă duc să mă uit.

Reveni cu un borcan și o bucată de flanelă în mînă.

— Trebuie șters bine pe dinăuntru, zise și începu să frece borcanul cu flanela.

Luă apoi săculețele unul cîte unul și căptuși cu ele fundul borcanului, pe urmă le așeză unele peste altele, pînă îl umplu de tot.

— Așa, vezi, se îndemnă singur. Și-acum să-l leg la gură foarte strîns, să nu pătrundă umezeala. N-o să stea prea mult acolo, cred că le-om putea dezgropa în cursul verii.

Laurei i se făcu milă de el văzîndu-l cu ce grijă rînduiește săculețele în borcan, cuminte și metodic, ca și cînd cine știe ce-ar fi depins de asta. Încerca și el s-o ferească de ce-i era scris, să îmbune soarta după puterile lui. Te ferești de ce crezi că ți-ar fi soarta, ca să descoperi că ți-a fost hărăzit cu totul altceva. La fel și cu borcanul ăsta acum. De ce-ar putea să te apere borcanul ?

Indiferent însă de rezultate, gesturile își au frumusețea lor în sine, așa or să și fie cîntărite de posteritate sau de alte forțe.

Se întristă și ea. Poți să te lupți cu morile de vînt dacă nu intervine ceva neașteptat la momentul crucial care să încline balanța în favoarea celor ce nu puteau fi prevăzute. Nu e bine de fapt să gîndești așa. Multe diguri mici au oprit inundații pustiitoare.

— Ceva tot nu pricep, zise el fără nici o legătură, nu înțeleg cum ai putut trece printre săbii.

Există gînduri și fragmente de vise pe care le-ai uita cu desăvîrșire dacă nu s-ar ivi ceva care să ți le amintească. Tot așa cum îi fulgerase subit adineauri în minte imaginea fantomatică a unei elice învîrtindu-se pînă la invizibilitate. Era sigură că o văzuse nu demult, dar unde și cînd ? Păi sus pe munte o văzuse, bineînțeles, cînd ieșise din colibă. După ce se uitase cu binoclul la femeie și milițian. Nu-și pierduse cunoștința numaidecît, întîi o cuprinsese amețeala. Își amintea bine acum : văzuse ceva ca o elice ori o sabie, învîrtindu-se tot mai repede. Și se speriase de moarte pentru că cineva îi dăduse ghes să treacă prin intervalele infime dintre învîrtituri și căzuse în noapte ca într-o fîntînă. Dar Daniel de unde știa toate astea ? Păi chiar ea îi vorbise despre asta, da, da, ea.

— Există totuși o posibilitate de a trece dincolo, zise, oricît ar fi de infimă fracțiunea de secundă dintre o învîrtitură și următoarea.

— De ce te-ai reîntors ?

— Pentru că lumea aceea nu era lumea mea. Mă copleșea. Nu știu ce o să mi se mai întîmple, dar dacă voința mea o să mai conteze cîtuși de puțin pentru cei care mă vor avea în puterea lor, am să revin.

— Să revii ? De unde ?

Amîndoi tresăriră. Era poetul.

— Cum ați intrat aici ?

Daniel îl privi ca pe o stafie. Afară ploua și apa picura de pe borurile pălăriei lui. Cu toate astea, uitase să-și deschidă umbrela pe care o ținea strînsă în mînă. Umbrela lui de la Londra, de care era așa de mîndru.

Se obișnuise s-o poarte pe orice vreme, de fandoseală, îi și uitase rostul.

— Ușa era deschisă, zise.

— Da, făcu Laura, mi-am dat seama că era deschisă, pentru că n-am auzit adineauri cheia învîrtindu-se în broască.

— De ce nu m-ai făcut atent ?

— Ca să încui ușa ? Nu avea nici un rost. Acela căruia îi este dat să intre, tot va intra.

Necazul, boala, moartea. Un triumvirat de frați buni. Dar poate intra și cine nu trebuie, ar fi vrut să riposteze Daniel, înțelese însă că zadarnic ar încerca să-i vorbească rațional. Evenimentele au început să-i dea ei dreptate.

— Ce săculețe sunt astea ? întrebă poetul, apropiindu-se de borcan. Ce țineți în ele ? Otrăvuri ? Să nu spuneți că nu. M-ar decepționa mult dacă ar fi altfel. Asta verde nu poate fi decît otravă. Și purpuriul ăsta e foarte suspect. Nu aveți teamă, nu vă spun.

— Ați nimerit-o, domnule, cum nu se poate mai bine. Sunt într-adevăr un fel de otrăvuri și vă rugăm să uitați de ele cînd plecați de aici.

— Cum să plecăm dacă plouă ? Mergem spre Cluj și s-a defectat mașina, pînă o repară, mai va.

— Ce are ?

— N-am idee. Eu niciodată nu știu ce au mașinile cînd se defectează. Vă rog să nu mă dați afară pînă nu mi-o pune la punct. Plouă.

— Vai de mine, domnule, se poate ? Luați loc. Beți un coniac ?

— Cînd nu mă împiedică nimic, beau și două.

Se așează comod într-un fotoliu, Laura îi luă pălăria și o scutură afară, pe geamul deschis.

— Dacă rămîneam afară, s-ar fi format pe borul pălăriei mele de jur împrejur numai stalactite și stalagmite, păcat că n-am mai stat să aștept. Totdeauna uit care sunt deasupra.

Daniel îl privi cu nedumerire.

— Poftim ?

— Înțeleg, dintre stalactite și stalagmite.

— Stalactitele sunt deasupra.

— Sunteți sigur ?

— Absolut sigur.

Și Daniel se apucă să descrie pe lung cum se depune calcarul în peșteri și se evaporă apa, dar poetul se gîndea deja la altceva. Mai întîi îi apăru în față un șir lung de coloane albe de sare. Sclipeau ca zăpada înghețată și peștera era toată pardosită cu gheață sticlind într-o lumină nefirească. Pe urmă își aminti cum patina în copilărie pe pîrîul din fundul grădinii și cînd ajunse la întîmplarea cu ruperea gheții și cele trei săptămîni de bronșită ce-i urmaseră, povestea stalactitelor luă sfîrșit. Poetul își reluă poziția de atenție.

— Vă mulțumesc din suflet. Dacă nu se defecta mașina, povestea asta frumoasă n-aș fi aflat-o niciodată. Dar tot nu mi-ați spus ce este în săculețe.

— Întrebați-o pe Laura.

— Boiuri.

— Ați greșit pluralul. În schimb, de mîță în sac am mai auzit.

— Din pricina lor aș putea fi învinuită de crimă.

Daniel schimbă fețe-fețe, dar poetul găsi că vizita începe să devină interesantă.

— Cum așa ? întrebă.

— N-ai vrea să-mi faci un mare serviciu ? Nu de alta, dar Daniel ar trebui să se scoale-n zori și femeia din vecini ridică mereu țiglele ca să vadă din pod ce facem.

— Ce țigle ?

— Ale acoperișului.

— De ce n-o otrăviți și pe ea ?

— Și pe mai cine ? Nu, nu e vorba de așa ceva. N-aș vrea să vă povestesc vrute și nevrute, că prea ar ține mult. Uite ce-aș vrea eu să vă rog. Servieta asta e goală ?

— Aproximativ.

— N-ați vrea să fiți așa de amabil să luați săculețele astea cu dumneavoastră și să le păstrați pînă va veni careva dintre noi să vă debaraseze de ele ?

— Din cauza doamnei cu țiglele ?

— În parte.

— Nu văd de ce n-aș face-o. Sunt grele ?

— Țiglele ? Nu știu, dar mă pot interesa dacă doriți.

— Nu țiglele, astea pot rămîne pentru altă ocazie, ci săculețele dumneavoastră.

— Aș, nu ! Și de vreme ce tot sunteți cu mașina...

— Da, da, bineînțeles, nu este nici o problemă. Știți, eu am mania sertarelor. După părerea mea, e bine să ascunzi cît mai multe. Nu din ipocrizie, să fim bine înțeleși. Dar pentru că e foarte greu să treci prin viață fără să arăți nimic (căci evidența e o probă de bună purtare), e preferabil să arăți numai ce nu este. Așa reușești să derutezi și, știți, a deruta este foarte util.

— Nu prea înțelegem ce vreți să spuneți.

— Nu are nici o importanță. Derutarea face parte din sistemul meu de apărare. În concluzie, am să pun săculețele dumneavoastră într-unul din sertare și am să uit de ele pînă mi le cereți înapoi.

Era fermecător pentru că voia să fie așa, dar, ascultîndu-l, lui Daniel i se strepezeau dinții. El era dintre cei imuni la farmec.

— Pe cine a omorît doamna ?

— În clipa omorului, Laura era acasă.

— Și în Dalmația, completă ea.

Poetul se uita de la unul la celălalt.

— În același timp ?

— Așa s-ar părea.

— Și cum mai e vremea pe acolo ?

— Strălucită. Am stat în castelul marchizului de Pontechiaro.

— În care din ele ? Are mai multe.

— N-aș putea să vă spun.

— A, bine. Nici eu nu sunt curios din fire, am întrebat doar ca să facem conversație. Mai mult din politețe. Pe marchiz îl cunosc și eu foarte bine, mi-e chiar un fel de rudă din partea mamei. E un original. Mai poartă *lorgnon ?*

— Are binoclu acum.

— Ce idee ! Și de ce l-ați omorît ?

— De fapt, nu pe el.

— A, va să zică nu pe el. Pe cine atunci ?

— N-ați citit în ziar ?

— Nu citesc ziare. Îl citesc numai pe marchizul de Sade. În zilele ploioase, și pe Gérard de Nerval.

— Îl găsiți așa de grozav pe Gérard de Nerval ?

— Nu eu propriu-zis, ci lumea bună pentru care am considerație.

Daniel căscă zgomotos. Era manifestarea unei păreri. Poetul nu se sinchisi.

— Nerval ar fi atunci un soi de cuțit de pește, zise Laura.

— Marca „Cristoffel".

— Apropo, vreți să mîncați cu noi în seara asta ?

— Aveți ananas ?

— Din păcate, nu.

— Nu face nimic, zic și eu ca Diogene : *Omnia mea mecum porto*. Am niște compot de ananas la mine, dar mănînc cu plăcere și brînză cu ceapă. Aveți ? Și nu sunt otrăvite ? Nu de alta, dar n-aș vrea să fiu pomenit în ziare decît de bine.

Masa de seară nu va mai fi luată în bucătărie. Poetul nici nu știe ce este aia o bucătărie ; acasă, de frica goangelor, mănîncă numai compot de ananas, și pe acela numai în baie, ca să nu facă fărîmituri. Hai să mîncăm aici. Nu în grădină ? Cum în grădină ? Nu vezi că plouă ? A, da, plouă.

Ar trebui să ai musafiri mai des, că te sălbătăcești de tot. Zi de zi în bucătărie, pe nylon, pe mușama, din comoditate, mai rău decît omul cavernelor, căci el măcar nu tezaurizează fețe de masă de in brodat și cuțite de pește „Cristoffel" în tainițele peșterii sale în loc să le folosească. De ce să nu mănînci ca oamenii, măcar o dată pe zi, într-o încăpere frumos aranjată, pe o față de masă cu dantelă ? Lumea, din fericire, este ipocrită și afișează apucături civilizate măcar față de musafiri, apucături pe care aproape că nu le mai are. Numai de dragul musafirilor mai pune frîu uneori relelor obiceiuri.

Apăru și Mau de undeva. Mau apărea întotdeauna cînd se mînca, avea el un radar special care îl anunța la timp, oriunde s-ar fi aflat, de ora mesei, și te pomeneai cu el cît ai fi zis pește, deși era o haimana fără pereche. Lui i se așternea masa lîngă sobă, acolo i se punea farfuria pe o foaie de hîrtie de ziar și i se servea meniul

pe măsură ce mîncau și oamenii. De data asta, începu și dumnealui cu omletă și continuă cu friptură, gustă și un pic de brînză, dar ananas nu servi, nici vin. Fiecare cu tabieturile sale.

Cît stăteau la masă, sosi șoferul și anunță că s-a reparat mașina. Să vă spun drept, eu, unul, conduc mai bucuros noaptea, cînd drumurile sunt libere. De n-ar veni cîte-un bou să-ți zvîrle luminile în ochi, nu știu, zău, cine le mai dă și carnetele... nu, nu, mulțumesc, eu nu beau, atît mi-ar mai lipsi. Dacă m-ar prinde, aș fi, vorba aia, un om sfîrșit. Cine-i ăla, Papini? Într-o zi pe Călărași era mai-mai s-o pățesc și eu, că-mi venise cumătrul de la Slobozia, n-am tras decît un șpriț, dar am tulit-o pe Calea Moșilor, și cum erau dumnealor ocupați cu alții... o cafea nu zic, săru mîna. Ce facem, domnule, plecăm în seara asta? Șaizeci la oră ca nimic, socotind și curbele, suntem acolo înainte de miezul nopții. Hai să-i zicem la douăsprezece și un sfert. Sigur că plecăm, ce să facem aici pînă dimineața? Măi, ce mai pisică! Dar tu nu te speli pe față, urîtule? Nu se spală nici pe picioare, dacă-i vorba. Are ochi albaștri, ptiu, să nu se deoache! Așa-s siamezele astea. E motan? Va să zică nu face pui. El nu, dar gagicile, he-he-he, dar degeaba, că puii nu moștenesc caracterele rasei, păcat de Dumnezeu, că aici la noi numai se corcesc, dacă, vorba aia, n-au cu cine! Ce zici, băiatule? Am mai văzut pisici ca tine la București, și la noi în bloc este o doamnă, văduvă de general, da'aia are părul scurt, înțeleg, mița. Are și o coadă scurtă, numai ca un băț. Nici ăsta nu-i pursînge, e corcit cu angora, că mă pricep și eu la pisici, ia uitați-vă ce coadă are! Ia te uită, domnule, bată-te să te bată! Aș vrea să am și eu așa o pisică, ce joacă ar mai trage copiii cu ea! Ce facem atunci, domnule, mergem? Cît i-ai dat mecanicului? Șaizeci de lei. Ți-a dat chitanță?

Du-te de vezi cine sună. Cît o fi ceasul? Trecut de nouă. Cine să fie la ora asta, or fi tot derbedeii de adineauri. Du-te și vezi.

Pași, cizme. Vin. Curtea s-a făcut deodată nespus de lungă. Curtea se lungește-n noapte pînă la marginea zărilor, în pustiu. De i-ar vrăji cineva să umble de jur

de că m-am scrîntit. De ce nu intră odată ? Ia odată, domnule, vopseaua aia ! Sunt vopsele cu adevărat ? Dar ce vrei să fie ? Da, da, le iau, uite că le iau acum, v-am promis doar. Unde mi-e geanta ? Puneți-le aici. Popescule, n-ai văzut nimic. Fiți pe pace, domnule, oameni împrejur și să nu găsească intrarea. Poate au dat de sabie la ușă. Ce fel de sabie, sabia Laurei ? Spuneam și eu așa. Am început să gîndesc cu voce tare, ăștia or cresuntem. Așa, foarte bine, am închis-o. Sunt la ușă, acum își șterg cizmele pe preș. Își șterg cizmele multă, multă vreme. În spatele lor, curtea s-a contractat iar la cei douăzeci și trei de pași știuți. Poetul se reașează în fotoliu picior peste picior, își aprinde țigara. Subit, toți își aprind țigările, de parcă s-ar fi înțeles. Poetul vrea să pară degajat, dar îi ard ochii în cap, înăuntru, adînc sub craniul frumos, ca luminile în măștile de bostan cu care umblă băieții în seara de lăsata secului.

În odaie s-a așternut liniștea ca într-o criptă. Fiecare și-a luat o poziție care i se pare inexpugnabilă. Toți ezită să se privească, dar se simt galbeni ca ceara, le e teamă să se uite unii la alții ca să nu se vadă așa înfricoșați. Se știu expuși și lipsiți de apărare. Li se poate întîmpla orice.

Cui îi este dat să intre, tot va intra, ca moartea. Într-un *western*, bărbații ar aștepta cu picioarele depărtate și revolverele încărcate, cu degetul pe trăgaci. Ferice de ăia. Nu să-ți intre piaza-rea pe ușă ca la ea acasă, ca pe vremea turcilor. Laura se uită la Daniel. Și Daniel se uită la ea, dar n-o vede. Pielea i s-a întins pe față ca o mască. Săracul Daniel.

— Daniel, îi strigă, să nu te temi, Daniel ! Totul o să fie bine.

El dă din cap, dar nu a încuviințare, ci ca și cînd ar spune : Da, da. Vine prăpădul, știam eu. Da, da, suntem dezarmați. Uite-i aici, n-ai ce le face. Sunt aici, da. Știam.

Șoferului îi trec prin cap întîmplări fel de fel, pe care le crezuse îngropate și uitate de mult. Cînd a călcat oaia. Cînd a depășit *jeep-ul* miliției pe partea interzisă. Și altele. Își îndreptă tunica luînd oarecum o ținută militară și fixează ușa cu ochii sticloși.

De ce nu latră cîinele ? I-o fi făcut ceva ? De ce nu latră ?

Cînd se deschide uşa, în sfîrşit, toţi răsuflă uşuraţi, cu toate că roşcovanul este trupeş şi important, poartă servietă. În urma lui calcă brunetelul, ăsta e mic şi isteţ, pare ţigan, are ochi sfredelitori, în dosul gurii lui închise ghicești dinţi pe muchie, colţaţi. Amîndoi, cu măştile de zile mari, îşi joacă rolul de paradă. Se uită fix. Cei din casă se uită fix şi ei. E o scenă de *grand Guignol* şi viaţa s-a oprit pentru cinci sute de ani. Bună seara. Bună seara. Bineînţeles. Nu-i momentul de a inventa formule noi. E totuşi idiot să li se ureze bună seara. Pisica cel puţin nu salută şoarecele înainte de a-l înhăţa. Poetul se uită fascinat.

A mai trecut odată, demult, printr-o scenă ca asta, dar atunci îl privea personal. Detaşat, se pregăteşte să se uite ca din lojă de data asta şi să-şi ia revanşa. Era cea mai antrenantă scenă din cel mai pasionant roman poliţist. Am să vă privesc în tihnă acum, ca la spectacol, asta o să fie răzbunarea mea. Nu mai am cu voi nimic, nu puteţi să-mi mai faceţi nimic, e ca la muzeul răposatei doamne Tussaud, cu figuri de ceară în mărime naturală. Cred că azi se cheamă teatrul de ceară. „Wax Theatre“. Ia să mă gîndesc ce era la „Wax Theatre“. Decapitarea lui Carol I Stuart. Procesul Dreyfus. Şi mai ce ? A, da. Cea mai populară scenă era Henric al VIII-lea între cele şase neveste ale lui, Caterina de Aragon cu lacrimi îngheţate pe faţă. Era singura care îl iubise pe nemernicul acela. Toţi, ca şi cînd ar fi vii, doar că nu se mişcă. E grozav să-i priveşti pe ăştia din afară şi să nu te temi de nimic. Ăştia, curajoşi ? Dau în oameni dezarmaţi ca în dovleci.

Cum adică ? Tresări subit. Dar prafurile din servietă ? Sunt un imbecil că le-am luat. De-aş trăi şi o mie de ani, tot n-aş învăţa să-i refuz pe cei ce apelează la mine. Gata. Nu mai stau în nici o lojă, s-a terminat cu lojile. Mă aflu figurant într-o piesă poliţistă, de nu chiar protagonist. Asta se va vedea. Ochii ard sub fruntea frumoasă. De ce nu mai mişcă nimeni ? Regizorul ! Să vină odată regizorul, să anunţe începerea spectacolului !

Nu, nu cred să fi venit chiar după mine. E drept că cu ăştia nu ştii niciodată. Pe oaia aia afurisită am călcat-o lîngă Ploieşti, ciobanul năvălise spre maşină cu toiagul ridicat, prăpăd voia omul, dar de luat numărul, asta n-o cred. Nu avea el prezenţa aia de spirit, nici nu se prea vedea, era spre seară şi ploua. Ploua în seara aceea, doamnă, ploua, şi eu te aşteptam... dar bagă-ţi odată minţile-n cap, omule, şi lasă prostiile. E drept că am vîrît un cui în cauciucul lui Steriade, nu zic că nu, dar nu m-au prins, şi, orişicît, îi eram dator o festă. Mai grav decît toate a fost cînd, anul trecut, am plimbat un cetăţean american pe drum de munte şi m-a plătit în valută, mi-a dat omul zece dolari. A fost demult, şi ăştia de aici n-au avut de unde să afle, provincialii ăştia, nici nu-i de competenţa lor. Apă de ploaie. Dolarii îi mai am şi acum, vîrîţi într-un plic şi ascunşi după contorul electric, că mi-era frică să-i schimb. Odată Ionescu mi-a adus unul care zicea că dă trei sute de lei pe ei, dar nu i-am dat, mai ştii ce se ascunde în sufletul fiecăruia ? Aşa că am făcut pe niznaiul, ce dolari, eu ? zic, nici nu ştiu cum arată la faţă. Nu poate fi vorba de dolari, o fi altceva. Mi s-a clătinat stomacul şi a alunecat pe podea. Pleosc ! A stat sub masă cît a stat, pe urmă s-a ridicat şi-a intrat ca un balon pe sub nasturii de bagă şi urcă mereu, urcă şi acum, a ajuns în gîtlej, mai e puţin şi or să afle toţi de aici că am mîncat grătar de porc cu ardei copţi şi or să mă întrebe de unde porc la ora asta. E foarte periculos să mă gîndesc la grătarul de porc. Sau la americanul acela întîlnit la Buşteni, ăştia îţi văd gîndul prin craniu, ca prin geam, ăştia-s şmecheri. Îl văd pe dracul. Dar la ce mă-sa să mă gîndesc ? Că nu mă mai pot gîndi la nimic. Nu-mi pot ajunge gîndurile din urmă, că au început să se învîrtească, se învîrteşte şi odaia cu mine. Numai să nu-mi vină rău.

Oglinda îi arăta un om holbat şi verde la obraz, dacă te uitai la el, te speriai. Bruneţelul îl privi sever şi sufletul din el se făcu ca piftia. Îndurare !

A fost odată un croitor şi croitorul ăla avea o calfă, mare ştrengar, şi meşterul voia să-l pedepsească. Îi răspunsese băiatul obraznic sau cam aşa ceva şi omul îşi

scoase papucul din picior să dea în el. Tocmai atunci s-a deschis ușa și intră nevastă-sa și papucul o nimeri pe dumneaei drept în cap. Croitorul se sperie, că îi purta respect, și se dădu cu un pas îndărăt, dar după ce se gîndi puțin, își zise : „Și acolo a nimerit bine".

Mai bine luați-mă pe mine, că tot eu v-am conjurat să veniți. Am spus : „Să vină miliția !" Poate afurisitul ăla de președinte mi-a făcut bucata. Se găsește să mă facă răspunzător pentru porumbul din toamna trecută, tot pe mine, care am făcut ce-am putut ca să-l pun la adăpost. Cine-i de vină dacă nu s-a găsit un camion toată iarna ca să-l transporte ? De cîte ori i-am spus să ia măsuri, zicea mereu că are alte „probleme" mai urgente de rezolvat. Bine că a învățat vorba „problemă", că altceva nu știu dacă a învățat. Cu ea ne scoate ochii de o sută de ori pe zi. Probleme-n sus și probleme-n jos, leit ca-n aria lui Figaro, dar să stea seară de seară la clondirul cu rachiu la cooperativă cu ăia de la sfat și Sofia să le coacă la plăcinte cu ceapă, are vreme berechet, atunci nu mai are „probleme" de rezolvat. Și premiile și decorațiile îi curg ca pe bandă rulantă, că bea și cu ăia de la județ și le îngrașă porcii pe sub mînă, că doar nu-s botezați ca să-l știe lumea pe nume pe fiecare al cui este. Te pomenești că m-a băgat nemernicul la apă și ăștia au venit acum după mine.

Pe ăsta micu l-am mai văzut undeva. La circulație ? L-or fi schimbat de acolo pesemne. Din ochii lui negri suflă vînt de răceală, de bănuieli. E bolnav, sufletul lui e atacat, nu-și mai iubește semenii. Trezește-te, femeie, ăștia au venit să te ridice. Nimic nu e mai important decît să nu uit că visez. Luați loc, luați loc. Ce prostie ! Vorbele au alunecat, mi-au scăpat, nu le mai pot trage înapoi. Ce prostii spun ! Două perechi de ochi se îndreaptă spre el, patru furtunuri cu apă rece. Necazul este că nu mișcă nimeni. Roșcovanul își plimbă ochii apoși de la unul la celălalt, se uită apoi la pisică, dar lui Mau nu-i pasă de el. Superioritatea animalului față de oamenii ăștia este de invidiat. El știe că este un viitor Buddha, noi habar n-avem. Și pe ăștia îi ignoră pur și simplu. Roșcovanul îl găsește urît. După ce termină și cu regnul animal, ia pe rînd obiectele din odaie, lampa

lui Aladin îl intimidează puțin, n-a mai văzut asemenea lămpi. E-o chestie burgheză lampa asta, las', că intrăm noi în burghezie ca în brînză! Prinde curaj. Cel mic se uită și el la pisică. Ceasul face tic-tac, în aer atîrnă întrebări, dacă asculți foarte atent, le auzi cum urlă ca sirenele, așa urlă fiecare în sinea lui. Cei doi se tot uită mereu și ceilalți se uită la cei doi cum se uită.

Se uită cu toții. Vînătorul din ramă, care tot cobora pe poteca din pădure timp de vreo optzeci de ani de cînd l-a pictat doamna Stolz, se oprește din drum și se uită și el. Curios, cei doi nu-l văd pe vînător, se uită la poza tatii, Dumnezeu să-l ierte. A fost oare un exploatator? În ciuda științei avansate, justiția n-a ajuns încă s-o rezolve și pe asta. Bine că jurisdicția ei n-a răzbit să-i cuprindă și pe cei din împărăția morții. Bufnița împăiată face ochi rotunzi pe creanga din perete. Grozav cît praf încape în penele sperietorii ăsteia, ce-o mai fi avînd și sub aripi. Nu am voie să mă ating de ea, că e protejata lui Daniel. Toți au încremenit de o veșnicie. Numai ceasul merge și măsoară tensiunea.

După cinci sau șase secole, roșcovanul se clintește din loc, se întoarce pe jumătate, apoi spune ceva de cartea de imobil. Numai dumneavoastră doi stați în casă? Parcă n-o știi, deșteptule! Nu, domnule, mai stă și motanul. Se află pe o treaptă inferioară de evoluție, dar e un viitor Yoghi și noi ținem cont de asta. Dumnealor nu stau aici? O știe și pe asta, bineînțeles. Legitimațiile dumneavoastră. Nu, nu stăm aici. Imperceptibil, trupurile se îndreaptă. Scriitor? Și cu ce ocazie, vă rog? Rezervorul de ulei? „Volga"? Laura simte un curent călduț, mai prielnic, adiind în direcția ei dinspre „Volga". Și cînd vreți să plecați? Ședință. Cînd? Mîine dimineața. *Pays de connaissance*. De ședințe știm și noi. În sfîrșit, o vorbă pe înțeles. Ședință. Pauză de reculegere.

Bine că nu e ceață. Se mai întîmplă și vara, noaptea, cum să nu. Poetul se simte ocrotit și se rușinează. Se rușinează, dar se și bucură. După aceea se simte castrat.

Dezgheț. Încetul cu încetul, o pornește și vînătorul doamnei Stolz, o ia în jos pe cărare, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Bufnița se uită în altă parte, rușinată parcă și ea. Motanul clipește lat, își întoarce și el capul

cu bărbia pe labe și adoarme. Reculegere generală. Roș-covanul tușește discret.

Slavă Domnului, a trecut. Ăștia habar n-au de oaie. Nici de dolari. Stai, domnule, stai, nu te pripi, să nu zici hop pînă n-ai sărit șanțul, ăștia n-au venit de florile mărului. Stai să vedem.

Să nu vă pună dracul să căutați în geanta mea. Să nu vă pună. Sistemul Coué. Ce Coué, mă, ce Coué, eu sunt catolic. Toată lumea bine este catolică. Ajută-mă, sfinte Antonie, numai acum, o dată, că nu mai fac.

— Și tu numai atunci îți amintești că ești catolic, cînd ești la ananghie? Las', că te știu eu ce pramatie ești, zise sfîntul Antonie, că nu pui piciorul în biserică cu anii și bei vodcă și rom, ca să nu mai pomenim de altele.

— Dacă-ți spun că nu mai fac!...

Nu vrea, domnule, și pace. Măcar de-aș ști ce-i în pungile astea blestemate. Zice că-s vopsele. Dacă-s vop-sele, de ce nu le ține ea? Sfinte Antonie. Ioc.

Dă, Doamne, să nu fie ceva bucluc cu dolarii ăia. Uite, jur că am să împart două sutare printre săracii de la Sfînta Vinere, că-i în cartierul meu. Numai de data asta să-mi faci hatîrul. Mă știi că nu prea-s bisericos, ce să fac, Doamne, n-am timp, că slujba nu iartă, dar cînd spun eu o vorbă, apoi mă țin de ea.

Nu răspunde. Tace chitic Domnul. Legătura telefo-nică dintre Nae Popescu, șoferul uniunii, de o parte, și Dumnezeu, de alta, nu funcționează, cine știe dacă a existat vreodată. Sau poate a făcut omul numărul greșit, că se-ntîmplă să-l mai pierzi pe parcurs.

— Noi avem ceva de discutat cu doamna.

Toată lumea răsuflă ușurată. Chiar și Daniel se simte ușurat, pentru că vorba a fost rostită. S-a declanșat ceva. În sfîrșit.

Bufnița se întinde și scutură din aripi, risipind în odaie nori de praf. A uitat că e împăiată. Motanul se scoală, își încovoaie spatele, își întinde ghearele și spune „miau". Vreau afară, zice motanul. Daniele, fii bun și deschide ușa, dă-i drumul motanului, că vrea să iasă.

Nu mai e nici un pericol, doamna și-a luat asupra ei păcatele celorlalți, dolarii pot sta liniștiți după contor.

Cu prima ocazie le fac vînt, îi schimb și dau bani Lianei să-și cumpere ciorapi. Iar Dumnezeu poate face ce-l taie capul, eu îi dau concediu.

Dumnezeu stă ascuns pe după perdele și zîmbește. Măi, Nae, că obraznic te-a făcut cine te-a făcut. Te pomenești că o fi vina mea, că mă tot gîndesc la asta de cîteva mii de ani, a cui e vina, a mea ori a voastră, și tot nu mă dumiresc.

Chiar și poetul se liniștește. Noi putem pleca ? Cum doriți dumneavoastră. Cu mine ? Da, doamnă, cu dumneavoastră. Domnul poate veni și el dincolo. Vorbeam de tovarășul inginer, cu dumneavoastră doi nu avem nimic.

Daniel, vezi de ce miaună motanul. Ei, lasă și tu acum. Tovarășul căpitan se-ncruntă. Lăsați astea, doamnă.

Reîntoarcerea lui Mau atrase chiar și atenția roșcovanului. De obicei foarte așezat și greu de scos din ale lui, de data asta, Mau nu mai era de recunoscut. De parcă un pieptene magnetic i-ar fi trecut prin blană, toată mîța era zburlită și scuipa ca fierul roșu cînd arunci apă peste el.

— Ia te uită ! făcu roșcovanul, uluit.

— Ce mai mîță ! comentă brunețelul.

Mau miorlăia înfiorător în cel mai adînc bas pisicesc, rostit în cel mai neaoș dialect siamez. Se știe că siamezele sunt tare ale dracului și înjură urît de tot în limba lor de baștină.

—Ia te uită ! zise și brunețelul.

Mau se duse glonț la perete și se sui în fugă pe covorul tadjic pînă la tavan. Acolo rămase spînzurat în ghiare, cu urechile pleoștite, și mîrîi. Mau ! Dă-te jos ! Jos, Mau ! Ți-ai găsit. Rămase sus, prins în ghiare și suflînd pe nas. Coada i se mișca asemenea unui pendul. Roșcovanul își reveni primul, dar și el începu să vorbească la modul condițional.

— Eu v-aș spune... își dădu seama și el însă că întrebuințarea modului verbal al ipotezei nu cadrează cu gravitatea situației, iar lui i-ar putea chiar să-i scadă din prestanță. În fine, era o concesie acordată împrejurărilor cu totul neobișnuite în care se desfășura scena. Rrrrrr ! vibra contrabasul siamez.

— Îmbrăcați-vă, totuși...

Și de ce „totuși" ? În fine, așa a ieșit. Omul nu spune totdeauna exact ce-ar trebui. Își îndreptă tunica și își drese glasul.

— Să vă îmbrăcați, repetă mai sever. Cîinele începu și el să urle ca apucat. Să vă îmbrăcați imediat și să ne urmați. Lăsați pisica, doamnă.

Orbit, scoase deodată un răcnet de groază și, încercînd să se libereze din strînsoarea coifului de spini, își duse mîna la cap. Dar motanul nu voia nicicum să se lepede de el. Din motive cunoscute numai lui, își închipuia că dăduse, acolo unde stătea, de singurul punct fortificat și de nădejde din toată casa și nu voia să-l piardă în ruptul capului. Sări ajutorul lui, sări și șoferul, care, împreună cu poetul, nu apucase încă să iasă pe ușă. Brunețelul se apucă să lovească animalul cu pumnii, fără să-și dea seama cît de periculoasă ar putea fi ieșirea asta a lui, pînă nu se alese cu o mușcătură. Poetului îi veni o idee.

— Repede ! șopti cînd hărmălaia ajunse la culme. Veniți cu noi.

Laura rămase locului, foarte liniștită. Se duse în baie și reveni cu o sticlă de spirt medicinal, vată și pansament. Spălă rana brunețelului, o șterse bine cu vată înmuiată în spirt.

— Vrei să-mi dai pansamentul de pe masă ? Așa. Fașa acum.

Era leit ca la dispensar.

Epuizat, roșcovanul se așeză în fotoliu și se întrebă cum să iasă din încurcătură cu demnitatea neștirbită. Dar dacă intervenția afurisitului animal este ceva de natură să-i întîrzie avansarea ? Cîteodată ajunge un fulg, o adiere... și Jean ăsta, care nu-și pune lacăt la gură, dimpotrivă, spune și ce nu este ? N-am pic de noroc în viață, zău așa. Tata bea de stingea și mă snopea în bătăi din te miri ce. Halal copilărie. Miau ! Rrrrr ! Mîna ridicată i se opri în aer, la gîndul ce pățise ortacul său. Nu că i-ar fi părut rău de el, dimpotrivă, să-i fie de învățătură, pentru că îl pîrîse și deunăzi că are prieteni deochiați. Că se are bine cu gestionarul de la măcelărie. E adevărat că omul fusese pe vremuri negustor cu pră-

vălia lui, dar ce să-i faci ? Avusese nevoie de nişte cîrnaţi pentru botez şi l-a mai servit frumos şi alte dăţi. Comandantul înţelegea şi el, nu era om să se ţină de fleacuri, dar tot se cheamă că l-a turnat pramatia. Şi pe urmă mi-a fugit nevasta cu contabilul. Ce-a văzut la gîrbovul ăla, ea ştie. Am şi piatră la ficat şi mă iau noaptea nişte dureri de-mi vine să-mi jupoi pielea de pe mine. Acum era vorbă să fiu şi eu avansat, că am aşteptat destul, şi ăi tineri mi-au luat-o înainte cu toţii. Dar cînd s-o auzi că am stat în fotoliu cu mîţa-n cap în loc să-mi fac datoria, va ajunge povestea departe, o să rîdă de mine pînă şi ăia de la centru. Care, mă, olteanul ăla de-a stat cu mîţa-n cap o noapte întreagă ? Pe ăla să-l avansăm ? Fiţi serioşi, mă ! Dracul m-a pus să viu în Ardeal, am crezut că-l apuc pe Dumnezeu de picior, cînd colo, uite unde-am ajuns !

— Doamnă, zise cu toată demnitatea de care era în stare în situaţia dată, strîngeţi-vă lucrurile. Plecăm.

Ea parcă nici nu auzea. Termină cu pansatul, se spălă pe mînă cu spirt, îşi adună mica farmacie şi o rîndui în dulăpiorul din perete.

— Şi nu se lasă afurisitul, zise roşcovanul, nefericit, îmi vine să-l împuşc.

— Îl împuşc eu, se oferi subalternul Jean.

— Să nu încerci una ca asta, că mă nimereşti pe mine, cum eşti tu, isteţ !

Daniel se întoarse de afară. Parcă era un altul. Roşcovanul voi chiar să-l legitimeze, dar îi recunoscu hainele : pantaloni gri, pulover vînăt pe gît, pantofi maro cu găurele. Părul vîlvoi, ca de obicei.

Laura se opri în prag. Ce se întîmplase ?

Omul se aşează la masă şi îşi turnă un coniac. În capul roşcovanului, pisica se cuibări mai comod.

— Daniel ! strigă Laura.

— Nu ştiu, zise el.

— Cum nu ştii ?

Pe urmă se făcu întuneric. Jean îşi scoase lampa de buzunar şi apăsă butonul. Lampa nu funcţiona.

— Hai să plecăm !, strigă şoferul, cuprins de panică.

Fără să-şi dea seama, toţi îl urmară, buluc. Toţi, în afară de Daniel. La fereastra antreului se opriră. La

început nu văzură nimic, dar cînd ochii li se obișnuiră cu întunericul, deslușiră în curte o lumină tulbure și scăzută, ca atunci cînd răsare luna plină.

— E lună plină, zise cineva.

— Cum să fie lună plină ? ripostă poetul în șoaptă. Aseară a fost lună nouă.

Roșcovanului i se făcu frig și își întinse batista peste capul cu început de chelie. Căci Mau se lăsase moale și alunecase pe podea, în chip de blană moartă.

— Dacă nu e lună, ce e ? întrebă brunețelul.

În dreapta geamului se prelinse o umbră.

— Ia te uită, șopti careva.

Mai bine zis, crezu că șoptise, în realitate îi pierise piuitul. Se auzi fluieratul formidabil al roșcovanului, de săriră toți ca arși.

— Pregătește arma ! porunci.

Cei doi își scoaseră revolverele, verificară trăgaciul, glontele, și rămaseră în poziție de alertă. Chiar cu o seară înainte, Jean văzuse un *western* la TV. Își îndepărtă picioarele ca șeriful cu steaua în piept și își încordă mușchii maxilarului, tot ca ăla. Roșcovanul era în dezavantaj, el scăpase emisiunea, căci fusese de serviciu.

*

— 21752. $\sqrt{538}+\vartheta$?

— Da. Dar ridic-o puțin deasupra gazonului. S-a ars iarba.

— S-a pîrlit numai. Măsoară vibrațiile.

— Ea este.

— *O.K.*

Șoferul se aplecă înainte, să vadă pînă în fundul curții.

— Este ceva acolo, zise.

— Lasă-mă pe mine ! Roșcovanul îl împinse la o parte și se aplecă și el pînă atinse sticla cu fruntea. Ia mai lasă-mă și tu, îi spuse lui Jean, impacientat, îmbrîncindu-l. Rămase așa, nemișcat, cu fruntea lipită de sticlă. Uită-te și tu, îi spuse după o vreme, să mă ia dracul dacă înțeleg ceva.

Brunețelul privi și el și văzu în capătul curții ceva mare și rotund, avînd deasupra un fel de capac sau calotă, străpunsă de hublouri de jur împrejur. Lumina venea de la ele, dar nu mai era roșiatică, ci albăstruie. Se vedeau două siluete mișcîndu-se înăuntru. Mîinile lui Jean, prinse de pervaz, erau ca labele uscate de cioară. În odaie nu se auzeau decît respirațiile lor. Jean mirosea a sudoare și a parfum de roze și roșcovanul crezu că se înecă.

— Dacă nu le fac eu bucata, zise înghițind în sec, să vedeți, dacă nu le fac eu bucata, mama lor de fii de curve, să-nu-mi ziceți mie pe nume ! Dar nu se grăbea deloc să intre în acțiune.

Laura nu spuse nimic. Reușise adineauri să arunce o privire peste umărul roșcovanului, destul ca să se lămurească. Se retrase de la fereastră și rămase sprijinită de perete.

Roșcovanul fugi în odaia de alături și aprinse un chibrit. Daniel ședea nemișcat în fața paharului său, cu ochii larg deschiși. Nici nu clipi cînd văzu lumina.

— Las', că le venim noi de hac, îi spuse roșcovanul. Daniel nu răspunse. Se poate telefona de aici ?

Daniel tot nu zise nimic, se mulțumi să indice cu degetul peste umăr odaia din spatele lui. Roșcovanul fugi dincolo, unde lumina palid aparatul alb. Telefonul era mort. Întărîtat, începu să bată în furcă. Tot nimic. Era culmea. Cum dracu să sesizezi postul ? Să încerce să iasă, să treacă prin curte ? Să sară pe geam ? Se apropie de fereastră ; afară lămpile ardeau, nu era tîrziu, mai circula cîte-un trecător, cum, Doamne, să ieși pe geam în văzul lumii ? Să iasă Jean, de aia e subaltern. Fugi îndărăt în antreu. Jean, auzi, vino de sari pe geam. Ordonați ? Se lămuri că nici Jean nu putea sări pe geam, nici unul din ei nu putea pleca de aici, căci se aflau în exercițiul funcțiunii. Doamna trebuia să meargă cu ei, avea impresia că venise după ea acu-i anul, trebuia scoasă din casă imediat, nici el nu prea dorea să mai rămînă aici, să înfrunte atîtea grozăvii, dar cum să plece, pe unde ? Curtea era asediată. Prin geam putea fi văzut de pe stradă. Și cum s-o scoată prin geam și pe doamna ?

— Vă este rău, doamnă ?

Poetul o văzu rezemată de perete, cu ochii închiși. Era singurul care se gîndea și la alții în seara aceea. Îi aduse un scaun, o invită să șadă și se întoarse iute la fereastră. Hublourile răspîndeau o lumină puternică, portocalie. În dreptul ușii deschise se deslușea o pasarelă, iar în interior se mișca o umbră tăios proiectată pe fondul luminos. Cîți or fi înăuntru ? Doi ? Trei ? Mai mulți ?

Daniel ședea tot la masă, cu capul în palme. Fragmente de întîmplări din trecut, vorbe uitate îi reveneau în minte, căpătau un sens, se închegau într-un tot logic și înfricoșător. Hărțuit, furat cu totul de grijile zilnice, le dăduse la o parte la vremea lor, nu încăpuseră în viața lui, iar acum reveneau în toată absurditatea lor necruțătoare. O revăzu cu ani în urmă, într-o excursie, pe Laura șezînd singură în iarba înaltă. Nu fusese în stare să se ridice fără ajutorul lui, dar nu voia să spună nimic. Îngînase ceva despre o farfurie, iar el nu-i dăduse atenție și se grăbise să uite. Avea fel de fel de ciudățenii. Uneori vorbea ca și cînd ar fi fost lipsită de noțiunea timpului. Spunea, de pildă : mîine am fost sau alaltăieri voi face cutare lucru. El credea că o face din zăpăceală, din neatenție. Așa era cînd lucra la covoarele ei, zăpăcită, în stare să stea nemîncată cîte o jumătate de zi sau mai mult, nu auzea nici telefonul, iar cînd, de oboseală, nu mai putea lucra, părea foarte mirată aflînd că s-au scurs atîtea și atîtea ore. Era complet absorbită atunci, pierdea firul celor ce i se spuneau. Întîmplarea cu Dalmația le întrecea pe toate.

Acum nu-și mai permitea să se îndoiască de spusele ei. Bineînțeles că a fost în Dalmația. Cînd ? Cum ? Evită să mai analizeze problema timpului. Ceva din el știa în locul lui că nu era momentul să facă eforturi mentale, dacă nu voia să-și piardă judecata, și se păzea. În locul mecanismului analizei logice, funcționa acum o cenzură mentală inconștientă, străduindu-se să-l apere. Îmbrăcămintea aceea voluptuoasă, numai dantelă și volane, miresme perfide, amare și grele, ar fi trebuit să-l pună pe gînduri mai serios, dacă nu s-ar fi străduit și atunci să uite pe dată. Ființa lui neștiută, ca un frate mai mare și grijuliu, împinsese nedumerirea într-o magazie întunecoasă a ființei, să-i caute tîlcul altă dată, cînd va avea

puterea să-l înfrunte. Același sistem de autoapărare îl făcuse să ia mereu vorbele ei enigmatice drept aiurări fără însemnătate. Acum însă nu-i mai rămăsese nici o speranță.

Și nu mai avea nici o umbră de îndoială. Oamenii aceia, sau ce erau ei, ființele acelea imposibile, care dădeau tîrcoale casei sale, o încercuiau pe Laura din motive de neînțeles, aveau nevoie de ea, voiau s-o ia cu ei, s-o răpească. Gîndul ar fi fost mai puțin insuportabil dacă n-ar fi bănuit că Laura le dorise sosirea, că îi așteptase ca pe o mîntuire, și încă de multă vreme, că fusese într-un fel chiar cu ei, în lungile-i absențe sufletești, din care el fusese exclus. Poate nu știa nici ea singură ce se petrecea cu ea atunci. Și acum, cînd părea că se trezește, sosirea lor îi pricinuia o violentă și nefirească bucurie. Simțea că ar fi fost în stare să plece cu ei fără împotrivire, fără un gînd pentru cele ce lăsa în urmă. Sări în picioare și se năpusti în antreu. O găsi șezînd cu ochii închiși în lumina puțină, cu capul lăsat pe speteaza scaunului. Trăsăturile ei destinse erau ale cuiva care a murit împăcat. Îi venea s-o sugrume. Se îngrozi singur de cumplita dorință ce pusese stăpînire pe el. O strigă. Ea își deschise ochii și îl privi, dar nimic nu arăta că îl vede și îl recunoaște. Laura, reîntoarce-te ! O ridică dintr-o smucitură. O păpușă dezarticulată, o frumoasă somnambulă. O zgîlții de umeri. Trezește-te !

Roșcovanul scoase un șuierat.

În geam apăru mai întîi un cap cu un coif argintiu. Apăru apoi al doilea. Stăteau nemișcați și se uitau în odaia care se umplea încet, de sus în jos, ca de o apă, cu o lumină verzuie. La intervale, se auzeau de afară sforăitul mirat al unui motor și ceva semănînd cu fluieratul unei supape. Cîinele nu mai lătra.

— Ia ! se miră șoferul, cu respirația suspendată.

Două mîini se încleștară pe două revolvere, și roșcovanul luă poziția de drepți. Brunețelul stătea cu capul împins înainte, ca un berbec gata să se repeadă. Daniel rămase cu Laura în brațe ca o mamă cu copilul ei mort, doborîtă de revelația că el nu-i mai aparține. Privirile sfredeleau ca burghiele întunericul din curte, dar nu putură desluși decît coifurile sclipitoare. Cineva își ridică

mîna și atinse geamul cu un deget. Cineva de afară. Sticla vibra adînc și prelung.

Roșcovanul tresări. Capul îi vîjîia nebunește. Se strădui să țină laolaltă două gînduri în minte, numai două, anume că vizitatorii sunt ființe primejdioase și trebuiau imobilizate cu orice preț. Și că el va primi o decorație după aceea. Mai ales gîndul ăsta din urmă îi dădea ghes. Era din fire curajos și fără multă imaginație și ceea ce îl paraliza acum nu era frica. Frîna venea din altă parte, era ca acțiunea devastatoare a unui stupefiant, interzicîndu-i controlul asupra propriilor mișcări. Asediații schimbară o privire, asemenea condamnaților în fața plutonului de execuție. Erau verzi în lumina difuză, desfigurați, strămutați în plante acvatice.

The yellow submarine, the yellow submarine !

Cineva trecea pe stradă cu tranzistorul în mînă. Un capăt de frînghie aruncată ca să-i tragă îndărăt din lumea unde nimeriseră, îndărăt, printre cei liberi și nepăsători. Se agățară de el cu disperare, dar frînghia se tot subția și li se destrăma printre degete, submarinul se depărta pînă se scufundă de tot, lăsîndu-i izolați și singuri. Vizitatorii continuau să stea la geam și să se uite la ei și lor nu le mai venea nici un ajutor de nicăieri. Roșcovanul își adună puterile și, îndreptîndu-și țeava revolverului spre geam, apăsă pe trăgaci. Ca s-o poată face, fu nevoit să desfășoare un efort aproape supraomenesc, ca pentru a ridica o greutate de o sută de kilograme. Arma nu se descărcă. Fir-ar să fie !

— Nu ! strigă poetul, ridicîndu-și mîna a interdicție. Simți că o singură vorbă grea ar putea incendia aerul.

— Nu ! Bagă de seamă !

Se auzeau mici pocnituri sporadice, ca bășicile de sifon. Întorcîndu-se, văzură pisica cu spatele rotunjit, din blana-i zburlită săreau scîntei.

— Vezi ce-ai făcut înjurînd ? Ai aprins pisica.

*

— Acum, zise Pand, și făcu un pas înainte.

*

Ușa se deschise singură.

Intrară, scăldați în propria lor lumină. Păreau să fie oameni.

Glasul lor metalic amintea vocea teribilă, lipsită de inflexiuni, a computerelor, cum le auzi cîteodată la radio, cîntînd. Dar poate că tonul acela neuman nu indică o obîrșie metalică, ci o supremă puritate a spiritului. Poate că vizitatorii erau îngeri sau ceea ce obișnuiesc oamenii să numească așa. Hainele lor aruncau scîntei, o flacără lichidă îi împrejmuia strălucind cu intermitențe, ca o lumină vie ce respiră. Își poartă oare sufletul pe dinafară, sau sunt așa de plini de strălucire încît lumina nu mai încape în ei și se revarsă ca dintr-o cupă ? se întrebă poetul. Trăsăturile lor, de o puritate înfricoșătoare, privirea cenușie așa de pătrunzătoare încît părea absentă răspîndeau o duritate și o răceală neomenești. Cu Diavolul mai poți să te veselești și să fraternizezi la un pahar de vin, dar cu îngerii nu-ți merge, ei te fac să tremuri și să plîngi. De asta m-am temut întotdeauna, de aroganța asta dumnezeiască a îngerilor. Căci ei nu au dragoste pentru oameni și nu au milă, ei cunosc doar legea, acești copoi fideli și mereu treji ai Domnului. Fața unuia dintre ei semăna cu a sfîntului Gheorghe de Donatello. Dar îngeri sunteți, sau ce sunteți ?

O licărire de amuzament sclipi în ochii lui Zem.

— Nu suntem îngeri, răsună vocea metalică. Dacă ascultai cu atenție, auzeai geamurile zîzîind în surdină. Cine e Donatello ?

— A, da ? spuse apoi, ca și cînd i s-ar fi răspuns la întrebare. Mă voi documenta. Ce ființă e asta de aici ? se întoarse către celălalt, arătînd pisica.

Întrebarea fusese rostită pe unde ultrasonore, ori poate transmisă prin alte mijloace, și nu se sesiză decît cel întrebat.

— Se află încă pe o treaptă inferioară, răspunse Pand în același limbaj de necaptat pentru cei din odaie, și eonul său mai are de parcurs pînă la maturizare cel puțin o sută de mii de ani lumină. Frecvența vibrațiilor lui e de 864^{24} Duk în medie. Nu, nu clocește. E mamifer.

— O, zise Zem, e foarte atrăgător.

Ridică animalul de jos. Motanul se încolăci drăgăstos în brațele lui și începu să toarcă, fără să știe că din blană i se depăna, ca un ghem, un fulger circular. Fulgerul continuă să se rotească în jurul lui o vreme chiar după ce Zem îl puse jos pe podea. Mau crezu că fulgerul este o minge și sări să-l prindă, dar, de cîte ori reușea să-l atingă, își frigea laba și, cu un mieunat scurt, și-o retrăgea iute. Gînditor, Zem îl mai urmări un moment din ochi, cu aceeași licărire jucăușă în ochi.

— Ochii ăștia cenușii știu să scruteze interminabil, par totuși să nu vadă, gîndi cineva din odaie, dar nu pentru că ar fi orbi, ci pentru că văd altfel decît noi. Văd altceva. Și în noi, ei văd ceva în care noi nu ne-am recunoaște. Dezgoliți și măsurați de privirea lor, cîntăriți pînă la ultima moleculă, notați nu numai cu plus și minus, ci și cu semnul cifrei care o ia razna. Suntem transparenți în fața lor și cu totul altfel decît credem noi că am fi. Suntem țesuți din pînza viselor, și scurta noastră viață...

— E un popas împrejmuit de somn, completă Zem.

— Nu-i chip să gîndești ce vrei, ființele astea captează orice. Trece-ți gîndurile printr-o strecurătoare înainte de a le da drumul la suprafață. Ființele astea incomode...

— Ai auzit, Pand ?

— Captez. E foarte amuzant. Nu-i nevoie să vă strecurați gîndurile. Suntem înzestrați cu un fel de filtru care ne apără de poluarea spiritului, se întoarse Pand spre ceilalți.

Laura, printr-un gest reflex, îi pofti în casă ca pe orice oaspe.

Cum trecură pragul, lampa se aprinse. Ea nu părea surprinsă.

Arată mai tînăr, dar tot el este, gîndi.

— Da, zise Pand, eu am fost marchizul de Pontechiaro, făcea parte din misiunea mea.

Zem se îndreptă spre *pick-up*, examinînd puțin mecanismul, trecu ușor cu degetele peste placă, încercîndu-i infimele reliefuri, și o puse să se învîrtească. Era *Concertul brandenburgic* numărul cinci.

Vizitatorii ascultară placa pînă la sfîrșit. Respirația vizibilă a luminii emanate de ei își schimbă pulsația rapsodică, se domoli, deveni egală. Se destinseră și cele din preajma lor. Ceasul nu mai gîfîia apucat, ci bătea lin ca inima drumețului ajuns de la suiș greu la loc neted. Mau se culcă pe perniță roșie și adormi, picotea și bufnița din perete, adunată ca o minge. Parcă și Daniel se mai liniști. Laura, așezată pe canapea, își încetini respirația, suspendînd timpul în dosul pleoapelor căptușite cu aur. Muzica se înălță puternică precum destinul, nespus de egală și justă, pentru că era exact cum trebuia să fie și nu putea fi altfel.

Subjugat, roșcovanul simți cum acestei noi încîntări i se adaugă un gust vag de frustrare și amărăciune. Pe un mal nou, niciodată bănuit, se desfășura mirajul pe care toate conspiraseră pînă acum să i-l tăinuiască. Brunețelul își aminti cum, foarte de mult, umblase cu alți copii cu colindul. Era ca atunci cînd rupi pojghița de pe o rană. În case mirosea a brad și a prăjituri proaspete, coapte cu unt și cu mirodenii. Pomul stătea ca o mireasă, îndoită sub cascada de beteală. O mireasă care n-a fost gătită pentru el. Niciodată. Nici nu știa că și-l mai amintește și, totuși, pomul trăise în el tot timpul, cu focuri de-abia mocnite. Și deodată îi veni greu să tacă, îi venea să țipe, să lovească. Era ca și cînd i s-ar fi furat ceva de preț.

— Un dozaj desăvîrșit de vibrații, zise Zem la urmă. Cutia asta e o iscusită jucărie.

Nu pot să fie îngeri, se frămînta Roșcovanul în sinea lui, a spus-o chiar și el. Așa ceva nici nu există. Nici tata nu mai credea în ei. Dar dacă nu-i înger, ce este?

— Nu vă supărați, se întoarse către Zem. Să nu credeți că nu-mi dau seama că multe din cîte am văzut aici îmi întrec puterea de a înțelege, dar dincolo și peste toate, un singur lucru este sigur ca moartea, și anume că trebuie să-mi fac datoria. Într-un cuvînt, să vă legitimez. Vă rog să nu-mi faceți dificultăți.

Zem zîmbi, așa cum știa el, numai din ochi.

— Fi, na, scîrț! zise cu o seninătate desăvîrșită.

Nimănui nu-i venea să-și creadă urechilor. Ființa asta ca un arhanghel să rostească vorbe atît de triviale?

Să fim bine înțeleși, Zem spusese o altă vorbă, una corespunzînd nivelului său spiritual, una cu totul inocentă și lipsită de vulgaritate, pe care obișnuia s-o întrebuințeze cînd, foarte rar, vreunul din interlocutorii lui greșea o ecuație sau dădea alt semn de slăbire ori deviere a raționamentului. Cei prezenți însă, în nesfîrșita lor grosolănie spirituală, n-au putut-o capta sub altă formă. Brunețelul mersese chiar mai departe, traducînd mesajul prin expresia „hai sictir!" Roșcovanul fu sincer decepționat, dar simți și o mare ușurare. In condițiunile astea, își putea și el îndeplini misiunea mai ușor.

— Vă rog să-mi predați pașapoartele dumneavoastră, zise el nu fără asprime, precum și o dovadă că ați fost vaccinați împotriva turbării, a holerei și a tifosului exantematic, brevetele dumneavoastră de pilot, certificatul de școlarizare al dumneavoastră și al copiilor dumneavoastră, o dovadă de stare civilă ștampilată de autoritățile locale, alta de plătirea impozitelor, a curentului electric, lista rudelor din străinătate după alfabet și vîrstă, carnetele de partid, dacă le aveți, precum și permisiunea dumneavoastră de aterizare, prevăzută cu timbrele și ștampilele de rigoare.

— Scîrț! îl auzi pe Zem din nou.

— Să mă urmați imediat la secție amîndoi, zise, simțind că i se urcă sîngele la cap.

Mai auzi și o altă vorbă, care îl orbi de furie.

— Gura! strigă ca la orice derbedeu. Mîinile sus!

Își și găsise cu cine. Cei doi stăteau și se uitau la el zîmbind. Cu propria lui mînă se întîmplă însă ceva straniu. Cînd o vîrî în buzunar după armă, dădu peste ceva rece și lipicios. O scoase iute ca din foc, cu un strigăt. Mîna lui era îmbrăcată, ca într-o mănușă, cu un strat gros de materie roșcată și sticloasă.

— Sînge! strigă.

— Nu vă speriați, zise Laura care stătea lîngă el, e numai puțină marmeladă de portocale.

— Dar e o marmeladă de calitate superioară, zise Pand. Noi știm ce vi se cuvine.

Roșcovanul se frînse, prăbușit pe un scaun, și își îngropă fața în mîini.

— Nu mai stați așa, îi spuse Laura, că vă mînjiți și pe față. Veniți la baie să vă spălați.

O urmă ca un miel. Laurei i se păru că îl aude smiorcăindu-se.

— Nu fiți copil, îi spuse în baie, uite săpunul, este și apă caldă. Spălați-vă și pe față. Vă aduc un prosop.

— Vă mulțumesc, doamnă. Dumneavoastră vă dați seama de situația în care mă aflu. Datoria mea era să-i arestez și n-am putut-o face. Am avut și o armă și am pierdut-o. Am să fiu degradat, pedepsit, dat afară din serviciu. Și-s om cu familie, am trei copii, dar nu e numai asta. E o chestiune de obraz. Eu mi-am iubit sincer vocația, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

— Nu prea înțeleg, zise Laura, dar n-are nici o importanță.

— Măcar dumneavoastră să nu-mi faceți greutăți, continuă roșcovanul, căci după dumneavoastră am fost trimis din capul locului și de aici mi se trag toate.

— Îmi pare foarte rău, zise Laura, dar nu pot pleca acum de acasă. Trebuia să veniți și dumneavoastră cu un ceas mai devreme. Am oaspeți.

— Ei, desigur, nu vor avea nimic împotrivă.

— Mă tem că da. S-ar putea să aibă pretenții asupra persoanei mele.

— Cum așa? Vor să vă răpească? De unde știți? Să n-aveți nici o grijă, vă apărăm noi.

— Ați văzut ce șanse aveți împotriva lor.

Roșcovanul se întunecă la față.

— Și pe urmă, adăugă ea, nici eu nu am de gînd să mă împotrivesc.

— Cum așa? Nu vă leagă nimic de țara dumneavoastră?

— Nu e vorba de asta. Am nimerit în cîmpul gravitațional al unei atracții care nu suferă împotrivire. Spălați-vă și pe urechi, vă rog, căci sunteți plin de marmeladă. În orice caz, adăugă într-o doară, întinzîndu-i prosopul, crima de la Forlani n-am comis-o eu.

— De unde cunoașteți motivul pentru care v-am căutat? se trezi în roșcovan polițistul.

— Sunteți pe urme greșite. Nu sunt eu vinovata.

— Dar cine e atunci?

— Sora bătrînului.

— De unde știți ?

— De la ei.

— Cînd v-au spus-o ? I-ați mai întîlnit și altă dată ?

— Da, pe unul dintre ei. După crimă.

— Dumneavoastră v-ați întors acasă duminică după-amiază înainte de patru. Ați fost văzută cînd ați intrat pe poartă.

— Tocmai. Mă mir că nu v-ați gîndit.

— Stați, că nu este așa de simplu. Ați mai fost văzută și la Forlani la aceeași oră. Ar fi mai multe lucruri de lămurit aici. Nu ne puteți refuza, doamnă.

— În orice caz, e vorba aici de contradicții care n-ar putea fi niciodată elucidate la un post de miliție. Ar fi de competența unui comitet alcătuit din cei mai străluciți fizicieni din lume, și încă...

— Totuși, avem nevoie de depoziția dumneavoastră.

— Nu insistați. Ar fi cît se poate de plicticos pentru mine, penibil chiar, iar pe dumneavoastră nu v-ar ajuta cu nimic. Asta e situația.

Cînd se reîntoarseră în odaie, roșcovanul arăta ca întruparea omului învins. Înfrîngerea lui era evidentă ca o boală cu simptome de netăgăduit. Ochii aproape umezi, fața încinsă, o anume delăsare a trupului lipsit de ținută, toate trădau furtuna care îl devasta. Jean se cruci cînd îl văzu. Astea toate or să se spargă în capul meu, gîndi, dar nici în pielea lui n-aș vrea să fiu.

Fără să-și dea seama, roșcovanul își duse iar mîna la buzunarul cu marmeladă. Înțelese, cu un șoc, că era curat pe dinăuntru, uscat complet, și nu numai atît, dar își găsi și revolverul la locu-i obișnuit.

— Să nu vă mirați, zise Pand, poate v-ați înșelat adineauri.

— Cum să mă fi înșelat ?

— S-ar putea în schimb să vă înșelați acum, zise Zem.

— În orice caz, în ipostaza aparentă, revolverul este încărcat și apt de funcționare. Dar n-o să-l puteți întrebuința aici.

— Nu știu cine s-a înșelat, și cînd...

— O precizare foarte justă, zise Pand.

— ...dar știu atît, că un polițist fără armă e ca o mașină fără motor. Nu merge. Roșcovanul articula vorbele cu greutate.

— Să nu vă supere asta, îi spuse Zem, privindu-l încurajator, aici vă găsiți într-o dimensiune unde dumneavoastră nu aveți nici un amestec.

— Mă rog de iertare, noi trebuie să avem amestec oriunde. Spuneați de o altă dimensiune ? Tare-aș vrea să-i pot explica șefului meu una ca asta cînd m-o lua la rost la reîntoarcere. Hai, Jeane !

Îi salută pe cei prezenți ca pe niște generali și ieși urmat de subalternul lui. Ca o armată bătută ne retragem, își spuse amărît. Trecerea lor prin curte fu semnalată de un lătrat ascuțit, urmat de schelălăieli. Careva din ei, gîndi Laura, l-a lovit pe Leu cu piciorul. Sper că nu roșcovanul. Nu, nu roșcovanul, spuse Pand, celălalt. O întrebă dacă nu dorește ca el să-i trimită un junghi în rărunchi. Zem opină că n-ar avea nici un rost.

— Atîta știe la ora actuală, zise. Nu te mai juca cu oamenii.

— Da, e foarte just. Laura, te rog.

— Da, știu.

— Nu ! strigă Daniel. Mai bine să moară !

Arma de vînătoare atîrna de un cui, în colț. Vizitatorii îi văzură gîndul ca proiectat pe ecran. Creierul lui emitea unde infraroșii așa de violente, încît amîndoi fură cuprinși de grețuri și amețeli.

— Oprește curentul ! strigă Zem.

Daniel se pomeni înfășurat ca de o frînghie de mătase. Nu era o senzație violentă, ci, dimpotrivă, surdă și catifelată ca o îmbrățișare. Zadarnic încercă să se scuture de ea. Laura înțelese că el se zbate împotriva unei opreliști nevăzute.

— Daniel, te rog, liniștește-te. Ei nu vor să-ți facă rău.

El stătea rezemat de perete, ochii îi sticleau. Vorbele nu pătrundeau pînă la înțelegerea lui.

— Mă asculți, Daniel ? Ei pot să facă să nu mai fie timp, la fel cum s-a întîmplat data trecută, cînd am fost în Dalmația, înțelegi ? Să mă scoată din timp, și pe tine

la fel. Pentru ca cele ce vor avea loc de acum înainte să nu dureze.

— Durează sau nu, îmi este egal, căci trecutul nu-l poate schimba nici Dumnezeu! Am văzut că ești gata să pleci și asta îmi ajunge. Ei vor să mi te ia și m-au redus în fața ta la neputință ca pe o rîmă și tu ții cu ei și ești în stare să mă părăsești, așa lovit și înjosit, cum sunt. Pleacă!

Cu fața udă de lacrimi, ea aleargă, voind să-l cuprindă în brațe, dar fu respinsă cu duritate. Absorbit, Zem contemplă scena. Ei doi se înveliseră într-o aură protectoare, căci emisiunile erau primejdioase pentru ei, provocîndu-le leziuni înrudite cu arsurile. Emisiunile lor protectoare fuseseră simțite și de Daniel, chiar atunci cînd se zbătea împotriva lor. Lovindu-se ca de un perete neted, dar inexpugnabil, simți cum îi scade rezistența și se potolește, cum îl cuprinde fără voia lui o împăcare străină de el.

— Să nu crezi că nu-mi dau seama — îi spuse ei, și glasul lui avea acum tonul egal al roboților care vorbesc cu vocea tristă și moartă a celor care au învățat o lecție prea bine și o repetă pentru a mia oară cu o înfiorătoare indiferență — să nu crezi că nu înțeleg că mi s-a luat puterea de a simți. Dar gîndirea nu mi-au luat-o. A rămas cu mine ca un cancer. Nu-mi ești leală, așa spune gîndul. Tu crezi că am fost idiotizat pînă la punctul să uit asta? Dacă nu mă mai doare, tu crezi că n-o știu? Dacă într-o placă se sapă un cuvînt urît, placa nu simte, dar tot rămîne o placă însemnată cu o vorbă de ocară. Conștiința mea o știe, conștiința nu mi-o puteți lua. În creierul meu stă scris: Laura este o ticăloasă, și scrisul rămîne acolo ca săpat în piatră. De asta tu nu mă poți dezlega, înțelegi?

— Ascultă aici, răsună glasul lui Zem, aici te înșeli. Nimic nu e mai ușor pentru noi decît să-ți alterăm memoria. Să-ți inoculăm alte gînduri, de pildă să te facem să crezi că Laura a plecat în vecini pentru un timp nedefinit. Sau că doarme, sau ceva asemănător. Să te facem să uiți că am fost aici. Nu lucrăm însă cu premise false. Toate pe viu! Asta e deviza noastră. Ți-am înregistrat zbuciumul de adineauri și ne va fi de mare folos

cînd vom voi să studiem pe viu ce este pasiunea, o manifestare a vieții pe care noi am pierdut-o aproape în întregime. Foarte puțini mai știu la noi ce este pasiunea. Și de ce să nu suferi ? Suferința este credincioasa voastră tovarășă de viață, fără suferință nici n-ați putea fi sănătoși. Uite, dăm iarăși drumul curentului de simțire în sistemul delimitat sub numele pe care îl porți și te părăsim pentru un scurt interval, care însă o să ți se pară lung, căci suferința îți va altera noțiunea timpului. Laura, mai vrei să-i spui ceva ?

— Daniel, am să mă reîntorc.

— Să nu mai vii. Nu vreau să te mai văd.

— Un lucru, unul singur, aș vrea să-mi promiți, și anume că vei încerca între timp să te întrebi, cu toată sinceritatea, dacă durerea de a mă vedea plecînd de bunăvoie este aceea care te copleșește, ori gelozia pricinuită de experiența neîmpărtășită ? Dacă nu cumva își spune cuvîntul aici un alt soi de părere de rău ? Ceva ca resentimentul celui lăsat în urmă față de cel ales ?

— Întrebarea mai bine ar fi rămas nerostită, interveni Pand, dar ar fi ceva normal, foarte omenesc, să fie așa cum presupune Laura. Nu e cazul să-ți creezi complexe de vinovăție dacă este așa, căci reacția ar fi din cele mai obișnuite la oricare din voi.

— Ce bine le știți pe toate, izbucni Daniel, în fața voastră nu există taine ! Și oamenii noștri studiază reflexele cangurilor și știu tot ce se poate ști despre canguri, bineînțeles în afară de ce este esențial, și anume cum este să fii cangur tu însuți !

— Aici greșești, zise Zem. Noi am avut emisarii noștri pe pămînt, martirizați. Ei au avut misiunea de a-i ajuta pe oameni, dar și aceea de a afla ce este suferința. Unii au fost celebri, alții însă, cei mai mulți, au fost anonimi pentru voi.

— Ei or fi știut ce înseamnă să fii om, dar voi ?

— Nu fi așa de nepoliticos, îi atrase Pand atenția. Zem este unul dintre principii noștri.

— Cum adică, aveți o aristocrație ?

— Eu mă străduiesc să vorbesc pe înțelesul vostru, iar voi traduceți totul prin noțiunile pe care le posedați. Sigur că avem un respect deosebit pentru cei mai

buni dintre ai noștri, cei prin care natura spirituală se manifestă în modul cel mai nestingherit.

— La treapta aceea de grozavă superioritate pe care ați atins-o, cum de mai țineți seama de ceva așa de meschin cum e politețea ?

— Indiferent de ce suntem și cum suntem, aici am venit ca vizitatori și ni se cuvine și nouă gradul de considerație acordată oricărui oaspete, chiar celui de rînd. Iar politețea nu este ceva meschin. Ea dă naștere în jurul ființelor unui mediu prielnic. Grosolănia și aroganța celor ignoranți te descumpănesc, te fac să te simți ca și cînd ți-ar zgîria pielea cu răzătoarea. De ce să provoci senzații dezagreabile ? Noi cunoaștem atmosfera în care trăiești și te-am ruga să n-o contaminezi și pe cea din casa dumitale. Vorbe și porniri grele, disonante de tot felul degradează atmosfera planetei unde trăiți pînă la ultimele ei limite.

— Așa e condiția noastră umană, zise Daniel, ostil, se pare că n-am fost trimiși aici ca să fim răsplătiți pentru cine știe ce fapte nobile, săvîrșite prin alte sfere. Dar să lăsăm astea. Vreau să știu de ce mi-o luați pe Laura. De ce nu mă luați pe mine ? Eu sunt mai obișnuit cu greul.

— Laura nu va avea nimic de suferit. Noi avem nevoie de ea din cauza unor emanații ale ei cu o frecvență de undă care ne interesează, de o foarte rară calitate, și de care dumneata ești lipsit. Asta e tot secretul. O să avem grijă să se reîntoarcă nevătămată.

Nu avea ce le răspunde, ori ar fi avut prea multe. Laura nu-l ajuta. Rămase văduvit de argumente sub ochii ei, lipsit de rezistență, castrat într-un fel. Cu greu își supuse pornirea de a lovi și îl văzu pe Zem zîmbind. Încercuit, depuse armele.

— Plecați, zise.

— Mă voi întoarce, o auzi pe Laura.

Simți în gură gust de leșie și își spuse că ar fi inutil să-i răspundă. Poetul apăru din umbra unde stătuse retras și uitat.

— Rămîi cu bine, îi spuse Laurei.

Ieșiră după ea în curte și o văzură cum se apropie de vehicolul circular, călcînd pe pînza de lumină revărsată din hublouri.

— Pleacă cu inima ușoară, îi spuse Daniel cu amărăciune, nu te uita îndărăt.

O văzu urcînd pasarela, ajutată de Pand. În capul scării se întoarse și îi făcu semn cu mîna. El nu-i răspunse. Ușa se deschise, pasarela intră sub vehicol ca picioarele unei păsări care își ia avîntul, mașina se ridică dintrodată, fără cel mai mic zgomot, și se mistui în văzduh în mai puțin de o secundă.

Cei rămași în urmă nu avură impresia că s-a petrecut ceva real. Ca atunci cînd vezi pe cineva murind. Intrară în casă și se uitară la ceas. Poetul notă pe calendarul din perete data și scrise ora în dreptul ei. Era miezul nopții.

— E prea tîrziu să plecăm acum, zise. Rămînem aici peste noapte.

Se uită la Daniel, așteptînd încuviințare.

Daniel nu spuse nimic. Năucit, luă canta de vin și o lumînare și coborî în pivniță. Pentru toți, urmă un timp umplut de un curios gol, de răceală.

*

La început crezu că se sufocă. Încăperea nu avea aer, închizîndu-se asupra unui vid. Pand apăsă pe un buton și numaidecît se trezi din rezervele-i tăinuite o adiere blîndă de vară, călduță, cu iz de brad și de iod marin, aer de înălțimi și de mare totodată, ca o reminiscență de luxoasă vilegiatură.

Odaia circulară era căptușită cu pereți pneumatici, îmbrăcați într-un material catifelat de culoare cenușie, cu reflexe argintii. Podeaua avea mochetă roz și nu exista nimic colțuros și aspru în încăpere. Hublourile, dispuse de jur împrejur la înălțimea umerilor în capacul ca o cupolă joasă, erau ușor bombate și păreau subțiri ca niște baloane de săpun. Bordul de control era montat în perete și nu conținea mai mult de vreo șaizeci de butoane. Deasupra acestora erau plăcuțe gravate cu caractere sclipitoare, aducînd puțin cu literele arabe. Pand

o pofti să ia loc pe unul din cele cîteva fotolii aplicate în peretele opus bordului de control.

— Întîi vom face o călătorie pe deasupra pămîntului, zise Pand. Nu-i așa că nici nu ți-ai dat seama că am pornit? Ne îndreptăm spre răsărit cu viteza foarte redusă de 40 000 de kilometri pe oră. Uitați-vă afară pe hublou.

În fundul prăpastiei curgeau dungi în șuvoaie verzi-cenușii, cu intermitențe albastre. Sus, alte rîuri albe și purpurii erau întrerupte de fulgere orbitoare și de intervale albastre. Erau norii și cerul.

— Ești ametită de cele ce vezi. Este doar un aspect condiționat de viteză, ca toate aspectele materiei. Ce vezi de aici nu este nici mai mult, nici mai puțin real decît aspectul perceput în condițiuni de aparentă nemișcare. Nemișcare nici nu poate exista decît în spirit. E prima lecție pe care o iei în legătură cu caracterul irelevant al aspectelor ca atare.

Creierul îi devenise un cîmp brăzdat de ace lungi și dureroase.

— Ai grijă, îi spuse Pand, să nu capeți leziuni. Universul poate îmbrăca aspecte de nespusă brutalitate. Încearcă să te destinzi.

Apăsă un buton, și fotoliul ei luă o poziție mai aproape de orizontală.

— Relaxează-te.

Rămase cu ochii închiși și capul rezemat de spetează, dar dungile tot o mai urmăreau, preschimbîndu-se în senzații motrice, lovind-o în apropierea centrului vital știut. Își mai reveni deschizîndu-și ochii din cînd în cînd ca să fixeze peretele argintiu care îi dădea o dispoziție de stabilitate și odihnă.

— Prima impresie a fost prea brutală, comentă Pand. Ne vom ridica mai sus. Se duse la bordul de control și atinse un buton de sub o săgeată arătînd în sus. Uită-te acum. Ne aflăm la treizeci și cinci de kilometri altitudine. Nestematul safiriu de jos e golful Carmelic.

Conturele căpătară un aspect de relativă stabilitate. În hăul care se lărgea în jurul său, pămîntul începu să capete aspectul unui accident de care nu te mai lega decît firul nevăzut al gravității.

— Ne apropiem de ținta noastră.
— Așa de repede ?
— Cît timp crezi că a trecut ?
— Cinci minute.
— Exact o jumătate de oră. Ai pierdut noțiunea timpului, dar în sens opus celui obișnuit, căci cei mai mulți au impresia în timpul zborului că timpul trece mai încet decît cel cronometrat. În fine, după ce ți-ai dat seama de perceperea foarte relativă a aspectelor, obiectivul numărul doi ar fi discreditarea timpului subiectiv. Căci timpul este ceva absolut doar pentru cronometru, adică aproape absolut, pe cînd în noi, el se poate suspenda pînă la anihilare. Ai învățat destul pentru ziua de azi. Aterizăm ?
— Imediat.

Arcul munților, cu aspectu-i scăpărător de brățară cu diamante, își pierdu caracterul de giuvaer. Din cauza unei smucituri violente, simțite în stomac, Laura își pierdu o clipă senzațiile vizuale. În secunda următoare, o mie de creste săltară în văz și contururi ca de pe mapamond deveniră brusc prezențe de o lumină uluitoare în mijlocul unei prăbușiri în dimineața cu sclipiri tăioase.

Ieșiră în aerul înghețat al platoului asediat de soare. Locul era înconjurat de prăpăstii, umplute cu nouri, și mai încolo, de piscuri întinzîndu-se ca o pădure din valuri ascuțite de sticlă. Și asta pînă la marginile orizontului nesfîrșit, tivit de culmi foarte îndepărtate față de platoul lor, care se arăta acum a fi acoperișul și pivotul acelei lumi înremenite. Pînă aici nu urca nici o vegetație ; zăpada, soarele și bolta sinilie domneau netulburate. Tăcerea era desăvîrșită.
— Cînd s-a făcut dimineață așa de repede ? întrebă Laura dezmeticindu-se.

Cît zburaseră, timpul fusese suspendat, dar aici căzu grămadă peste ea, copleșind-o cu simțămîntul că trecuseră epoci imemoriale de cînd își părăsise lumea ei. Ultimele minute fuseseră un timp dens și solid ca o bară de metal. Cele cîteva mii de secunde din urmă — vreo două — duraseră un zid ridicat din energia concentrată a mii de cascade. Dincoace de zidul acela începea eon nou, cu totul nou, un început de început. Trecutul putea

să existe și el undeva, dar nu mai avea cu ea nici o legătură, nici cea mai slabă. Căci între timp apăruse, ca din nimic, o altă lume.

— Acum este încă ieri dimineața, zise Pand, căci am zburat împotriva rotației pămîntului și am cîștigat jumătate de zi.

Împărăția asta a zăpezii nu era totuși nelocuită. Uitîndu-se în jur, văzu cu mirare, peste prăpastia celei mai apropiate văi, o curioasă cetate. Ea se rezema cu spatele de stînca muntelui din fața lor. Casele ei, înguste și înalte, cu mai multe caturi, erau scobite în stîncă și nu clădite din pietre puse unele peste altele. În lumina tăioasă, căci nu lumina numai soarele, ci și zăpada aprinsă în aspre reverberații, hudițe strîmte, săpate și ele în stîncă odată cu casele, arătau ca niște rîuri ale întunericului, cotropite de umbră cum erau. Cetatea părea un lăcaș al morții. Între linia de front a caselor și prăpastie, se întindea o fîșie de oarecare lățime, putînd sluji drept piață curioasei așezări. Casele strîmte, așezate unele peste altele, căci se ridicau împreună cu muntele în care se aflau dăltuite, aminteau vag de poziția satelor pescărești din Italia, clădite pe coastă în pantă deasupra mării. Peste hăul despărțitor se legăna o punte, un fel de jucărie împletită din funii, ducînd pînă la cetate, avînd ca sigur sprijin la trecere tot numai o frînghie subțire drept balustradă. Dinoolo, accesul la puntea aeriană era la gura de întunecime a uneia din străduțele care brăzdau cetatea.

Din tunelul unei hudițe ieși la lumină o siluetă înfășurată în pînză portocalie.

— E Cari, zise Pand.

Cînd omul păși pe punte, șubreda alcătuire începu să se clatine primejdios, dar el înainta repede, fără să se țină cu mîna de funie. Era negricios și scund, puțintel la trup. În picioare purta încălțări de pîslă brodată în culori. Că nu era tînăr, ar fi fost o constatare tot atît de inutilă ca și aceea de a spune că nu era bătrîn. Omul se vedea descătușat de servitutea timpului, ca aceia care-și duc viața într-o desăvîrșită absență sau, dimpotrivă, încordare. Căci aceste feluri de a trăi au amîndouă darul de a opri timpul pe loc.

Ajuns în apropierea lor, fața lui fără un rid se sparse subit, ca o sticlă aruncată pe jos, într-un zîmbet trezind la viață o mie de crețuri.

— Știam că veniți, le spuse, mutîndu-și de pe un umăr pe celălalt blana împăturită pe care o aducea.

De unde o știa ? Primise un mesaj ? Pe ce cale ? Așezămîntul părea complet tăiat de restul lumii.

Se întoarse spre Laura, își luă blana de pe umăr și i-o puse pe spate cu mișcări ușoare, fără s-o atingă.

— Fii binevenită. Și acum, urmați-mă.

Ajunsă la punte, Laura se uită în prăpastie, apoi la alcătuirea aceea ca o pînză de păianjen legănată de vînt, și nu se putu hotărî să calce pe șubreda împletitură lată de o palmă, care oscila peste căldarea de negură clocotitoare. Își închise ochii.

— Nu pot, zise.

Omul îi spuse :

— Privește acum.

Nu se mai vedea nici o prăpastie. Panglica albă a unei cărări șerpuia în fața ei, în mijlocul unei lunci cu iarbă.

— Unde e puntea ? întrebă.

— Puntea ? Ți s-a părut numai, zise omul, așa cum ți se pare acum că nu este. Umblă fără teamă.

Parapetul de frînghie dispăruse și el, dar nu mai era nevoie de nici un reazem. Trecu înainte pe potecă și în puține clipe ajunse dincolo, în fața cetății. Se uită în urmă și îi văzu pe ceilalți venind repede peste prăpastie. Puntea era din nou la locul ei.

Văzută de aproape, cetatea avea aspectul dezolant al unui așezămînt fără strop de verdeață și fără un fir de apă curgătoare. Puține dintre ferestrele înguste și dreptunghiulare tăiate în fațada caselor aveau geamuri, celelalte se căscau oarbe peste bezna tainicelor încăperi. Parcă erau cripte destinate unei odihne mai adînci decît moartea dintîi. Aspectul părăsit al cetății se vădea mai încolo în lipsa deplină a ceea ce face posibilă pentru oameni viața într-un oraș. Nu se vedea nicăieri urmă de fîntînă sau de dugheană, nici piață, nici măcar o umilă brutărie, nici un vînzător ambulant nu-și striga marfa și nu stătea ghemuit lîngă vreo hîrtie întinsă pe

jos cu cîteva fructe uscate ; pe străzile pustii nu se cățărau animale de povară ; nici în ferestrele negre nu ședea vreo pisică, nu atîrna vreo colivie de păsări, nici o maimuță nu înviora liniștea cu giumbușlucurile ei. Strada era un puț al tăcerii și cerul lumina sus, deasupra buzelor ei strîmte, la o înălțime amețitoare. Caldarîmul de rocă neșlefuită, cu asperități ascunse sub stratul gros și etern de gheață și zăpadă, era lunecos și anevoios de străbătut. O dată sau de două ori, o umbră cu capul încotoșmănat trecu strada ducînd un vas de formă neobișnuită ori alt obiect cu destinația greu de ghicit. Umblau ca somnambulii, ca fantomele, fără să scoată o vorbă, să le arunce o privire sau să dea orice alt semn că ar fi fost conștienți de prezența lor.

Urcînd strada înzăpezită, li se strecură în auz un cîntec monoton și îndepărtat. Pe măsură ce înaintau, vocile deveneau mai deslușite. Era un cor la unison, o litanie aproape șoptită și nespus de tainică, izvorînd parcă de pe alte tărîmuri. Cuvintele erau mereu aceleași, vorbe de vrajă, de incantație, transportîndu-i într-o lume visată, nu de ei, și nu desfășurată atunci, ci asemenea unei înșirări de amintiri sfîșietoare dintr-un trecut foarte vechi, visat de altcineva.

La capătul străzii intrară într-o piațetă luminoasă și dreptunghiulară, deschizîndu-se în fața unui templu. În piațeta aceasta ședeau neclintiți pe covorașe de rugăciune o seamă de bărbați cu fețele fără expresie și ochii absenți. La apropierea lor, nici unul dintre ei nu păru să-i ia în seamă. Printre ei fierbeau nori scunzi și șerpuia fum de tămîie, ascunzîndu-i în parte, strămutîndu-se alene de ici, colo, în pachete moi, în zdrențe, și nici ei înșiși nu păreau să aibă altă consistență.

În partea dinspre munte, piațeta se mărginea cu templul de piatră dură, mai deschisă la culoare decît stînca muntelui și a celorlalte clădiri. Nu era scobit în munte precum casele cetății, ci zidit pe platoul natural care îi slujea drept bază. Era o alcătuire solidă cu cinci turnuri masive, fiecare din ele terminat cu o cupolă. Turnul din mijloc purta cupola principală, acoperind toată partea centrală a templului. Altele două, mai scunde, încadrau intrarea.

Cîntecul vrăjit ieşea de acolo în valuri, se retrăgea aproape stingîndu-se, reînvia în freamăt tumultuos, plin de zbucium. Mai sus, în partea cea mai ridicată a cetăţii, se afla o clădire cu un singur cat, de formă alungită, tivită în faţă cu un fel de *loggia* cu zece sau douăsprezece arcuri. Ferestrele ei din faţă dădeau asupra acestei galerii şi nu părea să aibă altele, fiind rezemată cu spatele de munte. Atît prin aşezarea ei, cît şi prin felul în care era construită, clădirea se deosebea de casele din cetate şi nu era greu de ghicit că ea servea ca reşedinţă pentru căpetenia spirituală a comunităţii.

Cari le făcu semn să-l urmeze şi o luă înainte înconjurînd templul. Suiră un rînd de trepte grosolan dăltuite şi ajunseră pe o a doua platformă ridicată deasupra templului. De aici drumul ducea de-a lungul unui perete de stîncă şi în acest perete se afla săpată o statuie, cam de două ori mai înaltă decît statura unui om. Ea întruchipa figura unui bărbat în puterea vîrstei, cu mîinile încrucişate la piept şi privirea îndreptată în jos. El făcea un pas înainte, ca cineva care trece, îngîndurat şi plin de reculegere, un prag. Zîmbetul lui reţinut şi luminos, totuşi, îmbina tristeţea şi fericirea, rezumînd întreaga trăire sub pecetea ultimei înţelepciuni. Femeile au cîteodată acea expresie, văzînd darul resemnării sufletului simplu, învăţat să accepte greul fără revoltă. Nori subţiri cuprindeau statuia în mantîa-i lungă de piatră, într-un văl mobil şi străveziu.

Urcară treptele pînă la galeria cu arcade. *Loggia* din faţă măsura vreo treizeci de paşi şi domina în acel moment priveliştea unui ocean de nori uşori şi aurii, pufoşi, ascunzînd piaţeta. Ici-colo pătura norilor era străpunsă de piscuri, iar în rupturile ei se deslueau văi pustii, umplute cu alţi nori, cu zdrenţe de ceaţă scuturate de furtuni îndepărtate, alunecînd peste rîurile de gheaţă ale defileurilor, bulevarde şlefuite într-una de vîntul amarnic.

Aici era linişte. Capetele zărilor se întindeau la multe sute de kilometri, dincolo de lumea aceea fantastică, tivind cupola vînătă a cerului cu o dungă luminoasă, verzuie.

Revelația neumanei frumuseți o copleși. Ca o crisalidă căreia i s-a spart coconul, era orbită de lumea de o strălucire crudă și înfricoșătoare care îl înconjura pe Cari zi de zi, cînd își făcea plimbarea rituală de-a lungul galeriei deschise asupra împărăției de ceață și vînt.

— Te întrebi cum își poate duce Cari viața aici — îi spuse Pand, cu toate că ea nu vorbise — dar va veni și timpul să înțelegi că poți să nu trăiești fără să fii mort, să fii și să nu fii în același timp, sub semnul cifrei notate cu /.

Ea tăcu înfricoșată. Va fi aleasă oare să cunoască taine așa de mari ? Le va putea cuprinde oare cu spiritul ?

Deasupra lor, un stol de păsări se îndreptă înspre soare.

În ușa de la intrare apăru un bătrîn învelit într-o haină lungă, vișinie. Se opri în fața lor cu mîinile împreunate la piept și capul plecat.

— Intrați, le spuse.

Dintr-o sală scundă, părînd întunecoasă cînd veneai de afară, se deschideau o seamă de uși din lemn sculptat și înnegrit de fum și de vreme. Omul bătrîn desfăcu una din aceste uși și dispăru. Intrară într-o altă încăpere, tot joasă, cu geamuri ascunse după perdele grele. Era luminată numai de flacăra roșiatică a unui opaiț de bronz.

Altarul era bogat aurit și împodobit cu sculpturi în relief. Deasupra, pe o poliță lată, sculptată și ea din belșug cu figuri de animale, demoni și frunze, se înalța o statuie de piatră albă translucidă de jad, închipuind un copil sau un adolescent care zîmbea cu o fermecătoare nevinovăție. Ședea într-o poziție de perfectă odihnă, cu picioarele adunate sub el și mîinile ridicate cu palmele întoarse în afară. Încrustate în fiecare palmă, ardeau, ca jăratecul, cîte un rubin, în lumina tremurată a opaițului. Bețe subțiri, cenușii, dintr-un lemn parfumat, mocneau într-un vas de piatră neagră, umplut cu cenușă. În semiîntuneric, fumul albăstrui juca în chip de văl suind spre fața statuii cu zîmbetul de nespusă prospețime. În mijlocul frunții sale netede sclipea un alt rubin, mai mic.

Cînd i se dedară ochii cu întunericul, desluși în apropierea statuii două figuri mari de lemn lăcuit, întruchipînd demoni cu gurile pătrate, schimonosite a rîs. Ei nu erau așezați pe soclu, ci stăteau în picioare de cele două părți ale altarului, la oarecare distanță, dînd impresia că vin înspre tine, privindu-te fix cu ochii lor bulbucați din porțelan colorat. Mai încolo stătea un cocor foarte minuțios lucrat din bronz, cocoțat pe spatele șlefuit ca oglinda al unei broaște țestoase. Oscilația flăcării mici și jocul fumului împrumutau figurilor viață, ceva ca o tensiune de-abia ținută în frîu, de parcă demonii cu degetele chircite ar fi schimbat între ei priviri rapide, pregătindu-se să-ți sară înainte. Cînd se întoarse din nou spre altar, văzu că în fața zeității de jad alb se afla un mănunchi de anemone proaspete. Ar fi jurat că, atunci cînd intrase, florile nu erau acolo.

De unde au apărut florile ? se întrebă.

Cineva îi spuse atunci să nu pună întrebări și să nu se mire de nimic.

Cînd dădu să răspundă, văzu că nu avea cui. Se afla singură în încăpere. Peste cîtva timp, apăru bătrînul în haină vișinie și o pofti în odaia de alături. Nici acolo nu era nimeni. Pe masa cu tăblia încrustată cu sidef, se afla o farfurie grosolană de lut, umplută cu fiertură de grîu, și o lingură de lemn. Gustă din fiertură și o găsi bună. Bătrînul reveni cu un ibric cu ceai verde și o ceașcă fără toartă.

— Vrei unt în ceai ?

— Înăuntru, în ceai ? Nu.

— Dar sare ?

— Nici sare. Un pic de zahăr dacă se poate.

— Nu folosim zahăr. Miere dacă vrei.

Ceaiul era foarte tare și, îndulcit cu miere, avea un gust straniu, nu neplăcut. După primele înghițituri, își puse ceașca pe masă, examinîndu-i desenul fin cu crenguțe înflorate. Cînd, întîmplător, își aruncă privirea în ceaiul din ceașcă și văzu oglindindu-se în el o figură necunoscută, îi scăpă un strigăt. Bătrînul apăru din nou.

— M-ai strigat ?

— Mi s-a arătat în ceașcă o față necunoscută. Uită-te și dumneata.

Bătrînul nu vru să se uite.

— Nu e bine să priveşti în ceaiul altuia, zise. Ei, şi ce-i dacă ţi s-a arătat ? Ia, arătări. Apar şi dispar, se strămută, se mistuie, se încheagă iar la loc, se destramă fără oprire, de aceea sunt arătări. De ce să te supere ? Cari te va pune într-o zi să stai în galerie multă vreme şi să însemnezi figurile înscrise în nouri. Aşa sunt toate, ca nourii, care întruchipează schimbarea.

— Unde e Cari ?

— Prea multe vrei să ştii. Altădată nu vorbesc într-o săptămînă întreagă cît am vorbit cu dumneata acum. Iartă-mă, nu mai pot zăbovi.

Îi fu urît să rămînă singură cu necunoscutul din ceai. Ce s-ar întîmpla dacă ar ieşi afară ? Luă blidul cu grîu şi îl aşeză peste ceaşcă. Aşteptă. O vreme nu se întîmplă nimic. Pe urmă, la început timid, apoi tot mai insistent, se auziră ciocănituri în fundul farfuriei. Arătarea din ceaşcă voia să iasă afară. Sări în picioare şi fugi din odaie, strigîndu-l pe Cari. În încăperea vecină, opaiţul lumină covoare de o neînchipuită bogăţie. Pe unul din ele şedea un om foarte bătrîn. Apa vieţii secase în el de mult, era ca o smochină uscată, şi ochii lui erau ochi de mort. Se gîndi că poate este o statuie, şi tocmai în clipa aceea bătrînul îşi întoarse privirea şi se uită la ea.

— Cari ! strigă ea. Cari !

Bătrînul îşi luă privirea de la ea. Trecu în fugă în odaia de alături, şi ea bogat împodobită, unde nu era nimeni, şi străbătu astfel zeci de încăperi pînă începu să recunoască altarele, covoarele, statuile, dîndu-şi seama că umbla întruna de jur împrejur, trecînd mereu prin aceleaşi odăi. Uitase cu desăvîrşire ce căuta. Cînd, nu mai ştia a cîta oară, dădu iarăşi de moşneagul smochinit, îl găsi mort. Cari apăru. Toate se petreceau ca într-un film. Din nimic apăreau figuri, se mistuiau, veneau altele. Oraşe, oameni, lucruri. Cum de mă pot gîndi la cinematograf ? se întrebă. Acolo se întîmplă toate la suprafaţă, pe două dimensiuni numai, pe cînd aici sunt mai mult de trei. Mai mult de patru chiar. Statuia de piatră din peretele de afară stă în pragul acelor lumi şi este pregătită să treacă dincolo de prag şi de lumea noastră. Omul de piatră este gata să intre în Maha-

samadhi. Poate se va întoarce de acolo, poate nu. Sau poate să nici nu iasă pe poarta știută. Să iasă pe poarta neașteptată, el însuși sub un alt chip, de nerecunoscut. Să-l lăsăm în pace. Vino.

Cari o conduse îndărăt în odaia cu demoni și o făcu să se așeze în jilț. El se ghemui pe covor, cu picioarele adunate sub el.

— Vrei să știi unde sunt prietenii cu care ai venit. S-au făcut nevăzuți, trecînd pe alt plan. Sunt aproape, sunt chiar aici, dar nu-i poți vedea.

— Ce înseamnă „aici" ?

— Lumile suprapuse încap toate pe vîrful unui ac. Colcăie spațiul de lumi suprapuse și întîmplările din ele se alcătuiesc într-o densitate de neînchipuit. Jungla cea mai deasă, cea mai încîlcită, ar fi o imagine nespus de sărmană ca să-ți poată da o idee despre felul cum roiesc milioanele de lumi unele peste altele, unele într-altele, aproape fără să se atingă. Am spus „aproape" ! Căci lumile nu sunt totdeauna perfect izolate. Cîteodată, un aspect lunecă dintr-un plan într-altul. Să nu te mire nici asta. Mai ales aici, unde aerul este așa de subțire, căci nu cunoaște decît soarele și zăpada, nu știe nici măcar de suflarea unui lichen. Aici nu se strecoară de jos din văi nici o impuritate și trei sute de suflete asaltează cu imprecațiile lor porțile altor lumi mai bune zi și noapte. Tu credeai poate că nu poți călători decît în spațiu și că distanțele se socotesc numai în kilometri, nu și în alte adîncimi.

În Evul Mediu, doi călugări de-ai voștri făcuseră legămîntul ca acela care va muri dintîi să-i apară celuilalt în vis și să-i spună dacă lumea de dincolo este așa cum și-au închipuit-o ei. Cel care se stinse primul reveni într-adevăr în visul celuilalt și îi spuse numai două cuvinte : *„Totaliter Aliter"*, adică : Este cu totul altfel. Am căutat și eu, ca atîția alții, și am găsit ce-am mai găsit în vechile cărți sfinte care vorbesc despre iubire, dar am cercetat și scrierile fizicienilor moderni. Căci ei sunt azi oamenii cei mai lipsiți de prejudecăți, cei mai apți de a presupune că toate sunt cu totul altfel decît par. Într-un cuvînt, ei nu exclud nici o posibilitate. E singura poziție plauzibilă pentru a porni în cău-

tarea adevărului. Toate sunt altfel. Dacă ai ajuns să-ți însușești crezul acesta, ești măcar în posesia jumătății adevărului : aceea care te privește pe tine. Acesta să-ți fie punctul de plecare, un „a priori" indispensabil.

— Te rog, Cari, să-mi vorbești de lumile suprapuse.

— O, aici ar fi de spus nesfîrșit de multe. Și nu numai despre ele. Nu există numai lumi suprapuse, există și lumi care respiră în intervalele cînd celelalte nu există. Lumile care respiră la unison mai pot avea punți de comunicație între ele, dar despre lumile care există în contratimp cu ale noastre nu știm nimic decît atît, că există. Toate lumile există numai prin vibrații. Aceste vibrații sunt intermitențe de existență atît de infime, încît ele sunt de necalculat pentru instrumentele noastre, iar între ele se interpun intervale la fel de infime, cînd nimic din ele nu există, ci se suspendă. Atunci se odihnește energia care se află la baza existenței lor. Căci vibrația este eterna acțiune și eterna odihnă. Dacă și noi înșine existăm prin vibrații, trebuie să admitem că în intermitențele dintre aceste vibrații încetăm de a exista, dar pauzele sunt așa de infime, încît nu devenim conștienți de lipsa continuității. Ei bine, în intervalele cînd lumea noastră nu există, se întîmplă, să zic așa, o altă lume, un fel de negativ al lumii noastre. Tot așa de real, de populat, de frămîntat sau cum vrei să-i zici, la fel de plin ca lumea noastră, dar este vorba de o altă lume. Să ajungi acolo, să schimbi adică ritmul în care exiști, este lucrul cel mai greu pe care vreunul din noi l-ar putea săvîrși. Acum trăim tocmai în zodia acelei voințe.

Rămase nedumerită.

Cari trase perdeaua.

— Uită-te afară. Vezi că nava n-a plecat. Jos, pe platou, strălucea nava. Pentru a trece în altă dimensiune, nu este nevoie de nici un vehicol, ci numai de un efort al voinței.

— Dar pentru a trece în lumea față de care ne aflăm în contratimp ?

— Ar fi nevoie de o inversare a ritmului vieții, să izbutești a fi cînd nu ești și să nu fii cînd ești. Într-un cuvînt, să-ți întorci viața pe dos.

— Tu ai izbutit s-o faci ?

— De ce să fi încercat ? Nu m-ar fi ajutat cu nimic la înaintarea mea ca ființă ce își caută perfecțiunea. Știu însă de alții care au eșuat. Au atins doar un ritm intermediar foarte neprielnic existenței lor, fără a reuși să se înglobeze în ritmul contrar. S-au dezaxat și, după criteriile noastre, au înnebunit. Și toți cei care au dat greș în privința asta erau spirite strălucite, căci nimeni altul n-ar fi bănuit existența acelui univers potrivnic nouă și nu s-ar fi simțit îndemnat de a pătrunde în el. Sunt cazuri cînd spiritul devine un blestem pentru om.

— Fericiți cei săraci cu duhul.

— Într-adevăr. Acceptarea, lipsa îndemnului de a iscodi, chiar dacă nu favorizează progresul pe plan general, pentru individ echivalează cu înțelepciunea. Împărea cu toate este un dar hărăzit celor iubiți. Unii dintre muritori sunt scutiți de greutățile cele de obște. De ce ? N-o știm. În lumea voastră cei săraci cu duhul sunt de abia tolerați, căci ei nu știu ce trebuie să gîndească, precum nu știu nici ce nu trebuie să gîndească. Noi, dimpotrivă, le acordăm toată stima, ca unor ființe alese, în stare de perpetuă grație și incapabile de a greși. Dealtfel, să nu poți niciodată, nici măcar pentru o clipă, să-ți suspenzi rațiunea, e un blestem greu, din pricina lui sunteți voi așa de nenorociți. Lumea se bazează pe suspensii de intermitență. Primul lucru ce-am să te învăț va fi să-ți oprești după plac procesul de gîndire.

— Deconectare ?

— Nu. O simplă deconectare mentală nu poate fi un scop în sine și nu-ți conferă dreptul de cetățenie pe tărîmul de pace care ți-e legitimă moștenire. Buruiana să fie smulsă pentru a se planta în locul ei o floare.

— În cazul ăsta, cei săraci cu duhul sunt fericiți pentru că ei nu gîndesc. Cîmpul lor spiritual, dacă se poate vorbi de așa ceva, se poate însămînța numai cu flori.

— Fără îndoială, gîndesc și ei în felul lor. Nu se știe dacă gîndurile lor au valabilitate în altă dimensiune, ca o valută prețioasă în țară străină, deși la noi nu se poate cumpăra cu ea nimic.

Multe zile se scurseră așa, dar Cari susținea că nu trebuie să numeri zilele. Timpul este unul și indivizibil, sau nu este deloc. Meditează asupra timpului care nu este. Așa zicea Cari. Gîndește-te că ești o piatră. O piatră mare, o stîncă, în mijlocul unui rîu. Lași apatimp să curgă împrejurul tău, valurile să te spele întruna, și tu continuă să stai locului. Apa aduce mîl, crengi, jivine moarte și vii. Le duce, le aduce. Ce te privesc toate astea pe tine ? Apa se duce, se duce, se duce. Repetă vorba asta de sute de ori, pînă cînd sensul ei se alterează, se înstrăinează, se pierde. Așa se duc și gîndurile. Zbuciumul tău și al altora. Toate se duc, se duc, se duc. Așa. Acum odihnește-te.

În ziua următoare, Cari o conduse în galerie și o așeză pe un jilț între arcade. Sub soarele aproape veșnic neînvelit, să te uiți la norii puțini ai boltei. Să te uiți la ei cum lunecă peste abisele de gheață verde. Zdrențe de ceață plutesc pe cîmpul vînăt. Uită-te la nori. Uită-te la ei multă vreme. Ce vezi ? Văd nori. Spune-mi cum sunt. Privește la balaurul acela cum plutește cu falca larg deschisă, cît de hotărît pare să muște cerul și cum îi piere fierea cu încetul și se scurge voia din el și i se topește gura ca cerneala în apă, și vin alți nori dolofani și plini de dulce nepăsare și îl acoperă, ascund balaurul, dar la marginile lor se desfac în franjuri și puf, ce mult persistă capul acela de moșneag, ce mîndru profil de medalie are, și un ochi albastru, dar ochiul se scurge și gura i se umple de mușchi și chiar de alge, ce zăbovește e nasul, la fel cu al lui Cezar, dar stai, că pîn'la urmă și nasul se scămoșează, și golful fericirii, și el, cu vasul său alburiu cu pînzele umflate și gata de plecare, ce mult l-ai tot visat, crezuseși că nu se va duce, ci te așteaptă pe tine, păstrîndu-și mesajul trecător și litera caducă, doar sensul va rămîne, așa se duc imperii, credințe și amoruri și spune ce-ai văzut. Nimic n-am văzut. E foarte bine spus, și-acum te odihnește. Și Daniel ? Oprește-te aici. Să știi cînd să te oprești. Nici norii... norii nu, dar tu nu ești un nor.

*

Ia o mătură și scoate-ți din minte toate gîndurile. Zdrențele de amintiri, pînzele de păianjen din unghere, intențiile mărunte ca omizile își scot capetele moi din praf. Afară cu toate, afară ! Nu te mai gîndi la nimic. Nici la orizontul care mă împresoară, nici la munții de sub mine, nici la odaia unde mă aflu, nici la covorul pe care șed. Acum aerisește. Deschide geamurile să iasă praful. Închide-le la loc acum. Respiră rar. Mai rar. Așa. Simți cum se încheagă o mare împrejur ? O mare de liniște. Tu stai în mijlocul ei. Pleoapele-s o perdea de aur cu ciucuri, puncte de aur joacă în ele. Dincolo de perdeaua de aur, marea crește. Se-ntinde, se-ntinde, se-ntinde pînă întîlnește alt orizont. Te afli în mijlocul globului păcii. Ești pe alt plan ? Poate. Nu întreba nimic. E fragil încă, e un balon de săpun, nu lăsa reflectoarele pe el. Închide-te bine în tine. Etanș. Cuvîntul mi-este vrăjmaș, mă descumpănește, mă face să pierd șirul, să mă gîndesc la camerele de bicicletă. Copiii circulă pe biciclete pe potecile de asfalt din parcuri. Se întîmplă ceva fascinant în jocul spițelor. Îți evocă infinitul. Nu călcați pe iarbă. *Défense de marcher sur le gazon. Keep of. the grass.* E îngustă calea virtuții, trebuie să fii vigilent, dușmanul de clasă... Nu mai este dușman de clasă, a murit. Dar asta nu înseamnă că ai voie să calci pe iarbă... uite unde am ajuns de la etanș. Așa își spune guvernanta cu boneta și șorțul apretate îndreptînd șoseta copilului de 5 ani. Îi explică apoi dintr-o carte cu chipuri. Eșec total. Cari, ajută-mă, am deraiat. M-am rătăcit urmărind bicicletele. Perdeaua se ridică, apare Cari, față bună, smeadă, cu buzele groase, a avut destul de furcă în tinerețe pînă a răzbit să supună pornirile omului cu buze groase, chiar și după aceea, uite că le poartă semnul pe față, și azi asta poartă pecetea celei mai grele victorii a lui, o pereche de buze groase, șarpele, el, se află acum sub călcîie, dar buzele au rămas, poate mai trăiesc încă. Nu te poate ajuta altul, trebuie să pornești de la tine. Da zău. Moscul nu știe că mireasma de mosc emană de la el, din propriul său buric de mosc, caută înnebunit peste tot ca să-i găsească sursa.

Tot astfel, nici ignorantul nu știe unde să-și potolească setea. Ce să fac, Cari, cum să fac? Să nu mă părăsești pînă nu-mi spui. Închide-ți ochii, de ce să-mi închid ochii bătrînul care a murit... dar n-a murit bătrînul! Cel care a intrat în Mahasamadhi nu și-a închis ochii, privea fix înaintea lui. El nu avea nevoie de perdele. Umbrele lumii alunecau peste ochii lui ca pe suprafața unei oglinzi, nimic nu pătrundea pînă la el. Tu ești de abia la început. Închide-ți ochii. Pleoapele sunt o mantie somptuoasă, o mantie de mătase purpurie. Înfășoară-te în pleoape. Lasă gîndurile să iasă singure la suprafață, ca bășicile de aer. Aici e liniște. Ca prin sită fină se strecoară pînă la tine cîntecul din templu. E binecuvîntarea universală. Te ajută să reintri în ritmul începuturilor. Lasă-ți moale pleoapele și nu-ți mai înfrîna trăsăturile, slăbește frînele cu care îți ții mușchii feței. Umple-ți creierul cu apa liniștii. Gîndurile-mînji vor să zburde, li se pare că afară e nespus de frumos, peisaje fermecătoare, culori ca în rai. Iluzii. Din clipa cînd le lași de capul lor, o apucă iar pe făgașul știut, se înființează fețe și fapte lipsite de strălucire și se-ntoarnă în jur și iar în jur, moară ce macină nimicul. Liniștea s-a pierdut, nici nu știi încotro s-au dus, pe ce poartă a ieșit. Mînjii cînd au năvălit înăuntru au lăsat poarta deschisă. Adună-ți gîndurile toate într-un mănunchi și îndreaptă-le asupra unui singur punct: spațiul dintre sprîncene. Ține-le strîns, ca animalul prada între gheare. Respiră rar. Mai rar. Fii fericită. Ești în lumea de dincolo de cuvinte.

Destul acum, revino-ți. Ești pe pămînt și n-ai mîncat nimic de două zile. Cari îi trecu mîna peste frunte în dreptul tîmplelor și atingerea ușoară o trezi. O vreme nu înțelese unde se află și avea senzația că le vede pe toate pentru întîia oară; zeitatea de jad și altarul său aurit, demonii cu privirea de porțelan, cocorul cocoțat pe broasca-țestoasă. Încăperea era umplută de lumina asfințitului roz. A năpîrlit lumea, și-a lepădat vechea piele, era nouă acum, o lume descojită. Perdeaua nu era trasă peste vale.

Flacăra opaițului se subțiase, persista ca o amintire a ei înseși. Împreună cu ea, statuile își pierdură și ele

ceva din viața lor, rămînînd abia mai mult decît niște obiecte. Era de neînțeles de unde atîta lumină ; încăperea era străină și ea, plină de lucruri străine. Cari stătea lîngă ea nemișcat, uitîndu-se în pămînt, aștepta ca ea să-și revină. O, Cari, am fost așa de departe. Poți să-mi spui unde-ai fost ? Nu, nu pot să-ți spun. Vino la fereastră și privește în vale. Vezi lumina trandafirie peste ghețari ? Parcă toate-s tăiate cu briciul, văile, umbrele negre, peșterile, prăpastiile se desenează ascuțit în aerul străveziu. O viziune sclipitoare, tăioasă. Se va înserа curînd, dar pentru tine este dimineață, tu abia te-ai trezit. O luă de mînă și o duse în încăperea vecină. Ai aici orez și miere. Mănîncă.

Fixîndu-și privirea asupra piscurilor înmuiate în aerul subțire, își reveni șovăitoare ca pasărea lăsîndu-se încet pe creangă. Începu să mănînce. Nu simțea nici un gust în gură, parcă hrănea o vietate străină.

Se auzi vocea lui Zem. Cari îi răspundea, dar ea nu înțelegea ce-și spuneau. Se auzea apoi Zem și Pand vorbind împreună ; frînturi din convorbirea lor pluteau în aer, cuvinte desprinse și fără legătură între ele.

— Unde sunteți ? întrebă ea.

— Aici în apropiere.

— Nu vă văd.

— Existăm doar în chip de unde.

— Cum s-ar spune, întregi, Pand, suntem în vacanță. Și tu te-ai schimbat, te vedem în două exemplare.

Ea răspunse că nu se miră, pentru că așa se simte și ea.

— Te vedem o dată în jilț, zise Pand, bînd ceai dintr-o ceașcă verde, și te vedem încă o dată puțin mai încolo, cu spatele spre cea care șade, stînd în picioare și uitîndu-te afară la nouri.

— Dar cum se face că vă aud vorbind ?

— Simți vibrațiile gîndurilor noastre.

Se produse o mișcare în aer și înțelese că ei au plecat. Așa simt balenele de la distanță dislocarea apei și își pot da seama dacă ceva se apropie sau se depărtează.

Gîndește-te, dacă n-ai vedea soarele în fiecare dimineață cam la aceeași oră, răsărind, n-ar mai fi timp. N-ai putea spune : mîine dimineață o să mă scol la 8

sau după-masă voi face cutare lucru. Eschimoşii văd soarele trecînd împrejurul orizontului. Nopţile lor sunt foarte lungi şi zilele la fel. Pentru ei împărţirea timpului în compartimente de cîte douăzeci şi patru de ore nu are sens. Ei măsoară timpul în mare, după lunile de întuneric şi cele de lumină, iar în mic, după cum îi răzbeşte foamea. De la o foame la alta este un timp. De la un somn la altul, alt timp. Orice noţiune de timp este artificială şi legată de anumite deplasări, deprinderi, ritmuri. Ceasul este o jucărie mecanică, făcută să umble în anumit fel; distanţa de un deget parcursă de arătător are un nume, se cheamă zece minute, şi i se spune timp, ceea ce nu însemnează nimic. Ne lăsăm robiţi de felul cum funcţionează un mănunchi de arcuri. Ceasul îşi are timpul său, tu pe al tău, cel care asudă la furnal îl are pe al lui, infernal, şi aşa mai departe. Timpul e numai un spaţiu în care se petrec lucrurile, şi pentru orice unitate, vie sau nu, el este ceva diferit. Ceea ce este diferit pentru fiecare nu este nicicum, iar ceea ce nu este nicicum nu există. Înţelegi? Timpul nu există. Ca şi toate celelalte care ţi se par solide şi de nestrămutat. Ele par fiecăruia altfel, chiar şi ţie, de la o zi la alta. Dar să rămînem la timp. Toate sunt iluzii, afară de lumina pe care o laşi să crească în tine. Dar să rămînem la timp. El este o idee fixă care îţi robeşte viaţa. Am să te ajut să te debarasezi de ea. Am să-ţi deschid porţile prin care poţi ieşi din împărăţia timpului.

Închide-ţi ochii şi ridică între lume şi tine un zid. Respiră rar. Bucură-te de liniştea dintre o respiraţie şi alta. În acest răstimp nu se consumă din tine nimic, dimpotrivă, te hrăneşti din rezervele Universului. Este răstimpul în care întinereşti. Acum, cînd te-ai oprit, eşti suspendată în echilibru perfect deasupra vîltorii. Vuiesc cascade dedesubt, se dezlănţuie vîrtejuri, ciocane bubuie, roţi se-nvîrt nebuneşte, se frămîntă o nemăsurată risipă de forţe. Iureşul ăsta fără odihnă este timpul. Să nu te temi de el, căci tu eşti la adăpost. Tu ţi-ai clădit o fortăreaţă din gene, din suflarea ta, din voinţă. Atîta vreme cît cercul de linişte cu care te-ai înconjurat poate susţine asediul, eşti liberă. Aşa. Ai adormit acum.

De cîte ori își revenea, auzea vocea lui. Se afla la hotarul dintre somn și veghe, unde trecerea se face fără zdruncinături. La urmă el o întrebă : Îți mai amintești de bătrînul pe care zici că l-ai văzut murind ? Vino să-l vezi acum.

În încăperea cu covorul ca o grădină ședea un tînăr de o mare frumusețe. Între sprîncene avea un punct roșcat, era semnul castei sale. Ședea neclintit. Ochii lui negri și lichizi, prelungi, priveau înainte fără să vadă umbrele acestei lumi. Așezat pe covor, era ca și cînd s-ar fi odihnit pe o plută lunecînd lin pe un curs de apă cu respirația largă și domoală.

— Ce frumos e ! Cine este ?

— La fel era și cînd l-ai văzut pentru prima oară, dar ochii tăi văd altfel acum. El este bătrînul de odinioară. Știi ce vîrstă are ? Socotind după calendar, împlinește opt sute de ani. A ieșit din timp și va muri, cum ai spune tu, cînd se va simți pregătit pentru marea strămutare. A trăit zece vieți de om și nu va mai trebui să renască.

Vremea trecea foarte repede, căci intervalele cînd ea se afla căzută în afara timpului erau lungi. Fu uimită cînd îi spuse Cari că a trecut un an de cînd o aduseseră acolo. În stare de trezie, îi auzea uneori pe Zem și Pand vorbind, îi și văzu o dată sau de două ori. Înțelegea acum multe din cele ce-și spuneau ei. Numai cînd vorbeau în cifre se simțea pierdută, ca pe vremea cînd, elevă, asista la orele de matematică ale doamnei Drăgănescu, o roșcovană mobilă și nervoasă ca un polip. Îl întrebă odată pe Cari dacă el înțelege ceva din discuțiile lor. Îi răspunse Zem în locul lui, îi spuse că Învățătorul nu are nevoie de cunoștințe matematice pentru a se realiza.

— Atunci voi de ce vorbiți în cifre ? De ce recurgeți întruna la formule ?

— Pentru că așa este conformația spiritului nostru. Poți atinge însă perfecțiunea și numai între limitele capacității tale, potrivit felului tău de a înțelege. Zadarnic ai avea un spirit matematic de o conformație excepțională dacă totodată ești dezechilibrat la culme și provoci catastrofe ; pe de altă parte, chiar fiind cu totul lipsit

de asemenea capacități ieșite din comun, poți totuși răspîndi în lume numai binele. Fără o cultură superioară a spiritului, presupunînd îmblînzirea pornirilor rele, oricîte calități ai avea, ele ar fi nu numai inutile, ci de-a dreptul dăunătoare în cel mai înalt grad.

Avu ocazia mai tîrziu să se convingă pe deplin de adevărul acestei afirmații.

Din frînturile convorbirilor pe care le capta, înțelese că vizitatorii se sfătuiau adesea cu Cari în privința soartei omenirii. Ei păreau să cunoască exact situația politică de pe tot globul și să știe care sunt cele mai primejdioase focare cu privire la eventuala izbucnire a unui război sau a altor nenorociri. Laura se întreba de unde le știu pe toate și Pand îi spuse că obțin datele cu ajutorul calculatoarelor electronice. Oare calculatoarele pot prevedea viitorul ? Calculatoarele, zicea Pand, pot prevedea multe, în afară, bineînțeles, de grație. Ce este grația ? O intervenție dinafară care schimbă cursul evenimentelor în bine, credea Pand. Sau în rău ? Sau în rău aparent.

Mai înțelese că unele ființe ar putea avea asupra evenimentelor oarecare influență, nu prea era clar prin ce mijloace. Există oare în lume o organizație tainică a forțelor bune ? Ori ceva ca un curent binefăcător plecînd de la aceștia trei ? Sau și de la alții, din altă parte ? Invocări binevoitoare ajutînd oamenii să treacă prin momente grele, bolnavii să-și suporte răul mai ușor, măcar unii din ei, condamnații la moarte să treacă mai ușor prin ultima clipă ? Poeții să-și scrie versurile mai bine, savanții să se apropie mai mult de tainele naturii ? O influență bună plecînd de la unii din noi, a căror simplă existență să fie un izvor de binefacere pentru ceilalți ? se întreba uneori cînd era singură, căci încerca să-și cenzureze gîndurile cînd Învățătorul sau ceilalți doi erau de față. Și se întreba dacă nu cumva tot ce bănuia ea va deveni fatal pentru ea într-o zi, pricinuindu-i moartea. Alteori ar fi vrut să știe unde se află. Avea, ce-i drept, o vagă bănuială în privința așezării geografice a munților care o adăposteau, dar nu-și putea face nici o idee în care dintre multele mii de ascunzișuri posibile ale muntelui se găseau ei. Chiar dacă s-ar fi aflat vreodată

sub influența unei constrîngeri, nu i-ar fi putut divulga pe Cari sau pe ceilalți doi, și ei o știau bine. Dacă, printr-un absurd, i-ar veni odată gîndul să-și debiteze povestea, nu ar avea nici un punct precis care să-i servească de bază și spusele ei ar fi luate drept fantasmagorii. Totuși, dacă cineva ar socoti că e necesar s-o anihileze ?

Oare Zem și Pand sunt buni ? Pentru prima oară își punea întrebarea. Oare bunătatea și răutatea sunt noțiuni care și-au mai păstrat vreun sens pentru ei ? După felul cum vorbeau, părea că da. Dar puteau oare rămîne buni cu ea pînă la sfîrșit, dacă la un moment dat eliminarea ei s-ar impune din rațiuni superioare ? Pentru ființele astea moartea nu părea să conteze, în orice caz, nu întruchipa o limită.

Surprinsă, începu să simtă că nici pentru ea.

•

Poetul și șoferul său plecară de cu ziuă, și Daniel rămase singur. Făcu o baie rece și înghiți două vitamine și o cafea, scoase mașina din garaj, o șterse de praf și îi spălă parbrizul, mai meșteri ceva la motor. Se spălă apoi la mînă, se așeză la volan și ieși pe poartă. Un vecin îl salută de la fereastră, cît se dădu jos să închidă poarta. Vecinul era pensionar, și principala lui ocupație era să-și observe vecinii. „La serviciu, domnule inginer, la serviciu ?“ întrebă ca în fiecare dimineață. Ritualul se desfășura fără nimic neobișnuit. O fi observat ceva ? Se poate ca nimeni din jur să nu fi văzut nemaipomenitul cozonac celest, cu zecile lui de geamuri luminate, care se lăsase la pămînt tocmai în curtea lui ? Mai ales din clanul ăstora, alde Corcoduș, care fierbeau să afle tot ce le păteau vecinii și erau în stare să le pîndească curțile din podul casei lor ? Nu observă totuși nimic deosebit în felul de-a fi al iscoditorului său vecin. Ca în toate dimineții, Corcoduș se uită invidios la mașină, apoi își întinse gîtul cît putu, să se uite de-a lungul străzii, doar-doar o mai prinde vreo mișcare ; nu mai văzu nimic, închise geamul și se duse să-și bea cafeaua cu lapte.

Numai cînd ieşi din oraş şi o luă pe şoseaua Josenilor, totdeauna goală la ora aceea, simţi toată povara nenorocirii sale. El era acum Omul cu Nevasta Răpită. Ferice de omul cu nevasta răpită, a mea a plecat de bunăvoie. Şi nu undeva s-o poţi urmări cu legea, cu răzbunarea, cu ameninţările sau cu vorba potolitei persuasiuni. Aşa s-or fi simţit odinioară bărbaţii lipsiţi de blazoane care au avut nenorocirea de a se căsători cu principese. Cînd nevestei i se făcea dor de viaţa de curte, îşi împacheta atlazurile şi condurii de catifea, îşi lua camerista şi se ducea. Îşi părăsea bărbatul şi pleca la taică-su, arhiducele, şi maică-sa, prinţesa, să stea în palat şi să şadă la masă numai cu duci, conţi şi baroni, şi seara să joace cu ei gavote sub candelabrele de cristal. Şi soţul, sărmanul neghiob, rodea slănină acasă, tăcea şi aştepta răbdător pînă îi căşuna ei să se întoarcă. Totdeauna mi-am spus că nu e întreagă la minte, dar asta chiar le pune capac la toate. El n-avea decît să stea şi să rabde. Cum de n-am putut lua o gospodină de nădejde ? suspina. Principesă mi-a trebuit, iacă, am acum şi principesă, fie-ar să fie ! Şi stătea omul şi înghiţea, că doar nu putea tăbărî în curtea princiară cu tărăboi, cu carul cu patru boi, să-şi ia nevasta înapoi. Omul căruia i-a plecat Nevasta cu doi Luceferi. Cum de mie, tocmai mie din toţi oamenii, numai mie... De ce n-au răpit-o pe nevasta lui Corcoduş, sau pe a preşedintelui, marmazoana aia cu tenul de aramă şi glasul de răzătoare ?

Holdele fugeau pe alături. Grîul va fi frumos anul ăsta. Azi va trebui să supraveghez descărcarea cimentului, măcar de-ar veni pînă la ora 4. De obicei, pleca de la serviciu la ora 4. Nu-l va mai aştepta nimeni la ora 4 nici azi, nici mîine, nici după aceea. Zile dure şi reci vor urma, va ploua cu plumb în zilele astea, şi cu cuburi de fier. În mijlocul nenorocirii sale, gîndul i se întorcea mereu la ora 4, ca în fiecare zi de cînd pleca de acasă dimineaţa, i se îndreptau acum şi gîndurile spre ora 4, această liniştită obsesie. Ori în ce fel s-ar fi scurs ziua, cu hopurile şi opreliştile sale, între blesteme şi înjurături, ziua lui de lucru, această cursă cu obstacole, gîndul lui găsea odihnă la ideea acestei ore 4, se întorcea ritmic acolo, la ora 4 era salvarea, a-

tunci începea viața lui proprie, a ceea ce mai supraviețuia din el pînă atunci, nu prea mult, destul totuși ca să se poată bucura de încetarea tensiunii, de reluarea în stăpînire a mișcărilor proprii, nedictate de nimeni, cînd marioneta deshămată din hățuri își întinde articulațiile. Dacă i se stingea singura stea, dacă i se lua și ora 4, cu ce mai rămînea el ? Așa cum amputatul mai simte din cînd în cînd durerea în piciorul pe care nu-l mai are, la fel porneau reflexele gîndului spre ora 4, ca să constate de fiecare dată că nu mai este nimic acolo decît o suprafață de gheață pe care elanul acelui gînd ricoșează, pentru că nu mai e cu putință să ajungă la mult rîvnitul punct, căci *ora 4* nu mai există.

Bineînțeles că deocamdată nici la cooperativă nu se știa nimic. Președintele, nebărbierit și mahmur, cu chipul ca leșia, se vedea cît de colo că stătuse cu ortacii la clondir pînă la 3 dimineața, dă-i bătaie, dă-i bătaie, atît știa să spună președintele. Se izola ostil după hîrtiile pe care le ținea multă vreme între degetele tăbăcite de tutun și se uita la ele, căci nu le prea înțelegea, era și greu de cap, și adormit pe deasupra. Își ascundea puhava față pe după hîrtii, și prezența lui nu se semnala decît prin norii de fum gros în care se învăluia, precum și prin duhoarea de grăsime rîncedă cu care se încăpățîna să-și ungă cizmele. Ce idee grozavă ar fi să-i dai la cap, să nu se mai scoale ! Sau, mai elegant, să-l desființezi prin laser. S-ar pierde un ins ineducabil, care nu-și ocupă postul decît datorită unei inerții, unei toleranțe înrădăcinate, pe care zadarnic încerci s-o maschezi printr-un simulacru de agitație. Totuși, să faci pușcărie pentru unul ca el ! Ce-are a face ? În pușcărie sau afară, tot aia e ! Ce să mai fac și afară ? !

Eu nu zic că Daniel gîndea „just" în nenorocirea lui, fapt este că așa gîndea, și eu, care stăteam lîngă el și-mi dădeam seama cum fierbe și se frămîntă în sinea lui, nu puteam decît să-i raportez gîndurile cu fidelitate. Vă las dumneavoastră dreptul să-l judecați.

Îl luă pe subinginer și se duse la grajduri. Sosise cimentul și trebuia descărcat. Dă-i bătaie, cîrîia președintele din ușă, cu haina pe umăr. În hărmălaia generală, nu-l asculta nimeni. Repede, că vine ploaia.

De saci de nylon să faci rost, Marine. Sau măcar de o prelată. De prelată am făcut, tovarăşe inginer. Bun. Aţi adus-o aici ? Trimite-l pe Ion, fuga ! Nu, nu există ora 4. Degeaba mă frămînt cu toate astea. Du-te la birou şi spune-i lui Moga să achite. Vă rog o iscălitură pentru descărcare. Dar a spus că se va întoarce. Da, dacă depinde de ea. Nu este ca atunci cînd te duci la gară şi iei trenul, la 6 vino la gară după mine, mă întorc cu trenul de 6. Pînă la 5 termin cu cumpărăturile. La 6 sunt acasă, tu mănîncă salata din frigider şi nişte mere, la 6 sunt acasă. Fericite vremurile acelea. Dar acum nu mai poate fi vorba nici de ora 6, e vorba de ani-lumină. Ani-lumină, omule, tu n-auzi ? DE ANI-LUMINĂ ! Se aşeză pe bîrnă, inima i se făcuse cît un purice. Îşi scoase batista şi se şterse pe frunte, asuda ca peretele unei peşteri. Unde să punem sacii, tovarăşe inginer ? Unde vreţi. Aruncaţi-i în rîu.

Parcă n-ar fi avut destule pe cap cu plecarea Laurei. Ziua se mai complica şi cu dorinţa violentă de a-l plezni pe preşedinte. Dorinţa devenea aproape irezistibilă cînd îi auzea gura : „Dă-i bătaie, dă-i bătaie !“ în timp ce el nu făcea nimic. Dispărea periodic, şi atunci toţi ştiau că se află la cooperativă, în odaia din fund, la un pahar de ceva tare, şi îl înjură pe inginer, căci nu se ferea de alţii dacă pica cineva de la gospodărie să-l audă. Se întorcea duhnind şi plin de o veselie rea, se lega de toţi, şi la glumele lui grosolane şi tîmpite nu îndrăznea să răspundă nimeni. Înainte vreme măcar serile erau clemente.

Îşi micşoră viteza la maximum cînd intră în oraş, de groaza singurătăţii de acasă. Tîrîndu-se pe lîngă restaurantul umplut numai de tineret, ca totdeauna, opri şi intră. De unde au ăştia timp şi bani, le dau părinţii şi cămaşa de pe ei, la vîrsta lor eu nu mai aveam părinţi demult, dădeam meditaţii, şi seara îmi cîrpeam ciorapii. Mîncam varză. Mama lor de trîntori ! Lasă-i, săracii, că l-or vedea şi ei pe dracu la vremea lor. Dintr-o înghiţitură îşi dădu romul pe gît. Vru să mai ceară unul, cînd îşi aminti vorba lui Zem : „Omul trebuie să sufere“. Să ştie să sufere, cu alte cuvinte, că de-aia e pe lume. Las',

că le arăt eu că știu să sufăr fără să recurg la otrăvuri.

La ieșire se pomeni cu roșcovanul. Pe fața lui se citea un fel de jenă ; roșeața nu era un indiciu, căci era roșu de la natură, ca orice sangvin, dar respira greu și îi sticleau ochii. Simți aproape o bucurie cînd îl văzu. Era singura lui legătură cu ziua de ieri, fusese și el de față, văzuse și el.

— S-a reîntors ?

Întrebarea îi puse sîngele în mișcare. Se putea așadar presupune că se va reîntoarce, că va veni curînd. Dintr-odată o simți pe Laura aproape. Laura nu era pierdută cîtă vreme mai credea cineva că poate se întoarce. Se agăță de vorbele lui cu aviditate, ca de o mînă salvatoare.

— Nu, zise, n-a venit încă.

Momente ca astea trebuiau prelungite la infinit, ele făceau ca Laura să redevină posibilă.

— Ai mai spus cuiva ? întrebă omul, fixîndu-l în ochi.

Asta-l durea, va să zică. Șefului i-o fi spus că Laura a dispărut de acasă, fără să mai pomenească în ce imprejurări. Sau chiar șeful...

— Nu e ceva despre care să vorbesc bucuros, îi răspunse morocănos.

Vru să urce în mașină, dar roșcovanul îl opri :

— Ai grijă să nu se afle, îi spuse aproape rugător, asta am vrut să-ți spun. Voiam să te citez, dar e mai bine așa.

Asta era deci. Mania asta de a face secrete din toate. Fii pe pace, căpitane, aici sunt și eu de acord cu dumneata, nu era nevoie să-mi atragi atenția. Nu-mi place postura bărbatului părăsit, care își plînge nenorocirea. Ești și dumneata bărbat și înțelegi, ar fi ca o avuare în public a unei lipse rușinoase, ceva ca pierderea bărbăției. Nu face nimic dacă nu înțelegi. La fel nu înțeleg nici eu de ce să se facă un secret din trecerea acelui vehicol ciudat. Din partea mea nu-ți face griji. Fii liniștit, de la mine nu se va afla nimic.

Acasă, Corcoduș îl aștepta în fața porții.

— Au venit azi de la lumină, zise cu vocea-i behăită, privindu-l fix. A sunat omul, a lătrat cîinele. Doamna a plecat ? întrebă, înghiţind agitat.

— Cînd se întoarce omul ?

— Mîine, zise Corcoduş şi mai făcu o încercare. Dar unde este doamna ?

Părea sincer indignat. O femeie cumsecade şade acasă cînd nu stă undeva la coadă. Se mai poate duce la o nuntă sau la un parastas, mă rog, orice altă părăsire de domiciliu fiind inadmisibilă.

— Te rog, şi nu pentru prima dată, zise Daniel răspicat, să cureţi şanţul de noroi în dreptul casei dumitale, căci apa de ploaie nu are scurgere şi se îngrămădeşte la mine toată şi se revarsă pe trotuar.

Corcoduş nu putu să se aventureze şi pentru a treia oară şi se întoarse în casă mînios. Daniel îşi duse maşina în garaj şi închise poarta cu cheia. Casa se înălţa ameninţătoare, plină de umbră. Dar înăuntru era altfel de cum crezuse. În odaia de lucru a Laurei, covorul, pe jumătate terminat, de care îi fusese teamă, crezînd că nu va suporta să-l vadă şi va fi silit să-l acopere cu cearşaful ca pe un mort cu linţoiul lui, covorul, zic, era aşa de plin de Laura, atît de mult îi aparţinea ei, încît, la vederea lui, fu cuprins de o subită tandreţe. A plecat Laura, care se învîrtise prin odaie, e drept, Laura care îi vorbise, care lucra, cu care se iubea. Totuşi, ceva foarte esenţial din ea persista în covor, întîrzia în pădurea ţesută cu verde, umbla pe potecile ei ascunse ochiului. Undeva pe aproape, Laura continua să-l pîndească cu o copleşitoare intensitate. În preajma covorului, nu numai că devenea sigur de reîntoarcerea ei, dar, într-un fel, se simţea cuprins de certitudinea că nici n-a plecat.

Intrigat, atribui la început bănuiala prezenţei ei unei halucinaţii. Am deraiat şi eu şi nu e de mirare. E la distanţă de ani-lumină, ani-lumină, poţi oare, omule, cuprinde cu mintea vorba asta ? Cum să fie ea aici ? Ori a rămas ceva din ea ce se dispensează de cătuşele spaţiului şi se deplasează mai repede decît lumina, decît acţiunea gravităţii chiar, despre care savanţii au început să susţină că întrece cu mult viteza luminii ? Ceva aseme-

nea gîndului, care circulă fără obstacole. Nu, nu se poate. Pesemne oi fi căpiat de tot. Ia să ies de aici.

Se duşe în curte. Senzaţia apropierii ei se mistui şi nu reveni cîtă vreme trebălui prin curte. Se reîntoarse în casă. La intrare, nimic. Traversă holul. Tot nimic. Vidul. Odaia cu bufniţe păru mai clementă. Nu era pustie de tot, aerul îl învăluia binevoitor, nu s-ar fi putut spune că Laura era de faţă şi aici, dar se afla pe pragul de a fi, devenea posibilă. Intră în odăiţa alăturată, unde era instalat războiul de ţesut. Prezenţa ei îl învălui într-un fel atît de neîndoielnic, încît îi zdruncină orice rezistenţă şi orice raţiune. Iarăşi şi iarăşi simţi pămîntul lunecîndu-i de sub picioare ca un covor rulant şi nu-i trecu de tot ameţeala nici cînd se aşeză pe scaun. Ar trebui să consult un specialist, m-am deşurubat, sau ce Dumnezeu,? Uite şi acum, am impresia că floarea aceea galbenă ieri nu era aici. Mîine îmi iau o zi concediu şi mă reped pînă la Braşov. Dar şi specialiştii ăştia sunt nişte şarlatani. Să nu-ţi dai sufletul pe mîna doctorilor. Un ficat, o splină, piciorul, hai, fie. Treacă de la mine, cum s-ar zice. Dar propriul tău eu pe mîna acestor măcelari pompoşi, a acestor nefericiţi plini de ignoranţă! Sub etichetele lor, nimic decît confuzie şi suficienţă. Să te fereşti de indivizii aroganţi şi plini de gomă. De Mafia Celor Care Vor Să Pară Deştepţi! Ăştia mi-s doctorii şi scriitorii! *A d'autres*, cum spunea fie iertatul Candel, cînd te scuzai la lecţia de franceză că ţi s-a furat caietul. *A d'autres!* Şi, totuşi, floarea asta galbenă... uite ce-am să fac. Ca să mă liniştesc, am să pun un semn aici.

Luă de jos un fir roşu şi îl înnodă cu ajutorul unui ac pe marginea covorului.

A doua zi, între răcnete şi dă-i bătaie, dorinţa de a-l plezni pe preşedinte şi descoperirea nimicitoare că ţeava de la irigaţie a crăpat în mai multe locuri, şi nici urmă de instalator pe teren, ba nici aiurea, îi ieşi din cap povestea cu firul. În drum spre casă fu ispitit să se oprească la restaurant, dar se stăpîni. Era foarte mîndru de asta. Cel care se supune pe sine, acela poate supune lumi. Deocamdată nu se prea zăreau lumile acelea despre care ar fi fost vorba să le supună, dar poate se vor ivi

cu timpul. Am să uit de toate pînă joi, bine că m-am convins că sunt un bărbat cu voința nestrămutată și asta trebuie să-mi ajungă pînă una-alta.

Poarta de fier se deschise cu scrîșnete cumplite. Strigoiul de la Canterville iar n-a uns ochiurile lanțului cu uleiul recomandat de copiii proprietarului american. În curte, vid, ca de obicei. În hol, Sahara, fără nici un cactus. În odaia de zi, bufnița zîmbea oleacă, veni motanul, zîmbea și dumnealui pe sub mustață. Dar în odaia Laurei o fi oare terenul solid? Nu, nu prea. Podeaua cam alunecă, cînd calci, te dai parcă cu patinele. Se trînti iute pe scaunul din dreptul covorului, să nu fugă și el, și ochii îi căzură pe firul roșu. Mai să-l doboare șocul cu scaun cu tot. După valul de frig, îl luară căldurile. Nu prea mult, dar se țesuse la covor. Patru sau cinci rînduri deasupra semnului lăsat de el.

Va să zică, așa. N-a plecat, a fost tot aici prin casă. Ori revenea zilnic pentru o oră, două. Și, pe măsură ce zilele treceau, covorul se țesea înainte.

*

Și, totuși, s-a aflat pînă la urmă. După un răgaz de vreo două săptămîni, a început lumea să șușotească. Ori că roșcovanul n-a mai răbdat și i-a spus ceva nevestei, ori că știrea a dat ocol țării prin poet și șoferul său, destul e că a ajuns îndărăt acolo de unde a plecat. Corcoduș nu-și mai încăpea în sacul lui de piele zbîrcită. Două lucruri îl supărau mai cu seamă, primul că vecinul lui refuza să-i spună da ori ba, și al doilea era că nu se știa bine dacă întîmplarea asta era ceva de rușine, ori, dimpotrivă, putea aduce inginerului o mare cinste. Toate încercările lui de a-l trage de limbă se dovediră zadarnice. Domnule inginer, se vorbește că... Vezi-ți de treabă, domnule Corcoduș, mai lasă bancurile, domnule Corcoduș. Corcoduș își sporea ofensivele, spunea că i s-a spart stropitoarea și nu se mai aduc altele la „Fierul", se înființa întruna să ceară stropitoarea împrumut, pînă cînd Daniel i-o făcuse cadou cumpărîndu-și alta, nouă. După capitolul stropitoare, urmară foarfecele de grădină, roaba apoi, și mereu altele, pînă cînd Daniel

adoptă sănătosul obicei de a-și ține poarta încuiată tot timpul. Dacă se întîmpla să-l acosteze cineva pe stradă, să-l întrebe de Laura, spunea că e bine, mersi. De se aventura vreunul să-l atace direct, că cîr, că mîr, eu unul nu cred să fie o vorbă adevărat din tot ce se pălăvrăgește, dar, vedeți, lumea vorbește și se născocesc bazaconii de tot felul, cum că doamna ar fi fost luată de ăia, cum le zice... Atunci îi spunea foarte liniștit, domnule cutare, se vede că dumneata știi mai multe decît mine. Pe Irina o informase că Laura e plecată la băi. Dacă vrei să știi exact, la Călimănești. Mie, ca unei vechi prietene, îmi poți spune adevărul, știi că eu nu umblu cu vorbe, de la mine nu iese. Păi ți-am spus, iubito, tu ce crezi, că în Cosmos se pleacă mai ușor decît la Călimănești ? Irina îl privi cu zîmbetul încărcat de subînțelesuri, o strîmbătură pe care a detestat-o întotdeauna la femei, și care ricoșa de pe fața lui zăvorîtă.

Multe s-au mai sporovăit și în jurul clondirului prezidențial din satul Joseni despre dispariția Laurei. Neobișnuitul este fără greș interpretat ca ceva subversiv de către cei drept-credincioși, mai ales la țară. Președintele fu bineînțeles de părere că era ceva deocheat în toată întîmplarea. I-a spus-o și lui, dar numai o dată :

— Crezi că nu știu cine ești, nevasta dumitale, chipurile cucoana, s-a înhăitat cu niște spioni și a șters-o cu ei.

Răspunsul fu scurt, dar memorabil.

Daniel socoti că a sosit momentul mult rîvnit și-i declanșă fără martori un cîrlig în falca dreaptă, răsturnîndu-l grămadă în spatele grajdului.

— Așa, zise Daniel. Află acum că, în primul rînd, pentru dumneata, nevasta mea nu este „chipurile cucoană", ci doamna inginer Coroiu. Asta-i una la mînă. În al doilea rînd, dumneaei nu este, slavă Domnului, subalterna dumitale, să-ți dea socoteală pe unde umblă.

Cu fața de ceară, președintele se ridică, pipăindu-și falca.

— Asta ai să mi-o plătești, spuse liniștit.

— Fă plîngere, spuse Daniel și mai liniștit, și vom discuta atunci și despre afacerea cu cei o sută douăzeci și patru de porci îngrășați pe sub mînă.

La care președintele se liniști de tot. Cîteva zile mai umblă cu un ochi tivit frumos cu negru, cum au unii cîini buldog monoclu negru din născare. Pe urmă se așternu pace peste toată afacerea.

Între aceste evenimente, covorul de pe războiul de țesut se lungea văzînd cu ochii. Principese, cavaleri, turnuri și turniruri, ciobănași cu oi, cîini și miei, prințesa cea tînără care devenea și revenea tot mai frumoasă, poveste urmărită de Daniel cu o curiozitate crescîndă. Pînă la urmă păru că se pune la cale o nuntă. Bineînțeles, prințesa cea tînără era cea care se mărita, dar cu cine, Doamne ? Avusese loc deunăzi o mare luptă cavalerească, o întrecere cu lancea, sabia și cercul, pentru a cîștiga mîna ei, asta o înțelesese el din cele țesute. Desfășură covorul lung acum de mai mulți metri și se uită la chipurile pețitorilor. Se înfățișau acolo prinți și cavaleri care de care mai falnici și mai arătoși. Îi plăcea mai ales unul gătit ca pentru vînătoare, cu o scurteică verde strînsă pe talie și o pălărioară cu pană lungă de fazan. Aștepta zi de zi încheierea povestirii, ca un copil. Alte lucruri mai de seamă nici nu se întîmplau. Mai dispărea motanul cîteodată, își mai lua valea și cățeaua cînd putea, strecurîndu-se printre picioarele celor ce intrau pe poartă, ca să se întoarcă pe urmă penitentă și udă leoarcă, dînd din coadă, după ce se bălăcise în rîu. Cățelele erau la mare preț în primăvara aceea. Mau, cînd revenea, nu era nici penitent, nici cu blana udă. Așa-s mîțele, intră pe horn, ies pe sub gard, coboară în curte din podurile altora, se furișează te miri pe unde, apar pe neașteptate și nu dau nimănui socoteală de isprăvile lor. Tu, Mau, ești leit ca Laura, exact ca Laura ești, măi Mau, măi ! Motanul torcea și dădea din coadă ca un cîine.

*

Sosi și ziua plecării. Cari turnă ulei proaspăt în opaițul Înțeleptului de piatră albă. Zem și Pand apărură subit, cu hainele lor sclipitoare, și-i dădură și Laurei un veșmînt la fel.

— Parc-aș visa, spuse ea.

— Iată ceva ce n-a fost elucidat încă, opină Zem.

Urmați de Cari, coborîră în piață. Din templu se strecură aceeași tainică melodie, siluetele învăluite şedeaua pe covor, cufundate în gînduri. Nu era totuși nimic la fel ca prima dată.

Căci era o altă dimineață. Casele care crescuseră în amintirea ei laolaltă cu tăcerea din ele acum păreau şi mai moarte, ca nişte cripte părăsite. Puntea de frînghii nu-i mai pricinui nici o teamă. Numai munții îşi păstrau prezența orbitoare, respirînd răcoare şi lumină. Semănau aşa de mult cu eternitatea, încît puteau fi confundați cu ea.

Cari îi atrase atenția să nu se lase descumpănită de cele ce va vedea acolo unde pleca. O oră de împăcare, spunea el, face mai mult decît toate născocirile minții. Zem surîse.

— Toți sfinții sunt reacționari, zise.

Cari spuse că el nu este un sfînt. Pand fu de părere că sfinții sunt, dimpotrivă, revoluționari, pentru că resping lumea în care trăiesc, oricare ar fi ea.

Toți trei îl îmbrățişară.

— Nu vreau să mă despart de tine, Cari.

— Nu te vei mai despărți de mine.

Întîrzie lîngă el, stingheră. Îndărătul ei, simți munții suflîndu-şi răcoarea acidă şi sclipitoare, umplînd-o de prezența lor pînă la ultimele cute ale ființei.

Intrați în vehicol, mai zăboviră o vreme şi se uitară la Cari, oprit în soare cu mîinile împreunate. După ce porniră, descriseră întîi cîteva cercuri lente şi largi deasupra munților.

— În cinstea lui Cari, zise Zem. Peste cîteva minute, călătoria noastră începe. Urmează să ne debarasăm de trup.

— Prin ce mijloace ?

— E foarte simplu : ne punem la priză, o lămuri Pand.

Îşi prinse un cordon, terminat printr-un conector, de încheietura mîinii stîngi. Introduse stecherul în priza din perete şi începu imediat să dispară ca praful supt de aspirator. Întîi i se topi mîna cu conectorul, apoi brațul şi umărul, urmă restul corpului. Vîrfurile argintii

ale încălțărilor mai zăboviră puțin a regret parcă, apoi dintr-o smucitură dispărură și ele. Deasupra butonului de lîngă priză se aprinse o lumină verde, se declanșă bîzîind un alt mecanism, și Pand începu să se refacă. Mai întîi i se umplură vîrfurile pantofilor, apoi corpul, capul și mîna, în ordine inversă.

— Cari m-a învățat să nu mă mir de nimic, spuse Laura, dar nu mi-a spus cum să pătrund în tainițele inteligenței voastre. Aș vrea mult să știu cum îi funcționează mecanismul.

— Uite, Laura, răspunse Zem, nu stă în puterea noastră să te facem mai deșteaptă decît ești. Omul devine mai înțelept prin experiență și meditații, dar nu mai ager la minte decît este. Asta nu are însă nici o însemnătate. Există nebuni cu intuiții de geniu și înțelepți înzestrați cu o inteligență rudimentară. Nu este vorba să-ți transcenzi posibilitățile avute din naștere, ci să le echilibrezi spre binele tău. În legătură cu desfășurările de adineauri, îți pot spune doar atît : locuitorii pămîntului — vorbesc de cei mulți, neinițiați în transmutări esoterice — sunt legați de trup în mod permanent, iar noi, în anumite ipostaze, ne putem dispensa de el atît prin mijloace spirituale, cît, mai ales, în felul mult mai comod pe care l-ai văzut. Ne eliberăm bioundele, dematerializîndu-ne prin mijloace mecanice.

— Biounda este sufletul ?

— Biounda nu este încă suflet, ci tot un înveliș. Sufletul are o formulă infinit mai complicată, care nu este în posesia noastră și nici nu știm dacă va fi vreodată.

— De ce ne dematerializăm ? Pentru că trupul n-ar suporta viteza dezvoltată de navă ?

— Nu vitezei, ci duratei în timp a călătoriei nu i-ar supraviețui corpul, miilor de ani cît durează drumul între planetele noastre.

Pentru un lung moment, ea rămase atît de descumpănită, încît i se opri curentul gîndurilor.

— Nu te zbuciuma, îi spuse Pand, căci bioundele trăiesc în afara timpului. Încearcă să-ți dai seama că timpul nu este decît un spațiu permițînd desfășurarea mișcării. În spațiu te poți deplasa în orice direcție, nu-i așa ? Ei

bine, în timp se întîmplă la fel. Trupul nu se poate mișca în orice direcție în timp, ci numai într-un singur sens : așa cum par să se desfășoare întîmplările în timp, adică în sensul aparent al evoluției lor. El nu poate lua o direcție contrară, căci ar întîlni în cale nenumărate obstacole materiale, s-ar lovi de fel de fel de fapte împlinite și solid instalate, spațiul ar fi ocupat de alte desfășurări, ar găsi porți încuiate la orice pas. Pentru biounde însă nu există asemenea piedici, așa cum ele nu se așează nici în calea gîndului. Biounda se mișcă cu ușurință egală atît în sensul cursului evenimentelor, cît și de-a-ndaratelea, adică împotriva lui. În felul ăsta, reîntorcîndu-te pe pămînt în chip de biounde, poți ajunge îndărăt chiar la momentul plecării sau oriunde înainte. Sau după, bineînțeles.

— Atunci ce rost mai are nava ?

— Nava servește la deplasare. Nu e vorba numai de o deplasare în timp, ci și de una în spațiu. Biounda nu se propagă în vid, ea are nevoie de un vehicol pentru deplasarea în Univers.

Jos, pămîntul se învăluise într-o mantie de vapori luminoși : rare piscuri străpungeau oceanul aburilor îmbibați de soare.

— Curînd ne vom îndepărta de pămînt, zise Zem. Pand, te rog, pune-o pe Laura la priză.

Iar începu zbîrnîitul ca de aspirator, și în mai puțin de două minute, corpul i se topi. Ceva din ea putu totuși să strige după ajutor, căci Pand o auzi. La apăsarea butonului, lumina verde se reaprinse și începu inversiunea procesului. Tiparul invizibil se umplu cu Laura. Ședea pierdută, fără grai și lacrimi, cu capul atîrnînd ca o floare ofilită.

— Ți-e rău ?

Ea își ridică fața. Își trecu mîna peste obraji și respiră adînc de cîteva ori.

— Puteți reîncepe, sunt gata.

Pand încercă un sentiment vag de regret. Îi părea rău că ea suferă și că el n-are s-o mai vadă multă vreme. Și îi părea rău și după propria lui putere de a regreta, despre care știa că are s-o piardă curînd. Biounde nu știu să regrete.

— Ai început să emiți unde foarte stranii, neortodoxe chiar, îi spuse Zem. Bagă de seamă.

El nu răspunse. O puse din nou pe Laura la priză, trecură apoi, și el și Zem, prin aceeași procedură.

Pentru Laura, degajarea de trup avu loc cu zdruncinături puternice, ameteli și greață. Încercă să-și stăpînească vibrațiile explosive, dar năpraznica învolburare o izbi de toate colțurile navei, de geamuri, de podele. Se zbătea ca o pasăre doborîtă.

— Să nu mă luați în seamă, îi rugă.

Dorința de a se agăța de ceva ca de un mîner spre a se apăra de puterea șocului crunt care îi zguduia întreaga ființă subzistă în chip de reflex, ca și nevoia de a plînge. Nici trup, nici lacrimi, își spuse, și cineva rămase cuprins de un regret nelămurit. Înțelese că probabil ea era cea care regreta, ca și cea regretată, sau că își amintește că în asemenea cazuri ar fi simțit ea însăși un regret și se uita acum la un eu al ei virtual, copiat din trecut, care resimțea păreri de rău. Așa trebuie să fie cînd mori și pierzi forma vasului care te ținuse adunat. Zbuciumul și fierberea se mulcomiră, se desfăcură în cercuri concentrice, pornind din sîmburele ființei ei înspre margini, prelingîndu-se domol pe catifeaua pereților. Cînd se liniști de tot, simți o pace și o ușurare ca în mijlocul celor mai reușite meditații.

Numai atunci își dădu seama că vede. Nu cu privirea îndreptată într-o direcție anume, ci în toate direcțiile; vedea pe toate geamurile deodată panorama unui univers perceput sub aspectul vitezei.

— Nici un aspect nu este mai veridic decît un altul, auzi deodată vocea lui Cari. În definitiv, materia pe care o vezi și îți pare inertă nu este decît o ficțiune ascunzînd o furnicare de particule ce se deplasează cu o viteză de neînchipuit. Vederea nu captează decît o imagine condiționată dintre nenumăratele posibile.

Universul văzut acum era lichid. O lume curgînd în fîșii fără număr, extrem de rapid descrise de planete năvălind unele după altele în chip de virgule de lumină mobile și lungi, un alfabet „Morse“ cu sensul nedescifrat, un iureș, un mesaj uluitor năvălind spre ei fără odihnă. Prin ploaia de focuri se aprindeau la intervale

lumini orbitoare de zecimi de secundă, cînd vreo planetă apropiată fulgera subit umplînd hublourile cu înmiită strălucire. Planetele îndepărtate se vedeau vreme mai îndelungată, sub formă de elipse sau cercuri, ca niște inele de lumină, pentru că li se percepea dintr-odată întregul traseu pe orbită, așa cum se văd farurile automobilelor în chip de dungi luminoase pe fotografiile nocturne cu expunerea lungă. Ce calcule nesfîrșite sunt necesare ca să treci cu viteza asta printre atîtea miliarde de planete în mișcare, fără să te ciocnești cu nici una din ele.

— De asta avem calculatoare, o lămuri Pand.

— Și inelele acelea de foc ce sunt ?

— Planete descriindu-și orbitele. Nu uita că nu le vezi în timp, căci pentru noi timp nu există. Le vezi sub un aspect mai apropiat de cel al eternității.

Șuvoaie instantanee, subțiri și albăstrui, indicau trecerea planetelor cu atmosferă. Cîteodată, o ciocnire părea inevitabilă, însă în ultima frîntură de secundă avea loc o deviere, cu o precizie pe care nici un reflex nu ar fi putut-o realiza.

Treceau și prin spații unde nu se întîmpla decît negrul absolut. Ce-ar fi dacă nava s-ar defecta tocmai acum ? Nu am cădea, ar fi exclus. Ne aflăm în afara oricărui cîmp gravitațional, la punctul zero. Și, bineînțeles, nu există nici curenți de vreun fel care să ne baloteze ca pe o minge. Nava ar subzista pînă la sfîrșitul vremilor, nefiind expusă la nici un uzaj. Și noi ?

— Noi am rămîne închiși aici, căci pereții vehiculului nostru sunt impermeabili. Și chiar dacă am putea ieși din el, undele noastre nu s-ar propaga în vid. Nemuritori fiind, am subzista o veșnicie, captivi ai întunericului și neființei. O defecțiune a navei este imposibilă. Pentru fiecare dintre piesele vehicolului există șase sute de altele de schimb și prima din ele ar intra automat în funcție în cazul unei defecțiuni. Încă nu am avut nevoie de a recurge la nici una. Una din aceste piese are o durată de mai multe sute de ani.

— De unde o știți ?

— Așa reiese din calculele computerelor noastre.

— Și cum se numește planeta voastră ?

— Clamidora 6830.

— De ce tocmai 6830 ?

— Noi am constatat pînă azi existența a 6829 de lumi suprapuse lumii noastre, polarizate în același cîmp de virtualități, într-un complex căruia i-am dat numele de Clamidora.

— Și puteți trece în vreuna din ele ?

— Prin mijloace mecanice, nu, pe căi spirituale, da. Cari ne-a învățat cum. E vorba de $97328^{24}.80077.CAPS+71/^{33}$, zise Zem.

— O depășește, îi aminti Pand.

— Iertați-mă, se scuză Zem. Dormeam.

— Zem vorbește în cifre chiar și în somn ?

— Asta e forma spiritului nostru, precizează Pand.

— Prin cifre puteți exprima orice ?

— Nu orice. Multe stări de spirit, nu. Apoi, e foarte greu să calculezi coeficientul tuturor cauzelor și efectelor unei stări de lucruri date, căci ne lipsesc informațiile. Mai există și altele care nu se pot calcula, de exemplu ritmul înrîuririlor care nu pleacă de la sistemul nostru. Din tot ce există, cel mai incalculabil este Cauza Primă, împreună cu lucrările sale.

— Dacă am înțeles bine, această Clamidoră ar fi o planetă de suprafață relativ la celelalte 6829 de lumi cărora li se suprapune.

— O planetă de suprafață ? Poate vrei să spui, una evidentă pentru tipul nostru de a ființa. Pentru toți ceilalți, lumea lor este și ea evidența de suprafață. A noastră se află pe unul din planurile numerotate de la 4 în jos. Pentru capacitatea voastră de a petrece dimensiunile, bineînțeles.

— Și fiecare din Clamidorele suprapuse și evaluate pînă azi la șase mii opt sute treizeci își are sistemul de planete corespunzătoare și sateliții proprii, altele decît cosmosul nostru, pe o scară la fel de întinsă ca și universul care ne cuprinde pe noi ?

— Așa spun calculatoarele.

Gîndindu-se la toate astea, Laura rămase cufundată într-o meditație care dură mai mulți ani. Apoi îl întrebă pe Pand ce distanță este de la pămînt la Clamidora lor.

— Lumea voastră și a noastră se află pe același plan, cum se spune, pe aceeași lungime de undă : nu ne des-

parte decît distanța lineară curbă. Ieșind din galaxia voastră, vom traversa nenumărate alte galaxii pînă ajungem acasă la noi.

Iarăși trecu mult timp pînă ce realiză cele auzite. Se concentră cu gîndul asupra imensei noastre galaxii, își aminti de nesfîrșitul număr al planetelor văzute, unele dintre ele locuite, încercă să-și imagineze cum arată ființele care trăiesc acolo și locurile care le sunt dragi și familiare.

— Vezi planeta aceea mică de sub steaua roz ? întrebă Pand. A și trecut între timp. Este locuită de cele mai tîmpe ființe din cîte se pot închipui, asemănătoare cu dinosaurul, dar infinit mai sălbatice decît acele ierbivore. Nu numai că femelele lor își devorează copiii, dar își înghit și propria coadă și nu observă decît atunci cînd le apucă crampele la stomac. Ei bine, într-o zi vor deveni ființe inteligente, frumoase și foarte sensibile la poezie și metafizică. Își vor afla calea și ele.

— Orice ființă evoluează ? Nu există deșeuri ?

— Există ființe lipsite de dorința de a evolua. Ele nu sunt înzestrate cu vitalitatea transcendentă pe care noi o numim *vadio*. Și pe pămînt intervin, la anumite intervale, perioade de mari depresiuni, cînd majoritatea ființelor se pierd în felul ăsta. Nu am putut calcula ritmul și cauzele lor. Ființele inapte de a supraviețui uzajului prim pot fi considerate ca deșeurile Universului. Ele se dizolvă în altceva : energie electrică, forță gravitațională, magnetism și altele asemănătoare.

— Drept pedeapsă ?

— Nu ca pedeapsă, ci prin forța lucrurilor, ele fiind lipsite de energia necesară lungului și anevoiosului proces de evoluție condiționînd supraviețuirea.

Răspunsurile lui Pand îi dădeau material de gîndire din belșug și timpul trecea înregistrat numai de cronometrul cosmic de la bord, pe care ea nu putu să-l citească. Odată îl întrebă pe Pand cît timp a trecut de la plecarea lor și el îi spuse că peste opt sute de ani. Fiica pămîntului se cutremură. Daniel dispăruse de mult de pe fața pămîntului, și din toate cîte știa ea că există în lumea ei, cine știe ce-a mai rămas. Popoare mari și imperii, toate s-au dus în fum.

— În clipa de față, Daniel nu mai există așa cum îl știai, dar asta nu are însemnătate. Timpul pe care ți-l dorești se va reface la momentul oportun, o lămuri Zem.

Dormeau mult, și cîte cincizeci-șaizeci de ani în șir. În timpul somnului, debitul lor de energie se reducea la minimum și vibrațiile lor se răreau la trei-patru pe secundă de la cele trei mii din starea de veghe. Din pricina acestor perioade de odihnă totală, locuitorii din Clamidora nu îmbătrîneau niciodată. Cînd undele, complet refăcute, înzestrate cu vitalitatea și elasticitatea lor primară, se uneau din nou cu trupul, avea loc un proces de regenerare care îi asigura trupului o viață foarte lungă.

Într-un rînd, își aminti de ultima ei imagine văzută în oglindă ; o femeie blondă de aproape 40 de ani, cu ochii căprui plini de viață, cu riduri în jurul gurii. Dacă-și amintea bine, avea cîteva riduri și pe frunte. Era parcă i-ar fi povestit altcineva despre lucrurile astea și despre felul cum o întristase trecerea anilor, înscrisă pe fața ei.

— Aș vrea să-mi reiau trupul pentru cîteva clipe, spuse, ca să mă uit într-o oglindă.

— Concentrează-te foarte intens cu gîndul asupra fotoliului ăstuia și încearcă să-ți închipui că ședzi în el, îi spuse Pand. Mai întîi însă dezbară-te de noi, căci undele noastre s-au împletit și s-au încurcat unele cu altele.

Laura își suspendă văzul și se concentră asupra celor spuse. Pand se materializă și el și emise asupra scaunului un curent de raze. Apărură întîi picioarele Laurei, dar unul din ele avea o formă curioasă, căci se vedea crescînd din el un alt picior, străin.

— Ia uite la piciorul ăsta, exclamă Zem, este al meu ! Separația nu s-a produs bine. Laura nu s-a concentrat destul. Ia-o de la început, Laura !

La cea de-a doua materializare se văzu cum se desprinde piciorul lui Zem de al ei și dispare. Constată apoi că pantofii îi erau prea mari și taiorul prea lung. Pand vrăji pe perete o fișie de oglindă. Oglinda arăta un chip de fată de vreo 20 de ani, vag cunoscută. Își ridică o mînă, fata din oglindă o ridică și ea pe a ei. Cînd se strîmbă la ea, fata își încreți și ea pielea de pe nas. Unde

te-am mai văzut, fată, în ce album cu poze vechi ? Ia te uită la hainele astea cum atîrnă pe mine !

Dintr-un sertar, Pand aduse la lumină o mulțime de mătăsuri ușoare ca fumul, în toate nuanțele curcubeului, și în altele, imposibil de numit. Culorile noi o consternau, o amenințau ca prăpastiile, și se feri să se uite la ele. Își vîrî mîna în teancul de țesături aproape impalpabile, cu o senzație de voluptate, și trase afară o hlamidă albă. Zem se materializă și el, se regăsiră întrupați toți trei. Zem propuse ca să sărbătorească întinerirea Laurei. Pand opină s-o facă potrivit obiceiurilor pămîntești, căci și acolo se pot învăța cîteva lucruri bune.

Băură dintr-un suc de ananas ușor fermentat. (Zem materializase o vagă amintire din Filipine.) Își îngăduiră o brumă de amețeală terestră, ca niște călugări dintr-un ordin sever, care beau și ei un pahar de vin bun de ziua Papii.

— Ce-ar spune Cari să ne vadă ?

— Ia uitați-vă acolo !

În dreptul bordului de control adia o dîră de fum. Se topi, reveni, se închegă, închipuind o față și un zîmbet. Cîteodată fața și surîsul se despărțeau, apoi se contopeau, se pierdeau ca șterse de o adiere, reveni pînă la urmă fața, cu zîmbetul așternut pe ea, apropiată și sigură.

— Ești Cari ?

— Sunt numai o iluzie.

— Ești sau nu Cari ?

— Mă poți numi și așa, dar el nu mai este accesibil. Ciclul său s-a sfîrșit de o mie de ani, totuși el este acela care m-a trimis.

— Dacă te-a trimis el, tu nu ești Cari. Ori există mai mulți Cari ? întrebă Laura.

— Gîndul omului este o clipă din el. Poate fi unul, poate fi o mie. Ce importanță are ? Tot el este.

Pand veni în ajutorul Laurei.

— Egalitatea unității cu pluralitatea este o problemă care pe Laura o transcende deocamdată, zise.

Figură cu conturul decis acum, Cari persista nemișcat în faldurile sale portocalii.

— Sunt atîtea pe care nu am să le înțeleg niciodată, zise ea cu tristețe.

— De cînd ai plecat, nu ai putut învăța prea multe, o consolă Cari. Pentru evoluție nu se socotesc anii petrecuți în chip de biondă. Starea ondulatorie presupune suspendarea ciclului, ca și somnul. De aceea nu vreau să pierd nici eu acest prilej pentru a vă ruga ca, în limitele posibilului, să petreceți cît mai mult din timpul vostru nedespărțiți de trup prin alte mijloace decît prin meditație. Bineînțeles, în afară de perioadele ca cea prezentă, cînd dematerializarea este necesară pentru supraviețuire. Să nu uitați însă că perfecțiunea nu se atinge prin mijloace mecanice. Pentru cel ce a străbătut muntele urcîndu-i potecile și cercetîndu-i tainițele cu mare trudă, înălțimea atinsă cu sacrificii uriașe va însemna altceva decît pentru trîndavul plin de plictis și huzur care o privește din zbor și ceea ce vede nu este pentru el decît o priveliște fugară și fără însemnătate. Iar Laura să nu-și piardă răbdarea. Va veni vremea cînd și ea va fi ca și voi. Francisc a știut de ce îl numește frate pe lupul din codru.

— Eu nu sunt decît sora pisică, zise ea înveselindu-se. Mai spune-ne despre Francisc.

— El a rămas în atmosferă luptînd pentru purificarea ei.

— Odată, cînd mă dusesem într-un muzeu pentru un binoclu, zise Pand, am dat de pictura unui francez, intitulată *Casa Spînzuratului*. Înfățișa o clădire veche și dărăpănată la marginea unui orășel, în mod vizibil părăsită și evitată de lume. Artistul o simțise și fusese în stare să redea cu penelul atmosfera de degradare spirituală ce apăsa peste casa aceea cu povara unui blestem.

— Locuitorii pămîntului și ai altor planete, reluă Cari, dacă și-ar da seama cît rău pot pricinui gîndurile lor abjecte încă multă vreme după trecerea lor, s-ar strădui să se ridice spiritualicește. Căci gîndurile emanate întruna de ei trăiesc mii de ani după încetarea vieții lor terestre. Absorbirea gîndurilor în sînul economiei cosmice este un proces lent și anevoios. Unor spirite alese le revine sarcina de a încerca să curețe eterul de acele reziduuri otrăvitoare. Căci fiecare vietate care gîndește lasă o amprentă asupra atmosferei ca pe o iscălitură. Gîndul, multă vreme după ce a fost emis, continuă să

existe ca *ființă* capabilă să raționeze singură pe propria ei lungime de undă, adică la nivelul spiritual la care a luat naștere. De aceea, a umple atmosfera cu gînduri rele și vorbe de ocară este o crimă. Chiar dacă cei mai mulți pămînteni nu devin conștienți de existența ființelor-gînduri, acestea sunt susceptibile de a împrumuta învelișului exterior al planetei o calitate decisivă, față de care locuitorii ei nu rămîn insensibili. Crimele se înmulțesc pe măsură ce această, s-o numim ideosferă a noastră, se încarcă tot mai mult cu gîndurile ucigașe și amintirea faptelor violente și sîngeroase care se adună acolo. Exalările execuțiilor, ale scenelor de tortură, ale blestemelor și pornirilor de violență rămîn toate în apropierea noastră și ne contaminează mediul în care ni se scurge viața. Pe lîngă aceste ființe-gînduri vătămătoare, eterul e populat și de multe alte forțe vii, unele benigne, altele răufăcătoare.

— De ce trebuie să existe forțe răufăcătoare?

— Binele și răul nu există de sine stătătoare. Pe aceeași linie ondulatorie ele sunt dispuse în așa fel încît răul nu este decît o cotitură a binelui, iar binele, la rîndul său, e o cotitură a răului. Unul fără celălalt nu pot exista, amîndouă fiind aspectele sau etapele uneia și aceleiași continuități.

— Un mare poet spunea...

— Că Creatorul este o ființă demonică și prăpăstioasă? El poate avea toate epitetele, de aceea este inutil de a-i da vreunul.

— Iată-ne întrupați cu toții ca în ziua cînd ne-am despărțit, zise Cari.

Zem turnă vin în pahare.

— Bea cu noi un pahar în amintirea vremilor de atunci, îi spuse.

Cari luă paharul în mînă.

— Zadarnic aș mai încerca să reînvii nostalgiile pămîntene, zise. Dacă mai regret ceva, este regretul. Căci este frumoasă și viața pămîntească dacă nu te grăbești așa cum m-am grăbit eu. Mulți ajung la eliberare pe drumul lung și întortocheat, eu însă nu mi-am permis toată viața să mă opresc, de parcă eram mînat cu biciul. Nu pentru mine erau fetele mlădioase ca trestia de bam-

bus, nici cîntecul și vinul, nici jocul de sărbătoare. Aspecte, năluciri, așa îmi spuneam, toate astea nu-s decît năluciri. Da, năluciri erau, dar ele ne-au fost dăruite pentru delectarea noastră, pentru bucurie. Ei, așa mi-a fost scris să trăiesc, și pace !

— Ai dori să-ți mai duci o dată viața pe pămînt, ca să redobîndești acele bucurii pierdute ?

— Uneori chiar și pe zei îi cuprinde nostalgia de a se întrupa și a se amesteca printre oameni, așa cum oamenilor care trăiesc în belșug li se mai întîmplă să se uite cu jind la cirul din blidul săracului. E drept, zeii sunt pofticioși, eu însă am părăsit de mult etapa cînd părerile de rău mai erau posibile. Dacă îmi îngăduiți un sfat, v-aș spune totuși să fiți mai puțin grăbiți și nerăbdători decît am fost eu. Grădinarul se bucură cînd te oprești să-i admiri florile la care a lucrat cu dragoste și rîvnă.

Vorbea cu vocea scăzută, și ultimul cuvînt fu abia mai mult decît o suflare. Îl văzură cum se subțiază golindu-se de substanță și rămîne străveziu ca un pahar. Forma goală mai zăbovi puțin în chip de salut și se sparse cu un clinchet mic.

Ei mai întîrziară în trupurile lor. Viteza scăzută a navei le îngădui să se prelingă peste ei amurgul vioriu al unei planete care plutea alături, înconjurată de un inel de foc. În sclipirea fugară și blîndă, Pand nu era decît un bărbat de o nefirească frumusețe și Laurei îi fu teamă să-l privească, cuprinsă cum era de o stinghereală cu totul pămîntească. Se simți asaltată din partea lui de o senzație asemănătoare cu o ploaie fierbinte.

— Pare că ar fi timpul să ne dematerializăm, spuse Zem.

*

Somnuri lungi, cu vise crepusculare, se împleteau cu treziri ritmate de șuvoaie de lumină. La marginile palide ale Universului se împlineau statice elipse și cercuri aprinse, bășici de aur pocneau, scînteiau, se scufundau. Ființe uriașe pluteau în apa neagră dintre planete : erau șerpii de foc, ființe gînditoare și mîrșave la

infinit, care, pentru a trăi, nu aveau nevoie decît de lumină. Hrăniți incontinuu din emanațiile planetelor, pluteau în noaptea din intervalele lor, sugînd raze de stele cu un șuierat prelung, iar cînd se umflau de prea multă strălucire, se duceau să explodeze pe cîte o planetă, provocînd incendii uriașe. Erau doldora de ranchiună și se războiau mereu între ei, mișunau de păduchi grei și voinici, care le rodeau pielea solzoasă și putredă. Uneori eșuau pe planete locuite. Înainte ca năvălitorii să-și poată aduna puteri noi, băștinașii le veneau de hac ciopîrțindu-i cu ce aveau la îndemînă. Zem încetini viteza, ca Laura să-i poată privi ; creaturile se apropiară imediat. De-a lungul burții lor se căsca o crăpătură de foc care le era gura și se vedea cum freamătă de jindul de a-i nimici. Nava degajă o serie de proiectile care îi puseră pe fugă, dar creaturile reveneau și continuau să-i urmărească de la oarecare distanță. Veneau în haitic, dîndu-se peste cap în hău, scuturîndu-și coamele pline de scîntei. Mai încolo, nava nimeri drept în mijlocul unei încăierări între aceste vietăți, însă, din cauza vitezei, nu deslușiră decît subite înnourări, luminate de ploi de scîntei, ca atunci cînd treci în zbor printr-o furtună. Nu scăpară de ei decît reluîndu-și viteza primară.

Cînd se închegă la loc noaptea și rămase sfîșiată doar de tăișul stelelor, Laura se miră de nespusa risipă de spațiu din Univers. Pand spuse :

— Spațiul este necesar pentru ca planetele să-și poată descrie orbitele nestingherite, fără să se ciocnească atrăgîndu-se dezastruos. Pe lîngă asta, nesfîrșite întinderi nepopulate de corpuri cerești așteaptă neîncetata alunecare a galacteelor. Cît spațiu există, îți spui, cît spațiu. Dar spațiul în sine nu este nimic, spațiul nici nu există, el este doar condiția care face posibilă o formulă de raporturi.

— Cu toate astea, la noi pe pămînt spațiul nu pare suficient pentru a face posibilă o formulă optimă de raporturi umane.

— A cui e vina ? De ce nu desființați marile aglomerații de populație ? Ele se cer înlocuite prin orașe de proporții reduse, locuite doar de cîteva sute de suflete,

despărțite unele de altele prin mari întinderi nelocuite, parcuri, pășuni, codri, terenuri cultivate sau nu. De ce vă înmulțiți fără preget, disprețuind orice rațiune ? Nu sunteți ființe gînditoare ? Vreți să muriți prin sufocare industrială, prin lipsa aerului și a apei ? Ce vreți, la urma urmei ? Pe de o parte, ați ajuns la anumite progrese în știință și gîndire, pe de alta, ați rămas primejdios de irațională.

— Cari susține că nu condițiile în care îți duci viața pe pămînt au însemnătate. De fapt, și mama credea la fel.

— Din nenorocire, vocea lui Cari se pierde într-o lume bîntuită de neliniște crescîndă. Ura și teroarea sub care vă duceți zilele vă distrug nu numai o verigă prețioasă din ciclu, dar vă periclitează ciclul în întregime, amenințîndu-vă pe toți cu aruncarea la rebut.

Alteori, Pand îi vorbea despre timp.

— Trăiți sub forma narativă, nu sub specia eternității. Voi vedeți viața desfășurîndu-se așa cum se deapănă firul. Nu concepeți ansamblul, și ar fi foarte greu să fac pe vreunul din voi să înțeleagă ce este el. Imaginează-ți un copac într-un cîmp. Îl vezi static, nu-i așa ? O formă clară, simplă, planturoasă, un copac cu trunchiul gros, cu frunzele proiectate luminos în azur, cu conturul care se desenează limpede pe fondul cîmpiei, unic, despărțit de tot ce nu este el în clipa de față, copacul clasic al peisajelor voastre. Ei bine, ceea ce vedeți în felul ăsta este o imagine de suprafață.

— Voi îl vedeți altfel ?

— Îl putem vedea și așa, dar nu este felul nostru specific de contemplație. Un copac este un eveniment, și noi îl vedem așa cum se *întîmplă* el în timp. Căci orice vietate este o întîmplare, ceva care se trece, se întîmplă, cînd străbate prin timp. Și se întîmplă chiar și mineralele, pietrele și toate materiile numite anorganice, pentru că nu rămîn la fel o veșnicie, ci, să zic așa, își au și ele viața lor, căci, tot ce se schimbă, trăiește într-un fel. Ei, noi vedem această trăire a lucrurilor. Avem în fața ochilor, contemplînd copacul, sămînța și încolțirea ei, dezvoltarea plantei, cu toate fazele sale, împlinirea ei de copac, viitorul ei, momentul doborîrii

sale cu scrîşnetul fibrelor rănite de moarte, ţipătul copacului torturat, ciopîrţit, amputat. Toate sunt pentru noi o singură viziune, percepută simultan. Îl urmărim pe urmă ca mobilă sculptată, indiferent unde se află, îl petrecem din ochi pînă la starea de cenuşă la care îl va reduce focul, pînă la fumul sub chipul căruia se împleteşte cu norii. Viziunea noastră ar fi deci foarte stufoasă în comparaţie cu aceea a celor de pe pămînt, căci n-o îngrădeşte nici spaţiul, nici timpul. Ideea noastră de spaţiu îngăduie coexistenţa simultană a obiectelor şi întîmplărilor fără număr, înfăptuite în acelaşi loc, pentru că timp nu există şi toate se întîmplă deodată. Repet, viziunile noastre sunt întîmplări, înlănţuiri de cauze şi efecte contemplate simultan, cum vezi toate verigile unui lanţ în acelaşi timp. Pe locul unde păscuseră oi cu o sută de ani în urmă, cu mult înainte fusese o pădure, iar azi se află acolo un rîu sau un oraş şi nenumărate lucruri din trecut şi viitor care se înfăptuiesc acolo toate deodată. Ceea ce pentru o fiinţă omenească ar însemna o învălmăşeală de nedescris, pentru noi formează o unitate de nedespărţit. Îmi amintesc că şi tu ai avut odată această intuiţie asupra realităţii, cînd vorbeai cu un poet despre un covor făcut de tine, înfăţişînd un tigru rătăcind printre oi, pe motivul că, în urmă cu mulţi ani, milenii chiar, trecuse şi un tigru pe meleagurile acelea. Ei bine, pentru noi, felul acesta de viziune este ceva curent. E vorba de o singură masă de infinită densitate într-un spaţiu care condiţionează toate simultaneităţile. Bineînţeles că nu este vorba de spaţiul terestru aşa cum îl cunoaşteţi voi, ci de unul în adîncimi de neperceput pentru tine şi ai tăi, pe care l-aţi putea numi cea de-a cincea dimensiune. Şi Prima Cauză are o viziune asemănătoare, cu deosebirea că ea cuprinde cu gîndul simultan nu numai întîmplarea obiectelor prezentate în cîmpul său vizual, ci cu toate întîmplările tuturor obiectelor din Cosmos din toate timpurile. Aşa cum pentru noi un obiect este o întîmplare, la fel este şi în matematică, căci pentru noi, un număr nu este numai o suprafaţă, un rezultat, ci îl avem în gînd împreună cu rădăcina lui pătrată, precum şi ridicat la toate puterile posibile, cu toate semnele şi în toate

combinațiile virtuale. Dar să nu crezi nici un moment că acest fel al nostru de a percepe lumea ar fi cea mai justă dintre toate ale tuturor inteligențelor posibile, ba chiar că ar fi unica posibilă în tot Cosmosul. Ea este, pur și simplu, unica noastră posibilitate de a concepe lumea exterioară.

— Dar uite, este ceva ce nu pot înțelege deloc. Te rog să-mi explici și mie, cum sunteți în stare să desfășurați orice fel de activitate dacă nu trăiți în timp?

— Activitatea se desfășoară oricum ar fi ea privită, din pricina dinamismului inerent al lumii. Noi suntem lipsiți de anumite noțiuni *a priori*, fără de care voi nu puteți percepe lumea exterioară, dar ne dăm perfect seama că întîmplările pot avea și aspectul pe care i-l atribuiți voi. Mai mult decît atît, adesea chiar și noi practicăm felul vostru de a contempla, deși viziunea astfel obținută ni se pare superficială și lipsită de dinamism. O lume plată, statică, fără pondere, cu calități energetice reduse la minimum, o viziune potrivită pentru perioadele de destindere în locuri de odihnă.

— Vă mărturisesc că viziunea voastră asupra lumii întrece toate puterile mele de imaginație și îmi pricinuiește un sentiment copleșitor de descumpănire și de ameteală, pînă la anihilare. Am să mă străduiesc totuși să mă familiarizez cu ideea.

Tot încercînd să-și însușească ideea lumii lui Pand, căzu într-un somn adînc, ca și pigmeii cînd încearcă să numere pînă la cinci, cu deosebirea că pe ea extenuarea o făcu să doarmă o sută nouă ani. Cînd se trezi, Pand o anunță că au ieșit din penultima galaxie înainte de a ateriza și sunt pe cale de a intra în cea din urmă. Se uită la cronometru și văzu că trecuseră peste nouă sute zece ani de la începutul călătoriei. Întrebă dacă pămîntul mai exista, și Pand spuse că, bineînțeles, nu rămăsese nici urmă din el, datorită dorinței anihilării inerente rasei omenești, și nu altor cauze fizice sau geologice. Cînd înțelese că singurul punct stabil pentru ea a rămas doar nava asta rătăcită în timp și spațiu, cu cele două ființe nevăzute care o întovărășeau, fu gata să cadă într-un leșin mai lung decît somnul care îl precedase. Pand trebui să-i reamintească întruna că timpul

nu avea nici o însemnătate, deoarece înainte de rematerializare undele lor vor face cale întoarsă de-a lungul celor o mie de ani scurși, și Laura își va putea relua viața de acolo de unde a întrerupt-o.

Trezindu-se la un moment dat și uitîndu-se afară prin hublouri, constată cu uimire că vede numai culori necunoscute, a căror noțiune îi lipsea cu desăvîrșire. Nu le sesiză imediat pe toate ; i se arătau ca două culori succesive. Pand îi explică atunci că intraseră într-o regiune cosmică unde e valabilă o prismă de culori diferită de cea pămînteană. Mai întîi, ochiul părea să înregistreze o culoare cunoscută, vedea de pildă o elipsă roșie. Impresia vizuală subsista o secundă, două, începea apoi să devieze. Alterarea culorii familiare într-una neștiută dura alte două sau trei secunde. Zem spuse că e intervalul de adaptare necesar ochiului interior ca să înregistreze noua senzație, echivalentă cu o translație, și că durata lui va scădea probabil și va dispărea pînă la urmă și perceperea culorii va deveni un proces spontan și nemijlocit.

În cîteva rînduri, Pand încetini viteza, pentru a saluta ființele din casele plutitoare transparente întîlnite în cale ; ele se aflau în perioada de odihnă sau de cercetare. La întrebarea Laurei dacă ele vin din Clamidora, Pand spuse că nici una nu era de acolo, veniseră din diferite alte planete.

Ajungînd la o distanță de numai cîteva zile de ținta călătoriei lor, aterizară pe o planetă enormă.

Planeta aceea era locuită de un neam de ființe cam de înălțimea turnului Eiffel. Umblau ridicate în două picioare, dar cînd voiau să fugă și se lăsau în patru, avînd picioarele din spate mult mai lungi, semănau cu niște canguri monumentali. Erau cîrni, cu pometii ieșiți și gura lor albastră forma o pungă în formă de inimă. La picioare aveau cîte șase degete, iar la mîini, căci labele lor din față cereau această denumire, erau înzestrate cu cîte cincisprezece, ceea ce le îngăduia o mare agilitate și îndemînare la lucru, precum și la mînuirea instrumentelor muzicale.

Cînd aterizară, aceste creaturi se adunară în mare număr în jurul lor și chiotele lor de bucurie semănau cu

niște sughițuri asurzitoare. După rematerializare, Zem și Pand ieșiră din navă, dar Laura, cînd voi să-i urmeze, nu fu în stare să se ridice în picioare.

— Am paralizat ! strigă deschizîndu-și gura cu mare greutate. Cînd și-o închise la loc, dinții i se ciocniră unii de alții ca niște pietre de moară.

— Nu ai paralizat, fii liniștită, îi spuse Zem, voiam doar să te lăsăm să-ți dai seama singură de forța gravitației de aici. Ea este de șaizeci de ori mai mare decît aceea a pămîntului. Pune-ți pantofii și mănușile astea.

O ajută să se încalțe, iar mănușile i le puse el, trăgîndu-i-le cu grijă pe fiecare deget.

— Așa. O să-ți fie mult mai ușor, căci sunt antigravitaționale.

După aceea se simți ca și cînd ar fi avut un minz în trup, de-abia se putu opri să nu salte la fiecare pas. Pand îi puse pe umăr blana dăruită de Cari. Era frig.

Regele uriașilor purta o pălărie de sticlă în formă de ceapă, fixată pe sub bărbie cu o curea, ca să nu-i cadă de pe cap cînd majestatea-sa se lăsa în patru labe. Pălăria era prevăzută cu deschizături prin care îi ieșeau urechile păroase ca de cîine. Cînd fură adunați cu toții, se apucară să cînte foarte frumos și cu mult sentiment pe șase voci de coloratură, ceea ce era surprinzător din partea unor namile ca ei, lovind cînd și cînd în tobe cu tonuri de contrabas.

— Aștia sunt carabonțienii, zise Zem, un neam blînd și plin de chibzuință.

Cînd terminară cu muzica și se depărtară puțin, lăsîndu-le loc să treacă, ea văzu că se aflau într-o piață pătrată, de proporții nesfîrșite. Era înconjurată de clădiri cît munții de mari, foarte arătoase, cu colonade de jur împrejur. Între ele se întindeau grădini pline cu copaci, al căror frunziș atingea norii. Unul dintre uriași o luă de jos și o ridică la o înălțime ametitoare, iar ceilalți nechezară prelung de bucurie. Pand îi strigă să nu se sperie, dar ea nu-l auzi. Curînd fură ridicați și cei doi bărbați și duși cu toții cu mare alai într-un palat de sticlă. Sălile lui se rezemau pe coloane care se întindeau sclipind cît vedeai cu ochii. Sub pardoseala de sticlă, în apa verzuie, mișunau fel de fel de ființe viu colo-

rate, care nu erau pești. Urcară cu ascensorul, purtați mereu în palmă, pînă în vîrful unui turn, de unde li se deschidea în față priveliștea unor zări ametitoare.

— Pînă la ce depărtare se vede de aici ?

— Orizontul e la două mii de kilometri.

În aer se vînturau sfincși înaripați, scoțînd țipete metalice ; cormorani spintecau văzduhul cu zgomot de imense pînze sfîșiate și stîrneau cu aripile lor puternici curenți de aer pînă la mari depărtări. Gazdele îi depuseră pe oaspeți cu mare grijă pe o masă de cristal, în mijlocul căreia era un vas plin cu portocale cît dovlecii. Așezîndu-se pe marginea farfuriei, Zem începu să le explice ceva, după ce desfășurase pe masă, la picioarele lui, un plan desenat pe hîrtie. Era proiectul unui sistem avantajos de încălzire, cuprinzînd în rețeaua lui întregul oraș. Tot el le dăruise pe vremuri planul luminării orașului cu un gaz nobil extras într-un mod foarte economic din stîncăria din apropiere.

În tot timpul cît ținu banchetul, corul din piață nu conteni, deși oaspeții s-ar fi lipsit bucuros de urletele lor. Corul, acompaniat de niște scrîșnete cu totul crîncene, aducînd cu scîrțîit de uși neunse, urca uneori pînă la sunete scoase parcă de cîini cărora tocmai li se jupuia pielea, agremente la care se adăugau, la intervale inegale, răbufnelile înfundate ale unor tobe.

Fără îndoială, carabonțienii erau o ginte mult iubitoare de artă. Seara organizară în cinstea vizitatorilor un spectacol de gală, pe care aceștia îl savurară cu ajutorul unor ocheane speciale făcînd ca toate să pară mai mici.

Spectacolul avu loc într-un amfiteatru aerian, un platou circular cu diametrul de 8 kilometri, suspendat pe stîlpi uriași și prevăzut cu un sistem de trepte pe care publicul se așeza ca în amfiteatrele rotunde din Antichitate sau cele din circurile noastre. Spre deosebire de acestea, avea o cortină în formă de capac ce se ridica în aer și rămînea suspendată la mare înălțime pînă la sfîrșitul numărului.

La ridicarea capacului apărură pe scenă niște creaturi extrem de frumoase, stînd în două picioare. Ocheanul magic le reducea la proporții aproape omenești. Erau înaripate, albe și mlădioase ca lebedele și se mișcau pline

de grație într-un balet unde aripile jucau un rol important. Aveau cap de pisică și cîntau pe voce de cap ajungînd la registre foarte înalte, ca ultimele tonuri ale viorii și chiar mai sus, trecînd la sunete pe care urechea omenească nu le mai capta. Melodia era ciudată și plină de nostalgie, cît se putea auzi din ea. Celelalte tonuri pe care urechea nu le mai înregistra se traduceau doar prin mișcarea gurii și privirile extaziate ridicate spre înălțimi. Uneori își întindeau brațele fermecătoarele cîntărețe și stoluri de sfincși se lăsau pe ele, reluîndu-și apoi zborul în cercuri largi.

— Ce sunt creaturile astea fermecătoare ?

— Fac parte din al doilea sex.

— Cum adică ?

— Neamul carabonțienilor se împarte în patru sexe. Unii, ca bărbații de pe pămînt, dețin prerogativa procreării. Sunt ființe ca cele văzute la sosire, cu umbletul de cangur și gura albastră. Nu sunt ei cine știe ce arătoși, dar joacă rolul prim în conducerea poporului de aici, iar invențiile și marile descoperiri tot lor li se datorează. Al doilea sex, dintre reprezentanții căruia ai în față cîteva exemplare frumoase, pare a fi creat pentru desfătarea ochiului și încîntarea inimii. Cei ce fac parte din speța asta nu lucrează din greu, ci se dedică artelor și altor îndeletniciri care înfrumusețează viața. Ele sunt adorate în chip de zeițe. Sunt fecundate, dar nu poartă sarcina decît zece zile. La împlinirea acestui termen, ele sunt eliberate de sarcină, transmisă apoi unor creaturi cenușii care nu trăiesc în orașe, ci în rezervații, unde sunt foarte bine hrănite și îngrijite. Cînd se împlinesc doi ani de la preluarea sarcinii, aceste creaturi dau naștere unor pui vii de carabonțieni. În mai puțin de două luni, ele sunt gata de a prelua o nouă sarcină, astfel încît sunt gravide aproape toată vremea.

— Cît trăiește un carabonțian ?

— Între trei și patru sute de ani pămîntești, dar socotind după mișcarea de rotație în jurul soarelui a planetei lor, trăiesc numai vreo cincisprezece ani.

— Și care este cel de-al patrulea sex ?

— Niște ființe ca șerpii. Trăiesc izolate în turnuri și se ocupă exclusiv cu speculații metafizice. Sunt ierbi-

vore, nu se reproduc și nu le vezi în public decît la zile mari, cînd, de la înălțimea turnului lor, rostesc oracole și sfaturi înțelepte. Se cheamă ciurcani.

— Dat fiind că sunt așa de diferiți de ceilalți, s-ar putea să fie un alt gen de creaturi.

— Ba fac parte din același neam și sunt ieșiți din aceeași sămînță. Sunt foarte respectați. O creatură care aduce pe lume un ciurcan este scutită de a mai naște și poate să pască nesupărată pînă la sfîrșitul vieții sale, iar ființei care a conceput-o i se ridică un templu.

— Tatălui ?

— Ba mamei.

— Și ce primește tatăl ?

— *Pater semper incertus.*

— Și la ei ? Ce trist.

Pand îi făcu semn să fie atentă la spectacol. Pe scenă, baletul se terminase.

— Acum începe piesa, anunță Pand.

Din nou, cortina-capac se ridică în aer. Scena înfățișa o pustietate, în primul plan cu o seamă de sfincși așezați în semicerc. Sosi apoi o creatură cu cap de purcel și labe de gîscă, se așeză pe jos și plînse lacrimi amare. Ceilalți o ascultară cu respect, între timp unul dintre sfincși se scărpină în cap, pe urmă căscă. Toba bătea în contrabas lugubru. Ploua, ningea, apoi iar ploua. Lucrurile mergeră în felul ăsta cam o jumătate de ceas. Veni apoi o femeie, adică una din acele creaturi frumoase care sunt adorate în Carabonția, trăgînd după ea cu mari poticniri un instrument cu corzi în formă de balenă. Cap de porc se simți și ieși după o reverență. Nimeni nu-l luă în seamă. Femeia se așeză pe locul lui și multă vreme cîntă din gură foarte melodios, dar parcă fără multă convingere. Nu se acompania cu instrumentul adus. De ce îl mai adusese ? Mai trecu o jumătate de oră.

Pand o văzu pe Laura căscînd, cu ochii roșii de oboseală.

— Ține-te bine, o avertiză, suntem de-abia la început.

— Mi-e teamă să nu adorm.

Se înființă apoi pe scenă un bărbat, se înclină profund în fața femeii care nu-l luă în seamă, se așeză la picioarele ei, își puse în cap o pălărie cu clopoței și

începu să ragă. Veni apoi un al doilea, dar fără pălărie, și răgi și el. După ce dădu Dumnezeu de amuțiră amîndoi, stătură multă vreme de se uitară la public, și publicul se uita la ei. Femeia își dădu cu lac pe mustăți și părea că se plictisește. Din cînd în cînd se scobea în urechi și făcea „nu" din cap. Cine știe ce voia să spună. Laura adormi, și cînd se trezi, peste vreo două ore, scena mută continua încă în același fel. Publicul părea absolut subjugat. Laura îl privi pe Pand întrebătoare. Pand îi șopti : „E marea lor dramă națională".

Cînd nu se mai aștepta nimeni, apăru una dintre ființele acelea sclipitoare și execută un balet foarte lent. Femeia cu mustața lăcuită se întinse din toate încheieturile, căscă și ieși din scenă fără s-o bage nimeni în seamă. Baletul se lungi ca ziua fără piine. Dansatoarea își ridică încet brațul drept cu aceeași încetineală, îl aduse la loc, urmă piciorul stîng, apoi brațul stîng și piciorul drept în același ritm, total de o mie de ori. Făcea și ea „nu" din cap. Urmă o pauză lungă. Bărbații gemeau și în pauză, femeile însă păreau mai rezervate, fluierau și mîncau gogoși. Pe urmă femeia cu mustăți reveni și o luă de la capăt. Laura dormi mult și adînc în aerul ozonat, obosită cum era. Cînd se trezi și se uită la ceas, văzu că mai trecuseră opt ore. Steaua ce corespundea soarelui nostru, mult mai mare însă și care la prima vedere arăta a fi albastră ca sticla de vitraliu, abia se clintise din loc în tot acest răstimp. Carabonția descria o orbită enormă și se învîrtea în jurul axei sale numai o dată în trei sute șaizeci și opt de ore. Într-un an erau o mie șase sute de asemenea zile, astfel încît un an de-al lor echivala cu treizeci și trei de-ai noștri. Avu timpul să socotească toate astea și multe altele, să doarmă, să se trezească de repetate ori, să se ducă să se spele la izvorul natural de la intrare, să se satură din fructele aduse de Pand. Era ca la spectacolul lui Andy Warhole cu *Imperial Building,* ba și mai și. Zem plecase de mult, spunea că are ceva de corectat la vehicol, dar îi rugase pe ei să rămînă, să nu-i dezamăgească pe carabonțienii atît de mîndri de capodopera lor națională. Unii dintre spectatori plecau și ei, Pand pretindea că se duc să doarmă sau să prînzească. Observă cu surpriză că așa

era. Spectatorii reveneau în adevăr după cîteva ore să savureze reprezentația cu reînnoite forțe.

Pînă la urmă, frumoasele dansatoare sucombară, doborîte de un rău necunoscut, dar asta se întîmplă numai după vreo săptămînă. Atunci să fi auzit ce mai răgeau bărbații. Veni și Șarpele cel Mare, bineînțeles, nu cel adevărat, căci nu se mișca nici unul din aceia din turnurile unde meditau și devorau frunze de lobodă, ci veni numai un șarpe umplut cu cîlți, și începu să arate în sus cu capul, voind să spună că sufletele, sau ce alte părți nobile or fi avut femeile acelea înaripate, au fost răpite în regiunile de sus ale Eterului, și acolo sanctificate. Scoase apoi niște grohăituri ca ultima suflare a unui cimpoi scoțian cînd se dezumflă, căzu lat și nu se mai ridică nici el. Era un spectacol de o tristețe sfîșietoare. Orice ar fi spus șarpele, nu era chip să-i consoleze pe bărbații aceia deznădăjduiți, care urlară nemîngîiați încă foarte multă vreme. Ici-colo mai izbucneau și printre ceilalți spectatori urlete pline de jale, cînd, mai rar, și cîte o femeie își mai pierdea cumpătul. Cîte cineva din public se ridica în picioare și ieșea din rînd, coborînd pe scenă să se alăture cortegiului funebru, și rămînea acolo să cînte de unul singur. Nimeni nu-i dădea atenție, ceea ce îi încuraja pe mulți alții să coboare și ei pe scenă. Ajunși acolo, unii dintre ei își legau fundulițe de urechi, alții cîntau sau păreau că ar vrea să anunțe ceva, pe cînd alții uitau cu desăvîrșire unde se află și de ce veniseră și adormeau pe scena care ajunsese așa de încărcată de lume încît nimeni nu observă cînd moarta, care fusese cauza întregului tărăboi, ieși din scenă înfulecînd din ceva care părea să fie un caltaboș.

Între timp, Pand, care părea să se fi dedicat exclusiv bunelstări a Laurei, îi găsi o saltea pneumatică. Tot mai des, ea sucomba și dormea dusă. Trecură astfel alte trei zile și trei nopți socotite după ceasul nostru. Ea își consulta ceasul din cînd în cînd, căci îl păstrase ca pe o ultimă legătură palpabilă cu viața de pe pămînt. Cînd, în sfîrșit, dădu Dumnezeu și se isprăvi spectacolul, veni la ei regele în persoană, mișcînd din urechile-i îmblănite, în semn de mare considerație, și le spuse ceva. Pand îi răspunse cu deferență. Pe urmă îi povesti și Laurei că

majestatea-sa avusese bunăvoința de a se interesa dacă îi-a plăcut reprezentația de gală.

— Și ce i-ai spus ?

— Că este o operă măreață și ne-a delectat nespus de mult.

— Cum ai putut să afirmi așa ceva ?

— Niciodată să nu refuzi cuiva o bucurie cînd el însuși este așa de convins că ți-a făcut una. Mai are oare vreo însemnătate în cazuri de-astea dacă spui adevărul strict sau nu ? Există împrejurări cînd bunăvoința valorează mai mult decît sinceritatea, mai ales cînd minciuna însăși nu este decît o foarte sinceră pornire de bunăvoință.

— Asta e o minciună catolică.

— Una clementă, în orice caz.

Cînd se reîntoarseră la navă și erau gata să urce pasarela, petrecuți de rege și de o mare parte din populație, toți cei care îi urmaseră se aruncară la pămînt, scoțînd țipete așa de asurzitoare, încît hublourile se scuturară puternic.

— Nu te alarma, că nu-i chiar așa, îi spuse Pand cînd o văzu îngrozită de atîta deznădejde, e și ăsta mai mult un act de politețe. Așa cere aici bunăcuviința să te desparți de prieteni.

— Tot un fel de minciună catolică ?

Convulsionat de sughițuri, regele își azvîrli pălăria. Țăndările zburară la mare înălțime și, căzînd, se sparseră cu ropot de grindină. Favorita regală coborî din văzduh în picaj. Era superbă în pantalonii ei bufanți de catifea roșie, cu mustățile proaspăt ceruite și împodobite la capete cu panglici. Rangul nu-i permitea să se dedea la manifestări violente de deznădejde, ca bărbații, căci aceste ieșiri se admiteau doar pe scenă, sau femeilor de condiție mai modestă, dar, cînd toți se potoliră, cîntă în cinstea călătorilor un cîntec mieunat cu multă simțire și ascultat de băștinași într-o adîncă reculegere. Buchetul întins de ea lui Zem era un copac înflorit, atît de mare, încît nu fu chip să-l înghesuie în navă. Îl lăsară acolo, exprimîndu-și părerea de rău, și se mulțumiră să ia o singură petală ca amintire. După ce făcură

în aer înconjurul orașului, se avîntară în sus și se făcură nevăzuți.

În navă își reluară ipostaza de biounde. Asta îi apropie așa de mult, încît gîndurile lor se încîlciră și nu mai știau cu precizie unde se termina unul și unde începea celălalt. Mai ales cu Pand se întîlnea foarte des în felul ăsta, căci el adopta de multe ori modul ei linear de a gîndi, pentru ca ea să nu se simtă prea însingurată, ori o ajuta să-și traducă unele gînduri mai accesibile pe înțelesul ei. Undele ei se loveau dureros de ideile colțuroase, ermetice, emise de Zem. Șuvoaiele dezlînate care erau ea înconjurau gîndurile lui dure cu menajamente de teama leziunilor și se retrăgeau în defensivă. Mai bine îi mergea cînd Zem dormea. Emanațiile lui nu încetau nici atunci de tot, dar se răreau mult și nava era liniștită. Pand era altfel. Un curent cald venea cu intermitențe din partea lui, potolindu-i gîndurile cînd erau răvășite, pînă se așezau în circuit domol. Treaz, Zem o mai repezea, îi spunea să stea liniștită, căci are ecuații complicate de rezolvat. Era de neatins, de o calitate cu totul străină, un alt element. Îi lipseau fațetele de contact, era o suprafață imposibil de nimerit fără a ricoșa, o entitate cu neputință de intuit, căci nici măcar contrariul presupunerilor despre el nu corespundea. Unghiul unui contact posibil era inimaginabil.

Natura lui Pand era cu totul diferită. Era o fire mlădioasă, mult mai înțelegătoare, deoarece el însuși era mai puțin desăvîrșit. Zem era perfect și respingea în mod firesc tot ce nu-i semăna. Așa sunt și îngerii. Să te ferească Cel-de-Sus de ei, mă întreb dacă strînsa lui vecinătate de atîtea milenii mă va ajuta să mă ridic. Asta nu depinde însă de timp ; de vei petrece cu el o clipă sau milioane de ani, este același lucru ; timpul nu va lăsa nici o urmă. Și Cari spunea că în starea asta nu înaintezi. Ciclul pornește din nou de-abia la reîntregirea în materie. Trebuie să întîlnești viață, rezistență, ca să faci un pas înainte. În vid stai pe loc. Ah, îmi lipsește ceva. Ce-ți lipsește ? Putința de a fi nerăbdătoare. Ești nerăbdătoare să devii iar nerăbdătoare ? Dacă aș simți o nevoie oarecare, asta ar fi. Căci toate s-au oprit, în afară de trepidația asta neîntreruptă, lipsită de oboseală, tre-

murul ăsta fără durere, fără dorințe. Nu mai vreau nimic, pe toate mi le amintesc doar. Știu și ce-aș dori să doresc, dacă aș putea să doresc. Ce-ar fi să mă materializez, măcar pentru o jumătate de oră? Și ai să rîzi: aș vrea să vreau să vreau să fumez o țigară. Așa o fi culmea impotenței. Oare e numai o fantezie a spiritului? Și ce dacă? Ce curios trebuie să fie să ai mîini, să știi din nou cum e aia să ai mîini, să-mi văd unghiile tăiate scurt și date cu lac alb, ce obișnuită eram să le văd așa, și o țigară între degete. Ah, Pand, mulțumesc. Nu vă stingheresc undele? Ne stingherește fumul. Imediat, Zem, lasă-mă să trag numai unul, și gata. Cum am putut să stau închisă cu voi atîta vreme? Ah, să-mi întind puțin picioarele. Mai e mult de mers? Numai o sută de ani? Sau ai spus două?

Ai întinerit, Laura, odihna ți-a făcut bine. Nu vreau să am mai puțin de 17 ani, căci mi-e teamă să nu-mi pierd judecata. La 17 ani ești complet lipsit de așa ceva. Te-ai făcut extrem de frumoasă. Ia te uită la Pand, a început s-o ia razna. Asta cam de mult. Spuneam și eu așa într-o doară, în fond mă bucuram de compliment. Ce minunat este să te întinzi în voie, să nu fii mereu încîlcit printre alții, să fii numai tu însuți. Nu mai termini odată cu fumatul? Calculează și tu cînd termin, de aia ai computer. Te-ai ofensat? Hai, uite, am stins. Spune, Pand, te-ai putea îndrăgosti de doamna cu cap de mîță? Carabonțiana aia de la spectacol, îți amintești? Pand s-ar putea îndrăgosti de oricine. Asta de la Zem citire, bineînțeles. Ai zîmbit adineauri? Păi nu am gură. Da, uitasem. Tot timpul stau între gîndurile voastre ca ursul în miere. Dar aici sunt liberă. Mă plictisesc, aș vrea să țes ceva. Covoare? Da, covoare. Cînd mă gîndesc că toate firele s-au destrămat de mult... e sfîrșitul. Sfîrșitul definitiv al oilor mele, poate al tuturor oilor din lume.

— Spune, Pand, mai există oi?

— S-au transformat de mult în ființe gînditoare.

— Cu lînă?

— N-aș crede. Inteligența te chelește. Și unde mai pui că ele nu mai umblă în patru labe. Ființele gînditoare

renunță să umble în patru labe. Gîndirea aspiră la înălțimi.

— De ce își închipuie creștinii că Dumnezeu locuiește în cer ? Noi am văzut că cer nu există.

— Nu numai creștinii își închipuie așa. Între închipuirile buddhiste de asemeni își găsește loc ideea unui cer locuit de zei, deși nu insistă asupra lui, cum o fac creștinii, dealtfel ei nu fac mare caz nici de zei. Un om pentru ei înseamnă mai mult decît un zeu, pentru că omul evoluează, zic ei, pe cînd zeul nu, și nici nu dorește s-o facă, fiind copleșit de un anumit grad de fericire. Cerul buddhist este foarte vag și nelocalizabil. Buddhiștii sunt convinși de zădărnicia definițiilor, a precizărilor, a conturelor clare și a oricăror coordonate imaginabile. Grecii, inventatorii geometriei, dimpotrivă. Concreți întru toate, ei așezau lăcașul zeilor în muntele Olymp, pe care îl puteau vedea cu ochii. Dintre numeroșii munți cu acest nume, Zeus și echipa lui locuiau precis în muntele Olymp, cel dintre Macedonia și Tessalia, asta o știau și cei mai ignoranți dintre păstori. În general, zeii de orice categorie, cînd veneau între oameni, apăreau din văzduh și aterizau în picaj. Dar greșești zicînd că cer nu există. Cerul nu este nicidecum golul fără sfîrșit și populat de lumini pe care îl vezi prin hublouri. El este o dimensiune interioară, dar nu mai puțin *foarte* existentă, căreia privirile îndreptate în sus îi corespund doar ca o pornire lăuntrică paralelă. Aspirația spre înălțimi fizice este o traducere pe plan tridimensional a unei noțiuni care ne transcende. Există un spațiu, o noțiune sau o ființă care te întrece. Bănuiești că ar fi ceva superior ție și privești în sus. Vezi cerul și tragi de aici concluzia că acel ceva superior se găsește în cer. Iată explicația localizării paradisului în cer, în cerul care de fapt nu există decît ca traducerea unui impuls de înălțare spre necunoscut, expresia unei preștiințe, a unei bănuieli de neformulat. Acesta este cerul.

— S-ar putea să fie așa. Dar vreau să mă reîntorc la o definiție curioasă pe care ai făcut-o adineauri : ai spus că cerul „foarte există". Poți oare vorbi de lucruri foarte

existente, spre deosebire de altele existente pur și simplu ?

— Vorbeam de fapt de altceva, dar tu, ca de obicei, te oprești la o marginală. E un procedeu feminin caracteristic și foarte obișnuit la tine, dar care pe mine mă ia mereu prin surprindere. Să-ți răspund acum la ce m-ai întrebat. Bineînțeles că întîlnim grade cantitative de existență, gradația în sine fiind o formulă de raporturi condiționată. Referitor la existență ca atare, gradația s-ar afirma cam în felul acesta : tot ce arde intens, de pildă, și se consumă repede, există foarte, ca și tot ce se frămîntă, se cheltuiește, creează, se creează, procreează. Culmile vieții sunt existență concentrată. În schimb, o piatră există foarte puțin.

— Dar te poți împiedica de ea, zise Laura.

— Înseamnă doar că tu ești acela care exiști, piatra rămîne tot o valoare redusă de existență. Obiectele făurite, făcute, fasonate cu mîna, țesute, sculptate, cusute, apoi anumite obiecte din preajma omului care intervin în viața lui, ceasornicele, pianele, picturile contemplate des au un coeficient de existență destul de ridicat, uneltele de asemeni. Acestea își acumulează o existență proprie, un fel de viață din însăși vitalitatea omului, una de împrumut, desigur, capabilă totuși să emită vibrații destul de puternice încă mulți ani după ce au ieșit din uz. Ele devin, ca să zic așa, obiecte animate, care, deși nu au o viață proprie, ca plantele, de pildă, păstrează o parte din excesul vital cheltuit de om cît timp le-a făurit sau mînuit numai. Dintre toate acestea, operele de artă acumulează un maximum de vitalitate, chiar și cele nereușite, dacă pleacă de la un moment de adevărată inspirație, cum se întîmplă cîteodată. Nu au vitalitate obiectele fasonate prin mijloace mecanice. Ele nu poartă decît amprenta reflectată a gîndului creator, dar nu li s-a transmis nimic din căldura și bucuria momentului creației și foarte puțin din urmele trudei cînd s-a lucrat cu ele. Prin simplă mînuire ele se pot umaniza pînă la un nivel scăzut, totuși gradul lor de existență rămîne neglijabil. Plante ca mușchii, algele, ciupercile, lichenii sunt ființe inferioare, dotate cu o gîndire rudimentară, ele există totuși la un grad mult superior pietrelor (cele lip-

site de ingrediente radioactive) și mai ales obiectelor de care vorbeam, fiind capabile de o evoluție ce pleacă de la ele însele, deși ideile lor sunt cît se poate de primitive. Pînă la plantele complexe, cum sunt florile care stau la pîndă și înhață insecte sau chiar șerpi, se întinde o scară întreagă a coeficienților de existență. Animalele foarte există, să spunem așa, ca să nu mai vorbim de om și alte ființe gînditoare poate necunoscute nouă, capabile de a transcende existența însăși, ceea ce este suprema dovadă a vitalității.

— Dar tot nu mi-ai spus unde este cerul.

— În rezumatul celor discutate anterior, cerul sau paradisul fiecăruia este pentru un altul de neatins. El este strict personal, echivalent fiind cu ultima salvare. Dar nu sunt eu cel sortit să-ți fiu dascăl întru cele eterne. Și apoi există întrebări la care nu poți răspunde decît prin formule. Și mai există întrebări la care nici prin formule nu poți răspunde. Ele corespund unui foarte arbitrar și încîlcit capriciu ceresc. De ce plîngi ?

Vedea printre lacrimi un univers tremurat și sclipitor. Și lacrimile sunt tot un ochean exact. Un aspect echivalează cu un altul.

*

— Și Lucifer foarte există, spuse Pand pe neașteptate, dar sub un coeficient negativ. Mai mult însă decît în chip de persoană, el există ca semn zodiacal. Lumea voastră se află acum sub simbolul lui, voi toți îi purtați chipul. Distrugerea este în voi, care nu vă mai răbdați unii pe alții și aveți acum și uneltele pe care le-ați făurit mîncînd din fructele pomului cunoașterii. Nu vă poate salva decît coeficientul necunoscut.

— Așa am fost creați. Așa va fi fost să fie.

— Pînă la un punct. Fatalismul ăsta se datorează tot simbolului zodiacal.

— Aș vrea să te întreb ceva, Pand.

— Te ascult.

— Nu, nu, mai bine nu.

Bineînțeles, Pand știa ce o muncește pe ea, dar nu se oferea s-o ajute. De nenumărate ori fusese pe punctul

de a-l întreba de viitorul omenirii, dar frica o oprea mereu, simțea un val de oprelişte venind dinspre el. Pînă la urmă renunță, și întrebarea neformulată rămase între ei ca un vag sentiment de jenă.

Frumosul pămînt, cu văile-i de mătasă verde, cu înserările-i roze-aurii, vînturate de aripi, răsfoite de zborul păsărilor singuratîce. Pămîntul care nu mai era. Cine știe de va mai nimeri vreodată prin îngusta trecătoare la reîntoarcere, printre spițele ucigătoare ale meridianelor-ghilotină.

O cuprinse un dor năpraznic pînă și de viscolele de sub cerul de cerneală, dor de inundații, de cutremure, de toate calamitățile pămîntului. Toate i-ar fi fost mai familiare decît lumile astea dezlănțuite în stihii, invazia lor nesfîrșită de duhuri înghețate, pustii și atît de străine, pîndind clipa s-o zdrobească. Ce n-ar fi dat să mai poată ține în palme o dată o bucată de gheață măcar! Gheața așa de bine știută, gheața soră, gheața de acasă, luată țurțur de pe streașina casei. Lanț neîntrerupt de nopți, miliarde, mai negre decît cel mai negru Negru, toate prăbușite pe umărul ei, noapte și noapte cu noapte s-ajunge, și zero absolut și scăpare nicăieri. Închise ochii. Curaj. Ce am eu cu noaptea asta? Ea nu mă privește. Lumea mea este viteza, cifrul care va supune nopțile toate. Pereții ăștia de diamant, atîtea și atîtea milioane pe oră, ei sunt acum țara mea, apărarea mea. Țară limitată de noapte, calc pe ea ca pe un pod de fier, în ea e unica speranță, în viteză. Ea vrea, ea obține, ea este sensul. Umbrele disperării extreme pleacă numai din carne, acolo rezidă spaima, în carne. Ei doi vorbesc în formule, gîndesc în cifre, nu se poate ca ei să dea greș. Ei cunosc și trecătoarea îngustă și pe haiducii care pîndesc între hotare. Ah, Dumnezeule, nu mai sunt în stare să mă uit afară în noapte. Nu se mai sfîrșește coșmarul ăsta? Ceea ce se vede năvălind încoace și fierbe împrejur fără odihnă, colcăitul ăsta de lumi slobozite nu a fost creat pentru carnea noastră, ca s-o știe și ea. Mă cotropește lumea ta, mă strivește noaptea ta ca pe o gîză. Pand, unde ești, Pand?! Dezleagă-mă de carne. Ah, ce ușurare. Carnea se topește, oasele se dizolvă ca zahărul în apă, se dezumflă cimpoiul blestemat și groaza

mă lasă. Cum am putut să fiu așa de prăpăstioasă încît să mă las înspăimîntată de cele de afară, nimic mai pașnic decît bășicile astea de foc legănate la marginea vitezei, cînd aveam șase ani și mă dădeam cu scrînciobul din fundul grădinii, eram blondă, și părul desfăcut mi se scălda în vînt, picioarele mele atingeau soarele dintre dealuri, era ca acum o dulce legănare, undele mele se desfășoară evantai, întîlnesc eonul Zem și fluviul Pand și ei le știu pe toate. Aici mă aflu în siguranță, mă odihnesc împărătește, e mai bine decît la baia cu aburi, numai în marea caldă e la fel de bine, s-au oprit toate, pînă și ciclul evolutiv. Cari zice că asta nu e bine. Ești ca o elevă leneșă care își amînă temele școlare pe mîine. O, Pand, lasă-mă să dorm. Dacă aș mai fi întîrziat în ghearele timpului uitîndu-mă la hăul de afară, mi-aș fi pierdut judecata. Pierderea judecății presupune o stare de grație, zicea cineva de afară. Dar eu aș prefera să întîlnesc grația sub altă formă.

Dungi de lumină lunecau peste ei și undele lor ca apa sfîrtecată se închegau la loc și ei rămîneau nevătămați. Călătoria se apropia de sfîrșit.

— Se cuvine ca sfîrșitul unei călătorii să fie așteptat cu nerăbdare, enunță unul dintre cei Deștepți, de aceea în ultima zi ne vom materializa mai devreme. În starea asta de supremă ușurare nu putem fi nici măcar nerăbdători.

Se cerea de asemeni să se obișnuiască din nou cu povara materiei. Este lucrul care se uită cel mai repede, ca un sac plin cu pietre aruncat pe drum.

Își reluară etapa materială cu zece ore înaintea aterizării. Deși nu se aflau încă sub împărăția vreunei gravități și pluteau în stare de imponderabilitate, Zem restabili în navă o gravitate artificială dezlănțuind efectul unui buton dintre cele șaizeci ce se aflau pe bordul de control. La început șezură ca paralizați. Li se părea nespus de greu să aibă mîini de ridicat, un cap de ținut pe umeri, și să se simtă fiecare închis între propriile sale limite. Se mai întîmpla pe urmă ca unul sau altul din ei să-și uite trupul într-un fotoliu și spiritul său să se ducă și să se așeze pe un buton sau mîner. Trupul așteptă nemișcat în fotoliu, dezgolit de gînduri. Îi încerca

o senzație de frig din cauza subitei lor despărțiri. Laura începu să priceapă și ea că trei poate fi egal cu unu. Ca să mediteze în pace asupra noii descoperiri, se refugie într-o butelie de plastic și rămase ascunsă acolo mai bine de o oră.

Viteza fu redusă în cea din urmă etapă și continuară să înainteze în ritmul rachetelor pămîntești.

— La noi, lumina este prea puternică, zise Pand, și culorile or să te descumpănească. Va trebui să porți ochelari. Am conceput pentru dumneata ochelari care să nu-ți provoace indispoziții prin umbrirea culorilor, ci să scadă pe nesimțite puterea reverberației.

Nu o tutuia ca înainte, trupul ridicase între ei vechea barieră. Nu puteai spune „dumneata" unor vibrații suspendate între timpuri. Trupul este altceva, el te condiționează pentru alte reacții, delimitări. Trebuie să mă mărginesc la trup, își zise, am căpătat un contur tăios care mă doare deocamdată, un contur proprietate personală ca un cavaler de-al lui Dürer încercuit de o linie groasă, neagră. Încondeiată incisiv ca un scaiete sau cavaler sau chiar cal, el era foarte iubitor de scaieții spinoși ca literele gotice, ei sunt dealtfel la modă, căci ne recunoaștem în aceste plante seci și țepoase, plante sărace și fără suc.

Doamne sfinte, cît mai este? Nu mai sunt decît două ceasuri.

Timpul începu să trăiască, să mijească din o mie de mădulare. Se dezgheța, se mobila cu întîmplări, se făcea furnicar. Clipele reînviate se făceau fum de țigări și biscuiți poroși care se topeau în gură în trei secunde, ce se topește, biscuitul sau secundele, nu se poate ști precis. Începi să te bucuri de timp, dar și să te temi de el, e plin doldora de primejdii care dospesc în el și te pîndesc toată vremea. Învață să-l suspenzi singur fără să te mai pui la priză. Să-l stăpînești. Doar ești om, și omul trebuie să fie stăpîn pe sine, nu ești o piatră, ai probleme mult mai complicate. Nu ești numai un șurub într-un automat. De azi înainte să ai grijă de timpul tău și să iei seama de ce pui în el. Căci împreună veți fi măsurați și vei trage la cîntar atît cît ai pus în timpul tău.

— Pune-ți ochelarii, Laura, spuse cineva.

Subit, hublourile se umplură de lumină. Crudă. Domolite de ochelari, culorile ardeau încă aprinse de sclipirea zilei albastre. Afară nu se arăta nimeni. Nici animale să sară, să pască, să zburde pe covorul smălțuit cu flori, nici o vietate nicăieri.

Părăsiră vehicolul. După cîțiva pași șovăitori pe iarba de mătasă, deslușiră sub o perdea de iederă o boltă de peșteră.

Cu toată fericirea pașnică a peisajului, simți o strîngere de inimă, ceva ce aducea cu o bucurie înfricoșată. O fi fost de vină zarea pustie și prea largă spre care șerpuiau poteci tivite cu arbori, sau un spațiu mai adînc încă, bănuit dincolo de cel care se vedea dîndu-ți un vag fior de nesiguranță, ca și cînd te-ar amenința pierderea echilibrului, prăbușirea, ori era tăcerea poate, și singurătatea. Sau toate împreună. Numai cîteva păsări mari și despletite pluteau sus de tot în azurul prea afund. O lumină largă, moale și intensă le învăluia pe toate și, totuși, undeva sub azurul bolții bătînd în vînăt, ca sub un prim văl descojit, se ghicea o necunoscută profunzime tainic înrudită cu noaptea, ca o vagă amenințare.

În peșteră, umbră și răcoare, susur de izvor umple bazinul cu apă limpede și verde, miros de mentă, de liniște curată, de stîncă umedă. Se spălară cu apa rece, băură din sucul ca lumina lichidă din cupele de cleștar. Nu trebuia să ceară de la nimeni nimic, să mulțumească pentru nimic. La ieșire zăboviră în prag, alintîndu-se în atingerea iederei mlădioase. Tot nu apărea nimeni. Dacă îți încordai auzul, ajungea din depărtare pînă la tine ca un zumzet de albine. Ne aflăm oare în preajma unui oraș? Nu suntem lîngă nici un oraș. Atunci la țară? Nici la țară. Nu locuiește nimeni aici? Oriunde poate locui cineva. Unde anume? Unde vrea.

O luară prin luncă pe sub copaci. Poteca ducea spre o pădurice. Verdele vegetației s-a schimbat, bătea acum în vioriu, era o țară albastră, și albastrul tăinuia lacrimi și adîncimi. Și mereu acea suflare a primejdiei în apropiere, abia mai mult decît o bănuială, ca răcoarea unei prăpastii ghicite de un orb undeva în jurul lui.

O vagă anxietate, un avertisment nedeslușit o țineau în suspensie.

Și ce curioase erau florile și ce răsuciți și turmentați erau copacii. Trunchiurile parcă erau sculptate cu șerpi, în noduri suflau menade despletite, capete pîndeau tăcut, se odihneau jivine printre umbrele mereu schimbătoare. Prezențe fără număr mijeau în scoarță, pădurea trăia foarte, cum ar fi spus Pand. Privirea înlăcrimată a unei căprioare o făcu să se reîntoarcă din drum ca s-o mai vadă o dată, dar nu-i mai găsi ochii printre noduri, în locul lor întîlni privirea unui zeu bătrîn și scorțos. Poate erau un joc al naturii viziunile astea din trunchiuri ori un roi de artiști s-o fi străduit să le insufle o viață ciudată și stufoasă.

Dar mai încolo, printre chiparoși, ce reprezenta sanctuarul acela rotund ? Nu cumva o fi un vis vechi care mă urmărește ? Lumea care vine acolo lasă în urmă versuri, cîte-un gînd frumos, o floare, frînturi de melodii cîntate cu vocea joasă, vreo clipă de inspirație care nu va deveni poezie niciodată, ci rămîne o amintire vagă dintr-o pădure uitată.

Din templu ieși o femeie cu surîsul ca o lampă aprinsă printre mătăsuri. Purta o haină lungă și aurie, largă, sandale, în părul cu ape vinete scînteiau giuvaeruri în formă de stea. O salutară amîndoi, atingînd pămîntul cu mîna. Schimbară vorbe melodioase, zîmbete, formule cîntate, surîsuri ; plusurile pocneau electric ca băsicile de șampanie, minusurile din fraze alunecau spre infinit, ecuații încărcate cu cifre grele se înșirau zornăind. Cei doi bărbați, vorbindu-i desigur despre îndepărtata lor călătorie, i-o arătară pe Laura. Zeița îi zîmbi și o atinse pe umăr. Șocul fu cumplit. Zem se întoarse spre ea și îi spuse că Velo nu-i cunoaște rezistența.

— Cine este Velo ?

— Este persoana pe care o ai în față.

— Dar despre ce rezistență vorbești ?

— Ființele emit unde electrice de voltaje diferite. O atingere poate aduce surprize. Noi avem un debit de emisiuni electrice mai ridicat decît al vostru.

Îi explică apoi ceva frumoasei străine. Ea rămase surprinsă și îi ceru iertare.

O luară prin pădure și se opriră într-o poieniță. Florile de aici îi amintiră de Dalmația. Părînd alese și rare, ele creșteau risipite în iarbă, nu îngrădite în straturi. Petalele lor erau purtate de o ușoară fluturare care le dădea o viață zănatecă de flăcări, păreau niște fantome încîntătoare. La cîțiva pași, în iarbă, se tîra ceva. Spaima o împietri și, cu o mișcare reflexă, voi să-și rețină ochelarii care alunecaseră. În iarbă unduia un șarpe uriaș. Atît izbuti să vadă. Lumina vie o pătrunse ca o lamă vîrîtă în ochi, apoi se făcu întuneric. Înțelese că ochelarii care i s-au dat erau magici, îmblînzind pe măsura ei o lume de tăișuri ucigătoare. Era captiva unei ambianțe de neatins, întinzîndu-se dincolo de ce putea ea vedea și capta, una din care abia ghicea cîte ceva, cu tentaculele ei sărmane. Se mișca aici într-un fel de sublume, ca animalele noastre deasupra cărora vîjîie mecanisme misterioase și zboară vorbe și sensuri de neînțeles. De lumea asta toți ceilalți, și chiar propriul ei organism, căutau s-o îndepărteze, s-o ocrotească, trecîndu-i-o printr-un filtru umanizator, propice.

Pipăi febril prin iarbă și dădu de ochelari. Se ridică cu ochii închiși și îi puse la ochi. Șarpele dispăruse. Revenise peisajul idilic cu lumina lui blîndă, alinătoare. Lîngă un bazin era un obiect rotund și boltit din sticlă albastră. Era adăpostul zeiței cu voltajul primejdios. Alcătuirea se sprijinea pe suporturi. Ca să nu intre șarpele? Suporturile, făcute și ele dintr-o sticlă groasă, ieșeau automat de sub construcție în clipa cînd aceasta ateriza, căci ea slujea drept locuință și vehicol. Velo putea ateriza oriunde pentru un popas cît de lung și nu trebuia să aibă grijă decît de un singur lucru, și anume, ca sosirea ei să nu prilejuiască adunarea a mai mult de trei locuințe într-un loc, căci aglomerația era lucru interzis în Clamidora.

Înăuntru nu era decît o singură încăpere, boltită, rotundă, spațioasă, cu sofale de-a lungul pereților de sticlă, acoperite cu blănuri de culoare portocalie. Covorul de jos era albastru. Sau cine mai știe de ce culoare. Pand spuse că este albastru în adevăr, singura culoare pe care ei o au în comun cu noi.

Pe masă apărură fructe superbe și o tavă cu pișcoturi ca fulgul. Ananasul, strugurii și piersicile erau ca ale noastre, poate că cei de aici le-au luat cîndva sămînța de la noi. Licoarea dulce din paharele mari de cristal pișca limba ca șampania, dar în loc de a-i moleși, le dădu o agreabilă vioiciune, cu idei bine conturate.

— Băutura asta nu dăunează sistemului nervos, îi spuse Pand, turnîndu-i în pahar, dimpotrivă, te calmează, te predispune la meditație și la gustarea creațiilor lirice.

— Și dumneavoastră cultivați poezia ?

— Ce spui, Velo ? Ne-ar plăcea mult să ascultăm vreunul din frumoasele tale poeme. N-ai fi dispusă să ne reciți ceva ?

Ea spuse că le recită cu plăcere. Se ghemui pe covor și peste puțin începu :

Cînd vreau să știu o stea
Cît are să trăiască,
Robotul meu mi-o spune,
Și asta e frumos.
Și toate sunt egale,
Cu cele de o seamă
Stă lumea cumpănită.
Prin spații își răspunde
Cu focuri și prin unde
Și asta e frumos.
Și curge lumea-n fire,
Se deapănă-n neștire,
Dar ale mele unde
— Robotul meu-mi răspunde —
Rămîn, și este bine.
Cînd toate se vor stinge,
Un pic de praf s-o strînge
Din stelele atîtea,
Prea grele ele-or trage
Și greu le vor atrage
Sori mici și fără luciu.
Urma-va lume sură,
Nici aur și nici zgură,
Din cele cîte fură,

Nici *da* va fi, nici *nu*.
Și cît timp nu se știe
Nici cine-o plînge sorii
Pierduți pentru vecie
Și nici dacă Tiparul
Va vrea ca cinci cu șase
Să fie mai puțin
De cinci. Din subființă
Ceva de se trezește
Și Timp de va mai fi
Robotul meu nu știe
Și asta e frumos.

După ce termină, poeta nu aștepta complimente. Cei doi prieteni își atinseră fruntea cu mîinile și ea le răspunse cu un zîmbet.

— Ce faceți cu versurile ? Le publicați ?

— Nu, zise poeta, le citim uneori în cerc de prieteni. Se difuzează uneori poeme și pentru ședințe de meditație, fără a se menționa numele poetului.

Laura o întrebă dacă poeții din Clamidora ar fi lipsiți de vanitate, și Pand trebui să-i explice lui Velo sensul acestui cuvînt.

— Desigur, răspunse ea, fiecare din noi se străduiește să facă totul cît mai bine, dar nu sub imboldul vanității, cum spuneți voi, ci în vederea desăvîrșirii lucrului în sine, căci orice lucru este înzestrat cu virtutea de a se cere făcut cît mai bine cu putință. Nu vreau să spun cu asta că poezia spusă adineauri de mine ar fi perfectă, sunt departe de a crede așa ceva, ci numai că eu nu sunt în stare să fac alta mai bună, că este tot ce pot face eu, cel puțin pînă acum.

Laura socoti că poemul de adineauri, deși era interesant și avea calități, era departe de a atinge nivelul unui poem de Shelley. Părea că locuitorii din Clamidora, oricît ar fi ei de pretențioși în alte privințe, nu așteaptă prea mult de la poezie. Tare ar fi dorit să nu fi gîndit asta chiar acum, dar e mai ușor să ții sub control un război de țesut cu zece mii de fire decît gîndurile omului. Velo captase totul, dar nu se supără.

— Nouă nu ne-au rămas prea multe de dorit, spuse, și de aceea, condițiunile noastre nu sunt prea fa-

vorabile pentru creația lirică într-o lume care ne copleșește prin frumusețea ei, dar cu gîndul ăsta ne-am împăcat. Suferința ar fi un preț prea mare de plătit numai pentru a scrie poezii mai bune. Dar nu judecați poezia noastră după a mea. Există alte versuri scrise de cei care au atins grade mai înalte de spiritualitate. Ele nu circulă decît printre cei de-o seamă cu autorii lor. Nu pentru că altora le-ar fi interzise, ci fiindcă pentru cei ce n-au ajuns încă la gradul corespunzător de înțelegere, poemele acelea ar rămîne de nepătruns.

— Cu toate astea, poemele acelea ermetice pentru cei mulți ar putea stîrni imitatori și, în felul ăsta, s-ar putea ajunge la un abuz al cuvîntului.

— Cum să se ajungă la un atare abuz ?

— Dacă, de pildă, imitatorul care n-a atins încă treapta de evoluție a unui autor inițiat, dar dorind să pară și el la fel de avansat și să se laude cu calități pe care nu le are, ar încerca să facă uz de același limbaj ermetic, ca să impresioneze.

— Nimeni nu are pretenția de a părea ce nu este și nici n-ar fi cu putință. Noi citim gîndurile și putem descifra cu ușurință orice atitudine mentală și afectivă.

— De cît timp are nevoie cineva ca să ajungă un „inițiat", cum îl numiți dumneavoastră ?

— Fiecare cu ritmul său. Unora le trebuie multe mii de ani. Cei ce se hotărăsc să schimbe dimensiunea, adică să moară, cum spuneți dumneavoastră, se lasă mai întîi îmbătrîniți. La etapa asta se ajunge foarte tîrziu. Datorită perioadelor de subsistență în stare de biounde, spiritul și corpul se refac întruna. Viața se prelungește în felul ăsta aproape la infinit. Starea ondulatorie este o ipostază neutră, desigur, și, ca atare, neconcludentă, de stagnare. Ea condiționează o suspendare a oricărei evoluții spirituale. Totuși, nu ne putem dispensa de ea, căci cercetările ne obligă la deplasări mari în spațiu, care, la rîndul lor, ne impun alunecări corespunzătoare în timp. Recurgerea repetată la starea ondulatorie prelungește mult viața, refăcînd și perpetuînd tinerețea. Chiar și aceia dintre noi care sunt ocupați în domenii care nu necesită recurgerea la ipostaza ondulatorie, recurg la ea din cînd în cînd pentru a-și

reînnoi celulele, petrecînd lungi perioade de odihnă prin eliberarea de materie.

— Dar spuneai că totul este material, pînă și biounda.

— Între materie și materie există o deosebire aproape ca de la zero la o cantitate cît de imensă. Calitatea lucrurilor chiar rezidă în cantitatea lor. Ca să ne reîntoarcem la cele spuse, prin continua reîntinerire, viața s-ar putea prelungi la infinit. Nici nu ni se poate atribui o vîrstă propriu-zisă decît din momentul cînd, simțindu-ne spiritualicește maturi pentru a schimba dimensiunea, renunțăm definitiv la ipostaza ondulatorie și ne resemnăm de a ne supune procesului de îmbătrînire. Perioada finală vine de obicei foarte tîrziu. Unora le pare rău să părăsească viața între cele patru dimensiuni, ori nu se simt apți s-o facă decît după o foarte îndelungată pregătire. De aceea, noi îi înconjurăm pe bătrînii noștri, care adesea ori sunt mai tineri decît noi, cu venerație, nu din cauza vîrstei lor, ci pentru că au reușit să atingă culmi de care noi suntem încă departe. Bătrînețea lor aparentă este semnul că ciclul lor se apropie de sfîrșit. Mai avem apoi și o altă categorie de bătrîni. Ei nu se lasă răpiți de vîrstă, apoi de moarte, pentru că s-ar fi apropiat de desăvîrșire, ci doar pentru că vitalitatea nu le mai ajunge nici măcar pentru a continua viața în acest sistem, într-un cuvînt, uleiul din lampa lor este pe terminate.

— Voi cunoașteți iubirea ?

— Bineînțeles că da. Suntem legați unii de alții prin iubire, dar există și la noi dragoste individuală.

— Cunoașteți și ura ?

— Între doi indivizi poate avea loc o incompatibilitate de vibrații care le face reciproc apropierea greu de suportat. Știm atunci că e vorba de simple reacțiuni fizice, le și calculăm, de aceea ne evităm fără resentimente în cazurile indicate ori, dacă nu e chip s-o facem, căci anumite împrejurări ne impun să ne suportăm în mod vremelnic, ni se inoculează seruri care ne ajută s-o ducem împreună cîtva timp. Dar să ne întoarcem la dragoste. Concepția iubirii care s-a perpetuat la noi ați avut-o și voi în Evul Mediu, păcat că ea

s-a bucurat de o înflorire așa de efemeră. Noi recunoaștem aspirației puterea de generatoare de energie și știm oricînd cu exactitate în ce măsură suntem subjugați de un sentiment. Potențialul lui se poate exprima în cifre.

— Găsesc că este groaznic.

— De ce să fie groaznic ? Orice energie este comensurabilă și nimic nu se poate dispensa de un coeficient, în afară de Ultima Energie, care însă ne eludează. Un ton nu pierde nimic din puritate prin faptul că îi cîntărești volumul. Dealtfel, și printre noi se află unii care nu-și măsoară iubirea de teamă să n-o profaneze, îi avem și noi pe romanticii noștri. Voi susțineți în schimb că dragostea este un lucru bun și, ca atare, se cere consumat cu cît mai mare grabă și frenezie. Distrugeți aspirația deoarece rupeți floarea înainte de a înboboci. Într-un cuvînt, nu aveți cînd și cum să cunoașteți iubirea, și nici aspirația.

— Și ce este de făcut ?

— Și în privința asta, ca în multe altele, urmează la voi o perioadă a recalculării valorilor. Nu de la zero, ci de la valori negative înfricoșătoare. Ca să ne mărginim la iubire, ea este pentru noi luxul suprem și uzăm de ea ca de ceva de mare preț : cu strașnică economie. Căsătoria n-o cunoaștem. Mă întrebi de dragostea fizică și eu îți răspund cu altă întrebare : dacă există oare dragoste care să nu fie fizică. Pînă și pe un animal îl mîngîi cu plăcere, îți place să-l simți în brațe, ai pentru el tot o dragoste fizică, una pe care n-o poți confunda cu erotismul. Stofele, mătăsurile, catifelele, blănurile moi și voluptuoase îți place să le pipăi, să le mîngîi, să le porți, într-un cuvînt, ai pentru ele o adevărată dragoste fizică ; verdele unui desiș te odihnește, te înviorează, te destinde trupește. Ai mîngîiat vreodată un copac, o floare ? Cunoști voluptatea contactului cu apa, pe care o încerci cînd te scufunzi în mare ? Ei bine, cu atît mai mult, în atracția dintre două ființe gînditoare, fizicul își are rolul, un rol covîrșitor. Dar să strigi sus și tare dreptul tău la amor fizic, ce monstruozitate ! Ca și cînd ai spune : am dreptul de a mă sinucide. Posezi un obiect prețios și rar, de mare frumu-

sețe, și crezi că ți s-a conferit inclusiv și dreptul de a-l distruge. Ce ignoranță grosolană !

— Și atunci ?

— Arma trebuie mînuită cu cea mai desăvîrșită precauție. Nimic sau foarte puțin, iată formula ideală. Nu împlinirea are însemnătate, ci prelungirea perioadei de aspirație. Ai citit *La princesse de Clèves ?* Este unul din romanele voastre cele mai desăvîrșite, pe care l-am studiat și noi ca pe cea mai frumoasă expresie a aspirației în dragoste ce s-a formulat vreodată în lumea voastră. Prințesa de Clèves, o femeie înzestrată cu geniul iubirii, refuză s-o consume. Ea crede că o face dintr-un sentiment al virtuții. Nimic mai inexact ! O face din frica de a nu nimici această rară comoară pe care o apreciază la justa ei valoare. Iubirea, dacă uzezi de ea cu înțelepciune și nu mînat de grabă și de lăcomie, poate să dureze mii de ani, căci tot ce nu se consumă dăinuiește, iar aspirația rămîne neștirbită. Coeficientul tău de aspirație îți dă puterea necesară pentru a te perfectiona. Este capitalul din care achiți cheltuielile drumului împlinirii.

— Am bănuit întotdeauna aceste lucruri, fără să fiu lămurită asupra lor pînă acum. Mai am totuși o nedumerire care mă supără. Vorbeai de „coeficientul de aspirație". Voi calculați chiar totul ?

— Din fericire, nu. Cum ți-am mai spus-o, nu putem prevedea intervenția grației. Sau durata precisă a vieții. Căci astea toate depind de un *pattern*, un ritm de acțiune care rămîne incalculabil pentru inteligențele noastre, chiar ajutate de cele mai sofisticate instrumente de măsurat.

— Ce înțelegi prin „grație" ?

— Grația este sinonimul incalculabilului. Cuvîntul descrie pentru noi tot ce sfidează logica și transcende imperiul calculelor, ceva ce poate interveni sau nu, contrar oricărei probabilități. În fine, ea presupune un act arbitrar de voință neprevizibilă. Cu toate că reprezintă însuși neprevizibilul, trebuie să aspirăm la ea pentru propria noastră sănătate spirituală, căci fără speranță nu poți trăi, poți vegeta doar.

— În cazul acesta, grația ar avea și calitatea de a schimba viitorul. Cum se împacă această stare de lucruri cu mișcarea liberă a bioundelor în viitor?

— Undele se mișcă de fapt într-un viitor condiționat. Care azi este într-un fel, dar la o adică, mîine, ar putea fi într-alt fel și, ca atare, stă sub semnul /.

— Spuneați că viitorul „este". E un nonsens gramatical.

— Ca să te poți apropia cît de cît de aceste lucruri, se cere înainte de toate să renunți la o seamă de prejudecăți, printre altele, și la cele gramaticale. Aproape întreaga conjugare a fost întocmită pe baza ficțiunii că ar exista timp, ceea ce este departe de a fi dovedit. Una din consecințele acestei atitudini de reviziune mentală ar fi că ai scăpa și de ideea preconceputăcă un lucru nu se poate întîmpla decît într-un singur fel deodată. Dar bineînțeles că viitorul „este". Într-o dimensiune atemporală nici nu există un viitor propriu-zis. Ca să înțelegi cum un lucru poate să existe și să nu existe în același timp, îl scoți din timp. Și renunți la valabilitatea semnelor plus și minus.

— Dar e cu neputință să gîndești fără ele. Pentru mine, un lucru există sau nu există. Cum aș putea concepe o stare intermediară?

— Nu e vorba aici de stările intermediare care există și ele, ci de o dimensiune care le transcende pe toate cele cunoscute la noi, precum transcende și necesitatea ca plus și minus să se contrazică. Într-un cuvînt, există stări de lucruri pe care nu le poți verifica nici în stare de biundă și nici calculatoarele nu pot să le prevadă. Stări reglate printr-o altă matematică. Există dimensiuni unde doi ori doi nu fac patru. Necesitatea aspirației însă, fără de care nu poți atinge desăvîrșirea, este prima condiție de viață în oricare dintre sistemele posibile, independent de structura lor fizică și matematică. Ea transcende cifrele de la baza lumilor toate, condiționează creșterea, viața și depășirea ei, evoluția pînă la ultimul ei stadiu.

— Lipsa aspirației este o boală pustiitoare, interveni Velo.

— Și poate fi și contagioasă, adăugă Pand, cu vizibil regret.

Velo ridică de pe mescioară o cutie mică, lucrată cu ciocanul în argint, împodobită cu frunze și cu amorași. Laura rămase cu ochii la bijuteria de o grație cu totul pământească. Velo îi spuse că a fost lucrată în Calo și i-a fost adusă de Pand într-una din călătoriile lui pe pământ. Laurei i se păru că spusele ei nu au nici o legătură cu cele discutate înainte. Pand însă îi făcu semn să aibă răbdare.

— Este un rococo german, spuse el.

— Nu cumva a aparținut tot ducelui de Marlborough ? întrebă ea cu oarecare maliție.

— Nu, nu, răspunse el cu un zîmbet. A fost a împăratului Iosif al doilea, care a primit-o în dar de la regele Bavariei, iar mie mi-a făcut-o cadou un ofițer al Pentagonului, mare colecționar de felul lui. Am socotit că locul ei e mai potrivit în apartamentul unei doamne.

— Și cum a ajuns cutia de la împăratul Iosif și de la regele Bavariei, și mai ales de la ofițerul în chestiune, la Pand ?

Pand tăcu și Velo schimbă vorba. Laura înțelese că i se tăinuiește ceva.

— O găsesc pe Laura foarte atrăgătoare, zise Velo, și emite un fluid reconfortant. Cred că ar putea avea un efect binefăcător asupra celor care suferă depresiuni periodice.

— Este unul din motivele pentru care am adus-o cu noi, zise Zem cam în glumă. Sunt sigur că și Bătrînul va fi mulțumit s-o cunoască.

— Care Bătrîn ?

Pand se întoarse spre ea.

— Bătrînul este, cum s-ar zice, regele nostru. E tatăl lui Zem, căci, în vremurile îndepărtate, populația planetei noastre se înmulțea încă. Este foarte înaintat în vîrstă și nu peste mult ne va părăsi. Zem îi va fi urmaș.

— Mai citește-ne ceva, Velo, zise Zem, ca pentru a schimba vorba și el.

— Am la mine un poem scris de cineva care nu va cunoaște împlinirea de care vorbeam, zise Velo pe neașteptate. Al cuiva născut fără darul aspirației. Îl păstrez dinadins în cutia asta adusă de pe pământul vostru, unde puterea mîntuitoarei aspirații nu este cunoscută și prețuită îndeajuns.

Deschise cutioara împăratului și scoase la iveală o fîșie de mătasă albă, însemnată cu cîteva trăsături curioase, încondeiate în caractere cursive, și citi :

Tu vei trăi
În respirația-adîncă-a fericirii,
Pe cînd eu n-oi mai fi
Nimic, or curge ape
Și umbre mari de păsări peste mine
Și s-o așterne ceață
Și nici de tine n-oi mai ști,
Comoara mea, nimic.

I se frînse vocea și tăcu. Laurei i se păru că genele i se umeziseră. Poate era chiar ea condamnata care a scris poezia.

— Nu, nu eu, spuse Velo, nu eu am scris-o.

Laura se uită la Pand, întrebătoare. El se ridică și se duse lîngă peretele de sticlă și se opri acolo cu spatele către ei, cătînd spre pădure. Un stol de gînduri gingașe se învîrtea deasupra lor, în aer, apoi se pierdu, se stinse. Velo închise poemul în cutie și rămase cu degetele încleștate pe capacul ei de argint. Nu mai zise nimeni nimic. Se simțeau mijind în jur presimțiri nelămurite.

Urmă altceva apoi. Acorduri ușoare spălară aerul de urmele clipei de stinghereală, aducînd noi închipuiri.

Nu putea fi adevărat. Zbura bătînd larg aerul cu aripile, în urmă-i plutea părul de aur. Velo păși grăbită la peretele de sticlă și se uită în sus. Zburătorul se opri suspendat la înălțime.

— E un înger !

— Nu, zise Pand, este poștașul.

Îngerul poștaș nu părea să se grăbească. Înconjură clădirea plutind pe deasupra ei și se lăsă jos alene în fața intrării.

— Ce veşti ne aduci, Caliente ? îl întrebă Zem, ieşindu-i înainte.

Poştaşul zburător îşi puse uşurel piciorul pe pajişte, abia atingînd-o.

— Salut ! Bătrînul ştie că aţi sosit şi vă roagă să veniţi să-l vedeţi mîine dimineaţă după răsăritul soarelui. Iar asta, pentru doamna din Calo.

Îi întinse Laurei un plic transparent.

— Intră o clipă şi bea un pahar de suc, îl invită Velo.

Mesagerul îşi adună aripile, se înclină graţios şi intră.

— Nu te incomodează aripile noi ?

— Încep să mă obişnuiesc cu ele. N-am să stau prea mult, mai am un mesaj de predat aici în apropiere.

Era superb, cu ochii ca viorelele şi faţa arămie încadrată de părul în valuri. Arăta ca de 17 ani. Laura îşi răcori admiraţia gîndindu-se că are vreo 50 000. Îngerul se aşeză, luă cupa oferită cu o mică închinăciune şi, după ce îi salută pe ceilalţi numai din priviri, o duse la gură.

— Ce fel de muzică îţi place ?

— Ceva lent şi pentatonic, cu multe suflători, dacă mă întrebaţi.

Curînd după aceea, un concert de flaute izvorî din perete.

El o privi pe Laura cu oarecare curiozitate şi îi zîmbi cînd ea observă. Îi zîmbi şi ea, dar apariţia lui o uluise.

— Dumneavoastră nu aveţi un serviciu telegrafic ? întrebă.

— Dragă Laura, spuse Velo, pentru noi nimic nu este urgent. Şi, pe lîngă asta, nu găseşti că mesajele sosite pe cale personală îţi pricinuiesc o plăcere mai mare decît cele transmise în alt fel ? Dar vezi ce-ţi trimite Bătrînul.

Laura desfăcu plicul străveziu şi scoase la iveală o hlamidă vaporoasă, argintie. Suflă în ea şi îmbrăcămintea îi zbură din mînă prin uşa deschisă, şi afară, în poiană, se aşeză pe o creangă. Velo fugi s-o culeagă şi reveni cu ea pe braţe.

— Îți trimite darul ăsta pentru a-ți ura bun sosit. O să-i facă plăcere să te vadă mîine îmbrăcată cu ea.

— Sunteți foarte gentili cu toții, spuse ea.

— Nu chiar cu toții, opină Pand, dar, în general, ne place să prilejuim altora plăcere. Altfel, ce ne-ar deosebi de gorile ?

— Ele nu au avioane.

— De aceea nici nu pot face prea mult rău. Avioanele nu sunt decît uneltele intențiilor noastre. Dacă nu le poți avea pe amîndouă, e mai bine să ai intenții bune decît avioane, nu ? Fii bun, Caliente, transmite Bătrînului mulțumirile noastre, îi spuse Zem mesagerului, și în special pe ale Laurei, pentru dar.

Laura constată cu părere de rău că întîrziase cu un pas. Mulțumirile pentru dar ar fi trebuit să le facă ea în persoană. Îngerul ăsta va crede că sunt o sălbatică, își spuse. Că m-au pescuit de undeva dintr-o junglă. Și ce dacă ? Ei cred într-o evoluție absolută de care nu scapi, înseamnă că ar mai fi speranțe și pentru mine. Pand spunea că pînă și dinosaurii vor sfîrși prin a scrie versuri. Cînd citesc versurile care se scriu azi, am impresia că au și început.

Zem spuse că și Shakespeare a fost dinosaur odată. Și că se oprea adesea din păscut, căci era omnivor încă de pe vremea aceea, se oprea din păscut, zicea Zem, și se uita în sus, azurul cerului îi pricinuia o plăcere pe care ceilalți dinosauri n-o împărtășeau. Contempla bolta multă vreme, apoi își dădea capul pe spate și răgea îndelung. Zem avea un diapozitiv în culori din acea epocă. Nu prea semăna cu portretul lui Shakespeare de Madox Brown, dar asta nu avea importanță, deoarece portretul acela era făcut din imaginație. În orice caz, diapozitivul cu dinosaurul este primul portret existent al celui sortit să devină cel mai mare poet al omenirii. Dinosaurul de care spuneam, dinosaurul Shakespeare, după ce se oprea din contemplarea cerului și se întorcea la buruienișul din fața lui, mai păstra în amintire imaginea bolții și se tot întreba păscînd ce-o fi albastrul acela miraculos deasupra capului său. Încă de pe vremea aceea se manifestase la el înclinația spre meditație și poezie. Dar cînd apoi începea să rumege,

era prea preocupat, uita. Digestia e o treabă serioasă, cere concentrare.

Ce-l apucase pe Zem ? Monologul ăsta nu era deloc în genul lui. Poate a spus şi el o vorbă, două în felul lui laconic, iar restul l-am completat eu.

— Nu ţi-e bine, Zem ? se întoarse Pand înspre el. Ce tot îndrugi acolo ?

— Nu ştiu, n-am fost atent. Am spus ceva curios ? Oi fi captat cine ştie ce, de la Laura. Ea are o reproducere în culori după portretul lui Madox Brown pe prima pagină a operelor lui Shakespeare. Nu-i aşa, Laura ?

Îngerul îi privi zîmbind. Timiditatea Laurei i se păru atrăgătoare.

— Acum într-adevăr trebuie să plec, zise.

Îi salută atingîndu-şi fruntea cu mîna, ridică spre ei braţele amîndouă şi îşi luă zborul.

Ce mai poştaş, gîndi Laura, urmărindu-l din ochi cum plutea în azur cu aripile întinse.

— O face de plăcere, o lămuri Pand. Poştaşul nostru în civil este cercetător al efectelor vibraţiilor sonore. Serviciile minore de felul ăsta sunt asumate de oricine, de bunăvoie. Mai ales înmînarea mesajelor este considerată un sport foarte popular. Întreabă-l pe Zem.

— Mai bine l-aş întreba altceva. Aş fi curioasă să ştiu cu cît e mai în vîrstă tatăl lui Zem, pe care îl numiţi Bătrînul, decît fiul său ?

— El n-a început să fie mai în vîrstă decît Zem decît de vreo şaizeci, şaptezeci de ani încoace. Înainte vreme, era mai tînăr decît Zem, avea cam etatea mesagerului de adineauri. Îi plăcea adolescenţa, a staţionat acolo zeci de mii de ani.

— Mulţi dintre voi au părinţi în viaţă ?

— Chiar bunici şi străbunici, după cum este ciclul fiecăruia.

— Şi aceste legături se respectă ?

— Dacă vibraţiile dintre rudele cît de apropiate nu se acordă între ele, se renunţă de obicei la legăturile de familie.

Laura oftă cînd se gîndi ce bine ar fi să fie şi la noi la fel.

— La noi, continuă Pand, mulți se fixează la vîrste prea fragede, de aceea nici nu poate fi vorba de respect filial și nici de luptă între generații. Adeseori, fiii își termină ciclul înaintea părinților și îmbătrînesc, în timp ce părinții rămîn foarte tineri. Caliente are și el o străpoată care a îmbătrînit și a trecut în altă dimensiune, pe cînd el va rămîne încă multă vreme un tînăr aspirant. Velo însăși este mama lui Zem.

Cea abia pomenită intră din poieniță și adulmecă aerul.

— Numele meu a fost pomenit aici, zise, ați vorbit de mine. Ce anume, nu-mi pot da seama.

Laura se uită de la Velo la Zem. El părea cam de 35 de ani, iar Velo nu arăta mai mult de 20. Cuvîntul „mamă" nici nu se mai întrebuința în limba clamidoriană, mulți nu știau ce însemnează. Zem îi spunea mamei lui pe nume.

Velo luă o vergea și lovi cu ea în podele. Apăru un panou înalt pînă la tavan, iar la a doua lovitură, un altul perpendicular alunecă peste cel dintîi. Vasta încăpere unică se împărți în patru odăi de mărime potrivită. Zem și Pand se retraseră în două din aceste despărțituri.

Uitîndu-se afară prin peretele străveziu, Velo și Laura văzură un alt vehicol circular aterizînd în iarbă.

— A venit Mena, spuse gazda și ieși în grabă.

Ușa lui se deschise și apăru o ființă de o frumusețe atît de suavă și copleșitoare, încît Laura uită să respire. Nici ea nu-și dădu seama cum și cînd îi veni înainte. Pand ieși și el, dar se opri în spatele ei, poate vibrațiile noului-venit îl descumpăneau. Laura simți și ea cum o arde apropierea lui și se retrase. Continuă să-l privească prin perete, dar chiar astfel, simțea apăsarea prezenței sale.

Velo și străinul se apropiau de casă. Nu-i vedea, dar îi simțea după violenta deplasare a pachetelor de aer. Unda dogoritoare prelinsă peste mîinile-i apăsate pe ochi îi întăreau senzația că, prin ușa lăsată larg deschisă, el o privește fix. Se ascunse după perdea, se aruncă pe culcuș și își trase cuvertura peste față. Între timp, cei doi intrară în casă. Nu-i mai vedea, dar simțea un-

dele emanate de ei în încăperea de alături. Gîndurile lor vii săltară ca mingile.

— Ce-a fost arătarea de adineauri ?

— Ce-i cu tine ? Pari răvășit.

— Lasă-mă să-mi revin puțin.

— Eu o găsesc atrăgătoare și Pand la fel.

— Mi-a provocat un șoc...

— Stăpînește-te, să nu te simtă.

După o pauză surdă, comunicările lor se succedară line, întrețesîndu-se cu moliciune, dar conținutul lor îi rămase ascuns. Ce puteau să-și spună ? Gîndurile lor fugeau alături pe două benzi gemene împletindu-se iubitor, fără asperități și contradicții, gînduri de mătasă, gînduri care făceau dragoste. Pe urmă tăcură, pesemne privirile lor se încrucișau cuțite de foc, vînturi calde ridicau rîuri de aer lichid și fierbinte, unduind ca fata morgana, copacii dădură să tremure sticlind, ca printre lacrimi, miraje, năluciri văzute în apă. Casa fierbea toată, uriașă căldare rotundă. Cum nu se distrug ființele astea iubindu-se ? Patima lor atinge culmi necunoscute. Cînd Velo și-a pus mîna pe umărul meu, parcă m-a electrocutat. O burră de umezeală aburi pereții. Poate că Velo plîngea.

I se făcu cald și azvîrli pătura pe jos. În poiană, copacii tresăriră convulsiv. Se întinse din nou și își închise ochii. Sub pleoapele de catifea neagră jucau cercuri de foc, cînd auzi vocea lui Cari : Ai rămas cu tine însăți. Afară este întuneric, nu se vede nimic, numai orbitele ochilor se văd. Două geamuri rotunde, negre, dincolo de ele vîjîie supusă noaptea oarbă. Își rări respirația pînă ce vîrful fiecăreia deveni un pisc al fericirii, între vîrfuri se întrezăreau văi de liniște profundă. În poiană, copacii tresăriră convulsiv. Se afla iar în prag de trezie, somnul se mutase mai încolo. După o ultimă zguduitură, casa se liniști, insula se împrejmui de valuri concentrice tot mai largi și mai potolite, copacii se opriră din legănat. Adormi.

O trezi un curent fierbinte. Parcă ar curge aici lîngă mine un rîu nu de apă, ci din lame încinse, astea sunt gîndurile lui Mena. Nu mai aleargă împreună cu acelea ale lui Velo, panglicile s-au despletit, se deapănă

singure acum. Lui Velo nu-i mai plac cele gîndite de Mena, lamele lui o taie. Parcă îmi deslușesc numele printre cele ce-și spun. Mena vorbește despre mine. El spune :

— Animalul acela căreia îi spuneți Laura este mai fericit decît mine.

Se îmbrăcă dintr-o mișcare și fugi în încăperea vecină. Mena și Velo stăteau departe unul de celălalt, stătuseră așa toată vremea și lăsaseră distanța să vorbească între ei. Distanța este atelierul unde se ciocănesc fulgerele, poate ea îl întărîta pe Mena și acum.

— Te miri că ne vezi despărțiți ? întrebă el. La ce te-ai fi așteptat ? Voi sunteți îmbuibații, cei care se satură în fiecare zi, voi, voi și iar voi ! Noi suntem flămînzii ! strigă exasperat.

Vorbele îi scăpărau, nu mai știai cum să te ferești de scînteile care zburau peste tot.

Nemaiputînd suporta dogoarea și fumul, voi să fugă, cînd intră Zem. Părea foarte liniștit, drapat în halatul lui vișiniu. Culoarea se schimbă în alta mai tainică, lăsînd în urmă un iz sec și acid de vișine. Curenții vrăjmași se potoliră, aerul redeveni respirabil.

— Mena, Velo suferă.

— Sufăr și eu.

— Nu din vina ei.

— Dar eu ce vină am ?

— Răspîndești în jurul tău numai răul.

— Spune-mi, cum aș putea face altfel ?

— Încearcă să te stăpînești.

— Lasă-l pe Mena, interveni Velo.

— Fiecare se conduce singur, dar cînd cineva își periclitează ciclul său propriu și pe al altuia, ești dator să intervii.

— Nu-mi vorbi de ciclu ! strigă Mena, pierzîndu-și cumpătul. O, de ce nu m-am născut pe pămînt ? ! De ce nu sunt om ! Un om pe pămînt sau un șarpe, o rozătoare, o broască, orice !

— Dacă vrei, Pand te va lua cu el cînd se întoarce acolo și te va lăsa în Calo dacă crezi că felul lor de viață ți se potrivește mai bine.

— Să plec fără Velo ?

— Te voi urma, spuse ea.

— Nu, nu te pot expune la mizeria și intemperiile de acolo.

— Nici Bătrînul n-ar lăsa-o pe Velo într-un loc ca pămîntul.

Zem se ridică, scoase din nișa din perete un pahar și îl umplu cu un lichid verde mirosind pătrunzător a tămîie. Cu paharul în mînă se așeză în fotoliul din față, privindu-i. Palid și înfrînt, Mena îi zise :

— Vezi că nici tu nu mă suporți două minute fără să recurgi la un calmant. Pe mine nu mă mai rabdă nimeni decît Velo. De plecat, sigur că voi pleca, dar poate nu chiar pe pămînt. De ce să-mi tîrîi nenorocirile într-un climat ca cel din Calo, în condiții care la noi n-au existat nici în cele mai întunecate vremuri ? Ar fi să mă pedepsesc pentru cele de care nu sunt vinovat. Nu-i invidiez pe cei de acolo decît pentru un singur lucru : sunt tîmpi și neștiutori și nici măcar nu-și bănuiesc destinul, și chiar dacă sunt aproape toți condamnați la neființă, idee nu au de asta și nu-i preocupă decît hrana și două-trei alte nevoi pe care le au în comun cu animalele. De asta îi invidiez pe pămînteni, ăsta e marele dar cu care i-a înzestrat semnul diagonalei.

Urmară la adresa acestuia din urmă un șir de imprecații disperate, amestecate cu invective, pe care nici prezența lui Zem nu le putu neutraliza. Una din perdele luă foc și arse ca iasca, cu ropote. Casa se umplu din nou cu fum. Zem o luă de mînă iute pe Velo și o scoase la aer, pe urmă se întoarse după Laura. Pand năvăli și el din odaia lui, dar Mena găsi între timp mijlocul de a stinge focul, înghițind flăcările. Acum ședea pe canapea între perne și rîdea înfundat. Reveni și Velo. Rîsul lui Mena era mai greu de îndurat decît fumul care șerpuia scund și greu peste podele. Sub fruntea îngustă ochii jucau globuri aprinse de sticlă, gura-i sîngerie rîdea cu buzele deschise a rană. Nu-i mai rămăsese nimic din frumusețea de adineauri. Laura căță cu teamă spre Velo și înțelese că ea tot îl vedea frumos.

— Încetează, Mena, că ne îngrozești pe toți. Sau asta vrei ? Velo, e păcat că tu nu-l poți vedea așa cum este.

— Numai eu îl pot vedea așa cum este cu adevărat, ceea ce vi se arată vouă este masca deznădejdii.

— Dați-mi mie animalul acela, strigă Mena ieșit din minți, arătînd-o pe Laura, să mă satur și eu odată de femei ! Să fac cu ea ce vreau ! Slută, tîmpită, așa cum este, pentru mine e bună destul !

Odată m-am urcat pînă la o cetate pe un deal drept și stîncos, își spuse Laura. Pe buza prăpastiei m-a cuprins o dorință atît de nebună de a mă azvîrli, încît mi-am apăsat mîinile pe ochi și am fugit de acolo. Nu știu să mai fi dorit ceva atît de aprig și cu atîta deznădejde, ca prăbușirea aceea. La fel simt și acum. Privirea lui mă dogorește, suflarea lui mă îneacă, înnebunită, ard făclie din focul lui, arde și el, arde și rîde. Suntem învăluiți în fum cu toții, săgețile fulgeră prin încăpere, troznește sticla și... ce s-a întîmplat ? Ce-a căzut ? Cine geme ?

— Asta am învățat-o cînd eram la Calo, zise Pand, nu credeam că vreodată o să-mi prindă bine și aici.

Mena zăcea cu ochii închiși și era iarăși frumos. Velo tăcea. Ședea pe podea lîngă el și îi ținea o mînă între ale ei. Aerul se răcorise, fumul pieri ; Laura își trecu mîna peste frunte. Din vîntul nebuniei nu rămăsese nici urmă. Nu cuteză să se uite la îngerul căzut. Zem îi vorbea lui Velo cu vocea scăzută.

— Mi-e teamă, Velo, că va trebui să-l desființez. Și pentru el va fi mai bine.

Velo tăcu. Se uita la cel căzut cu o privire de nespusă gingășie și-i mîngîia mîna întruna. Zem se duse dincolo în odaia lui și reveni cu o cutioară și un tub. Se apucă să înșurubeze tubul în capacul rotund al cutiei. Ce este în cutie ? Raza morții, nu te teme, nu e nimic dureros, nici o scenă violentă, nimic, doar atît că Mena nu se va mai trezi.

— Nu ! strigă Velo. Nu raza morții ! Nu, Zem, nu ! Îl iau eu pe răspunderea mea. Mai dă-i o șansă, Zem ! Fă-o pentru mine !

— Dar ție îți face cel mai mult rău.

— Tocmai pentru că mie îmi face rău! Uite, răspund eu de el. Pînă azi ce-ați avut să-i reproșați? Cine se putea plînge de el? Prezența Laurei l-a scos din minți. Nu te supăra, Laura, nu ai nici o vină, știu. Fluidul ăsta pămîntesc l-a descumpănit, fluidul i-a trezit dorul să fie și el ca oamenii. Cum de nu-l înțelegeți?

Mena continua să zacă și să fie frumos. Zem îl contemplă gînditor. Velo se duse la Zem și îi vorbi încet, multă vreme. El păru să se înduplece.

— Bine, zise la urmă, treacă de la mine de data asta. Dar poți să-i spui că prima lui ieșire îi va fi fatală. Hai să-l luăm de aici.

Îl ridicară cu Pand și-l duseră în vehicolul lui, porniră motorul și nava se ridică încet și plecă, ducîndu-și stăpînul adormit. Velo ieșise și ea și îl urmări din ochi pînă dispăru după copaci.

— Mena seamănă cu oamenii, mai exact, cu unul beat, zise Pand. Chiar și pe pămînt ar trece drept un om rău. Dacă l-am debarca acolo, am pune la cale o catastrofă.

— Nu-l vom slobozi peste cei de-acolo. Destui tirani le-au sosit dintre deșeurile noastre.

— Ar deveni lider politic în vreun stat necăjit din America de Sud. Sărmana Laura. Sunt sigur că n-a mai avut prilejul de a se auzi numită animal slut și tîmpit.

— E drept că m-am simțit mîhnită, dar nu atît pentru mine. Eu crezusem că aici toată lumea e fericită.

— Ca să fii fericit, trebuie s-o vrei tu în primul rînd. Mena nu cunoaște aspirația, nici odihna. Vitalitatea lui este așa de scăzută și imboldul de a o duce mai departe este așa de slab, încît îi este egal dacă supraviețuiește sau nu. În fond, ceea ce îl turmentează pe el este bănuiala că altora li s-a dat o posibilitate de a se salva, o continuitate de intenții, pe cînd lui, nu. Se simte înlăturat, este invidios. Un termen pentru Velo necunoscut. Într-un cuvînt, îl doare binele altuia.

— Atunci Mena este ca Lucifer.

— Avem cunoștință de acele vechi întîmplări din vremuri legendare, știm și de răzvrătitul de care pomenești. Din fericire, la noi prea puțini seamănă cu el.

Ființele ca dînsul întruchipează geniul răului oriunde apar.

— În privința lui Mena, de ce nu așteptați să se dizolve singur ?

— Ar face prea mult rău pînă atunci.

— Poate că acești nenorociți sunt victimele voastre. Căci, după cîte am înțeles, nu sunteți nici voi atotștiutori. Singuri admiteți că nu vă este cunoscut ritmul lucrărilor capriciului transcendental. Dacă nu aveți posibilitatea de a pricepe totul, de unde vă luați dreptul de a ucide ? Dar salvarea imprevizibilă, semnul diagonalei unde rămîn ?

— Un singur lucru știm sigur, și anume că avem dreptul de a ne apăra. Cît despre condamnat, dacă totuși i-ar fi dat să supraviețuiască, o s-o facă, în ciuda sfîrșitului subit pe care i l-am pricinui noi.

•

În zilele care urmară, mult mai lungi decît cele de pe pămînt, îl vizita adesea pe Bătrînul. Petrecea după-mese liniștite în preajma lui pe terasa crescută cu glicinii și viță sălbatică. El îi spunea multe lucruri care o făcură să se minuneze și îi vorbea simplu și direct ca unui copil.

— Clamidorienii sunt pe cale de a-și încheia ciclul, îi spuse bătrînul ei prieten într-un rînd. Căci fără îndoială, toate speciile își au ciclul lor.

Niciodată nu s-a văzut un om mai bătrîn. Mîinile lui erau ca frunzele uscate, așteptai să le auzi foșnind la orice mișcare și să le vezi cum se sparg. Povara celor 57 000 de ani căzuse peste el parcă dintr-odată. Pleoapele și le ținea deschise cu mare greutate și uneori adormea chiar în timp ce vorbea, cum fac cei năpăstuiți de ani prea îndelungați. Trupul, ca un mănunchi de oase de pasăre, se pierdea în cutele kimonoului de mătasă grea, și pe țeasta lucioasă, văduvită de păr, purta o tichie brodată cu perle. Sub pleoapele de pergament ochii erau stinși ; cîteodată se aprindeau scăpărînd de subită vioiciune, numai spiritul mai trăia în trupul uscat, restul era lăsat să cadă într-o nobilă și melancolică

paragină care te îndurera, deși o știai voluntară. Odată spuse :

— Nu peste mult vom fi o ginte de duhuri.

— Cînd ?

— Atunci cînd vor fi plecați toți cei de aici. Cînd vom trece în dimensiunea următoare. Acolo unde ființa și neființa sunt la fel, privite din viața asta de aici. Ființa creată se integrează cu vremea în ritmuri și raporturi tot mai puțin cunoscute.

Tăcu o vreme, învîrtind între degete un glob micuț de fildeș, jucăria lui favorită.

— S-ar putea ca moartea dintîi să fie urmată de a doua, și așa mai departe. Îmi imaginez o serie nesfîrșită de morți succesive, adică de schimbări de planuri.

— Poate e numai un joc al imaginației, spuse ea.

— Nu este exclus, zise Bătrînul, pe care nimic nu-l mai deranja.

— În copilărie am visat odată — începu ea, mirîndu-se cu cîtă ușurință îi venea să facă confidențe acestei ființe nemaivăzute, care o întrecea în înțelegere și experiență de atîtea mii de ori, cine știe și pisica mea cîte-mi spune cînd toarce — am visat, reluă, că treceam printr-o încăpere străină care avea pe peretele din fund o oglindă mare. Oglinda reflecta un șir lung de alte oglinzi cu cea din urmă micuță de tot ca un geam deschis asupra unei grădini. În odaie cădea lumina unei zile cenușii, înnourate, pe cînd acolo în depărtare sclipea o după-amiază însorită și înfrunzită, căzută într-un alt timp, îndepărtat. Era după-amiaza vrăjită a grădinii din ultima oglindă.

Bătrînul dădu din cap cu surîsul lui de mumie pe buzele răsfrînte, un zîmbet aproape înfricoșător, răscumpărat totuși de marea lui blîndețe. Era cu toate astea mai ușor să-l asculți fără să te uiți la el.

— Se întîmplă, zise el, ca intuițiile și visele copilului să reveleze adevăruri confirmate mai apoi de gîndire și experiență, de intimații de mai tîrziu. După ce treci de epoca maturității, se reîntoarce o nouă perioadă a presimțurilor. La animale, intuiția își are precizia inițială, dar la ființele gînditoare, ea este discreditată

de eficacitatea infinit mai controlabilă a lucrărilor inteligenței. În privința asta, la Calo a avut loc un remarcabil decalaj. S-a renunțat din păcate la ceea ce era prețios în moștenirea animală, păstrîndu-se din ea în schimb multe altele care ar fi fost de lepădat.

— Procesul a fost fără îndoială fatal și nu-l puteți imputa omenirii ca pe o vină.

— Voința e un dar de care s-a făcut prea puțin uz.

— Înseamnă că cineva cunoaște punctul celei mai mici rezistențe și atacă acolo.

— Dacă hoțul intră în cetate, de vină este paznicul care nu a vegheat la poartă.

— În definitiv, nu suntem îngeri. De asta suntem pedepsiți ?

— „Nu mîncați din fructul pomului cunoașterii — suna avertismentul — căci cu moarte veți muri." Cu alte cuvinte, cu cît știi mai multe, cu atît îți cresc și șansele, nu de a face bine, ci, potrivit cu firea ta, de a distruge. Rămîi simplu.

— Cum să rămîi simplu ?

— Prin recunoașterea adevăratei stări a lucrurilor și un efort consecvent al voinței. Nici acum nu este încă prea tîrziu pentru a te reîntoarce la simplicitate. Altfel, vei ajunge la punctul mort, unde invențiile tale, în loc să-ți vină în ajutor, te vor distruge. Căci cu arma înfricoșătoare în mînă, nu vei fi cu nimic mai generos, nici mai socotit, decît omul din Neanderthal. Deosebirea dintre voi doi va sta numai în puterea ta înmiită de a comite răul. Adică de a acționa potrivit naturii tale de distrugător înzestrat cu mijloace cu înmiită eficacitate.

— Și cum ai putea să acționezi împotriva firii tale ?

— Împreună cu firea ta înclinată spre nimicire, ți s-a dat și o posibilitate de a o învinge. Ești înzestrat cu două firi : una bună și alta ticăloasă, fiecare cu posibilitatea de a o supune pe cealaltă. Opreliștea se referea, așadar, la decalajul dintre puterea virulentă a inteligenței și dorința, foarte redusă, a omului de a o întrebuința spre bine. De unde ar fi putut bănui una ca asta scribul din epoca de bronz ? Asemenea lucruri nu puteau fi pentru el decît o taină. Nimic altceva decît o revelație nu

i-ar fi putut dicta avertismentul : „Nu mîncați din fructul pomului cunoașterii, căci cu moarte veți muri“ pe vremurile cînd omul nici nu era încă conștient de puterea inteligenței sale. Scribul, deci, a avut revelația virtualității latente a pornirii noastre de a ne nimici și căile pe care ar putea ea lucra.

— Dar dacă astea au fost înscrise în programul nostru terestru de la început, de ce a fost lăsat omul să se îndrepte spre pierzania lui ?

— Aici este terenul unde aprecierile logicii nu mai au ce căuta.

— Este defectul în diamantul de care vorbea Valéry.

— Mintea omenească este captiva celor patru dimensiuni. Cum să judeci asupra celor ce trec de hotarele acestora ? Nu poți cunoaște nici adevărata legătură dintre cauză și efect. Poate că relația este inversă, poate că nu există nici una. Cum să ai pretenția să tragi concluzii, și mai ales juste ?

— Însăși situarea noastră între aceste coordonate este un abuz strigător la cer.

— Chiar și judecata asta din urmă este doar de suprafață. Zodia luciferică este cea care vorbește prin tine. De ce o lași ? Cel care iubește nu se răzvrătește, ci are încredere. Zodia este cea care vă ascunde podul întins spre voi în chip de curcubeu și care este iubirea.

*

Pereții odăii erau îmbrăcați în catifea de culoare stacojie căzînd în falduri moi.

— Bea sucul ăsta, îi spuse cineva și se retrase.

Oare ce-o fi făcînd Daniel ? Sărmanul meu Daniel, din fundul ocheanului. Daniel care strigă din fîntînă. Gîndurile lui se învîrtesc ca gîzele care nu nimeresc geamul pe unde să iasă afară. Daniel deschide ziarul și aerul se poluează. Chiar și așa, cel mai bun somnifer rămîne tot ziarul.

— De ce nu dormi ? se auzi vocea Bătrînului din odaia vecină.

— Mă gîndesc la Daniel.

— Daniel este rege acum și nu citește ziarul.

— Mă gîndesc dacă nu s-a greșit ceva în noi sau altundeva.

— Verbul „a greși" nu poate avea nici un sens raportat la cuantumul necunoscut. Singura atitudine plauzibilă este de a-i acorda semnul /, acela al incalculabilului.

— Nu există nici o altă alternativă ?

— E singura care nu comportă riscul de a greși și te aduce în armonie cu Universul, dăruindu-ți plusul necesar pentru a trăi omenește. Și acum, dormi.

Băutura începu să-și facă efectul, se legăna patul, odaia, se legănau perdelele, bănuia că și copacii din poiană se clatină ușor, dar îi fu lene să se uite. Și căzu în leagănul grădinii fermecate.

■

Cineva intră în vîrful picioarelor și trase perdelele. Laura își puse repede ochelarii. Peisajul năvăli în odaie trimițîndu-i covorul de pajiște din luncă pînă la cristalul pereților. Un mesager trecea pe deasupra luncii, nu se grăbea nici el, zborul îi făcea în mod vizibil plăcere. Se învîrti multă vreme în spirale lenețe între palele de vînt cu hlamida-i portocalie.

— Poți să faci baie afară în bazin dacă vrei. Pe mine mă cheamă Pella.

N-o mai văzuse pînă atunci. Era o femeie înaltă, în haină lungă de mătasă roșie, cu părul strîns într-o mică plasă de perle.

— Stai aici ?

— Îl îngrijesc pe Bătrînul.

— Ce tinere sunteți toate !

— Sunt mai bătrînă decît cel pe care îl îngrijesc, dacă socotești anii, dar nu-mi pot permite luxul să îmbătrînesc. Mai am foarte mult pînă să ajung la o etapă cît de cît evoluată. Am petrecut multă vreme în stare ondulatorie.

— Și eu am la activul meu vreo cinci mii de ani sub forma asta.

— Înseamnă că vei mai trăi între o mie șase sute sau două mii de ani. În cei din urmă șaizeci, dacă nu mai treci prin altă perioadă vibratorie, or să apară semnele bătrîneții. Vei mai păstra de acum încolo atributele adolescenței cel puțin vreme de o mie cinci sute de ani.

— A, da, refacerea prin biounde. Ar fi groaznic! Ce-aș putea face pe pămînt într-o viață așa de lungă? M-aș simți un monstru și nu m-aș putea asocia cu nimeni. Bărbatul sau bărbații pe care i-aș avea în decursul vremii ar ajunge la adînci bătrînețe și ar pieri pe rînd de lîngă mine, eu rămînînd tot o adolescentă. Ar fi de neîndurat să-mi tîrăsc cei aproape două mii de ani de tinerețe și să sufăr atîtea pierderi. M-aș sinucide. Noroc că mașina de timp mă va aduce îndărăt în clipa cînd am plecat de acasă.

— Nu te-ar pasiona să parcurgi toată istoria pămîntului pînă la ora aceea?

— Ah, Doamne! să trăiesc cu goții și cu vizigoții, să mănînc cu hunii carne crudă, să mă mărit cu ei, să mă încreștinez cu sfîntul Columba, să lupt cu cruciații, să mă ardă cu vrăjitoarele, să zac în temniță cu Giordano Bruno și cu Ioana d'Arc? Nu, nu, Pella, dacă ai avea o idee despre ce-a fost istoria noastră, a pămîntenilor, nu m-ai sfătui s-o retrăiesc.

Dincolo, Bătrînul lovi cu vergeaua în perete. Le sosiră gînduri pe valuri mici; ea nu pricepu nimic din mesajul încîlcit. Se uită la Pella și văzu cu mirare că îi iese din gură un lichid auriu și se varsă în paharul pe care-l ține în mînă. Avea în mișcări ceva neobișnuit.

— Ce faci? Ți-e rău?

Ea îi făcu semn să tacă, pe urmă spuse rîzînd:

— M-am întors în timp cu treizeci de secunde. N-am lăsat să curgă nimic în pahar, dimpotrivă, am băut din el, dar ai văzut mișcarea răsturnată în timp. Energia Bătrînului este în scădere, e nevoit s-o economisească, de aceea emisia lui de adineauri a fost foarte slabă și n-am reușit să-l înțeleg. L-am scutit de efortul de a o mai repeta, am preferat să rechem ultima jumătate de minut ca să-l mai ascult o dată. Cerea niște struguri, mă grăbesc să-i aduc.

— Dar aveți atîtea mijloace de regenerare, dacă spui că se simte foarte slăbit.

— Nu pentru cei hotărîți să părăsească dimensiunea. Ei se lasă complet dezgoliți de putere. Orice revitalizare ar însemna întîrzierea sfîrșitului dorit.

— Nu simte nevoia unui sfătuitor spiritual în perioada asta ? Nu aveți preoți și biserici ?

— Iartă-mă, dar nu prea înțeleg ce spui. Știu prea puține despre Calo, planeta voastră.

— În fine, biserica este un loc destinat cultului, iar preotul este persoana anume pregătită în vederea oficierii cultului în prezența credincioșilor.

— Nu există asemenea lucruri la noi. Fiecare este preot pentru sine. Poate fi oare preoția o meserie ca oricare alta, un mijloc de a-ți cîștiga traiul și ascendența asupra altora ?

Se opri puțin, părînd că urmărește o scenă închipuită.

— Ce vrea să întruchipeze figura în alb preluînd din mîna cuiva o pasăre ? întrebă.

A văzut ce-am gîndit adineauri, își spuse Laura. Mi-a trecut prin minte figura unui preot de la țară în cămașă și alte desuuri primind plocon niște găini și o șuncă, seara, în ușa bucătăriei. Șunca n-a recunoscut-o, desigur, căci ei nu se hrănesc cu carne.

Pella păli și de abia se ținu în picioare. Se duse împleticindu-se la butoanele din dosul paravanelor. Așteptă cu degetul pe buton pînă se limpezi aerul și reluă :

— În privința bisericii avem totuși ceva asemănător. În păduri, pe munți și în alte locuri frumoase și singuratice, se ridică clădiri grațioase în cinstea Primei Cauze, unde trecătorul solitar poate medita, lăsînd în urmă mireasma unui gînd frumos, sau chiar rezolvarea unei probleme matematice sau fizice la care a lucrat cu plăcere. Se întîmplă de asemeni ca doi sau trei prieteni să se așeze împreună la meditație într-un loc liniștit în natură, ori să se strîngă în jurul cuiva de o deosebită elevație spirituală, pentru a se odihni acolo și a se hrăni din undele pe care le emană. Astfel de

ființe de mare puritate se găsesc mai ales printre cei apropiați de termenul plecării dintre noi.

Se întrebă dacă clamidorenii știu oare ce este moartea. Pella ieși în vîrful picioarelor. În urma băuturii cu iz de scorțișoară și lămîie, se deschisese în fața-i o fîntînă de catifea neagră, unde căderea era lentă și voluptuoasă. Ar fi minunat să mori așa. Se întrebă din nou dacă ființele astea de aici bănuiau ceva despre moarte. S-ar putea să aibă idei mai precise decît noi. Nu este clar cum stau lucrurile cu intervenția semnului /. Viitorul văzut de ei poate aduce cu o fotografie cu multe figuri suprapuse, fără a oferi o viziune limpede. Și chiar de-ar ști să spună viitorul întreg pînă la sfîrșitul vremilor, să nu înceapă să mă lămurească acum. Nu mai vreau să știu nimic. Și mai ales să nu-mi mai citească gîndurile. Am stat destul ca în galantar, m-am străduit destul să am numai gînduri foarte cuviincioase, ca un predicator din secolul trecut. Doresc acum impermeabilitatea, splendida izolare de acasă, sau ceea ce mi se pare acum că ar fi fost acolo. Mă simt cu totul extenuată de atîtea eforturi spirituale.

Nu știa bine dacă dormise sau nu. În orice caz, se simțea odihnită cînd se sculă și își puse ochelarii de protecție. Trase perdeaua în lături și peisajul verde năvăli înăuntru.

Fusese foarte insistent sfătuită să nu-și scoată ochelarii niciodată. Ce-ar fi să-i împing puțin în lături, numai un pic ?

Simți o izbitură puternică în ceafă. Peisajul verde dispăruse. În fața ei se învîrteau șuvoaie ametitoare negre și cenușii ca niște fiare gata să sară pe ea. Nici cer, nici grădină, nimic, decît dungile înspăimîntătoare rotindu-se. O apucă greața și căzu. Rămase multă vreme într-un leșin adînc, dar oricît de adînc ar fi fost leșinul, groaza și disperarea persistau paralizînd-o. Stătea în jurul unei coloane nesfîrșit de înalte, dedesubt vuia prăpastia de jur împrejur. Umbra-i uriașă se proiecta pe nori. Își reveni tîrziu, ca după o boală grea. Pella stătea lîngă perna ei. Îi spuse că a visat și o duse la fereastră. Își pipăi orbitele, dar nu erau ale ei și înțelese că i se puseseră ochelarii.

Lîngă pădure sticlea o pînză de apă pe care n-o mai văzuse. Era un bazin oval, foarte întins și împrejmuit cu flori. Păreau aurii, își schimbară apoi culoarea, continuînd să emane aceeași senzație de bucurie liniștită. Doi zburători stăteau lîngă apă, ocupați să-și desfacă cureluşele de la aripi. Hlamidele lor viu colorate erau întinse pe iarbă. Un reflex îi dădu imboldul să-și scoată iar ochelarii, dar un altul mai puternic o înfrînă la timp.

— A fost îngrozitor, zise.

Pella nu răspunse. Mai știi cum arăta și ea văzută cu ochii liberi, ce monstru este, ce moluscă dezgustătoare ?

Ieșiră pe dalele de lîngă bazin.

— Mesagerii n-or să întîrzie mult, spuse Pella. N-ai vrea să înoți ? Dacă dorești, am să-ți țin și eu tovărășie.

— Mai bine nu, răspunse ea brusc. Aș vrea să fiu singură.

Pella dădu să plece, și ea nu mai putu răbda. Cu un gest subit, își smulse ochelarii, care căzură. Nu mai văzu pe nimeni. Pe dalele albe fierbea o pată mare de cerneală care mirosea a oțet. Era Pella ?

Amețită, se rezemă de urna cu flori. Unde-i erau ochelarii ? Cu ochii închiși de groaza iureșului de dungi slobozite se apucă să pipăie pe jos, căutîndu-i. Tresări de bucurie cînd dădu de ei și nu-și mai crăpă pleoapele pînă nu-i fixă bine pe ochi. Era singură lîngă bazin, dispăruse și pata de cerneală. Cineva îi spuse să intre în bazin.

Apa verzuie, nici caldă, nici rece, se despica în falduri. Spre mijlocul bazinului deveni mai adîncă. Încercă să se scuture de gîndurile rele, dar nu putu scăpa de groaza celor văzute. Iureșul dungilor slobozite o înfiora încă în mijlocul peisajului însorit din jurul lacului împrejmuit de flori. Nu, nu visase, precum i s-a spus. Ceea ce văzuse era fața adevărată a minunatei lumi a lui Pand și nimic din cîte vedea acum nu era decît o părere, așa cum o intuise de la început. Sub paradisul pictat se căsca un hău înspăimîntător. Cari și Zem o învățaseră că un aspect echivalează cu altul,

dar ceea ce i se revelase acum era cu totul neomenesc. Nu era o lume pe măsura ei. Totaliza oare aspectul cel din urmă? Dacă există din capul locului un ultim aspect. În orice caz, limitele ei omenești nu vor putea niciodată socoti asemenea vedenii distrugătoare ca pe fețele egal de indiferente ale vălului pictat.

Îi părea rău de plecarea mesagerilor, prezența lor, chiar simulată, i-ar fi dat curaj.

— Te doare capul?

Era Pella, în rochia ei amplă de mătasă roșie și părul strîns cuminte în plasa de perle. Ce tablou din Renaștere o fi imitînd?

— Mă descumpăniți cu toții, îi răspunse cu dușmănie.

— Te înțeleg. Te amețesc culorile. Ale voastre se rînduiesc pe altă prismă, în afară de albastru.

— Asta mi s-a mai spus, îi răspunse cu dușmănie. Și ce mai vrei?

— Locuim planete foarte îndepărtate. Lumina descrie în drumul ei o curbă și calitatea i se schimbă cînd curbura ascunde partea Universului lăsată în urmă. Mult mai încolo apar iarăși noi culori în afară de albastrul care rămîne permanent.

— Ești foarte deșteaptă. Mă mir că nu-ți face capul explozie.

Pella rîse cu poftă. Nu i-a mai vorbit nimeni în felul ăsta.

— Ah, Pella, cruță-mă, te implor! Nu mai vreau să știu nimic. Nici pe tine, umbră deșartă, nu mai vreau să te văd. Nu, nu pot acum. Te rog să mă ierți.

Pella se făcu iar nevăzută. De data asta nu mai lăsă în urmă nici pata de cerneală. Dacă mai persista sau nu undeva în apropiere, nu se putea ști.

Mai zăbovi o vreme în apă. Cînd se întoarse în casă, masa era pusă în dreptul peretelui de sticlă, cu scaunul așezat în fața peisajului. Pe suprafața ei sidefie stăteau vase cu fructe și farfurii cu prăjituri poroase. Pella nu era de față.

— Ce-mi dai de băut, o întrebă cînd o văzu revenind cu o cupă în mînă.

Îi aducea un suc de mayo și-i explică ceva despre fructul mayo, care creștea în păduricea învecinată. Laura se întoarse cu un sentiment de regret. Își spunea că, în definitiv, dacă forma ei adevărată este aceea a unei volatile pete de cerneală, nu era vina ei.

— Voi nu mîncați carne niciodată ? o întrebă, numai ca să facă conversație, din penitență pentru că adineauri fusese prost-crescută.

Pella o privi uluită, scoase un geamăt și se prăbuși. Laura, speriată, îngenunche lîngă ea și o scuturâ de umeri, chemînd-o. Cum Pella nu reacționă în nici un fel, alergă în încăperea vecină la Bătrînul, dar îl găsi leșinat și pe el, cu fața de o paloare mortală. Crezu că muriseră și fugi de la unul la celălalt, neputînd pricepe ce calamitate dăduse peste amîndoi deodată. Deschise în grabă ușa spre poieniță și strigă după ajutor. Două păsări albe coborîră și se lăsară pe marginea bazinului să bea apă.

Fugi îndărăt în casă. Neștiind ce să facă, se precipită la butoanele din dosul paravanului, poate găsește ceva ca un telefon, ca să ceară ajutor. Apăsă întîi pe unul negru și casa se urni din loc. În clipa următoare se ridică în aer, ușurel, ajunse deasupra copacilor și începu să plutească. Încercă butonul următor și casa se lăsă iar în jos și se așeză în iarbă, puțin mai încolo. Atinse o serie de butoane care mutară toate obiectele din loc ca pe niște piese pe o tablă de șah. Din podea se iviră pe rînd mese încărcate cu fructe și băuturi, o vană de marmoră roz umplută cu apă căldicică, ceva ca un aspirator, dar care putea să fie orice altceva, la urmă apăru chiar un șarpe adevărat. O ploaie de fulgi se vîntură din tavan, apoi alta de mărgele săltînd în ropote sticloase. Pereții se adunară sul și se ridicară, casa se umplu de vînt. Covorul pe care stătea Pella plecă cu ea cu tot prin poiană, pluti o dată în jurul bazinului, pe urmă se întoarse și rămase suspendat în apropierea tavanului.

— Laura, strigă cea răpită, ce faci, Laura, pentru numele lui Dumnezeu !

— O, Pella, strigă ea disperată, ajută-mă ! Ce să fac acum ?

— Apasă butonul al șaptelea de sus.

Laura apăsă ce apăsă și un stol de rochii, ca păsările slobozite, apărură de undeva și începură să plutească și ele, stîrnind un adevărat vîrtej. Unele ieșiră în poiană și în drumul lor spre pădure rămaseră agățate în crengi.

— Nu pe acela, omule, pe cel de lîngă el !

— Parcă mai știu unde am apăsat înainte !

— Liniștește-te și ia-o mai încet. Numără frumos pînă la șapte de sus în jos.

Laura își trecu degetele peste butoane atingîndu-le ușor și se opri la cel indicat. Îl apăsă. Numaidecît, rochiile începură să intre în casă, iar covorul coborî ușurel și se lăsă pe podea.

— O, Laura, spuse Pella sărind în picioare, bine că nu te-ai atins de butonul următor, căci casa ar fi luat foc.

Se duse la paravan și rapid, cu o adevărată virtuozitate, apăsă pe o sumedenie de clape și butoane și toată învălmășeala se mistui cît ai bate din palme. Șarpele cel burduhănos o porni ultimul, tîrîndu-și cu greu trupul pe covor. Laura sări la o parte cu un țipăt și se sui pe canapea. Pella rîse.

— Ce-ți închipui ? Este doar unul dintre aspiratoare. Hai, că s-a dus.

Șarpele își strînse anevoios coada și intră grohăind în ascunzișul său subteran și Pella închise ușița după el.

— Vai, strigă dintr-odată, parcă mi-am pierdut mințile !

Alergă în odaia vecină, cu Laura după ea. Bătrînul ședea în jilțul lui, cu privirea pierdută. Abia mai răsufla.

— Asta pentru că ai vorbit adineauri ca o canibală, se întoarse ea spre Laura.

Ea începu să plîngă.

— Nu plînge, Laura, te implor, umpli aerul cu vapori acizi care provoacă urticarie. Bătrînul începe și el să lăcrimeze.

— Las-o pe Laura, spuse Bătrînul. Ea e plină de intenții bune. Își șterse lacrimile și oftă încetișor.

Pella se așeză lîngă jilțul lui pe taburet și Laura se simți de prisos. Ieși ca un cîine izgonit și se retrase în

odaia destinată ei. Dincolo se vorbea în șoapte, în cifre. Am fost mereu corigentă la matematică, parcă era un făcut. Zem mi-a spus că mai deșteaptă n-am să mă mai fac. Că trebuie să învăț să mă echilibrez din puținul pe care îl am.

Deodată simți că i se face foame. De cînd sosise aici nu mîncase decît fructe și niște prăjituri pline de aer. Fără să-și dea seama cum, se gîndi că tare ar fi bine să mănînce un picior de pui și apăru în imaginația ei bucata rîvnită, aurie și apetisantă. Ce vină avea? După atîtea zile de post, nu-i de mirare că i-a apărut în gînd acea ispititoare vedenie. Dar imediat după aceea se sperie de moarte. Fugi la ușă, spunîndu-și că cei doi de dincolo au căzut grămadă și se zbat sufocați, poate au și murit. Ascultă la ușă cu palma asudată lipită pe clanță și simți în degete, ca un surdomut, susurul și vibrația discuției lor continuînd netulburată. Desigur, își luaseră măsuri de protecție. Dacă va merge așa și mai departe, sosirea ei va fi anunțată peste tot cu alarmă, ca lumea să aibă timp să se pregătească de apărare, ca înainte de bombardamente. O să se izoleze cum o învățase Cari, împrejmuindu-se cu unde prohibitorii, ce altceva îi rămînea de făcut?

Dar ce se va întîmpla cu năpîrcile, cu șerpii, cu rîmele, viermii și șobolanii, cu toate tîrîtoarele fără nume care foiesc și fierb, colcăie fără odihnă, moi și spîne, și răscolesc întruna mîlul slinos și rece din străfundurile ființei, abia înfrînate, mereu la pîndă, așteptînd clipa să se strecoare la suprafață? În burduful niciodată aerisit, sub capac, ce bine-ar duce-o ele păscîndu-mi măruntaiele cu gurile lor băloase, cum ar mai grohăi și rîgîi din preaplinul nodurilor umflate cu osînză rîncedă! Vai, să nu treacă imaginile lor scîrboase prin pereți, prin toate vălurile impregnabile cu care m-am înfășurat, că se face moarte de om. Adică nu de om, căci nu știu ce ființe or fi astea. În orice caz, se face moarte de clamidorieni. O să-i otrăvească năpîrcile, o să mă înece și pe mine cu suflarea lor ciumată dacă rămînem închiși împreună fără o supapă pe unde să le mai aerisesc. Carnea cea bună, mîncarea curată,

fiartă la presiune împreună cu hoitul cel viu în putrefacție.

Pella apăru la ușă cu un coif mare în cap, ca și căștile transparente de frizerie. Prin ușa întredeschisă îl zări și pe Bătrîn, gătit cu un coif la fel. Pella alergă într-un suflet la butoane. De-abia cînd se primeni aerul, își scoase casca și se șterse pe fruntea transpirată.

— Încetează, draga mea, altfel nu ne mai apără nici coifurile de protecție. De ce nu încerci să te gîndești la altceva ?

— Dumneata ești de vină că mă pui mereu în gardă. Mă complexezi. De ce nu mă lași în pace ? Pand și Zem au stat cu mine atîta vreme și nu s-au plîns niciodată.

— Ei doi au fost inoculați împotriva stărilor de lucruri din Calo. Hai să-ți arăt ce trebuie să faci, e foarte simplu. Dacă ți se mai întîmplă să ai asemenea gînduri, te duci imediat, dar imediat, înțelegi ? la butonul ăsta și-l apeși ca să depoluezi aerul. Îl găsești în fiecare locuință în același loc. Să nu uiți. Uită-te la aspiratorul-șarpe de care te-ai speriat, uite-l cum iese la lumină și începe să înghită, vezi, cum se umflă ? El risipește pe urmă aerul viciat sub pămînt, unde se preface în îngrășăminte. Vezi că nu este ceva periculos, ci o unealtă ascultătoare și trebuincioasă. Închise ușița la loc. Astea nu-s lucruri de lăsat pe seama altora, continuă s-o dăscălească. Dacă în companie ți se întîmplă să slobozești un gînd ca cel de adineauri, printr-un reflex oarecare, ceva care îți scapă ca la o colită (aici apăsă butonul din nou), te ridici, te scuzi și te duci imediat la buton. Dar să nu abuzezi, căci deranjezi lumea. Și încearcă să-ți ții gîndurile în frîu. Uite că vine Pand să te ia. Am să vin și eu cu voi la institutul de depoluare. Simt nevoia unei curățenii generale.

Pand coborî din văzduh într-un car aerian cu roți subțiri și elastice pentru aterizare și circulația pe sol. Arăta bronzat și bine dispus. Carul se lăsă pe prundiș ca un fulg și înaintă pînă la intrare. Zborul și aterizarea se petrecură în liniște și fără zguduitură.

Pand o întrebă pe Laura cum a dormit.

— Tensiune are ? se întoarse spre Pella.

Ea spuse că o are puțin mai scăzută decît normal.

Mirată, Laura o întrebă cînd îi măsurase tensiunea și Pella spuse că atunci cînd dormea.

— Crezi că putem începe experiențele ?

— Da, cred că da. Înainte să treacă însă printr-o depoluare generală.

Și îi transmise imaginile înregistrate în conștiința ei, cum își luase casa zborul, cum zburătăceau rochiile prin odaie și pe afară și cum se legănase ea însăși pe covor sub tavan. De altele nu pomeni. Pand se distra și Laura îi examină pe sub gene pe amîndoi.

Pand spuse că experiența fusese desigur unică și pentru Laura. Pella remarcă cu o mică poantă că așa speră și ea. Subit, Laura fu cuprinsă de curiozitate. Ar fi vrut să-i vadă fără ochelari, jivine, păianjeni, ce-or fi fost. Pand spuse că vrea să-l vadă pe Bătrînul și ieși.

Ele rămaseră singure.

— Ai început să emiți raze sîngerii, Laura. E din vina mea ?

— Știu bine, zise ea, că de cînd am sosit în Clamidora, nu fac decît încurcături și gafe. Nu era nevoie să mai insiști asupra lor.

— N-am vrut să te supăr. Am povestit scena cu butoanele ca pe ceva drăguț și hazliu. Să nu fii așa de susceptibilă, căci nimeni nu-ți vrea răul.

Probabil sunt o provincială, și provincialii sunt de obicei susceptibili.

— Însingurarea mă face susceptibilă și mă îndeamnă să cred că toți sunteți împotriva mea.

— Nimeni nu este împotriva dumitale. Laura simți că ea își suspenda comunicările. Se întoarse spre peisajul din poiană și își închise repede ochii înaintea reaprinderii culorilor următoare. Ele erau întotdeauna plăcute, dar schimbarea lor continuă o obosea. Îi confereau o teamă irațională și o ameteală ca un acces de agorafobie. Schimbările aveau loc la intervale neregulate într-o succesiune sincopată care o luau prin surprindere și nu se putea feri de ele întotdeauna la timp.

Cînd reapăru Pand, Pella părea să reînvie și ochii ei se reaprinseră cu apriga lor deșteptăciune. Înțelese

că față de Pand, ea devine o altă ființă. Dacă valul de amărăciune ce o cuprinse a fost sau nu simțit de cei doi, nu reuși s-o afle. Erau preocupați de altceva.

— Nu prea pare s-o ducă bine, zise el. L-am sfătuit să doarmă mult. În schimb, vioiciunea spiritului nu și-a pierdut-o, nici puterea de a se concentra. Am avut grijă să înregistrez tot ce spunea, deoarece mi-a spus că va renunța la inteligență și va intra în starea de supralogică. Cred că-l vom pierde în curînd.

Pella suspină.

— O să-mi lipsească mult, zise.

— Pella, nu fii sentimentală, veni mesajul de alături.

— Și eu sunt un sentimental, interveni Pand, și nu găsesc nimic rău în asta.

Pand se închină în direcția unde se afla Bătrînul, deși el nu era de față.

Ieșiră în fața intrării, la carul aerian. Era construit dintr-un lemn ușor, lăcuit în roșu, cu volanul și garniturile din metal argintiu, frumos lustruit.

Se așezară, Pand la volan și ele două în spate. Vehicolul se înălță lin și o luă pe deasupra pădurii. Era un zbor plăcut, fără viteză, o plutire mai mult. Aerul nu se condensa în elementul lichid și aprig de rece din jurul avioanelor îr zbor și al trenurilor de mare viteză, ci rămînea adierea blîndă și mîngîietoare de care se bucuraseră pe vremuri cei ce se plimbau cu trăsura. Zburau cam cu opt kilometri pe oră, viteza diligențelor de odinioară.

— De ce mergem așa de încet ?

— De ce să ne grăbim ? Cine se grăbește are un ritm vital brusc și sincopat, judecata dezarticulată, nu se gîndește, nu admiră natura, nu meditează. Pulsul i se accelerează, pierde legătura cu Universul. Într-un cuvînt, viteza te ține pe loc. Facem uz de ea doar în călătoriile noastre cosmice, încolo, ne dispensăm de tot ce-ar putea grăbi ritmul normal al vieții.

— Motorul ăsta nu face nici un zgomot.

— Dar nu avem nici un motor.

— Nu zău ? Dar ce ne poartă atunci ?

— Carul este îmbibat de material antigravitațional. Chiar și tălpile sandalelor dumitale sunt îmbibate cu

un material care te reduce la greutatea normală, altfel ai cîntări peste o sută de kilograme și ți-ar fi foarte greu să te miști. Planeta noastră este de două ori mai mare, decît pămîntul și forța gravității sale acționează mult mai puternic.

Și acum, orizontul nesfîrșit o înfricoșa. Se rezemă de spetează și își închise ochii. Cine ar putea crede că orizontul, simplul spațiu, care, la urma urmei, nu este decît o idee, să-ți inspire atîta groază ?

— Nu am să mă obișnuiesc niciodată cu zările astea, spuse. Și nici cu aceste culori mereu schimbătoare.

— Dar ele nu-ți fac nici un rău.

— Din păcate, spaima mea nu ascultă de rațiune.

— Dar tot ce vezi aici nu este decît ultravioletul și infraroșul. Și porumbeii voștri văd multe din culorile astea, care îi ajută să se orienteze. Ar fi interesant de studiat efectele lor asupra organismului omenesc, dar dacă îți fac atîta rău, nimic mai simplu decît să-ți dăm alți ochelari, care să-ți traducă în mod nemijlocit efectele de lumină pe scara cu care ești deprinsă.

— Și mare bine mi-ați face. Dar spune-mi, de ce, înainte de a percepe culorile de care spuneai, le văd cîteva clipe la fel cu ale noastre ?

— Din cauza rezistenței văzului la impresii străine. E vorba de o alergie.

Ajunseră deasupra mării. Păsări uriașe de catifea fosneau trăgîndu-și după ele cu un fir nevăzut umbrele lor căzute pe apă.

Dimineața dura de vreo șase ore. Ziua se promitea eternă ca într-o pînză de Chirico, cu lumina ei împietrită sub arcade.

Pretutindeni, peisajul era îngrijit și ținut în frîu, fără să devină propriu-zis un parc. Pluteau peste crînguri și insule de arbuști în floare, pajiști, rîuri verzi și curate de sticlă. Odată trecură deasupra unui copac și sub frunze văzură un scrînciob. Ședea în el o femeie în rochie largă și înflorată, umflată de vînt. Jos în iarbă ședeau altele care săriră în picioare văzîndu-i și le strigară ceva făcîndu-le semn cu mîna. Pand le răspunse și Pella își flutură eșarfa verde.

Nu se vedeau orașe nicăieri, nici sate, doar cînd și cînd, cupole de sticlă ca niște ciuperci sclipitoare, presărate la mari distanțe, singure sau cîte două-trei. Natura se arăta disciplinată în ziua însorită, ca în miniaturile din cărțile vechi. Se zăreau pomi cu coroana tăiată rotund, frunzișul stufos și poame roșii, poteci șerpuiau prin iarba împestrițată cu flori, oglinzi de ape ademeneau văzduhul aruncînd sticliri orbitoare în ochi. Mesageri își vînturau coamele în zbor, ducînd suluri în mînă. Pe sub copaci se ghicea cîte-un templu mic și rotund îmbrăcat în iederă, alteori planau deasupra vreunui edificiu mai vast pe lîngă păduri. Pand spunea că acolo se lucrează.

— Ce face domnul care șade pe terasă cu un pahar în față ?

— Se gîndește. E o fabrică aici pentru prelucrarea gîndurilor în mătasă.

— Și în ce fel lucrează domnul acela ?

— Se concentrează. Caută să se gîndească numai la forme line și suave. La un amurg sfîșiat de aripi domoale, la cursuri de ape lente, la peisaje însorite umplute de zumzet de albine, la flori. Caută să și le imagineze cu cît mai mare intensitate, de aceea are nevoie de un calm absolut. Freamătul frunzelor despieptănate de adiere din preajmă-i îl ajută la depănarea gîndurilor sale liniștite. N-ai putut însă vedea de la înălțimea zborului nostru firul subțire de sîrmă care pleacă de la încheietura mîinii sale stîngi, legată de un dinam din interiorul atelierului. Dinamul pune în mișcare un război de țesut care prelucrează firul pornit din creierul său și trecut prin mînă într-un material mătăsos, foarte moale și ușor, în culori pastelate.

— Cum poate ceva nesubstanțial ca gîndul să se transforme în materie ?

— Nimic nu este imaterial, pînă și lumina se cîntărește. De la naștere și pînă la moarte, ființa gînditoare creează, își făurește ambianța proprie, propriul univers, fel de fel de fantome, translații și dubluri a tot ce există ; și în conștiința lui, toate se transformă în altceva. O junglă multiplă neînchipuit de stufoasă ia ființă în juru-i, care, împreună cu tot ce emană ceilalți,

se constituie într-un număr nesfîrşit de lumi nu mai puţin reale decît cea din materie mai consistentă. De aceea are o însemnătate atît de mare ceea ce gîndeşti, gîndurile şi pornirile fiecăruia contribuind la înfăptuirea ambianţei în care suntem cu toţii nevoiţi să ne ducem zilele. Cînd, de pildă, intri într-un templu, te cuprinde o linişte interioară, în aparenţă inexplicabilă. Starea asta de spirit este legată de locul respectiv şi se explică prin faptul că lumea îşi duce la templu cele mai alese gînduri. Nu găseşti azi prea multe locuri astfel înzestrate în Calo. Ideosfera voastră este peste măsură de încărcată de impurităţi. Asta este o a doua poluare, mai subtilă şi mai otrăvitoare decît cea de fum şi zgură.

— Ce numeşti ideosferă ?

— Învelişul format din idei şi porniri care înfăşoară planeta, la fel cu atmosfera. Noi am mai căutat să purificăm acel înveliş cînd eram în Calo. Am înjghebat şi un crematoriu în munţi la mare altitudine, în apropiere de Machu Picchu, vechea cetate ruinată din munţii Anzi. Am distrus prin ardere o cantitate imensă de gînduri rele, de porniri sălbatice născute din ură, teamă, invidie, dezechilibru sexual şi nervos, dar motivele lor, din nenorocire, acţionează mai departe şi ideosfera se încarcă fără oprire cu substanţe toxice de tot felul.

Sub ei, peisajul se depăna lent. Animale ciudate păşteau în lunci şi ochii lor rubinii azvîrleau raze ca oglinzile. Ţipetele lor mirate şi prelungi sunau ca nişte întrebări fără răspuns.

— Ah, agudele, făcu Pella, la noi nu mai vin.

Scoase dintr-un săculeţ un pumn de prăjituri mici şi le arunca jos în iarbă. Agudele începură să alerge după ele, culegîndu-le cu botul.

— Staţi de mult în crîngul acela ? De ce nu vă mutaţi mai încoace ?

— Bătrînului îi place acolo şi nu are rost să-l scoatem din ale lui.

— Cît mai rămîi cu el ?

— Timpul meu de serviciu s-a scurs, dar aş vrea să stau cu el pînă la sfîrşit.

— Pella, n-ai vrea să ai copii ?

— Copii, întrebă ea uimită. Ah, da, copii, știu. Ce idee ! Sigur că nu !

— Nu simți că îți lipsește ceva ?

— Nu copiii, în orice caz. Ceea ce îmi lipsește mie nu se dobîndește așa de ușor.

Laura nu reuși să reprime un gînd și Pella îi răspunse.

— Da, sunt. Parcă asta voiai s-o știi.

— La atîtea mii de ani ? Ești cumva călugăriță ?

— Nu știu ce vrei să spui, de călugărițe n-am mai auzit niciodată. Nu sunt supusă nici unei constrîngeri, dacă la asta te-ai gîndit, și am rămas cum sunt, ca mulți alții, pentru că așa mi-a convenit.

— N-ai iubit niciodată ?

— Firește că am iubit, de nenumărate ori, iubesc și acum. Îl iubesc și pe Pand.

Laura tresări ca la tenis, cînd îți vine mingea din direcția neașteptată.

— Se poate oare să nu simți valul de tandrețe care ne unește ?

— Și poți iubi așa pe mai mulți deodată ?

— Firește că da. Bărbații și femeile înzestrați cu tipuri de vibrații înrudite sunt legați unii de alții prin felul ăsta de a iubi.

— Și nu există la voi persoane care să ducă ceea ce se cheamă la noi viață sexuală ?

— Ai noștri se feresc de unele împliniri. Anticiparea raiului oprește evoluția și chiar o periclitează, de aceea actul de care vorbeai nu intervine în viața celor de aici decît foarte rar.

— Cît de rar ?

— Nu știu exact. Cred că o dată la cinci sute de ani, sau așa ceva.

— Laura dragă, n-ai vrea să mai vorbești și de altceva ? întrebă Pand.

— Cred că azi v-am pus răbdarea la grea încercare. Sunteți niște puritani.

— Uiți mereu că nu suntem oameni.

— Dar semănați cu ei, măcar la exterior.

Nu-i scăpă privirea cu subînțelesuri schimbată între cei doi. Intrigată, refuză să formuleze un gînd care, vag cum era, o jena totuși ca o leziune.

— Și Mena? întrebă. Cum de îl răbdați între voi?

— Din fericire, nu avem mulți de felul lui. Mena e pornit pe distrugere și o tîrăște și pe Velo cu el. Înnebunit de gîndul că, după dispariția lui, ea va continua să trăiască, face totul ca să-i pericliteze și ei nemurirea. Iar ea se dezaxează și în curînd va ajunge să-și dorească moartea. Dacă Zem nu intervine pînă atunci.

— Velo este mama lui.

— Și Zem îi vrea numai binele.

— Dar ce se va întîmpla cu ea dacă moare el?

— Desigur va fi trimisă într-o călătorie ca să se refacă.

— De ce n-o lăsați să moară dacă ea așa dorește?

— Dacă va ajunge să o dorească cu adevărat, va fi lipsită de judecată și alții vor trebui să gîndească în locul ei.

— Într-un cuvînt, va fi salvată împotriva voinței sale.

— Așa cum spui.

Mena, se gîndi Laura, va fi invitat într-o bună zi la prieteni, adică la un grup de persoane care îl suportă mai bine decît cei mai mulți. Se va nimeri să fie și Zem acolo. Subit, unul din cei de față va exclama: „Ia uitați-vă la stolul acela de păsări!" Se vor repezi cu toții la peretele de sticlă să le vadă. Toți, dar Zem nu. El va rămîne în spate și, dintr-o mișcare rapidă, va îndrepta razele ucigașe asupra lui Mena. El nu va avea nici timpul să strige, căci într-o secundă se va termina cu el.

— Ar fi inevitabil, zise Pand, dar dacă i-ar fi scris să supraviețuiască într-un fel, semnul diagonalei l-ar găsi oriunde.

Cele auzite o preocupară vreme îndelungată, pînă o copleși oboseala. Bombardat întruna de impresii noi și puternice, organismul suprasolicitat se apăra prin somn. Cînd se trezi, auzi un zumzet metalic neînchipuit de subțire. Uitîndu-se împrejur, văzu, ca niște eșarfe

străvezii, un cîrd de umbre opaline, lipsite de substanță. Pand spuse că nu sunt spirite, ci dublurile luminoase ale unor ființe care dorm.

Coborîră lîngă o pînză de apă. Așezate în fotolii, stăteau acolo cîteva păpuși în soare.

— Ce manechine sunt astea ?

— Uită-te mai bine la ele.

Se aplecă asupra uneia dintre păpuși și văzu cu uimire că respiră.

— Doarme ?

Nu părea totuși să doarmă, își ținea ochii larg deschiși, ca celelalte. Ființele sau manechinele sau ce erau ședeau cu capul dat pe spate și priveau drept în soarele incandescent fără a se feri ori a da cel mai mic semn că simt ce se întîmplă în jurul lor. Erau tineri cu toții, bărbații ca și femeile, și înzestrați cu toate semnele vieții, în afară de înțelegere. Goale de suflet și înfricoșătoare, păreau niște monștri frumoși.

— Sunt corpurile umbrelor pe care le-ai văzut pe drum.

Intrară în baie. Sala era luminată prin cupolă și prin pereții alcătuiți din cristaluri hexagonale. Nenumăratele fațete cizelate aruncau mii de reverberații în sala unde sclipeau bazine de felurite forme. Trupuri goale se odihneau și aici și umbrele luminoase și purificate se înălțau spre deschizătura din cupolă și ieșeau în văzduh. Apoi corpurile erau scoase din sală și lăsate să se usuce la soare. O blondă pieptănată ca frumoasele înzulufate de pe vasele miceniene îi invită și pe ei să-și părăsească veșmintele și să se întindă pe paturi.

Se treziră ființe fără pondere și, luați de curent, ieșiră împreună prin deschizătura cupolei. Afară, împinși în sus de ușori ce erau, se înălțară duși de adiere. Se prinseră de mînă pentru ca vîntulețul domol să nu-i despartă risipindu-i.

Atingerea mîinii lui Pand îi pricinui o neașteptată plăcere. Cum se poate, se întrebă, cînd nu mai am corpul pămîntesc, care nu este nici el decît o umbră ? Nu avusese de unde să știe pînă atunci că între bărbat și femeie nu există numai atracții condiționate de trup, ci și altele mai subtile, de natură magnetică.

— Fii atentă la curentul care îți vine din partea opusă, de la Pella, îi atrase Pand atenția. Simți ceva?

— Nu simt nimic, nici măcar existența vreunui curent venind din partea aceea, răspunse.

Ar fi vrut să-l întrebe dacă atingerea ei îi provoacă și lui plăcere, dar se înfrînă, încercînd să nu-i transmită nimic. Totuși, el i-o luă înainte, răspunzîndu-i :

— Dar bineînțeles că da. M-am simțit întotdeauna atras de tine, de ce s-o neg ? Am petrecut ore multe în apropierea ta cînd îți țeseai covoarele. Cînd te mai opreai din lucru și te uitai îngîndurată la tamariscul de sub geam, visînd cu ochii deschiși, absentă, cîteodată ți-am țesut eu firul mai departe. Cînd te întorceai după aceea la covorul tău, se întîmpla să adulmeci în aer ceva străin, ca atunci cînd pisica revine la farfuria ei cu lapte și simte că alt animal și-a vîrît botul în ea. Îți spuneai atunci că nu putea fi decît o părere. Îmi plăcea să mă odihnesc în apropierea ta (de obicei stăteam pe sobă sau pe speteaza scaunului), căci gîndurile tale se desfășurau domol și tihnit ca un rîu zăbovind leneș la o cotitură umbroasă. Se întîmpla uneori să-ți dai seama, sau, mai degrabă, să ai o vagă bănuială că nu ai fi singură în odaie, dar ideea ți se părea absurdă și o lăsai să se destrame topindu-se printre multe alte închipuiri care ți se perindau în minte. În orele acelea de pașnic răgaz petrecute lîngă covorul tău, tu nu aparțineai nimănui. Erai ca vinul revărsat din paharul prea plin. Eu mă hrăneam cu prisosul, cu spuma revărsată de care nimeni nu avea nevoie, cu plusul acela infinit de prețios și de neînțeles al ființei cu care, oricît ar iubi de mult, celălalt îndrăgostit niciodată nu știe ce să facă. Și acum, surplusul acela risipit în van, simbolul vitalității de cea mai rară calitate, acel ceva nedefinit care îți aparține atît de intim, timbrul unic al ființei, ni l-ai adus nouă, ca să ne slujească drept cea mai delicată hrană și leac la bolile sufletului care-i mai chinuie pe unii din noi.

Coborîră în luncă, și Pand, lăsîndu-i mîna, se aplecă, încolăcindu-se în jurul unei tulpini. Era o floare mare, albă, semăna cu o cală. Își cufundă obrazul în potirul ei ca o pasăre care se adapă îndelung. Cînd își

slăbi îmbrățișarea, floarea, sfîrșită, se îndoi și rămase cu capul lăsat în jos.

— Moare ? întrebă ea abia suflînd.

— Nu, nu moare. Se va reface în curînd din aer și apă și din ce i-am dat eu însumi din ființa mea.

Se aplecă și ea peste o floare și, prin dulceața ei, se umplu cu o nevisată împlinire, în care ea și floarea se topiră pe de-a-ntregul una în cealaltă.

După ce se ridicară deasupra lor, văzură cum, una după cealaltă, florile își ridicau spre ei fețele reînviate, în timp ce pe propriile lor brațe se ofileau frunze mari, devenind tot mai străvezii, pînă se mistuiră de tot. Se luară de mînă iarăși și curentul care trecea dintr-unul în celălalt era mai slab acum, pentru că viața din ei sărăcise. Zgribuliți și puțin somnoroși, se întoarseră la trupurile lor, care așteptau întinse la soare, și se opriră să le privească.

Păpușile brune sau roșcate, blonde ca spicul sau cu pletele negre, zîmbitoare sau încruntate, erau de nerecunoscut. Știa că își pierduse anii peste cei dintîi 17, avea în realitate mai mult de două ori pe atît, ori cine știe cîți mai putea să aibă după toate cîte i se întîmplaseră. Dar mai știa și că nu putea avea nimic în comun cu fetișcana aceea cu mutră de elevă în clasa a zecea, cu botișorul ei ușor bosumflat, privind fix în soare cu ochii orbi de sticlă verde. Păpușile semănau între ele incredibil de mult datorită desăvîrșitei lor lipse de expresie, cum se aseamănă între ele manechinele din vitrine. Se opri încurcată, neputîndu-și recunoaște învelișul pămîntesc.

— Asta aș fi eu ? se întrebă uluită, uitîndu-se la fetișcana în rochie verde.

Părea absurd de tînără. Nu întîrzia în jurul gurii sale nimic din dulceața vîrstei mature, era gura crudă, pornită pe rîs și mușcătură a adolescenței ; nici o cută nu muncea fruntea boltită și netedă, bărbia rotundă se odihnea pe gîtul zvelt și în aparență mobil, de lebădă. Simți cu regret că vîrsta își are propria frumusețe, una pe care păpușa o pierduse. Îi repugna gîndul să intre în trupul ăsta strălucitor de nou ca să înceapă să respire împreună cu el, să-i primească sîngele în vine,

să-l încredințeze creierului străin gîndul. Totodată o încercă un început de neliniște, de lipsă de siguranță, ca pe omul izgonit din casa lui căutînd să-și găsească un adăpost măcar sub streașină, uitîndu-se cu jind înăuntru prin geamul odăii goale. Ce-ar fi să nu mă lase înăuntru fetișcana? Fu apucată de panică. Dacă și-ar întoarce spre mine privirea aceea de oglindă ca să mă întrebe: „Ce cauți aici?" Da, este minunat să fii lipsit de pondere și să te lași luat de vînt, dar numai greutatea îți redă adevărata libertate. Cu o zdreanță de trup, numai ceață și fum, ce poți săvîrși?

— Atinge-o, zise Pand. Și pentru că ea îl privea întrebătoare, repetă: „Atinge păpușa".

Cu vîrful degetelor atinse umărul mătăsos, bronzat și pulsînd de viață. Păpușa tresări ușor. Îi trecu mîna peste frunte și păpușa își înălță capul și se uită în ochii ei. Atunci știu singură ce avea de făcut. Pătrunse prin gura întredeschisă în interiorul de catifea roșie și se răspîndi în tot trupul ca o băutură. Articulație cu articulație se regăsiră și se încheiară, fiecare fărîmă de plasmă luminoasă își aminti de locul său în trup și-l umplu cum un rîu secat își umple matca după o ploaie binefăcătoare. Era nemaipomenit de bine. Frumosul Pand stătea în fața ei zîmbindu-i albastru, numai din ochi. Dintr-odată îi veni în minte Daniel, sărmanul Daniel, care nu era nici din cale-afară de frumos, nici nu emitea formule să te facă să-ți pierzi piuitul, nici care aeriene nu conducea și nu cerceta nici planete străine, era un modest funcționar într-o țară oarecare pe o planetă fără însemnătate și se afla la cheremul unor oameni porniți și buni de nimic. Și i se făcu un dor aprig de el.

— Vreau să-l văd pe Daniel, zise.

Pand nu răspunse. Ajunseră în fața caleștii zburătoare.

— Nu-l poți vedea acum, spuse Pella, va trebui să mai aștepți.

Se străduí să priceapă că Daniel nu mai exista de mult, că veniseră alte timpuri care nu-l mai cuprindeau pe Daniel acum, pe Daniel cel de care știa ea. El își continua poate ciclul pe o altă planetă și se scutu-

rase de mult de numele și eul său din Calo, ba încă și de multe alte euri și nume avute de atunci încoace și își ducea veleatul sub chipul unui rege bătrîn, foarte bun și din cale afară de înțelept, căci se mai cizelase, se lustruise trecînd prin atîta amar de vieți cîte dusese, și chiar dacă s-ar vedea cu Laura acum, n-ar avea cum s-o recunoască în puștoaica asta cu botișorul bosumflat, căci, și dacă i-ar mai păstra amintirea în mintea lui îndreptată spre cele veșnice, și-ar închipui desigur că este una dintre nenumăratele slujnice din palatul său. Simți cum i se încurcă firul gîndurilor și i se întunecă văzul. Pand și Pella se înțeleseră să nu-i mai spună nimic. Ce rost ar fi avut s-o lase să se aplece peste fîntîna veșniciei ? O priveau cu părere de rău, cum ședea însingurată, în lacrimi.

— Ce știți voi și roboții voștri, spuse ea după o vreme, ștergîndu-și ochii, de vreme ce nu vă este cunoscută taina capitală care vă poate răsturna socotelile în orice moment ?

— Suntem oricînd gata a ne închina în fața semnului /, al necunoscutului, cu toate că nu ne putem bizui numai pe el. Ignorarea puterii sale hotărîtoare ar însemna să refuzăm rolul care ne-a fost încredințat pentru împlinirea creației.

— Ce rol aveți voi aici ?

— Avem unul, de bună seamă, cum îl are fiecare pe al său. Suntem și noi, între limitele noastre foarte înguste, părtași la opera de făurire a lumii.

— Ea a existat înaintea noastră.

— Creația nu are sfîrșit. Orice ființă vie sau chiar cele lipsite de viață biologică, cum sunt metalele, pietrele, focul, pămîntul, apa, aerul și multe altele, conlucrează la schimbarea înfățișării Universului, la fel, forțele electrice, magnetice, gravitaționale, toate vibrațiile, dintre care unele înzestrate cu inteligență proprie, cum sunt emanațiile energetice ale mărilor și fluviilor, și altele, în care inteligența nu este manifestă, există totuși, se află în neîntreruptă frămîntare și, prin ele, Cosmosul însuși se află în continuă transformare. Și ce este această transformare dacă nu o veșnică înfăptuire de creație ? Căci creația a întruchipat numai

în mod inițial un imbold venit din afară. Ea a devenit în continuare o lucrare a noastră, a tuturor energiilor care, din create, s-au făcut creatoare. Desfășurarea procesului creator este un singur moment, nesfîrșit și neîntrerupt, și toate fazele lui nu sunt doar preorînduite, ci dintotdeauna existente, căci ele nu se desfășoară în timp, ci persistă în natura însăși a lucrurilor. Iar perceperea celor existente depinde de dimensiunea la care se limitează subiectul care le percepe. Există și pe planeta voastră ființe care percep desfășurarea vieții numai în două dimensiuni. E vorba de unele specii de pești, fluturi și gîndaci. Perceperii lor bidimensionale i se adaugă, în unele cazuri, perceperea succesivă a celei de-a treia dimensiuni. Ele intuiesc (mă refer aici la cazuri excepționale între acești bidimensionali) distanța, adîncimea în spațiu, în mod succesiv, așa cum percepeți voi mișcarea. La nivelul lor de înțelegere, distanța se desfășoară ca o acțiune în timp a celor două dimensiuni dintîi, pe care le înregistrează simultan și care sapă în durată, în jurul lor, o a treia dimensiune, aceea de adîncime. Plantele, în schimb, trăiesc o viață monodimensională, care se desfășoară numai în cea de-a treia dimensiune, fără ca ele să le poată recepționa și pe celelalte două precedente. Ele n-au decît intuirea adîncimii, a așezării în spațiu, ca radarul, printr-o hipertrofiere a simțului tactil care acționează la distanță. Tot ce se află în imediata lor apropiere, vaporii de apă, aerul, atingerile, este perceput de ele ca făcînd parte din însăși ființa lor. Universul plantei este o lume oarbă, unde lumina se captează în chip de senzație tactilă, devenind astfel o însușire a subiectului. Obiectele reflectate în diferitele tipuri de sensibilități sunt atît de felurite, încît nici nu poate fi vorba de o lume exterioară existînd în alt chip decît ca un focar al emisiunilor captate în nenumărate moduri posibile. În felul ăsta se creează nenumărate universuri, toate fictive. Spațiul din jurul subiectelor se umple de vibrații-răspunsuri, la care celelalte subiecte răspund și ele cu alte vibrații, se produce așadar o reflecție a reflecțiilor, o oglindire o oglindirilor, pornite toate în primul rînd de la lucrul în sine, incognoscibil, multiplicîndu-se între ele prin împreuna-

rea efectelor rezultante în coeficiente necunoscute și creînd o junglă neînchipuit de densă întru reproducerea Universului. Cum este Universul în sine? Eu îl cred un fel de tablou generator, invizibil în sine și amorf, emițînd din sursele sale energetice comenzi captate și traduse de către foarte diferitele sensibilități receptoare sub forme foarte diferite. Este un sistem ingenios în totalitatea lui, cu scopuri incalculabile, o enormă și monstruoasă jucărie. Culmea ar fi să nu aibă nici un sens. Bineînțeles, copleșitoarea majoritate a subiectelor receptoare nu va avea cum să bănuiască vreodată că universul captat de ele ar fi altceva decît percep ele fiecare în parte. Chiar dintre oameni, numai puțini bănuiesc asta, și încă și mai puțini se sinchisesc de asta, toată atenția lor fiind captată numai de ceea ce le conferă un folos material. Dealtfel, rămîne deschisă întrebarea dacă faptul că ai devenit conștient de marea escrocherie cosmică nu este trecut undeva în catastifele cerești ca o subversiune. Pare că cei lipsiți de puterea, sau numai de imboldul de a iscodi sunt, să zic așa, mai bine notați. Fericiți cei săraci cu duhul, doar lor le-a fost promis paradisul.

— Dar gînditorilor, ca și Pascal sau Pasteur, care nu erau săraci cu duhul, ce li se cuvine?

— Oamenii de geniu care respectă semnul / dincolo de hotarele rațiunii și îi rezervă necunoscutului și lucrărilor sale un spațiu pe care refuză să-l cerceteze, li se cuvine ultima absolvire. Nu ajungi la impas niciodată dacă știi să respecți o ușă care trebuie să rămînă închisă. A avea o inteligență ieșită din comun și a ști totodată pînă la ce punct să uzezi de ea, înseamnă să trăiești sub semnul diagonalei.

Carul se înălță lin deasupra palatului de cristal și lunecă în direcția mării. Pe plajă, o femeie era culcată în nisip și în jurul ei se plimba o pasăre. Uneori se oprea și îi răscolea părul cu ciocul. Ea își scutura capul și pasărea se îndepărta atunci ca să pescuiască în apa subțire de lîngă mal, dar revenea într-una la părul ei ca la o idee fixă. Femeia îi văzu și le făcu semn cu mîna, dar nu le comunică nimic.

Marea era o vastă întindere de sînge închegat fumegînd sub un strat scund de aburi. Roşul se învolbură într-o ploaie de vibraţii violente, mai mult o dezlănţuire de şocuri decît o culoare, înrudit cu bombardamentul dungilor descompuse ale imaginilor unui televizor deranjat. Se uită în sus, spălîndu-şi privirea în albastrul subţire şi rece al bolţii.

Coborîră pe o insulă inundată de vegetaţie stufoasă, comunicînd un verde crud privirii dintii. După aceea, la capătul genelor, începu să mijească o culoare usturătoare ca o ceapă stoarsă în ochi.

— Nu mai sunt buni ochelarii, spuse Laura. Marea era toată de sînge adineauri, iar verdele vegetaţiei s-a prefăcut în suc de ceapă. Înainte, tot prin ochelarii ăştia, vedeam lumea în culori pastel.

— Nu, nu-i scoate, îi spuse Pand foarte îngrijorat. O să-ţi procurăm alţii chiar astăzi. Nu insista cu privirea asupra aceluiaşi obiect.

Laura se întrebă de ce nu se gîndiseră înainte la asta, dar nu mai spuse nimic. Se închise în gîndurile ei. Etanş. Pînza impermeabilă era gata ţesută.

Toată insula era un parc întins, cufundat în linişte desăvîrşită. Institutul, îmbrăcat în iederă, numai de institut de ştiinţă nu-ţi amintea, ci, la fel cu uzinele „Rolls Royce", te surprindea prin aerul lui de castel fermecat. În capul treptelor apăru un bărbat impunător, care semăna cu Colleone. Arăta ca cineva de 40 de ani. Văzîndu-i, coborî în parc şi le ieşi înainte.

— Vă rog să mă urmaţi, le spuse după ce le urase bun sosit.

Intrară după el într-un vestibul rotund şi spaţios, sprijinit în coloane şi tapisat cu mochetă albă. Din acelaşi material moale erau şi perdelele întinse pe pereţii imenşi şi străvezii. Singurele pete de culoare erau florile roşii ca muşcatele atîrnînd din tavan în coşuri mici, la distanţe inegale. Mirosea a foc de brad.

Nici vestibulul nu sugera intrarea într-un institut de cercetări, ci mai degrabă holul unei locuinţe luxoase, aranjate cu rafinament. O pasăre micuţă filfîia din aripi zburătăcind printre flori. Din sala asta circulară se deschideau celelalte încăperi, nu prin uşi obişnuite, ci prin

nișe boltite ca în unele case din Pompei, mascate cu perdele de brocart bogat drapate. În aer plutea o muzică vagă de acorduri fugare, mai mult o părere decît sunete aievea auzite. Prin peretele opus intrării se vedea parcul coborînd spre marea ascunsă de o perdea vegetală. În iarbă, agudele păsteau în pîlcuri. Încăperea era tivită de jur împrejur cu o singură canapea, urmînd curbura peretelui. Cart, bărbatul care îi primise, îi pofti să șadă. O roșcovană cu ochi negri și brațele goale în hlamida-i argintie se apropie cu o tavă cu răcoritoare.

— Via, vrei să fii drăguță să aduci ochelarii Laurei?

Frumusețea cu părul de roșu Tizian ieși cu demnitate senină. Femeie de serviciu?

Cart zise că nu au femei de serviciu. Adăugă că toate serviciile auxiliare se fac prin rotație.

— Noi suntem perfect egali, zise Cart. De exemplu, eu sunt, cum s-ar zice, capul acestei instituții. Ei bine, dacă vreunul dintre colaboratorii mei mă trimite după un pahar cu apă sau după un obiect lăsat în altă încăpere, mă duc și i-l aduc. V-o spun pentru că știu că la dumneavoastră este altfel.

— Curios ar reacționa la noi șeful unei instituții la o somație de felul ăsta. Dar apropo, de unde mi-ați procurat așa de repede ochelarii?

Pand apăsă un buton în mijlocul mesei.

— Acum este mîine, zise, dar nu vom zăbovi mult aici, ca să nu deranjăm programul de lucru. Uite că s-a făcut ieri din nou, adică astăzi.

Via reveni din ziua de mîine, aducînd ochelarii.

— Încearcă să vezi dacă ți se potrivesc, spuse Cart.

Laura își întinse mîna după ei. Scoțîndu-și ochelarii vechi, rămase cu ochii închiși pînă îi fixă pe ceilalți. Numai după aceea se aventură să-și deschidă ochii, temîndu-se să nu se dea în spectacol prin vreun leșin în fața celor prezenți, dar ce minune! Ochelarii cei noi reduseră scara neomenoaselor culori, vrăjind șocurile pricinuite de ele la o gamă și mai blîndă decît a celor văzute acasă. Viziunea era acum constantă, culorile rămîneau aceleași. Stătu multă vreme cu capul dat pe spate și ochii larg deschiși, uitîndu-se la o lume prietenoasă, de o veselie blîndă, desfășurîndu-se în tonuri

mîngîietoare. De azi înainte, poate că marea nu va mai fi roşie niciodată, nici faţa lui Pand nu va mai vibra în dungi violet-închis cu fulgerări verzi ca otrava. Nici gusturile stranii nu se vor mai amesteca cu aceste viziuni potolite. Înainte vreme, prisosul de culori rămase necaptate de vedere se prefăcea în ceva de nedescris; cîteodată, în gust de spanac tăiat cu un cuţit ruginit sau în usturime la ochi şi la subsuori.

— În sfîrşit, îi spuse lui Pand, fără să-şi părăsească poziţia de mare destindere, te văd aşa cum eşti.

— M-aş mira. Numai zeii văd aşa.

— Zeii ? La plural ?

— Ce contează numărul ?

— Eşti infinit de sofisticat. Asta pentru că eşti infinit de deştept.

— Nu mai mult decît tu în felul tău.

— Sau un crocodil într-al lui, ai putea spune.

— Dar n-am spus-o. Via, ai pregătit totul ?

Roşcovana spuse că da. Şedea şi ea cu ei acum şi o scruta pe Laura discret, ca o persoană bine-crescută, dar cu foarte ascuţită atenţie. Perdeaua uneia dintre intrările arcuite se agită puţin, ca şi cînd s-ar fi ascuns cineva după ea.

— Rex ! strigă Cart.

Un cîine puternic, cu spinarea cenuşie, încolo aproape alb, apăru dintre perdele şi veni spre ei dînd din coadă. Cart spuse că pe Rex l-a adus din Calo în cel de-al şaptesprezecelea secol.

— E singura dată cînd am vizitat pămîntul, continuă. Este un lup încrucişat cu cîine eschimos. Pe vremuri era tot atît de rău pe cît este de deştept. Nu vorbeşte din cauza conformaţiei gurii sale, dar îşi transmite gîndurile perfect. Ce mai zici, Rex ?

— Mă plictisesc al naibii, zise cîinele tot în gînd, după cum fusese şi apostrofat, şi tocmai voiam să ies în parc să mă scald. Dar ce climă infectă ! Niciodată n-o să mă pot obişnui cu ea. Cine este doamna ? Mirosul ei îmi trezeşte amintiri vechi.

— Sunteţi compatrioţi şi el îşi dă seama de asta, comentă Cart.

— Nu zău ! Doamna vine din Calo ? Cum mai e pe acolo ? Ce mai fac oamenii ? Mai vînează ? Cînd mă gîndesc ce vînători de lupi și de urși, de vulpi și de pinguini am mai tras împreună, îmi lasă gura apă. Măruntaiele erau totdeauna partea noastră, a cîinilor. Ah, iertați-mă, se întoarse către ceilalți, care se prefăcură că n-au auzit nimic. Fir-ar să fie, zise, iar am vorbit ce nu trebuia. Domnii știa mă cam țin de scurt, dar vorba latinului : *Naturam expelles furca, tamen recurret.* Teribil ce m-am mai pocăit, nici n-ai crede, de trei sute de ani în cap n-am mai mușcat pe nimeni, să nu mai vorbim de măruntaie. Lasă, Via, nu-ți fie teamă, pe dumneata n-am să te muș, că prea îmi ești dragă. Și acum să-mi dați voie să mă retrag.

— Întîi să ne spui cît fac de treizeci și șapte de ori patruzeci și șase.

Fără să clipească, cîinele răspunse :

— O mie șapte sute unsprezece Și adăugă : Parcă tu n-ai ști ! Nu zău, de ce mă dai în spectacol ? Căscă. Ce-aș mai mînca un ficat de urs ! exclamă.

Cart se făcu livid la față și strigă :

— Marș afară, cîine ticălos ! Era leit ca pe pămînt, cînd se înfurie omul.

În urma scenei violente, Via se sprijini de Pella și ieșiră amîndouă clătinîndu-se.

— Bine, am să ies, zise Rex, dar controlează-ți limbajul, că sperii doamnele. Cum să ies de aici dacă nu-mi deschideți ușa ? !

Laura se ridică și îi deschise. Cîinele îi mulțumi politicos și făcu un pas îndărăt, ca s-o lase pe ea înainte, dar Laura îi spuse că ea mai rămîne.

— La revedere atunci și sărut mîinile. Să știi că ești o frumusețe și te iubesc. Și-mi place cum miroși. Parcă ești o rîndă de pinguin.

O tuli.

— E un animal înfiorător. Cart se șterse pe frunte și își goli paharul. Trebuie să vă cer iertare pentru amîndoi, că nici eu nu m-am prezentat mai bine.

— I-ați făcut vreo operație că a devenit așa de deștept ?

— N-a fost nevoie de nici o operație. A fost întotdeauna la fel de deștept, dar pe pămînt nu i se captau gîndurile. Și acum să trecem dincolo, dacă vreți.

Intrară într-altă încăpere, care dădea și ea spre vestibul și era plină de soare. O mochetă mov acoperea podeaua, iar pereții erau tapisați cu mătasă roz, de nuanța anemonei. În nișe micuțe atîrnau glastre de cristal largi și foarte joase, umplute cu flori aurii. Nimic nu-ți amintea de destinația încăperii în afară de cele șapte oglinzi încadrate în pereți, domolind lumina pînă la un argintiu suav și pal. Erau ochelarii ? Da, desigur, ochelarii erau. La intrare, Laura avu impresia că una dintre oglinzi se aburește ușor.

Roșcovana anunță că Laura trebuie să facă un duș.

— Venim de la depoluare, spuse ea.

— Totuși, apropourile lui Rex...

— E obișnuită cu manifestări de astea, zise Pand. În Calo, ele sunt curente, și cei de acolo au dezvoltat față de ele o remarcabilă imunitate.

— Cu toate astea, *aliquid semper haeret,* fu de părere Cart.

— Vorbiți și latinește ?

— Nu mai mult decît Rex. Laura, dumneata ești cea care gîndești uneori în proverbe latine. Via, draga mea, fii bună...

Roșcovana, cam amețită încă din cauza cîinelui, o duse pe Laura în mica încăpere vecină, o puse să se dezbrace, o invită să stea cu tălpile goale pe lespedea de marmoră neagră ridicată puțin deasupra podelei și dădu drumul unei adieri de aer cal. O rugă să-și deschidă gura ca să pătrundă curentul și în interior. O pulverizâ pe urmă de sus pînă jos cu un lichid cu miros de lămîie și îi spuse că poate să se îmbrace. Cînd se reîntoarse în sala cu oglinzi, văzu iarăși că una din ele se aburește, tot cea de adineauri. Cart zise că suprafața oglinzii este sensibilizată pentru reacțiile la vibrațiile lambda 12, ceea ce ei nu-i spunea nimic.

— Sunt emanațiile dumitale, pe care vrem să le captăm, explică el. Fii bună, apropie-te de oglindă.

Oprindu-se la locul indicat, văzu că oglinda se umple de ceață. Pe măsură ce se retrăgea, suprafața argin-

tie se limpezea, dar nu devenea la fel de sclipitoare ca celelalte.

— Și acum, apropie-te de tot.

Ajunsă numai la cîteva degete distanță de oglindă, simți șocuri electrice slabe și auzi degajîndu-se din ea tonuri metalice, la intervale regulate și mereu aceleași : do-mi-sol-la. Oglinda parcă fierbea.

— Ce se întîmplă ? întrebă.

— Oglinda intensifică acțiunea razelor emise de dumneata. În spatele ei se află o conductă care captează toate emanațiile și le introduce într-un rezervor montat în perete. Anunță apoi cu vocea sonoră : Începem experiența.

Sunetul se răspîndi în ecouri repetate, în cercuri tot mai largi, umplînd toată clădirea. Curînd după aceea se înființară șase sau șapte tineri, bărbați și femei, și îi salutară pe cei prezenți. Dintr-un sertăraș scoaseră niște măști foarte subțiri și le întinseră pe față. Măștile nu ascundeau fețele și se întindeau peste pielea obrazului ca o altă pieliță fină și foarte aderentă, invizibilă aproape, și numai pentru că erau ușor lucioase și încrețite un pic lîngă urechi li se putea observa prezența. Se așezară apoi în fotoliile dispuse la mică distanță de oglindă, numai Cart rămase în picioare, ca să conducă experiența. Așteptară încordați, pînă și Rex, care, ud leoarcă după baie, stătea cu labele proptite de pervazul geamului și se uita înăuntru.

— Experiența cere o cît mai completă destindere. Să excludeți orice gînd care v-ar putea tulbura. Cu cine spuneți că a făcut experiențe psihice Laura ? Cu celebrul Cari ? Perfect !

Înfășură în jurul încheieturii mîinii ei stîngi o sîrmă subțire, cu capătul la priza practicată chiar în oglindă.

— Stai comod ? Uită-te aici. Desfăcu în fața ei o eșarfă de mătasă verde-pal : Uită-te lung la ea și încearcă să te gîndești numai la lucruri liniștitoare.

Privi fix înaintea ei pînă lumea de afară rămase la marginile conștiinței ca rama unui tablou. Cu încetul, apele mătăsii se încrețiră domol și din valurile ei molcome se înălță o boare proaspătă ca răcorile dimineții.

Susurul lin al aparatului curgea înainte și ducea în larg un mesaj de-al ei cum nu se poate mai intim și mai personal : era prisosul ființei sale, divinul prisos care îi scapă chiar celui mai devotat îndrăgostit, captat în sfîrșit și eternizat într-un cifru care o cuprindea chiar pe ea. Era ca și cînd, sub rana care sîngerase atîta în van, cineva ar fi pus un pocal de cristal, un gral, reținînd prețioasa viață care altfel s-ar fi scurs și s-ar fi risipit. Ca avarul se bucura, știind că măcar o parte din ce era ea va supraviețui ; un fragment atît de identic cu întregul, încît putea fi socotit egal cu el. Susurul torcea înainte firul ieșit din ea și undeva se țesea o pînză cu ape înstelate. Bulboanele ieșite la suprafață deveneau nuferi orbitori. Ființa ei începu să se destrame, nu din centrul ei vital, ci de la margini, acolo unde o rodea și o mușca golful lumii de afară și unde furnicau energiile altora. Și gheața se topește tot de la margini, nici nu se poate altfel. Mai întîi cei din jur se îndepărtară și dispărură. Miezul ultim rămase pînă la urmă, și cînd pocni și el, bășică de foc, infima întîmplare nu mai avu însemnătate. Cart culese ultima picătură și îi dezlegă firul de la mînă. Era complet dezgolită, epuizată. Nu face nimic, fu gîndul din urmă. Izvorul nu a secat, nici nu seacă cît o mai duc eu. Iar susurul va ști să păstreze ce este de păstrat, pînă la capătul vremilor. Dacă vremile or fi avînd un capăt vreodată. Ce bine e să lași altuia toate răspunsurile. Aceluia care singur știe.

Cînd își reveni, numai Pand stătea lîngă ea. Încetul cu încetul, gîndurile reintrară în făgașul lor.

— Experiența va fi repetată ?

— Nu, nu mai este nevoie.

Se ridică, cu oarecare greutate, și se duse la geam. Agudele păsteau în apropiere și Rex mai zăbovea și acum cu labele pe pervaz și se uita la ea. Dar temperatura lumii scăzuse ca după o hemoragie și toate își pierduseră realitatea : orfane, stinghere, pierdute, lucrurile orbecăiau în stare de imponderabilitate. Lumea, chiar prin multiplele filtre ale ochelarilor, i se lăsă peste ochi, tulbure, așa cum se lasă la fund drojdia unui lichid.

Toată puritatea de neatins rămase în văzduh, pentru păsări.

Pand se opri în spatele ei. Îi simți prin mătasa subțire a îmbrăcămintii suflarea domoală și binefăcătoare. Începu să plîngă.

Liniștea îi copleșea cu greutatea celor ce s-ar fi cerut spuse. După ce valul se domoli, se lăsă o altă liniște, albă și mai surdă. Nu se clintiră din loc nici el, nici ea, totuși era ca și cînd el ar fi luat-o în brațe, sărutul lor ardea în aer, făclie. Întrupat în pasăre, focul izbucni și dădu din aripi de flăcări, rotindu-se deasupra lor. Își întinse mîna și zburătoarea încinsă se lăsă pe degetele ei. Și le retrase cu un țipăt.

Perdeaua flutură și apăru Cart.

— Și Daniel ? întrebă. Ce o să se facă Daniel ?

Lucrurile își redobîndiră brusc greutatea și se reașezară în spațiu cu ponderea unor mere dintr-o pînză de Cézanne. Pasărea căzu văitîndu-se ca o vietate. Ei doi nici nu se atinseseră măcar.

*

Irina ședea pe marginea patului, bălăbănindu-și picioarele. Sutienul de dantelă neagră era strîmt, opulența pieptului deasupra centurii se revărsa și o înconjură ca un colac de salvare. Salvare ! Pentru cine oare ?

Sigur că nu pentru Daniel, care stătea întins pe patul de alături, citind ziarul.

Ea se gîndea cu amărăciune că s-ar fi putut lipsi de aventura asta. Că e destul ca o femeie și un bărbat să se culce împreună ca să-și dea seama cît sunt de mortal de indiferenți unul față de celălalt. Marea lecție a împerecherilor întîmplătoare, una din care nu învață nimeni nimic. Inevitabila concluzie poate să se lase așteptată cîteva săptămîni sau chiar luni, dar va fi aceeași. Înnebunitor de aceeași. Pentru Irina, după o căsnicie foarte suportabilă, de unsprezece ani, clădită pe ritmul unor evenimente ca ceremonialul scuturatului covoarelor, al pregătirii murăturilor, tăierea porcului și altele multe de același fel, aventura cu Daniel constituia prima excursie în lumea femeilor „ușoare“,

pe care le condamnase înainte așa cum se cuvine, cînd se oprea între cumpărături, cu plasa cu varză în mînă, la taifas cu cîte cineva. (Căci partea leului a contactelor sociale dintre doamne avea loc în jurul pieței și al magazinelor, cu plasele încărcate în mînă, și numai rar în vizite formale, pentru care nu mai găseau timp.) În aceleași ocazii le va condamna și în viitor, căci, bineînțeles, va uita și ea ; nici ea nu va învăța nimic din propriile-i pățanii.

Strivi sub genele-i lungi imaginea dureroasă a iubitului ideal. Iubitul ideal e un animal care n-a existat niciodată, ca și inorogul, totuși, femeile cred în el pînă la adînci bătrînețe, altfel cum ar putea trăi ? Cîteodată îl mai iubesc și prin procură. Căci el este adesea întruchipat de bărbatul unei prietene care se complace să impresioneze prin prefăcuta-i perfecțiune cuconetul unui tîrg sau al unui cartier. Iubitul ideal ghicește tot ce dorești înainte de a-ți da tu însăți seama de asta și-ți este atît de aproape de suflet încît uneori parcă sunteți unul și același. Femeile se supără crîncen pe bărbații care nu sunt ca el și, pentru că nimeni nu-i seamănă niciodată prea multă vreme, căci chiar și cei mai prefăcuți se demască pînă la urmă, ele se simt pornite împotriva tuturor bărbaților, deși numai rar au prilejul de a se răzbuna.

— Ce citești, Daniel ?

Ce să-i răspunzi ? Iaca, am produs șapte milioane de tone de fontă, de oțel, am scos cărbuni, ce mai ! Și-am făcut și-am dres și cine mai e ca noi ? ! Da, zău !

O știre micuță, alunecată în josul paginii din urmă, căreia un ucenic tipograf entuziast i-a acordat un chenar din proprie inițiativă, spunea : „O formație de obiecte zburătoare a fost semnalată ieri deasupra Guatemalei. Comandantul aeroportului a trimis după ele trei jeturi. Obiectele s-au avîntat în sus cu o viteză necunoscută momentului nostru tehnic și au dispărut."

— Vine ! strigă Daniel, sărind în picioare. De data asta vine sigur !

Irina îl privi uluită.

— Cine vine ?

— Dar îmbracă-te odată, cucuveauo, că nu te pot vedea cu sutienul ăsta de stabiliment.

— Ce te-apucă ? întrebă ea alarmată. O înfuria faptul că el o obliga mereu la defensivă. L-am cumpărat la București, pe Calea Victoriei, cu o sută zece lei, e marfă străină. Numai eu știu cît am așteptat la coadă ca să-l apuc. „Mă silește să fiu vulgară, mă umilește", gîndi cu amărăciune. Cine spuneai că vine ?

Fără vorbă, el îi aruncă halatul lui :

— Îmbracă-te, îi comandă, dar se răzgîndi. Adică, lasă. Mai bine adună-ți marafeturile, că trebuie să plec de acasă.

Nu era adevărat, dar voia să scape de ea. Căci ea avea agasantul obicei să se întindă la vorbă și turuia cîte-n lună și-n soare, expunîndu-se sumar îmbrăcată privirilor lui reci și dușmănoase, fără să înțeleagă cît de cumplit îl scotea din sărite.

— Unde să pleci duminica după-masă, la ora asta, Doamne ferește ?! Era intrigată. De ce nu mi-ai spus că ai de gînd să mă scoți din casă înainte de patru, că nu mai veneam ?

Colacul de salvare dispăru sub fusta de stofă neagră, sutienul se făcu și el uitat sub jerseul galben de rolan. Așa mai mergea. Se pieptănă la oglindă, se dădu cu ruj. În fond, nu avea de ce, venise prin grădină și tot pe acolo avea de gînd să plece. Pe Dominic îl lăsase să-și facă siesta pe canapeaua din sufragerie, cu pisica, după ce îl săturase cu sarmale și plăcinte cu cremă. Îl ținea bine, nu se putea plînge. Nu merită el nevastă ca mine ! Mai bine se-nsura cu mîța, că cu ea se înțelege mai ușor. Cu cîtă tandrețe îi încălzește jivinei laptele și îi unge rănile cu crema mea de față, lăptișor de matcă, optsprezece lei cutia, cînd se întoarce acasă cu urechile zdrelite, înțeleg, pisica, din luptele crîncene de prin poduri și curți străine. Pentru mine n-are nici o atenție. Eu pot muri, că nu mi-ar da un pahar cu apă, ce mai ! Mă duc să-mi scot pardesiul din dulap, i-am uns balamalele cu grăsime de gîscă, sper să nu-l trezesc. Am să ies pe poarta a mare și mă duc la cinema, să-l văd pe Richard Burton. Ăla bărbat, zic și eu. Să stai cu el

numai cinci nopți, apoi poți muri. Nici cu omul ăsta de aici n-are rost să-mi mai pierd vremea.

Nu pentru prima oară gîndea așa și tot nu pentru prima oară se hotăra să-și încheie socotelile cu el. Înainte crezuse, ca orice femeie cinstită, că o legătură amoroasă ar fi o fîntînă nesecată de delicii. Adesea și le închipuise cu furie și înfrigurare, cînd aventurile altor femei o făceau să se simtă frustrată. Cînd colo, ăsta se comporta în dragoste exact ca și bărbatul ei și poate ca oricare altul, limitîndu-se la esențial și încolo, nimic. Pe urmă fuma și se îngropa în ziarul ridicat pavăză de apărare. Ziarul pavăză, ziarul meterez, eterna groază a femeilor care mai așteaptă ceva de la viață. Zicea și el ca toată lumea că nu ai ce citi într-un ziar, afară de pagina sportivă. Cine cum a tras în minge cu piciorul, asta da, încolo n-au decît să stea toate cu fundu-n sus. Și toți. Halal lume! Dominic spunea și el același lucru despre ziare. L-ai fi putut lua pe unul drept celălalt, ce zor am avut să mă-ncurc și să mă expun la primejdii, orișicît, plimbările astea prin grădină încolo și-ncoace, ba cu aspiratorul, ba că-i duc o farfurie de ciorbă cu perișoare, azi cu una, mîine cu alta, vor bate la ochi într-o bună zi, vecina din stînga e mai ales de temut, nu-i a bună cum îi joacă ochii-n cap de cîte ori mă vede. E mai comod să-i rămîi bărbatului credincioasă, el măcar nu te face cucuvaie, numai să-ndrăznească, tă-l vede pe dracu, trăiești cu el fără primejdie, chiar dacă nu mori de plăcere, doar că poți rămîne gravidă, dar ce, cu altul parcă nu te paște și necazul ăsta? De! Chestia cu Daniel tot nu mai putea continua. Cel mai mult regreta tonul de ușoară camaraderie dintre ei doi. S-a terminat și cu asta acum. De azi înainte nu i-ar mai putea vorbi vesel și detașat, ca de la egal la egal. Acum fierbea ceva între ei, îi despărțea o tensiune continuă. Ea aștepta mereu ceva, o chemare, un semn cît de mic de tandrețe, o șoaptă, o privire aluzivă la intimitățile dintre ei, cînd colo, el devenise indiferent, dușmănos, grosolan. Ce i-am făcut? De, m-am dat pe mîna lui, proastă ce sunt! Așa pățești cînd ești bun la suflet și te doare răul altuia. Din milă se apropiase de el, era convinsă de asta acum, da, numai din milă, văzîn-

du-l așa părăsit, uneori părea nemîncat, altă dată îi lipsea un nasture, nu ești femeie dacă nu observi lucrurile astea. Lumea vorbea, zicea despre el : Uite la omul a cărui nevastă a plecat în Cosmos. În Cosmos sau nu, se cheamă că tot l-a lăsat cu buzele umflate. A plecat, s-a dus, l-a părăsit. Că au răpit-o ? Nu te poate nimeni răpi așa, cu una, cu două, dacă tu nu te lași. Ia să fi încercat cu mine, că le arătam eu. Și, mai cu știrea lui Dominic, mai fără, se ducea să-i deretice orfanului și, de pe o zi pe alta, se pomeni că s-a întîmplat. Și uite la el, neisprăvitul ! Uite ce aere își dă acum ! De...

— Aici erai, Irina ? Nu-mi puteam închipui unde-ai dispărut...

Era Dominic, în halat de casă, cu ochii umflați de somn. Îl urma un tînăr înalt și osos, tuns scurt, ca un caporal. Purta ochelari tînărul. Irinei i se muiară genunchii și se lăsă pe scaun ca un sac. Bine că m-am îmbrăcat, se gîndi, bine că m-am pieptănat măcar. Toți tăcură și se uitară la ea. Dacă se mai lungește mult tăcerea asta, sunt pierdută ! Scandal, mutare disciplinară, divorț, moarte civilă. Ședință de defăimare. Tata a avut o moară, păi sigur, se putea altfel ? De aia am ajuns și eu o dezmățată.

Nu că ar fi gîndit vorbele astea, nici nu era între ele vreo rînduială, veniseră toate buluc și erau toate prezente împreună ca niște semne de exclamație și se contopiră într-un cumplit sentiment de sfîrșeală. Repede, ceva, orice, un cuvînt.

— I-am adus lui Daniel niște plăcinte cu cremă, minți.

Numitului i se urcă sîngele la cap. Blestemată femeie, uite, și acum, în ce situație m-a adus. Intrușii păreau însă ușurați, chiar și tînărul caporal în civil, care văzuse batista lîngă pernă. Exclus să fie o batistă de bărbat, ce bărbat poartă o batistă așa de mică și brodată cu mătase roșie în cerculețe ?

Irina mai venise pe aici și înainte, de una singură, și Dominic o știa și nu se gîndea la nimic rău, nu-i convenea totuși să fie întîlnită la Daniel acasă de acest tînăr vag cunoscut.

— Dar cum ați intrat ? întrebă ea.

Era să-și înghită limba, dar cei doi nu părură să se sinchisească.

— Domnul, făcu Dominic cu un gest către străin, căci îi plăcea să fie demonstrativ și teatral, se dădea în vînt după spectacolele de operă, domnul l-a căutat pe Daniel la noi acasă, iar eu l-am adus aici. Am venit prin grădină și ușa de la antreu nu era închisă.

Amîndoi vinovații avură același gînd : ...și dacă ați fi intrat acum o jumătate de oră... Irina, cu fața sprijinită în mînă, își fixă pe geam privirea sticloasă. Daniel stătea lîngă fereastră, cu spatele la ei. Palmele Irinei erau umede, își căuta mașinal batista în mînecă unde și-o ținea cîteodată. Subit, o văzu pe pat, lîngă pernă. Îi veni rău. Spre norocul ei, Dominic nu era ca Othello, să facă moarte de om pentru o batistă.

— Vă rog să mă scuzați pentru deranj, zise tînărul, și dați-mi voie să mă prezint. Sunt Ștefăniță Pacoste, de la *Gazeta Ardealului*, și...

— Nu dau interviuri, i-o reteză Daniel, n-am ce să vă spun !

— Dați-mi voie, dați-mi voie, se repezi tînărul, numai atît am vrea să știm, care sunt sentimentele unui soț...

— Nimic ! urlă Daniel. Soțul n-are nici un fel de sentimente !

— Dar de ce vă enervați așa ? cu ce v-am supărat eu ? Dumneavoastră nu puteți fi decît mîndru, mîndru și fericit...

— Destul ! Pleacă, domnule, și lasă-mă în pace, scrie ce vrei, că sunt un imbecil, un nebun de legat, așa să scrii, plînge-te cui vrei, fă ce te taie capul, dar șterge-o, că te ating !

— Vai de mine, făcu tînărul strîngîndu-și cordonul de la trenci, dar n-o luați așa, domnule, suntem doar oameni civilizați...

— Nu sunt civilizat, domnule ! Pleacă, ți-o spun, că de nu...

Tînărul remarcă atunci o umbrelă ieșind din dulap, evident, nu din proprie inițiativă, dar cu cele mai ostile intenții. Își strînse la repezeală geanta de plastic

sub braț și, înainte de a ieși, luă batista de pe pat și o întinse Irinei.

— Batista dumneavoastră, doamnă.

În vocea lui, amenințarea se îmbina cu sfidarea. Nu mai întîrzie să-și savureze victoria pe deplin, ci se retrase cu surprinzătoare celeritate. Noroc că Dominic nu văzuse unde a găsit tînărul batista brodată cu mătasă roșie. Nu văzuse exact, adică. Tînărul, cînd se aplecase s-o ia, fusese ascuns de masa acoperită cu o față lungă de catifea, cu ciucuri. Se cheamă că ar fi putut s-o ridice și de jos. Nu vreau să spun că un alt soț, mai vigilent și mai puțin comod, n-ar fi avut prilejul să se lămurească, dar Dominic, cu toate că aprecia gesturile teatrale, le prefera gratuite. În orice caz, el știa să se înfrîneze la timp și să nu cadă în vreuna din capcanele întinse de situațiile neclare. Într-un cuvînt, nu lua act de existența unei cărămizi decît în clipa cînd îi cădea drept în cap. Și mai avea pe deasupra o tehnică înnăscută de a duce un gînd numai pînă la jumătate, făcînd apoi stînga împrejur, nădăjduind din tot sufletul să nu fie silit să ia la cunoștință nimic din cele ce-ar putea să-l supere. Avea cetatea lui inexpugnabilă care îl apăra de lumea asta mîrșavă.

— Te-ai pus rău cu presa, îi spuse lui Daniel, după ce tînărul Pacoste închise ușa după el cu bărbătească hotărîre, fără s-o trîntească totuși. Ai fost imprudent. Indivizii ăștia trebuie menajați, omule, că-s înfipți și pot să-ți facă rău.

— Dar lasă-mă și tu dracului în pace, izbucni apostrofatul, eu nu înțeleg de ce mă bate lumea la cap, cînd nu am cu nimeni nimic de împărțit !

În mod caracteristic, ieșirea asta a prietenului său îl durea mai tare pe Dominic decît ceea ce ar fi trebuit să-l supere cu adevărat.

— Bine, Daniele, dacă ții neapărat să fii singur, zise, n-o să te mai supărăm nici noi. Hai, Irina.

În vocea lui se simțea un reproș afectuos așa de neprefăcut, încît, dintrodată, lui Daniel, vina lui față de prietenul său îi păru de neiertat. Dar felul cum se ridică Irina, cu un aer de virtute lezată, îl înfurie din nou. Cum sare să i se alăture aceluia care îi oferea prilejul

de a juca rolul frumos ! Caraghioasa ! Tot ea este către pădure, va să zică ! Ce uşor se aliază împotriva lui !

— Dacă vreţi s-o luaţi aşa, eu nu vă împiedic, zise.

Şi se uită cum ieşeau amîndoi din casa lui, palizi şi demni, ea înainte, cu capul ridicat, el după ea, ca un cîine nobil şi nedreptăţit, şi îi veni să rîdă. Nu-i petrecu dincolo de uşa dormitorului, cum ar fi cerut bunacuviinţă.

— Bufniţe împăiate, mormăi în urma lor. Bine vă şade !

Începu apoi să regrete cele întîmplate, să-şi spună că nu-i va mai deschide nimeni uşa, că, de bine, de rău, ei erau singurii oameni de nădejde cu care mai putea schimba o vorbă, că s-a purtat ca un monstru. Cu amîndoi. Se duse în odaia de alături, să-şi toarne un pahar de rachiu. Necazul era că începuse să bea în pahare mari, de apă. La început, amestecat cu apă, în ultima vreme, însă, curat.

Trecînd pe lîngă războiul de ţesut, văzu că scoarţa era terminată. Prinţesa se măritase cu ciobănaşul. După scena nunţii, urmă un spaţiu albastru, presărat cu stele. Puncte-puncte. Se aşeză în faţa războiului şi îşi plecă fruntea pe braţ.

— Vino acasă, Laura, o chemă. Tare mi-e greu...

Pînă la miezul nopţii îşi tot turmentă aparatul de radio, luînd posturile la rînd. Nici unul nu voia să spună ceva de misterioasele vehicole. Pe la miezul nopţii auzi sunînd la poartă. Deschizînd geamul, deslusi silueta unui necunoscut.

— Nu te speria, tovarăşe inginer, zise omul păşind înainte. Sunt eu, Lazăr.

Era roşcovanul.

— Nu ştiam ce-mi lipseşte, făcu Daniel, morocănos.

— Noi doi avem ceva de vorbit împreună. Lasă-mă înăuntru.

Daniel trînti fereastra, fără să zică nimic. Peste două minute auzi soneria din nou.

— Auzi ? zise Roşcovanul, de data asta cu vocea lui de miliţian. Nu mă face să recurg la mijloace forte, că pe urmă întoarcem foaia. Deschide poarta !

Daniel răspunse că nu ştie unde-a pus cheia.

— Alta acum! făcu roșcovanul. Pe cine crezi că duci?

— Să mor dacă știu, na! Am băut un sfert din ăla bun. De ce nu te duci să te culci? Nu mă mai întreba de cheie, și chiar te-aș ruga să nu mă mai întrebi de nimic. Nu știu, și gata. Dacă vrei, n-ai decît să poftești să intri pe geam.

Roșcovanul se uită într-o parte, se uită în cealaltă, nici țipenie de om. De unde să se fi nimerit vreunul la miezul nopții pe o stradă de oameni cumsecade?

Cu bască și în haine civile de stofă verde, roșcovanul nu făcea cine știe ce impresie. Daniel își aminti vag că musafirii se cuvine să fie tratați cu ceva și-l întrebă dacă nu vrea murături. Roșcovanul zise că nu vrea. Dar salam cu pîine? Roșcovanul nu voia nici salam cu pîine. Dar trebuie să bei cu mine un pahar de rachiu. Daniel uitase că omul nu era un musafir ca oricare altul și trecuse și de etapa în care așa ceva ar fi putut să-l intereseze.

— S-ar zice că tot ar trebui să mîncăm ceva, ca să putem bea. Du-te la bucătărie și caută în dulap. Aprinde lampa.

Roșcovanul își spuse că e mai bine să-i intre în voie de la început și ieși să caute ce i se ceruse, și imediat Daniel se culcă pe canapea și adormi. N-avu ce face, oaspele nocturn trebui să caute în dulap. De la amiază nu mai îmbucase nici el nimic, nici n-avusese timp să dea pe acasă. În dulap găsi o ceapă și niște pîine, pe fundul unei sticle, puțină tescovină. Salamul nu era nicăieri, poate Daniel uitase că nu mai are. Se uită în frigider și dădu de niște slănină afumată. Proștii ăștia ai locului nu știu decît de slănină. Nu tu o scrumbie, o pastramă, fir-ar să fie. Le luă pe toate și se duse dincolo, scoase de sub canapea foaia de mijloc din ziar, o întinse grijuliu pe masă, puse sticla deasupra și se apucă să taie pîinea felii, tăie și slănina, își turnă de băut.

O chestie curioasă, la care se gîndea mult, îi veni iar în minte.

Odată, în concendiu, se dusese în satul lui de munte la părinți. Ce păstrăvi prindeai acolo! Într-o după-masă se *dusese* la pescuit și, după ce prinsese cîțiva pești,

se întinsese în iarbă pe malul apei. Peștii și-i pusese în sac, iar ceasul, pe care și-l scosese, să nu-l stropească cu apă, și-l așezase la cap, pe o piatră între ierburi. Mai bine l-ar fi lăsat pe mînă, că ar fi scăpat de atîta bătaie de cap cîtă avusese pe urmă din pricina lui, dar se vede că așa a fost să fie.

Și adormi acolo în iarbă, în aerul bun, cu mirosul frunzei de fag. Dormi cît dormi, pînă cînd deodată tresări în somn, parcă cineva s-ar fi apropiat de el. Nu-și deschise ochii, ci stătu așa adormit pe jumătate, cînd simți deslușit că cineva sta lîngă el. Își crăpă genele și văzu un om mic de statură, cu hainele curate pe el, dar peticite peste tot. Omul îi ridică ceasul de pe piatră și se uită lung la el.

— Ce vrei cu ceasul ? strigă la el.

Omul nu se sperie.

— Mă uit și eu așa, zise. N-ai nici o teamă, că nu vreau să ți-l fur. Nu sunt hoț.

Omul purta o barbă rotundă împrejurul feței lui bune și ochii lui albaștri luminau plini de liniște și înțelegere.

— Iscusit lucru și ceasul ăsta, zise omul și tăcu.

Roșcovanul așteptă să vadă unde vrea să ajungă, dar pentru că omul nu mai spuse nimic, îl întrebă :

— De ce te uiți atîta la el ? N-ai mai văzut ceasuri ?

— Este totuși o minune și ceasul ăsta. Dumneata ai putea face altul ca el ?

— De unde să fac eu ceasuri ? Nu sunt ceasornicar.

— Dar ce lucrezi ? întrebă omul.

Roșcovanul simți o jenă curioasă și nu răspunse.

— Și cine ți-a făcut ceasul ăsta ?

— Vezi-ți de treabă, zise roșcovanul, de unde să știu eu cine l-a făcut ? L-am cumpărat de la o ceasornicărie la Drăgășani.

— Și dacă ți-aș spune eu că nu l-a făcut nimeni ?

— Ești nebun să afirmi una ca asta ! Cineva tot a trebuit să-l facă. Atîtea arcuri și șuruburi tot a trebuit să le pună cineva la punct ca să devină un ceas, nu ?

Omul puse ceasul la loc, între ierburi.

— La urma urmei, un ceas nu este un lucru așa de mare, zise. Uită-te împrejur.

Roșcovanul făcu ce-i spusese omul. Se uită împrejur și văzu soarele apunînd, și la răsărit, cornul lunii noi ivindu-se printre dealuri. Și înțelese ce-a vrut să-i spună necunoscutul.

Se întoarse spre cel care vorbise, dar nu mai era acolo. Atunci își văzu cîinele culcat la picioarele lui și se miră de ce nu lătrase la străin. Poate nici nu fusese nimeni acolo, poate îl visase numai pe omul scund, cu barbă și ochii buni, albaștri.

Dar nu mai putu adormi. Își strînse undița, își luă sacul cu pești și se duse acasă. Multă vreme umblă năuc după aceea, noroc că era în concediu. Și multă vreme mai depănă în amintire imaginea acelei ființe. Uneori pierdea tîlcul celor spuse de el. Pe urmă toate se luminau. Da, da, își zicea atunci. Soarele asfințea și luna se ridica la răsărit, apăruse și steaua serii. Cerul îi părușe un ceasornic imens. La urma urmei, ceasul nu este un lucru așa de mare, spusese și omul acela cînd se aplecase să pună ceasul pe piatră între ierburi. Astea au fost ultimele lui vorbe. Un ceas nu, e drept. Dar toate celelalte ?

* * *

Daniel sforăia, parcă trăgea să moară. Avea somnul greu. Roșcovanul își goli paharul. Bun rachiu, dom'le, pînă mai avem din ăsta, nu piere neamul ! Scoală, dom'le inginer, hai, scoală odată ! Îl scuturâ de umăr, dar degeaba. Somnul lui era ca o damigeană bine înfundată, nu-i veneai de hac așa, cu una, cu două. I se făcu milă de el. Las', săracul, poate cît doarme, mai e fericit. O fi cutreierînd în vis cele plaiuri cerești unde s-a mistuit Laura lui. Bună tescovină, pe legea mea, ia să-mi mai torn un păhărel. Restul îl las lui, că are nevoie. Numai ăștia care lucrează la țară mai găsesc de băut ceva ca lumea. Las', să bea, săracul, că atîta mai are și el de la viață.

Se sculă și îi aranjă sub cap perna care alunecase. Daniel se trezi, căutînd speriat în lumea dușmănoasă. Nu-l recunoscu pe roșcovan.

— Ce-i ? sări. Dumneata ce faci aici ?

Roşcovanului propria lui misiune îi păru de-a dreptul stupidă. De ce să nu-l laşi pe omul ăsta chinuit să-şi tragă sufletul? Mai bine plec, noaptea asta tot am pierdut-o degeaba. Măi, Ioane, tare eşti milos, Ioane. Tu n-ai stofă de miliţian, aşa zicea Ilinca mereu.

Cineva stă la capătul firului şi aşteaptă. O visez şi pe asta ca pe omuleţul cu ceasornicul lui. Şi ce dacă aşteaptă? Las; să aştepte, că mi s-a făcut lehamite! Ce caut eu noaptea în casa altuia? Mai bine mă făceam strungar, mîntuiam lucrul pînă seara şi p-aci ţi-e drumul! Mă mai poza şi pentru jurnalul de cinema, ca pe ăia cu zîmbetul lor viu şi subţire sub cozoroc, şi scapără scînteile în jur. În comparaţie cu ei, se simţea bătrîn şi înăcrit ca aluatul prea dospit. Cu atît m-am ales, că-mi ştie lumea de frică, ei şi, mare pricopseală, ce-am eu de-acolo, că-mi ştiu toţi de frică şi ţîţiie în pantaloni cînd mă văd? Strungarul doarme liniştit, nu-şi bate capul, nu se-ntreabă ce-i drept, ce nu, îşi face norma şi salut, mai face şi trei mii pe lună. E domn mai mare decît inginerul. Ce-i pasă lui? El nu sfredeleşte decît fierul, vede cum i se umple palma cu scîntei ca de o ploaie de aur. Da, da. Fierul este lucru curat. Ei, fir-ar să fie, mama ei de lume! izbucni.

— Poftim? tresări Daniel, năuc. Cît e ceasul?

Şi ăsta tot cu ceasul.

— E de abia unu. Mai poţi dormi.

— Lasă mîţa înăuntru.

— Fir-ar a dracului de mîţă! se încruntă roşcovanul. Unde-i?

— N-o auzi la uşă cum miaună?

Pisica stătea zgribulită în uşă şi plîngea. Era udă leoarcă şi, intrînd în casă, se duse glonţ la radiator şi se aşeză în faţa firelor incandescente, lăsînd în urmă o dîră de umezeală.

*

Primul care se trezi dimineaţa fu roşcovanul. Privi îndelung bufniţa şi nu se dumiri unde se află. Sub bufniţă sforăia cineva cu faţa de ceară. Cînd îşi aminti, se sperie. Se repezi la telefonul din camera vecină.

— Ilinco ! Da, eu sunt. Nu m-au căutat de la serviciu ? Dacă se prezintă careva, să-i spui că vin, sunt pe drum ! Am să-ți explic acasă. La prînz, da. Las ; că te mai chem eu.

Ia să-l scol pe necăjitul ăsta. Doarme ca mortul.

— Tovarășe inginer, scoală, că s-a făcut ziuă. Trebuie să pleci la serviciu.

Daniel tresări și îl privi uluit.

— Tot'mneata, domnule ? De ce nu te-ai dus acasă ? Ce ? Vrei la baie ? Ușa aia și drept înainte.

Roșcovanul reveni reîmprospătat, spălat, cu un iz vag din colonia Laurei. Îl găsi tot dormind.

— Scoală, să nu-ți facă de petrecanie tovarășul președinte.

Daniel spuse pe șleau ce-i va face tovarășului președinte, apoi mai zise că azi e luni și se întoarse pe partea aialaltă.

— Și ce-i dacă e luni ?

— S-a tot cinstit neisprăvitul la clondirul sfatului pînă la trei dimineața și azi doarme pînă la zece. Ăsta-i programul dumnealui. Daniel se întinse mahmur. Dar dumneata de ce nu pleci la serviciu ?

— Unde-aș putea face un ceai ?

— Fac eu ceaiul, zise Daniel și se sculă cam împleticindu-se.

Se culcase îmbrăcat, și hainele de pe el arătau ca scoase din gura ciinilor. Ieși în bucătărie, se auzi zăngănit de tacîmuri, apa curgea din robinet, pe ciment scîrțîiau scaunele împinse în lături.

Roșcovanul se duse la dulap și îl deschise. Scoase un costum cenușiu, pe sfoara din interiorul ușii atîrnau cravatele, alese una de mătase verde-închis, ca spanacul fiert ; nu izbuti să dea de nici-o cămașă curată și se apucă să le răscolească pe cele aruncate de-a valma în fundul dulapului. Pescui totuși una care părea mai puțin purtată. Ieși în bucătărie.

— Du-te de te spală, îi spuse lui Daniel. Văd eu de ceai.

Nu reușise să dea de nimic suspect în casă.

Daniel ieși, iar roșcovanul clăti ceștile îngrămădite pe masa acoperită cu o foaie de tablă, le puse să se

scurgă. Ca toți militarii, roșcovanul era gospodar și nu suferea dezordinea. Căută prin sertare și găsi un șervet. Acoperi masa cu el în odaie, turnă ceaiul, tăie pîinea și, cînd omul lui ieși din baie, îl obligă să-și schimbe cămașa cu cea pregătită de el. Îi creștea inima cînd îl văzu aproape pus la punct. De ce? Doar nu era de datoria lui să-l dădăcească?

— Nu poți umbla între oameni ca un vagabond, îi spuse. Ți-oi trimite eu o femeie la spălat și să-ți mai curețe prin casă, măcar o dată la săptămînă. Omul nu poate trăi ca un porc.

— De ce vrei să mi-o trimiți, poate ca să-mi cotrobăiască printre lucruri?

Își turnă un rachiu. Toată afacerea începea să-l plictisească.

— Nu te pierde cu firea. Roșcovanul îi vorbea foarte împăciuitor, ca unui cîine rău. Oricine se poate trezi în situația dumitale. Noroc că nu-s eu omul să-ți dea un brînci cînd te vede gata să te dai la fund.

Dar Daniel părea din nou absent. Își sorbea ceaiul uitîndu-se afară pe fereastră, ca și cum ar fi fost singur. Ieșirea lui de adineauri îl mai liniștise, căci se vedea cufundat în vidul unei mari indiferențe.

— Ce mai spun ființele extraterestre?

Daniel îl privi înmărmurit, fără să înțeleagă, apoi își puse ceașca pe masă și izbucni în rîs.

— Adică așa, reuși să îngîne printre cumplitele sughițuri ce-i munceau întreaga făptură. În orice caz, adăugă ștergîndu-și lacrimile, mă simt măgulit să fiu luat drept un personaj de importanță interplanetară tocmai acum, cînd sunt la pămînt. De azi încolo, o să-mi leg și eu cravata mai cu grijă. De... Mai rîse o dată, dar mai potolit, și trăsăturile i se reașezară subit. Toate sunt deșertăciuni, spuse cu tristețe și își stoarse lămîie în ceai.

Îl întrebă apoi ce vrea la ceai, rachiu sau lămîie?

— Dumneata nu pricepi că nu-i de glumă? Roșcovanul făcea tot posibilul să nu se enerveze. Uite, inginere, spuse apăsat. E adevărat că am o misiune, dar vreau s-o îndeplinesc așa cum cred eu că e bine. N-am decît patru clase primare, restul mi s-a dat din oficiu.

Vreau să spun că nu știu vorbi frumos, dar cred în dreptate, și cînd văd că dreptate nu prea se face pe lumea asta, caut s-o mai fac și eu, cît mă ajută puterile. Să taci în privința asta ca mortul. Este destul de dureros cînd ești silit să faci binele pe ascuns. Eu vreau să te ajut pentru că te cred om cinstit și nu presupun că ai fi omul care să răspundă la bine cu rău, dar vezi, dumneata ai căzut în patima beției de cînd a plecat doamna, și omul la beție vorbește vrute și nevrute. Mai ieși în lume, să fii văzut, ca să arăți că nu ai nimic de ascuns, și mai pune lacăt la gură. Și ia de aici aparatul ăsta de radio. De ce îl lași să-ți urle toată noaptea ?

— Mare deștept o mai fi și șeful dumitale !...

— Deștept, nedeștept, nu-i treaba mea să-l judec. Asta e situația.

Daniel tăcu și își aprinse o țigară. Fumă și tăcu mai departe, fixîndu-și privirea din cînd în cînd asupra omului din fața lui, parcă ar fi vrut să-i intre în suflet.

— Îmi spui că am căzut în patima beției. Eu mă silesc să nu mai beau, dar știi cum este omul. Cînd nu mai pot răbda, iaca beau, cine ce are cu mine ?

— Păcat de dumneata. Roșcovanul îi întinse mîna : Eu voi încerca să te ajut, dar nu știu dacă voi putea face multe.

Celălalt stătu cît stătu la îndoială, apoi, cu un gest nesigur, îi întinse mîna și el.

— Mă întreb dacă îți datorez o mulțumire sau nu, zise.

— Om trăi și om vedea.

Roșcovanul plecă. Daniel îl uită numaidecît. Îi era complet indiferent ce se mai întîmplă. Își scoase mașina din garaj și plecă și el.

*

Daniel începu să aibă vise ciudate. Mai ales unul din ele era nemaipomenit. *Stătea* pierdut cu gîndul la vedeniile acelea ore lungi, a doua zi, singur în biroul său, în fața teancului de hîrtii. Toți erau pe la treburi, și Daniel știa despre fiecare unde se află, căci el îi trimisese. Stăpînit încă de arătările nopții trecute, se tot întreba dacă ele au vreun tîlc. Pentru că visul avusese

un sens dublu, dubios, însemnînd ceva ce era și nu era în același timp.

Se făcea că el era întins pe un culcuș somptuos, acoperit cu covoare bogate, într-o încăpere cu oglinzi. Dormea, și în vis visa că doarme. Jos, lîngă oglinzi, erau vase de argint de o formă curioasă. Lîngă fiecare oglindă erau cîte două vase și ele se repetau la infinit în pînza de nevăzută reciprocitate întinsă în spațiul dintre oglinzi, în așa fel încît odaia părea imensă și vasele, nenumărate. Minus cu minus face plus, își spunea cu luciditatea pe care nu o avea întotdeauna cînd era treaz. S-ar putea să aflu acum ceva din cele tăinuite. Și în visul său se gîndea că vasele, ca să fie reflectate din oglindă în ogindă, imaginea lor trebuia să treacă prin odaie fără odihnă și că nu se putea ca încăperea să nu fie umplută de un du-te-vino perpetuu al vaselor de argint în drumul lor de la o oglindă la alta. Și toată forfota asta a lor care împînzea spațiul dintre oglinzi era nevăzută, totuși, dacă ascultai cu mare atenție, deslușeai un zăngănit foarte subțire, de-abia un susur, o infimă frămîntare metalică în aer. Și în somn știa că aude zumzetul vaselor de argint, umblînd întruna de la oglindă la oglindă și ciocnindu-se unele de altele.

— Dar eu cine sunt ?

Una din oglinzi se lumină subit pe dunăuntru și în apele ei se arătă un bătrîn ca de 100 de ani, strîngînd friguros cu mîinile lui uscate stofa unei haine bogate și purpurii pe lîngă gîtul cu vinele groase ca niște sfori. Fruntea îi era încununată cu un cerc subțire de aur, cu un safir la mijloc.

Își spuse atunci : „Așa voi fi cînd oi fi băut din cupa înțelepciunii", și se întrebă dacă oare o fi ajuns la capătul vremilor sale. Și dacă o fi existînd vreun regat pentru fiecare din noi la capătul drumului său. Un răspuns nedeslușit venea din zumzetul neîntrerupt al imaginilor de argint. Da, da, timpii sunt întreţesuți, dar nu după un model știut. Nu există să nu fie un timp pentru fiecare în parte, își spuse, și atunci i se păru că înțelege.

O respirație cu ritmul amplu umplu palatul întreg. Era prezența nevăzută a sute de servitori, sclavi, ori ajutoare, cum se vor fi numind ei la vremea aceea. Știa că nu este singur, că preajma-i colcăie de prezențe, putea să-și întindă mîna după oricare din ele. Ceva îl oprea însă.

Într-un colț, perdeaua se umplu de o tainică mișcare. Vine cineva acum să mă omoare? Mi-o fi sosit ceasul? Privea perdeaua fix, știind bine că orice urma să vadă acolo, pentru el va fi de neînțeles. Perdeaua se dădu la o parte cu o fluturare lină și apăru figura unei femei străine.

— Daniel! strigă femeia.

— Cine este Daniel? întrebă el.

Niciodată nu auzise acest nume. Lumea în care trăia el știa de alți profeți și de alte măriri. Și dintr-odată o recunoscu pe femeia străină. Era Laura. Era ceva posibil și această Laură, dar nu acum, nu în preajma lui. Nu el și-o reamintea, căci n-o mai văzuse niciodată, ci altceva din el, care nu putea să existe. Era și nu era în același timp. Real nu era decît susurul continuu al vaselor de argint care se perindau de la oglindă la oglindă. Exista o legătură între acestea toate, dar mintea lui n-o putea cuprinde. Se lăsă atunci în voia unei mari fericiri, care, în lumea unde pătrunsese el atunci, era singurul fel de a înțelege.

Cu coatele rezemate pe masă și privirea dusă peste curtea unde rîcîiau porcii în noroi, deasupra mormanelor de sfeclă, de ceapă, de țigle, se întreba care putea fi sensul pe care-l pierduse. Ce înțelesese atunci în sala cu oglinzi și nu mai înțelegea acum? Căci i se părea că cele văzute acolo aveau un tîlc. Părerea asta a lui era ca o mătasă care își schimba culorile, fulgerînd vedenii fugare, te uitai la ele numai ca să vezi că nu-s. Ia, vise, năluciri, își spunea și se pierdea în contemplarea fumului țigării sale. Pe sine însă nu se putea înșela.

Ciocîrlanii iernaseră cu el; în curte găseau mereu grăunțe. Unul se apropia de geam și atinse sticla cu ciocul. Era un zumzet mic, abia îl auzi, odaia se umplu totuși de susurul metalic de astă-noapte, ecoul întîrzia

ca atunci cînd lovești cu unghia într-un pahar de cristal. Sunetul se prelinse prin încăperea săracă ; mobilele grosolane, masa scrijelată, covoarele de cîrpă dispărură și rămase numai zăngănitul ușor, argintiu, al aduceriiaminte. Cînd acesta se pierdu, se frînse ceva și în el, de parcă din el s-ar fi scurs ecoul acela, sărăcindu-l de tot sîngele.

Așa își ducea zilele, în umbra visului, părerea că e aproape de a înțelege, de a dezlega taina îl cuprindea adesea, mai ales cînd era singur. Dar se făcea ca și cînd izvorul mult căutat și zărit, în sfîrșit, s-ar fi retras mereu din fața celui aplecat să bea.

Nu știu ce mi se întîmplă, își spunea, știu numai că este ceva care mă depășește.

Pînă la urmă imaginea din vis păli și își pierdu realitatea, dar lăsă în urma ei un iz, ceva ce-l ajuta să-și ducă zilele. Viața pierdea și ea din agresivitate, din tăiș, îl atingea mai de departe. Amintirea visului, tulbure și nedeslușită cum devenise, rămînea totuși un refugiu, pentru că era *cu totul altceva*. Toți cei care aveau de-a face cu el observară schimbarea. Devenise mai potolit, le lua pe toate mai ușor. Pe președinte nu-l mai lua în seamă. Omul era un nepricopsit, se amesteca în toate și nu se pricepea la nimic. Cînd vorbea Daniel, dîndu-și părerea, sau un ordin, intervenea, aducea rectificări. Grozav îl mai enervase cu de-alde astea înainte, își dăduse seama și omul de asta, de aceea nu vorbea numai pentru a-și arăta cunoștințele superioare, ci și ca să-l scoată pe inginer din sărite. Acum, însă, dacă se amesteca în vorbă, Daniel se mulțumea să-l fixeze cu privirea-i cenușie, cum te uiți la un obiect mirîndu-te că se află acolo și nu în altă parte, unde i-ar fi locul. Demonii înspăimîntători din preajma ta pot fi reduși la proporțiile lor adevărate de păpuși de cîrpă pe măsură ce propria-ți forță crește, căci ei se hrănesc numai din frica ce ți-o inspiră. Gospodăria se resimți toată de noua lui purtare ca de o binefacere, îi auzeai pe oameni fluierînd la lucru sau slobozind un cîntec, ca niciodată. Președintele începea și el să umble mai nesigur, ca cineva care nu este în apele lui. Își dădea seama vag că se petrece și cu el ceva neobișnuit,

nu știa ce anume. Era privit din abisurile timpului, n-avea de unde să bănuiască una ca asta, dar se simțea stingherit. Era ca și cînd un vrăjitor ar fi trasat cu creta un cerc împrejurul său, unul din care nu avea cum să iasă.

*

In toamna trecută plantase o pepinieră de pini pe costișa dinspre Tărtăroaia și anul ăsta nu o văzuse decît o dată. Într-una din zile părăsi serviciul dinadins cu o oră mai devreme și o luă pe urcuș pînă unde se putea merge cu mașina. Cînd drumul se făcu de neumblat din pricina brazdelor de noroi împietrit, coborî, continuîndu-și calea pe jos. Trecu pe cărarea de la marginea șanțului și o luă înainte de-a lungul livezilor cu mere. Ele nu țineau de gospodăria din Joseni, ci de Tărtăroaia. Aici nu se fura ca la ei, unde președintele încărca noaptea camioane întregi cu mere culese pe furiș, să fie duse la tîrg la Mediaș înainte de a se face ziuă.

Ionatanele de aur luminau în amurg ca portocalele sub bolta de sticlă verde, iepuri săgetau prin iarbă, veneau să roadă căzătura și se mai înfruptau și din merele lăsate în grămezi. Livada era tivită cu scaieți și spini înspre șanț. Deodată zări, la vreo treizeci de metri înaintea lui un om. Omul era încurcat în gardul viu de la marginea livezii, grăbindu-se să se descotorosească de el și să ajungă pe drum. Nu-i văzuse fața, căci stătea plecat, atent să-și scoată hainele din ghearele spinilor. Lîngă el, în iarbă, era un rucsac care părea umplut cu mere. „Stai!“ strigă Daniel. Omul se întoarse spre el și atunci îl recunoscu. Era roșcovanul. Lui Daniel nu-i venea să-și creadă ochilor. Omul era în haine civile și de data asta, ca și atunci cînd îl văzuse cu vreo două luni în urmă, la el acasă, dar acum era în zdrențe. Cînd îl zări, tresări, dar nu avu timp să scape din spinii care îi sfîșiaseră pantalonii. Puse mîna pe sac și o luă la fugă. Daniel îl ajunse din urmă.

— Ce este cu dumneata ?

Omul tăcu gîfîind, dar nu se uită la el.

— Ce se vede, răspunse într-un tîrziu.

Îi ceru și o țigară, o aprinse și trase avid primul fum. Se întoarse apoi spre drum și văzu mașina.

— Ești cu mașina ? Nu vrei să mă duci pînă la Poienița ?

— N-am fost niciodată la Poienița. Parcă nici nu e pe drum.

— Ți-aș spune eu pe unde s-o iei. Nu-s decît vreo douăzeci și cinci de kilometri pînă acolo.

Daniel nu mai întrebă nimic. Îi deschise ușa de la spate și omul se așeză punîndu-și sacul lîngă el. Urcușul nu mai era asfaltat, și pe drum nu văzură țipenie de om. Începea să se întunece cînd intrară pe hudița umbroasă din capul satului. Întîlniră un sătean sau doi care își văzură de drum fără să arate nici o curiozitate.

Nu scoaseră nici un cuvînt toată vremea. Văzîndu-l că nu are nimic să-i spună, Daniel îl lăsă în pace și nu-i puse nici el întrebări.

— Aici, zise roșcovanul în fața unei case bătrînești, zugrăvită în vînăt.

Pe prispă se înșirau muscate și între ghivece dormita o pisică. În curte, nimeni, nici un cîine nu lătra.

— Nu vrei să vii înăuntru ? Au un vin bun.

Daniel nu voia să meargă înăuntru. Îl cuprinse o ciudată lipsă de interes. Nu mai voia să știe nimic de soarta roșcovanului, nici de cei cu care avea de-a face. Își întinseră mîna în tăcere. Omul împinse poarta cu umărul și intră în curte. Celălalt mai zăbovi cîteva secunde, uitîndu-se la streașina de paie.

— Îți doresc noroc ! strigă după el. Poate că ești pe drumul cel bun.

Omul nu răspunse. Nu l-o fi auzit.

Luna nouă se ivea dintre tufele de după grădini.

Ieși din satul părînd pustiu ca o cetățuie a morții.

Pe roșcovan nu-l mai văzu după aceea. Nici nu se mai gîndi la această întîlnire din urmă decît rar, așa cum îți amintești de vise.

*

După-amiaza încremenise, şi cîinele stătea neclintit, cu bărbia sprijinită în pervazul geamului. Cu o mişcare, îşi smulse ochelarii, apoi nu mai rămase acelaşi decît cîinele. În învălmăşeala descătuşată, Pand dispăru şi el şi în locul lui nu văzu decît un gîndac negru. Pe picioruşele lui lungi şi subţiri, se grăbea să se ascundă după piciorul unui scaun. Fotoliul de sub ea o porni împreună cu dungile dezlănţuite şi dădu să se rotească cum se roteau toate. Se prinse cu mîinile amîndouă de braţele fotoliului tînguindu-se. Rex urla lupeşte. Dungile vîjîiau asurzitor şi o răpeau cu avîntul lor pustiu. Pipăi înfrigurată scaunul de alături şi dădu de ochelari. Cînd şi-i puse, rotirea se opri brusc. Începu să plîngă, numai din ochi. Lumea văzută printre lacrimi era inundată de o pace adîncă. Părea ademenitor de frumoasă şi semăna cu fericirea.

— Nu mă mai puteţi amăgi, se tîngui. Totul este numai o minciună !

Pand rămînea tot nevăzut.

— Şi tu, strigă, care mă ardeai cu iubirea ta, frumosule, înaripatule, nici tu nu eşti decît un gîndac ! Ia ieşi de-acolo de sub masă, tu n-auzi ?

Dar Pand nu găsea potrivit momentul să se arate.

— Vreau acasă ! Blestemată să vă fie lumea !

Atunci vorbi Pand :

— Să nu crezi că noi te-am văzut mai frumoasă ! Ţi-am văzut stomacul, intestinele pline cu resturi de mîncare şi sîngele gata să ţîşnească din tainiţele uterului, erai groaznică, respingătoare, de nedescris erai ! Dar am trecut peste astea şi ne-am oprit la ceea ce era etern în tine, la ce izvora din fiinţa ta cea mai intimă şi se aduna în gral, printre oglinzi ! Cari ţi-a spus să nu te opreşti la iluzii, la minciunile cărnii, dar tu nu ţi-ai învăţat lecţia ! Nu eşti vrednică de lumea noastră ! Pleacă !

— M-aţi cumpărat cu minciunile voastre ! Dacă nu vă vedeam aşa de frumoşi de la început, crezi că mi-aş fi lăsat casa pentru voi ? Lumea ! Şi acum, de ce ţi-ai

mai reluat fața veche, ca să mă ispitești ? Blestemate să vă fie momelile !

Voi să-și scoată ochelarii și să-i arunce, dar el o rugă să-i păstreze cît mai rămîne.

— Noi ți i-am pregătit pe măsura ta, îi spuse, ca să ne suporți pe noi și lumea noastră. Și ce dacă m-ai văzut în chip de gîndac și pe Pella ca pe o pată de cerneală ? Un aspect este asemenea altuia, mint amîndouă. Aspectul este minciună ! Nici frumoși nu suntem cum ne-ai văzut dintîi, dar nici așa cum îți păream cînd te-am îngrozit ! Fața ne este pe vecie întoarsă de la lumea ta ! Vrei să știi cum suntem cu adevărat ? Suntem așa cum ne-ai simțit !

— Dar cum de te-am văzut frumos și înainte de a avea ochelari ?

— Așa am vrut noi să ne vezi !

— Am fost hipnotizată !

Pand nu răspunse.

— Nu vreau să mai știu nimic ! strigă ea, ca scoasă din minți. Vreau acasă, nu mai vreau filozofie, nici iluzii ! Lumea pe care am lăsat-o în urmă este destul de bună pentru mine ! Vreau acasă !

— Bine, zise Pand liniștit. Vei pleca acasă.

— Dar la ce o să mă gîndesc acasă ? La lumea voastră, care nu mai este ?

— Urmează linia celor învățate de la Cari.

— Pot să ajung îndărăt la clipa în care am plecat ?

— Sigur că da. Doar nu pleci în diagonală.

— Unde ajungi cînd o iei prin timp în diagonală ?

— Unde ajungi și în spațiu, într-un sens. Gîndește-te, de pildă, la un drum oarecare, o șosea între două localități pe care ai circulat mereu, într-un sens și într-altul. Traseul îl cunoști bine, în schimb n-ai coborît niciodată din vehicolul cu care circulai, ca să părăsești drumul, luînd-o peste cîmp, în altă direcție. Ce se întîmplă dacă o iei într-acolo ? Tot în spațiu rămîi, desigur, doar că ai să ajungi în locuri pentru tine necunoscute. Tot astfel, dacă faci traseul în timp între două date, și ai posibilitatea de a te reîntoarce de la punctul 2 la punctul 1, adică să-ți inversezi calea, cunoști evenimentele care au jalonat acest traseu în timp și la reîntoarcere știi

punct cu punct ce te așteaptă, doar atît că toate se desfășoară de-a-ndaratelea. Fără să intervină nimic nou, e tot drumul parcurs înainte. Nu știi însă ce se află în afara acelui traseu. Ei bine, părăsindu-l, ca să parcurgi durata de-a curmezișul, tot în timp rămîi, dar într-unul pentru tine necunoscut, nu numai în privința faptelor desfășurate în acel timp, ci și în felul special de a se desfășura al acelor fapte într-un sens și într-un ritm necunoscute pentru tine, creînd un lanț de cauzalități cu totul nou, unde simultaneitatea și succesiunea primului traseu își pierd sensul.

— În nici un caz nu doresc să cunosc acele timpuri transversale ori secțiuni transversale în timp sau cum să le numesc, zise Laura, și sunt convinsă că ele ar avea asupra sistemului nervos uman efecte cu totul dezastruoase.

Pand îi dădu dreptate.

— Aici mă mișc într-o lume abisală, cu noțiuni de nedescifrat. Nu mai pot rămîne. Mi-a sosit timpul să plec.

El se încruntă.

— Să afirmi că a sosit timpul să faci cale întoarsă prin timp, e un paradox, zise. E un nonsens să te grăbești, de vreme ce oricînd poți ajunge îndărăt, în orice punct dorești. Aici nu poți pierde timp. Poți rămîne mii de ani dacă vrei.

— N-ai spus să plec numaidecît ?

— Eram nervos. M-am molipsit de la tine.

— Să mă ierți. De grăbit, mă grăbesc, pentru că sunt nerăbdătoare să mă văd acasă. E vorba de timpul meu personal, de timpul subiectiv.

— Nu mai suporți Clamidora ? Nici cu ochelarii ăștia miraculoși ?

— Ochelarii mă mint. Dar Daniel ? De el ce se alege ?

— Daniel este rege acum.

— Nu am nimic cu regele Daniel. Vreau să mă întorc la inginerul agronom din comuna Joseni.

— Și nici o zi nu mai vrei să rămîi cu mine ?

— Cum să rămîn cu tine după ce am aflat că ești un gîndac ?

— Ești chiar așa de sigură că aș fi gîndac? Ochii te servesc ca o altă pereche de ochelari. Poate sunt tot atît de puțin gîndac cît orice altceva din cele ce ai putea tu să-ți imaginezi.

— Pentru mine ești gîndac, pentru că așa te-am văzut ultima dată.

— Este o logică și într-asta.

Cart, uitat în fotoliu, ieși la suprafață ca o vagă amintire.

— Zadarnic încerci s-o influențezi, Pand, și e mai bine că nu reușești. I-ai deranja ciclul și ai fi și tu periclitat.

Pasărea doborîtă dădea semne de viață fluturînd slab din aripi. Cart o apucă cu mare precauție servindu-se de un clește. O ridică de jos și o puse pe un făraș, deschise geamul și o aruncă afară în grădină. Rex o luă în dinți și o duse în fundul grădinii. Apărură și alte păsări, dar nu putură prinde destulă viață. Căzură pe podea și se mai zbătură puțin. Ceva le împiedica să mai trăiască, era evident. Pand îngenunche lîngă zburătoarele doborîte. Abia mai zvîcneau.

— Vreți să dispăreți, să nu mai fiți, le spuse cu tristețe, aplecîndu-se peste ele.

Una după alta, se înturnară în cenușă, lăsînd mici grămezi alburii pe covor.

— Gîndacul le-a ucis, spuse Laura.

Își înăbuși un suspin și se sili să-și concentreze gîndul asupra unei cîmpii azurii întinse la mare înălțime și pardosite cu nori leneși în fericită destrămare. Acolo, sus, trăirea se depăna cu neînchipuită și dulce încetineală. Izbuti să-și reducă gîndul la ritmul acela nesfîrșit de lent și să vadă aievea cerul arcuindu-se deasupra ei într-o cupolă puternică, viorie. Se opri la punctul acela, zero absolut al gîndirii, și rămase așa în suspensie, renunțînd la respirație, pînă își reveni de tot. Valurile largi de liniște pe care le emană atunci avură o fericită înrîurire și asupra celorlalți doi. Laura adormi în fotoliul ei, ca legănată. Cart se odihnea și el într-o stare de profundă destindere, cu ochii închiși și mîinile abandonate pe brațele scaunului. Nu studiase niciodată pisicile, nici nu văzuse vreuna, căci altfel s-ar fi simțit

metamorfozat în acest mamifer delicios ; în loc de asta, se identifică în gînd cu un fulg slobozit de pe un acoperiș, docilă pradă în voia brizei. După o veșnicie, își deschise ochii și se întinse.

— Îți mulțumesc, Pand. Ai fost la înălțime și de data asta.

Gîndul său odihnit vibra cu prea mare intensitate și Pand se temu să n-o trezească pe Laura. Îl rugă să fie mai reținut și îi șopti :

— Aici eu nu am nici un merit.

Cînd Pella și Via reveniră, găsiră o atmosferă plăcută, deși cam moleșitoare. Rămaseră lungite pe canapea în pașnică contemplare. Laura dormea mai departe și visul ei se prelungea, ecou al valurilor de odihnă albastră de adineauri. Via se întrebă dacă marea împăcare resimțită de toți vine oare numai din somnul ei. Fără să vorbească, Cart se ridică în picioare. Ieșiră toți trei, lăsîndu-l pe Pand să păzească somnul Laurei. Fluxul ei vital se manifesta cu intensitate primară, mai ales atunci cînd dormea liniștită. El se simțea complet subjugat de apropierea ei. Toată puterea lui de a dori, de a rîvni la ceva, era absorbită de prezența ei.

Laura, ai fost un popas, gîndi, cel mai binecuvîntat popas din viața mea. Cînd m-oi închide în jurul absenței tale ca în jurul unei perle a durerii, atunci de-abia voi porni pe drumul meu. Am să-mi dau voie să îmbătrînesc.

Ea gemu în somn, apoi plînse tare și se trezi.

— O, Pand ! strigă printre lacrimi, și se ghemui lîngă el.

— Hai, hai, nu mai plînge.

Dar plîngea și el, ceea ce nu mai făcuse pînă atunci niciodată, și lacrimilor vărsate împreună le găsi un gust de fericire. Rămaseră multă vreme îmbrățișați.

— Cine plînge ?

Via și Pella apărură și ele.

— Laurei îi pare rău că sunt un gîndac, se întoarse Pand spre ele.

— De unde știe ?

— M-a privit odată cu ochii liberi. Nu te mai gîndi la asta, îi spuse. Să ne despărțim, ca și cînd nu s-ar fi

întîmplat nimic. Voi fi lîngă tine de multe ori, ca mai înainte. Dacă mă lași.

Laura se topea de plîns.

— Gîndește-te că gîndacul, săracul, nu este nici el ultima mea formă.

— Zadarnic m-aș mai gîndi.

— Atunci, uită-mă.

Ceilalți îi înconjurară în tăcere. Încuviințarea lor era pentru zbuciumul celor doi ca un chenar înflorit.

— Oricum, le spuse el celorlalți, ea este hotărîtă să plece. Tovarășul ei de viață este în Calo.

— Și tu, Pand ?

— Partea mea sunt absențele ei. Și am razele.

— Toți rămînem cu razele, spuse Cart, care venise și el, și toți suntem îndrăgostiți de absențele ei.

— Aș vrea să mai am puterea de a mă simți măgulită. De ce să încerc să v-o ascund vouă, care știți totul : tare îmi este greu.

— Rămîi, zise Cart.

— Nu pot nici să rămîn.

— Laura este sub semnul ♊, zise Pand. Zodia gemenilor.

— Poate va fi grațiată.

— Dacă o merită.

— Aici părerile se împart, zise Pand. Eu cred că grația, dacă nu este gratuită, nu mai este grație.

— Toate părerile noastre sunt desigur greșite, și nu au importanță decît sentimentele cu care le întovărășim. În fine. Noi va trebui să plecăm acum, dacă așa a hotărît ea. Vom trece pe la Mena. El se ocupă acum cu planificarea călătoriilor în timp.

— Tocmai el ?

— El sau altul, ce importanță are ?

Luîndu-și rămas bun de la Cart, Laura, împreună cu Pand și cu Pella se așezară în carul aerian. Tăcură mult, și Laura voia să spună ceva, orice, numai să nu plîngă.

— Am impresia că sunt foarte puțini locuitori în Clamidora, spunea, deși acum n-o mai interesa deloc situația demografică a planetei și de fapt n-o mai interesa, în general, nimic.

— Așa este, aprobă Pand, în timp ce se ridicau deasupra copacilor.

Secundele din urmă fuseseră foarte lungi, i se părea că plecaseră de pe insulă de cîteva săptămîni. Cart rămase în parc, uitîndu-se după ei, iar Rex îi urmărea și el din ochi, lătrînd așa cum latră după oameni orice cîine pămîntesc. O luară peste golf în direcția soare-apune și urmă o altă tăcere lungă.

— Nu pot să-mi dau seama ce culoare are marea acum, spuse, văd că nu mai este sîngerie.

El răspunse că are tot o culoare violentă, care produce șocuri cu efect mobilizator, ca o cafea foarte tare ori, și mai bine, ca o injecție de cofeină.

— Dacă te-ai uita cu ochiul liber, după un minut ai leșina. Tonul pe care ți-l traduce ochelarul este o tălmăcire mai mult decît benignă a ce văd eu acum.

— Nu mă îndoiesc de asta.

— Ca să mă întorc la locuitorii din Clamidora, suntem într-adevăr puțini, numai vreo douăzeci și patru de mii, va să zică mai puțin de un locuitor pe o mie de kilometri pătrați. Nici a suta parte din planetă nu este locuită.

— Și ce se află în părțile nelocuite ?

— Terenuri pentru recreație, rezervoare de apă, de-aer, întinderi virane, jungle.

Pe nesimțite, începu să urmărească spusele lui cu oarecare interes.

— Una din urmările favorabile ale acestei depopulări este că instinctele rele se atrofiază cînd ai spațiu mult în jurul tău și nu simți nevoia să-l împingi pe celălalt de lîngă farfuria din care mănîncă. Rousseau al vostru spunea că nu poți crește bine un copil decît în singurătate. El presimțea efectele îmbulzelii, ale frecușului continuu, mai ales asupra ființelor de vîrstă fragedă. Experiențele făcute de biologi demonstrează că șobolanii închiși împreună în număr mare într-un spațiu restrîns dezvoltă instincte criminale și ucid fără a avea nevoie de hrană, căci hrana le este servită de afară. S-a făcut apropierea dintre această reacție și criminalitatea mărită a localităților înțesate de lume, hipertrofiate, cu aura supraîncărcată. Dacă există ceva

ce merită să fie păzit cu sfințenie, este golul din jurul tău. Conducătorii din Calo sunt preocupați mai mult de ținerea în frîu a popoarelor și de păstrarea puterii lor proprii. Trebuie să mai aveți răbdare. Schimbările dorite se realizează cu încetul, nu într-o generație sau două. De puține sute de ani s-a realizat o schimbare și în sensibilitatea omului. În Europa voastră nu se mai ard oameni de vii, nu se mai torturează în public. Se știe acum că astea sunt lucruri bestiale și rușinoase și călăii cu faptele lor sunt ascunși de ochii mulțimii, societatea are pudoarea de a-și masca pornirile de subanimalitate. Omul modern n-ar mai suporta spectacolele acelea sîngeroase la care au asistat toți, dar toți, cu plăcere, în vremurile trecute, nici nu e așa de mult, cînd nici chiar poeții, nici doamnele cele mai spirituale, evlavioase toate și cu reputația de mare sensibilitate, cum era doamna de Sévigné, nu lipseau de lîngă execuțiile publice. Chiar și cei care comit aceste atrocități permise de lege, după uși zăvorîte, călăii, cu toate că sunt tipuri inferioare ale omenirii, cum erau în toate timpurile, azi parcă au și ei o vagă bănuială că săvîrșesc o ticăloșenie și au măcar pudoarea neomeniei lor.

— Este prea puțin.

— E de abia începutul procesului.

— Și între timp ?

— Între timp, grija de căpetenie a fiecăruia ar trebui să fie propria lui perfecționare. Căci prin ridicarea individului se ridică implicit și nivelul omenirii. Deci, voința fiecăruia în parte de a face binele, educația înainte de toate. Și autoeducația, bineînțeles.

Îl asculta ca într-un somn hipnotic. Așa era cum spunea el, și totuși nu era așa, dar n-avu forța să protesteze. Poate că și călăii se vor educa cu vremea, vor deveni poeți și vor scrie rînduri violente sau, și mai bine, vor dispărea pur și simplu, dar în locul lor se vor ridica alții dintre oamenii de rînd și le vor lua locul. Cine va mai putea pune stavilă într-o bună zi răpitorilor, torționarilor pe cont propriu, plasatorilor de bombe, mafioților, care se înmulesc ca un cancer gigantic, o metastază de neîngrădit ? Bine că nu mai am 20 de ani. Oi mai trăi cîte zile am și, după mine, vie și po-

topul. Trebuie să mă obișnuiesc cu ideea că toată rasa asta de curioase vietăți, din care fac parte, este absolut incorigibilă. Dar nu era pentru ea momentul potrivit de a medita asupra acestor neajunsuri, oricît de uriașe putuseră să-i pară altădată.

Altă rană o muncea pe ea acum, un sentiment pustiitor de frustrare, un regret al paradisului pierdut. Unde să-l mai mute, acest paradis, care pe pămînt nu-și avea locul, și nici în timpurile lui, unde să încerce să-l mai reclădească o dată, măcar pentru uzul ei propriu? Pentru ca să nu moară speranța? În care colț al acestei lumi necunoscute, de necunoscut? Poate printre supraviețuitorii punctului zero să mai apară această pasăre rară. Pentru o vreme.

Ieșiseră din regiunea golfului și pluteau deasupra unei plaje întinse. Se vedea o singură locuință, circulară, lîngă un pîlc de mesteceni. Două sau trei cornute zvelte pășteau alături, alte semne de viață nu se arătau.

— Și ce se va întîmpla cu Clamidora după ce îi va pleca și ultimul locuitor?.

Dar nici de data asta n-o interesa răspunsul. Întrebarea se ivise de la sine la vederea unei așa de vaste singurătăți.

— Cu încetul, îi vom transfera la noi pe cei din Satulis, o planetă inospitalieră, nu prea depărtată de noi. Condițiile de viață de acolo sunt așa de vitrege, încît, trei sferturi din vreme, locuitorii sunt siliți să trudească pentru procurarea hranei ca să nu moară de foame. Astfel, ei nu au răgazul de a-și dezvolta calitățile spirituale, care sunt considerabile. În climatul lor polar, nu se pot hrăni decît cu mușchi. Animale nu există în Satulis, afară de un soi de păsări mari care se devorează între ele. Locuitorii nu le pot vîna, căci nu au din ce să-și facă arme, lemn nu găsesc, iar fierul din măruntaiele munților nu au timpul să-l scoată și să-l prelucreze.

— Și cu ce se îmbracă? Sau au blană, ca ursii polari?

— Nici măcar atît. Păsările sunt cele care îi îmbracă. Atunci cînd vine vremea să-și schimbe penele, aceste răpitoare uriașe își leapădă penele vechi prin văi,

și copiilor le revine sarcina să le strîngă. Femeile le lipesc apoi unele de altele cu un clei improvizat din excrementele acelorași animale. Hainele întocmite din penele lor sunt călduroase și durabile. Încălțămintea și-o ticluiesc din mușchi, țesînd fibrele într-o pîslă foarte deasă și o căptușesc cu pene. Aceste ființe sunt înzestrate cu un creier matematic, capabil de cele mai complicate operațiuni mentale. Dar ei nu pun nici un preț pe aptitudinile lor ieșite din comun, căci nu slujesc nemijlocit nevoia supraviețuirii.

— Și cum vreți să-i aduceți în Clamidora ?

— Sub formă de biounde, ca să ocupe minimum de spațiu. Vom face o experiență cît de curînd, transportînd aici o colonie de două sute de suflete. Îi vom ține sub observație timp mai îndelungat, să ne dăm seama dacă, odată cu schimbarea mediului, ei nu dezvoltă un caracter agresiv, primejduindu-ne existența. O vreme, cele două specii, a noastră și a lor, vor conlocui și în acest răstimp numărul nostru, al băștinașilor, va scădea întruna. Dimpotrivă, ei se vor înmulți pînă ce numărul lor va fi suficient de mare pentru a domina planeta și a ține pe loc jungla care înconjoară partea locuită de noi ca pe o insulă. În cazul cînd experiența cu cei din Satulis va da greș, avem o listă întreagă de alte planete cu ai căror locuitori să putem repeta experiența.

— Pe lista voastră figurează și locuitorii pămîntului ?

— Nu, pentru că pămîntenii au fost îndeajuns de favorizați de împrejurări ca să ajungă singuri la cel mai înalt grad de civilizație.

— Dar germenul neliniștii care ne este propriu ? Nu vreți să ne ajutați să ne găsim echilibrul ?

— Prin mijloace artificiale ? Niciodată. Cînd e vorba de anestezii, de combaterea bolilor și de alte ameliorări ale vieții fiziologice, putem interveni, dar asupra vieții morale și a acelui *vadio* fără de care nu există supraviețuire, mijloacele artificiale nu au nici o putere. Dimpotrivă, toate paleativele care te ajută să te bucuri de o bunăstare factice, cum sunt drogurile și alcoolul la voi, după ce te înșeală printr-o euforie trecătoare, te aruncă îndărăt, îngreunîndu-ți înzecit îna-

intarea. Însăși morala ta interioară îți interzice să atingi o efemeră mulțumire amăgitoare prin mijloace artificiale. Așa cum nu poți muri decît singur, nici ciclul neiertător nu ți-l poți străbate decît ajutat de mijloacele tale proprii.

Laura nu răspunse. Inima i se strînse la gîndul că frumosul Calo, plutind în beznă și purtînd atîtea vietăți și aspirații, atîtea nădejdi, cu golfurile lui însorite și nenumăratele ființe născute spre bucurie, poate se îndreaptă spre vaier și hău.

— La ce să mă mai gîndesc, Pand ?

— La ciclurile care continuă orice s-ar întîmpla, zise el, la eternele cicluri să te gîndești, la imposibilitatea de a pieri.

Revăzu în amintire uriașa statuie săpată în peretele de stîncă din munți. Îi apăru în fața ochilor cum stătea, nu ezitînd, ci în suspensie, cel oprit o clipă în prag, cu ochii plini de cele ce vedea dincolo. Cine știe cîte praguri ești sortit să treci, „din moarte în moarte călcînd", pînă ajungi la cel din urmă.

— Pand, dă-mi un sfat. Spune-mi ce să iau cu mine.

— Nu pot să-ți dau decît unul singur. Îți aduci poate aminte că ai învățat la școală despre popoarele primitive, cum își îngropau ei împreună cu mortul și obiectele pe care le credeau necesare pentru viața de dincolo a celui dus. Le puneau arme, ți-aduci aminte ? și vase pentru băut, hrană, giuvaere. Nu voiau ca el să treacă pragul cu mîinile goale, precum călătorul fără minte, care se pregătește să traverseze deșertul fără o provizie de apă și alimente. Intuiau deci că trebuie să ia cu ei ceva de aici, dar nu știau ce. Foarte tîrziu și-au dat seama că nu putea fi vorba decît de cîștigurile spirituale realizate aici. Nu uita asta cînd va fi să te strecori afară din dimensiune. Pregătește-ți proviziile din timp.

Pella ședea în colțul ei, uitată. Trecură pe deasupra munților și pe culmi văzură locuințe. Întîlniră și o mașină zburătoare ca o barcă de cristal plutind străvezie, plină de soare. Trecînd prin dreptul unei locuințe, barca azvîrli pe platou un pachet.

— Aici locuiesc cei ce se lasă în voia vremii ?

— Unii din ei. Sau cei care simt că viața în comun le pune piedici în calea realizării spirituale, sau că vibrațiile lor sunt de natură ingrată și contactul cu alții dezlănțuie în ei instincte de temut, resturi de animozitate sau accese de mizantropie, ori poate prezența celuilalt sex îi tulbură prea mult. Din aceste și din alte multe motive ei preferă să stea singuri ori întovărășiți numai de un prieten sau doi, ca să fie lăsați în pace. Nu toți rămîn aici definitiv. Pentru mulți, munții sunt doar un refugiu temporar, un loc de refacere. Se știe că retragerea în singurătate, chiar și numai pentru un timp limitat, are darul de a te purifica, scurtîndu-ți ciclul. Cred că nu peste multă vreme, mă voi retrage și eu în munți.

Multe din sihăstrii erau clădite ca vechile fortărețe ferecate de la noi. Munții pe care erau durate nu păreau foarte înalți, să tot fi avut pînă la două mii de metri, pe crestele lor nu era zăpadă și vegetația abundentă se suia pînă la piscuri. Pe ziduri creșteau plante cățărătoare, cascadele de iederă acopereau chiar o parte din geamuri. Erau asemenea cetăților morții, cu aerul că închid tainice vieți ferecate, respirînd o pace neomenească, o fericire îmbibată cu tristețe adîncă, ce îți aducea aminte de felul cum înțelegea Böcklin moartea. Unii zic că Böcklin nu a fost un pictor mare și că tehnica lui tradiționalistă avea ceva desuet în mijlocul efervescenței generale produse de impresioniști. Îi păsa prea puțin de înnoirile tehnice aduse de cei moderni, ca dealtfel și de viziunile lor. Pentru el, pictura era înainte de toate un mijloc de a transmite un mesaj unic, ajutîndu-i pe cei ce aveau ochi să vadă, să priceapă ceva din marea schimbare, dincolo de fenomenul clinic. Este ciudat că elvețienii, acest popor al calculului și preciziei, ceasornicarii omenirii, tocmai ei ni l-au dat pe Böcklin, care făcea așa de puțin parte din lumea lor, ca și celălalt pictor elvețian, Hodler, și el un metafizician rătăcit într-un destin de pictor.

— Nu-l cunosc pe Böcklin, zise Pand, parcă așa se cheamă pictorul la care te gîndești. Încearcă puțin să-ți amintești de un tablou de-al lui.

Desluşi pe urmă o etichetă mentală, poate un titlu de tablou : *Insula morţilor*. Ce se ascundea sub el ?

Se concentră cu gîndul asupra picturii disprețuite de cei care au învățat să aprecieze pictura prin ochiul neîndurător al lui Picasso ori al lui Fernand Léger, sub penelul cărora, ca sub un bisturiu, tot ce era viu se prefăcea în bucăţi moarte, ca un cadavru ciopîrţit. Se înfioră cînd revăzu în gînd tabloul lui Böcklin, cu figura înfăşurată în giulgiu, stînd în picioare într-o barcă. Barca plutea pe ape negre în lumina aproape stinsă a înserării tîrzii. Liniştea domnea mai presus de toate.

— Mai sugestiv decît figura însăşi, spuse el, este pavilionul ferecat spre care se îndreaptă barca. E învăluit într-o tăcere desăvîrşită şi respiră o taină aşa de adîncă, încît nu există alt limbaj în afara picturii, care s-o poată sugera.

Tabloul are un mesaj şi, oricum ar fi privită arta lui Böcklin de către confraţii lui, ea are calitatea de a-l transmite. Pictorul avea vocaţia de a tălmăci acest mesaj şi nu altul şi nici un alt limbaj nu l-ar fi servit ca pictura, de aceea a recurs la ea.

Şi pictorii mari aveau mesaje de transmis ; grotele vag deslușite din spatele Giocondei vorbesc un limbaj la fel de tainic ca şi figura ei, cu zîmbetul celebru. La pictorii mari însă preocuparea de căpetenie este însăşi pictura, iar mesajul cade pe planul doi, sau chiar lipseşte : de exemplu, *Şcoala Atenianã* a lui Rafael este un tablou gol de sens, deşi privite una cîte una, figurile sunt vii şi expresive, iar compoziţia, remarcabilă, la fel cu unele compoziţii mari ale lui Rubens. Toate acestea sunt tablouri excelente, dar nu au ceva special de comunicat.

Gîndul ei lunecă mai departe şi se opri la tabloul lui Hodler, întitulat *Lacul Leman,* o viziune care are şi mai puţin de-a face cu acel lac decît cu Marea Arctică, de exemplu. Ea desfăşoară în faţa noastră o întindere de apă de o liniște nefirească, oglindind, dincolo de pacea ştiută de noi, un calm adînc, neomenesc, la o oră şi sub un meridian care nu trec pe deasupra noastră decît în rarele momente furate dintr-o fericire abia bănuită. Nepămîntescul meridian se oglindeşte în trans-

parența desăvîrșită a apei, a cerului, în echilibrul norilor mici și rotunzi, cîntăriți de o mînă nevăzută. Le simți și mersul circular în globul de sticlă care este lumea lor ferită de orice frămîntare. Viziunea de profunzime angelică exprimă o lipsă de participare care ne transcende. Poate Creatorul vede lumea așa, din perspectiva divinei lui nepăsări.

Nici Hodler n-o fi fost un pictor prea mare, știa însă destul pentru a ne transmite fiorul unui alt tărîm, care, de obicei, ne este interzis. Unealtă a necunoscutului, el era mai mult un mediu decît un artist. Într-o măsură, și Gauguin era așa. A plecat în Pacific să caute ceva. Voia de fapt să găsească un peisaj care să-l ajute la formularea mesajului său. Scîrbit, întoarse spatele Parisului, unde pictura se îndeletnicea cu cele materiale, posedată de problema materializării luminii și a descompunerii ei în solzi, căzînd în pete oarbe oriunde, indiferent pe ce suprafață, pe gunoi, pe asfalt, pe firme de cîrciumi, pe fese. Gauguin, pentru care lumina era sfîntă, voia ca ea să cadă asupra misterioasei lumi pe care se apucase s-o tălmăcească și care se afla mult mai departe decît insula Tahiti. Învăluind în lumină fețele cu privirea îngreunată de somn, de vise, a reușit să ne transmită o intuiție de totdeauna, anume că cele mai mari taine sunt tocmai cele văzute în plină lumină. Căci femeile lui cu privirea animalică, îngeri care nu s-au lăsat izgoniți din rai, cu ochii plini de absență, nu sunt mai puțin misterioase decît statuile idolilor, adesea prezentate în fondul tablourilor, unde pîndesc cufundate în penumbră.

— Voi mai simțiți nevoia să pictați? Pereții voștri străvezii sunt invadați de o natură generoasă, cel puțin așa cum arată ea prin ochelari...

— Să rămînem înțeleși: nu mai mincinoși decît propriii voștri ochi.

— Și în afară de asta, puteți să vă transmiteți unii altora peisaje și alte închipuiri.

— Cu toate astea, cei înzestrați cu talent pentru pictură, dispunînd adică de comanda creierului asupra mîinii, sunt uneori rugați să traducă prin penel imagini care trec prin mintea lor sau a altora, pentru ca o

închipuire deosebit de frumoasă să nu fie sortită pieirii. Avem, bineînțeles, aparate pentru fotografierea imaginilor ce ne trec prin minte, cu lentile foarte sensibile la toate vibrațiile conștiinței. Nu oricine este înzestrat însă cu darul unei viziuni clare, ori anumite impedimente organice nu-i permit să le emane corect, și imaginea iese ștearsă, aburită. Chiar în cazul cînd fotografia ar ieși clară, i se preferă pictura pentru că ea presupune spirit de sinteză și restructurare, înzestrarea imaginii cu un sens nou, adică o interpretare, o amprentă a personalității, lucru la care noi ținem mult. Există și muzee care cuprind realizări de acest fel; curînd vom trece deasupra unuia din ele. Dacă vrei, îl putem vizita.

Pella spuse că ea ar vrea să se întoarcă, probabil pentru că voia să-i lase singuri.

— Poate ne întîlnim cu cineva pe drum să te ia, spuse Pand.

Se îndepărtaseră de munți și zburau acum deasupra unui deal ierbos, iar sub ei se întindea o luncă cu pîlcuri de copaci. Zburînd pe deasupra lor, întîlniră un alt car zburător venind spre ei. Înăuntru ședeau două doamne. Cea care conducea părea o matroană chipeșă, cu ținuta majestuoasă. Cealaltă era o cîrnă cu părul albastru; pistruii din jurul nasului erau pesemne lăsați acolo pentru frumusețe.

— Sunt doamnele de la calculatoare. De vigilența lor depinde exactitatea datelor noastre.

— De ce nu lucrează acum?

— De ce? rîse Pand. Cu condiția să atingi anumite rezultate, nimeni nu te întreabă dacă le-ai obținut într-un ceas sau într-o săptămînă.

Le făcu semn cu mîna și carul aerian din dreptul lor se opri în aer. Ele tocmai se întorceau la locuințele lor din apropierea reședinței Bătrînului și îi promiseră să facă un mic ocol ca s-o depună pe Pella acasă. Se apropiară pînă ce vehicolele se atinseră stînd scară lîngă scară, oscilînd puțin, ca bărcile oprite alăturea. Pella păși ușor peste îngusta prăpastie dintre care, se așeză și făcu un semn de adio cu mîna. Pentru totdeauna, își zise Laura.

Pand privea în depărtare. Văzduhul se umplu de aburi, norii erau umflați de umezeală, valea juca în rețele vii de diamant.

— Plec acasă, își zicea, azi plec acasă.

Dar nu simțea nimic. Daniel era încă rege în fundul ocheanului și cine știe cum se va mai juca timpul cu el, unde îl va mai surghiuni pînă s-or întîlni ei doi. Cine știe ce s-o fi ales de toată planeta? Și dacă ea și-o mai regăsi vreodată vechiul făgaș. Poate că își pierduse locul în lume, împreună cu ponderea fixată de pămîntul care nu mai era. Va fi o dislocată, ceva ca un duh rătăcitor, mai puțin decît un om, căci își pierduse coordonatele și ar fi fost destul să se deplaseze undeva un șurub pentru ca să nu le mai găsească niciodată.

Și cine știe unde-oi debarca și eu după ce am parcurs în rapidă diagonală o rază lungă din Cosmos și am văzut atîtea care sunt ascunse pentru pămînteni. Dacă ajung iar îndărăt acolo de unde am plecat, cum m-oi putea oare limita iar la timp și la hotarele unui spațiu așa de restrîns pe meleagurile noastre ferecate? La cheremul ignoranței și al relei-voințe, țintuită locului fără dreptul de a mă retrage, a dispărea, a mă apăra, a mă ascunde? N-am altă alternativă decît să-mi amintesc de spusele lui Cari și să-mi trasez meridianele interioare. Să-mi găsesc și eu seninătatea ca cel care medita între munți cu pleoapele larg deschise, orb totuși, cu lumina candelei sticlindu-i în ochii fără vedere, nepricepînd din lume mai mult decît o oglindă.

L-am văzut pe Daniel în vis. Era nespus de bătrîn. Tendoanele de la gîtul lui erau ca sforile și avea ochi de leșie. Știam totuși că este el. Nu mă cunoștea. Stătea culcat pe un otoman printre perne și covoare somptuoase, printre oglinzi, și nu mă puteam dumiri dacă mă aflu pe pămînt sau în altă parte. Am vorbit cu el, comunicînd prin el cu cineva încă sau deja existent, firicel topit în pînza timpului. Mi-am trimis mesajul în viitorul încă necreat sau în trecutul destrămat de mult. Toată nădejdea mi-e în spusele lui Cari, căci el m-a învățat să-mi suspend judecata. Anihilarea ei le face pe toate mai ușor de suportat.

Carul plutitor care o ducea pe Pella se zărea la mare depărtare. Desluși cu efort eșarfa ei plutind, dîră infimă în zare.

Nimic nu mai avea însemnătate. Simbolul devenise melcul. Un melc șiret și prudent, ascunzîndu-și pînă și scoica, să nu i-o spargă cineva. Numai Daniel mă rabdă așa cum sunt. Pe el îl dor absențele mele, dar nu mă poate închipui fără ele. Propria lui durere este semnul după care mă recunoaște. Cei cu firea elusivă sunt cei iubiți, chiar dacă nu sunt suportați, chiar dacă, din disperare, sunt părăsiți. Daniel nu mă va părăsi. Și nici Pand. Dar Pand este un gîndac. El se întoarse și îi zîmbi. Cine știe de cînd tot captează cele ce-mi trec prin cap.

— De foarte puțină vreme. Dar nu ai dreptate cînd crezi că numai Daniel te rabdă. Eu te cunosc mai bine decît Daniel și totuși te accept așa cum ești. Îți cunosc gîndurile, mi-am însușit pînă și ritmul lor rapsodic, respirația lor apucată, năvala lor sărind de la una la alta, greu de urmărit, știu și la ce concluzie va trebui să ajungi la capătul unei melopee mentale, îți scontez judecățile pripite și greșite, prejudecățile, scad din ele rutina, oboseala, plictiseala, entuziasmul, dramul de prefăcătorie feminină obligatorie chiar și față de ține însăți. Te absolv, te iert de toate, te înțeleg pe deplin, sunt mai indulgent față de tine decît ești tu cu tine însăți, țin cont pînă și de influența celei mai infime presiuni atmosferice care te face să vezi ambianța ta ori viitorul în culori mai întunecate cu o nuanță și să judeci lumea puțin mai sever. Știu și ce putere are luna asupra ta chiar și aici, căci ești legată de acest satelit capricios prin fire care sfidează distanța. Știu unghiurile căror stele te descumpănesc ori te inspiră, ce furtuni solare te răscolesc, ce curenți te ajută să-ți regăsești seninătatea. Pot prevedea combinațiile și durata influenței lor. Dar nu știu nici eu totul. Ai capricii cu totul neprevăzute și farmecul tău rezidă în ele. Noi, aici, avem o mare slăbiciune pentru problemele nerezolvate.

— Gîndurile, zise Laura, și sentimentele omului seamănă numai cu norii. Ca ei zic și se dezic, se întoarnă

cu moliciune mereu în altceva, devin în mod firesc potrivnice cu ele însele. Cine le poate ghici calea ?

— Iluzii sunt toate, numai reflexe, reflecții translații, rolul lor este de a te ajuta să trăiești, căci umbli alăturea de o lume pe care nu știi s-o domesticești altfel după măsura ta. Căci te naști într-o lume străină și rîvna ta de a o găsi familiară și binevoitoare este așa de disperată, încît începi, din clipa cînd îți deschizi ochii asupra ei, să faci în ea o rînduială după chipul și asemănarea ta, ca să poți supraviețui. Înainte de a ști să te aperi de frig și foame, ai nevoie să ajungi cu ea la un numitor comun. Această junglă în care te miști tu, om, această neumană densitate, se reduce în conștiința ta la timp, se împarte în el, se rarifică, realitatea fiind în sine așa de copleșitoare, încît, captată de tine așa cum este, te-ar distruge pe loc. Cine știe cîți au murit și mor striviți de un moment de catastrofală luciditate ? Și spațiul ? Ce însemnează spațiu ? Doi copaci se află la o distanță de cincizeci de metri unul de celălalt, dar raportul este numai mental și te privește. Însemnează spațiul ceva pentru ei ? Absolut nimic. Copacilor le este totuna dacă se află la cinci sau cincizeci de metri unul de celălalt. La fel, ești nevoit să crezi că nu pot coexista simultan două lucruri în același loc. Dar ce însemnează „simultan" ? Probabil tot nimic. Am convenit că timp nici nu există. În același loc unde se află copacul au existat nenumărați alți copaci înainte, și fluvii, și construcții, stînci, tot ce-ți poți imagina. Nu le poți concepe pe toate împreună în complexitatea existenței lor și le rînduiești separat, creezi noțiunea de timp care le fărîmițează și le desparte. Nici oul nu-l poți înghiți întreg, de aceea îl tai, nu ? Într-un desiș, într-un haos de neconceput, într-o învălmășeală, o continuă fermentație, ființează lumea, toate se întrepătrund, se impregnează unele de altele într-un tot monstruos și indivizibil. De haosul ăsta cu o densitate ucigașă încercați voi să vă apărați, și noi, care suntem ființe diferite de voi, a trebuit să adaptăm monstruozități încă mult mai complexe la nevoile propriei noastre supraviețuiri. De haosul ăsta de o densitate imprevizibilă încercăm noi, toate ființele vii, să ne ocrotim, de nespusa

brutalitate a ființării de care ne știm împresurați, atunci cînd căutăm să-i impunem rînduiala noastră prin metodele ingenioase inventate de noi, de fiecare în parte, chiar și de animale și plante, căci presiunea este așa de uriașă și primejdia așa de iminentă, încît fiecare în parte devine capabil să-și elaboreze cel mai complicat sistem de apărare. Căci este absurdă pentru noi lumea în care ne-am pomenit și nu i se potrivește nici un alt epitet. Ne este potrivnică întru totul, nu ne putem apropia de ea în nici un fel, suntem siliți s-o dărîmăm în noi, s-o spargem toată, s-o reducem la atomi, ca să ne-o facem inofensivă. Este absolut inutil, așadar, să te oprești la aspecte. O spun pentru tine, ca să-ți fie mai ușor. Și ți-o repet nu știu a cîta oară, ca să-ți intre bine în cap : un aspect este ca oricare altul. Un semn, un simbol, o translație. Tot ce vedem este o recreare, o traducere în semnele care flatează cel mai mult tînjirea noastră după armonie și frumos, cu care ne-am născut.

— Baudelaire zicea, reluă ea : „*La nature est un temple ou des vivants piliers / Laissent parfois sortir des confuses paroles. / L'homme y passe à travers des forêts de symboles / Qui l'observent avec des regards familiers.*“ Lucrurile își întorc spre noi fața familiară ca să nu ne îngrozească, susține poetul, cînd de fapt nu obiectul incognoscibil întoarce spre noi o față familiară, ci sistemul nostru de apărare îl modelează, căci lucrurile nu au față de noi nici o bunăvoință. Știu că este așa, că nu putem vedea nimic așa cum este, dar n-o pot admite cînd se referă la tine. O, Pand, de ce nu ești așa cum te arăți ? Măcar de te-aș fi văzut în chip de pasăre sau chiar ca apa dintr-un pahar.

Pand se făcu mic și se retrase în colțul lui.

— Dacă persiști s-o iei așa, nu e nimic de făcut. Așa cum își poartă martirul crucea, m-oi căzni să-mi port și eu gîndăcia. N-am bănuit că-mi va pricinui cîndva o dificultate ca asta.

Ajungînd la punctul ăsta mort, amuțiră. Respirară apoi ușurați cînd văzură fulgerînd nu departe un acoperiș rotund și sclipitor. Ajungînd mai aproape, deslușiră sub acoperișul-cupolă, ca niște picioare de gaste-

ropod, coloane de sticlă de jur-împrejur. Grațioasa clădire se afla lîngă un rîu, într-un parc.

— Vrei să vezi muzeul ?

Se lăsară pe placa de marmoră verde, un fel de teren mic de aterizare. Păsări mari, ruginii, veniră aproape și se lăsară mîngîiate. Scoteau piuituri mirate și sticloase întinzîndu-și gîtul și se reîntoarseră la ale lor, răscolind pămîntul sub firele de iarbă, în căutare de rîme. Încolo, nici un suflet. Trei trepte de cristal urcară pînă la porțile de bronz sculptate, cu aripile întredeschise. Nici înăuntru nu era nimeni.

Dintr-un hol mic, pardosit cu sticlă verde, intrară într-o sală scăldată în lumină ca mierea, curgînd din tavanul auriu. În mijlocul sălii se înălța statuia unui bărbat în tunică scurtă, cu picioarele zvelte, părînd gata să se desprindă de pămînt. Figura tălmăcea momentul de beție de la începutul zborului, la pierderea greutății. Sala era înconjurată de un coridor circular. În pereții lui irizați se ghiceau focuri și ceață rotindu-se pe fond safiriu, păsări, mîini, arbori se înturnau în fum, sunete abia percepute întovărășeau drumul lor lent, o muzică cu tonuri pierdute ca țipătul foarte îndepărtat al unor gîște sălbatice, de o zănatică melancolie.

— Poemul ăsta, spunea Pand, vrea să ne transmită sentimentul că toate sunt de consistența fumului.

— Dar elanul statuii ?

— E pivotul. Singura realitate solidă.

În coridorul circular curgea o apă sub podeaua de sticlă, ducînd cu ea înotul șerpilor de jăratic, alge unduite, fire vegetale, desfăcute, lăsate în voia apei, agale. Umblînd deasupra lor, te cuprindea o ușoară amețeală. Uneori, apa era brăzdată cu betele sclipitoare, mobile și vii, însoțite de un fîșîit subțire și metalic.

Simfonia apei a fost compusă de Velo. Bineînțeles, nu era vorba de o apă adevărată curgînd sub podele, ci de o întruchipare născocită a apei, o operă de artă combinată cu munca inginerului.

Străbătură încet coridorul, în sens invers, primind în față năvălirea figurilor, care îi făcea să-și piardă siguranța pasului. Pand învîrti un comutator și mișcarea se opri. Se așezară pe canapeaua de lîngă perete. Urmă o

liniște odihnitoare, muzica se stinse. Una din păsările rugîniі zbură înăuntru și înconjură sala. O urmăriră cu privirea pînă ieși afară în soare. Prin ușa deschisă parcul părea o stranie împărăție de vis văzută la capătul unui tunel. Își reveni din reverie cu o tresărire cînd văzu tufa înflorită din fundul tunelului mișcîndu-se.

Pand îi spuse să stea liniștită. Rămaseră cu ochii la tufă. Dintre frunze se desprinse o ființă nemaipomenită, o matahală enormă, cu cap de buldog, îmbrăcată cu pantalonași cu dantelă, de modă veche. Apropiindu-se, îi văzură coada împodobită cu o fundă roșie de mătasă.

Se opri la intrare, scoase din sacoșă un *lorgnon* și îl deschise cu mîna-i verde și solzoasă. Îi examină multă vreme, mai ales pe Laura, și behăi.

O mulțime de șerpi mici se strecurară fugind afară din pantalonașii de dantelă, dar ființa îi chemă îndărăt și-i închise în sacoșa ei cu fermoar. Pe urmă se întoarse iar spre ei. Se auzi un clinchet, și doamna cu *lorgnon* nu mai fu.

Pand se șterse pe frunte. Ținea în mînă ceva ca o busolă.

— Am scăpat ca prin urechile acului. Am făcut să fie ieri.

— Clipele de ieri nu erau ocupate de altceva ?

— Desigur, dar am fost intercalați într-un moment de somn sau neatenție. Ființa de adineauri e mai periculoasă decît șarpele din prima zi.

— Care șarpe ? A, da, era să-l uit. Doamna, în schimb, era foarte caraghioasă.

— Rîzi, rîzi, că nu știi din ce-ai scăpat. Era o canibală primejdioasă. Hai să rechemăm ziua de azi; să vedem dacă a plecat.

Cronometrul dădu un nou clinchet și o revăzură pe doamna fugind cît o țineau picioarele. Nici nu se mai uită îndărăt.

— S-a speriat cînd am dispărut așa de brusc.

— Dar de ce mai recurgem la mașina de timp de la institut dacă ai și tu una ?

— A mea e simplă și acțiunea ei nu poate depăși douăzeci și patru de ore.

— Dar cine a mai fost și doamna cu cap de cîine ?

Pand îi spuse că era una din creaturile lăsate să rătăcească în lumea lor pentru a-i obișnui să fie în orice moment gata de a para o primejdie.

— Mulți dintre noi, zise, vizitează planete unde viața este adesea periclitată. Pe lîngă asta, Bătrînul crede că noi ducem aici un trai prea ușor și avem nevoie de confruntări neașteptate cu monștri de diferite descripții ca să ne mărească vigilența și să ne țină, să zic așa, în formă. El spune că așa ceva contribuie la igiena noastră sufletească.

— O fi, zise Laura. Cu toate că arătarea asta din urmă era ca un desen hazliu dintr-o carte de povești.

Pand era nemulțumit că ea găsește amuzant ceva ce pe el îl îngrozise, și pe drept cuvînt. Monștri ca „doamna" cu cap de cîine au răpus pe unii din semenii săi.

— Nu ești serioasă, spuse.

— M-aș mira să mai fiu, răspunse ea. Dar de ce nu lași micul univers să se odihnească ? întrebă cînd văzu că el pune din nou în mișcare mecanismul muzeului.

— A fost creat să se învîrtească, și apoi, ar putea trece cineva care n-a mai fost pe aici și nu știe că e vorba de o operă de plastică dinamică.

— Nu se risipește prea multă energie ?

— Nu contează. Natura este un rezervor inepuizabil de energie. Nu mă gîndesc neapărat la cea nucleară. Orice se poate transforma în energie motrice, un țipăt, un gest, efortul desfășurat de o pasăre în zbor, un gînd, cum ai văzut la atelierul de țesut mătasă. Nici nu ajungi să consumi decît o parte infimă din resurse. Ai văzut că motoarele noastre se alimentau în zbor din energia gravitațională. Chiar dacă, prin absurd, am lansa deodată zece mii de nave spațiale, nu s-ar face uz decît de o cantitate foarte neglijabilă din energia întîlnită în drum. În privința energiei nucleare, noi nu o mai întrebuințăm din vremuri străvechi, ea fiind mult prea primejdioasă de mînuit, mai ales dacă ajunge pe mîna unei populații ca cea din Calo, nesăbuită și dezechilibrată cum este.

Laura se îngrozi. Îi stătea pe buze întrebarea cea mare, dar tot nu se putu hotărî s-o rostească. Pand o înțelese totuși.

— Suntem cu toții sub semnul diagonalei, zise. El nu este nici da, nici nu. Este cel de-al treilea semn, presupunînd dincolo de orice probabilitate o virtualitate mereu deschisă. Nu te mai gîndi la aceste lucruri, căci în fața lor suntem neputincioși cu toții. Păstrează-ți echilibrul, altceva mai bun tot nu ai de făcut.

Se întoarseră la vehicul și Laura se așeză lîngă Pand. El rămase tăcut și enigmatic; își oprea emanațiile sau le încurca în așa fel încît se făceau de nedescifrat.

Se gîndi că, în ultimă analiză, nu putea aștepta de la nimeni nimic. Își lăsă capul pe spate privind cerul și respiră adînc, parcă inspirînd văzduhul întreg. Și veni peste ea somn adînc, gros ca smîntîna. Un somn-sos, somn-smîntînă, somn sublumesc. Se prinse de ea somnul ăsta și ea de el, cu ventuze pe care nu și le cunoștea, ca o scoică de peretele de stîncă. Urmă un răstimp care a putut să dureze oricît ori să nu dureze deloc, pentru că era un spațiu fără de ea, un spațiu al nimănui, n-avea cum să existe. Cît stătu cufundată, nu fu nimic, mai tîrziu se ridicară bășicile de sifon pînă aproape de suprafață, imediat dedesubtul pînzei luminoase a gîndurilor care te țin captiv cît te afli acolo sus în lumină unde te pot vedea și alții. Poate m-am dezaxat, așa spunea o bășică, și-i urmă imediat alta, care zicea: Și dezaxarea îți oferă un punct de vedere ca oricare altul, însă al dracului de incomod. Ia te uită ce logic gîndesc, zise a treia, cînd dorm. Ciupește-te, o sfătui următoarea, e o probă care reușește fără greș. Curios, nu mă pot ciupi. Ori mă ciupesc și nu simt nimic. Poate că ciupești pe altcineva în somn. Ar însemna că dorm.

Bășicile se succed tot mai des, ciupind pînza de apă, atacînd-o cînd de-aici, cînd de colo, gata-gata s-o sfîrtece. De ce te înverșunezi așa? Vrei să spargi găoacea, nu mai vrei să stai la fund? De ce nu mai vrei? Somnul e gros și dulce, e somnul-smîntînă, mă simt așa de bine în el. Nu vreau să mă trezesc, afară e frig. Poate ți-ai pierdut cetățenia lumii dinafară înainte de

a fi cîștigat-o pe cealaltă. Așa o fi. Fenomenul e mai general decît se presupune. Ne întîlnim unii cu alții în lumea celor treji și fiecare se preface că îi este bine și se simte acasă, în fond toți suntem niște dezaxați și nu ne ține în frîu decît teama că ceilalți ar putea fi normali, așa cum se prefac a fi. Astfel se creează ficțiunea unei lumi exterioare unitare. Fenomene! Vorbeai de fenomene? Păi atunci ești trează, și pace. Îmi pare rău să-mi deschid ochii și să sfîșii pînza asta frumoasă. Mă opresc puțin aici la graniță, pe geana dintre vis și nevis. Dar nu am pace, granițele nu-s făcute pentru odihnă. Obiectele de vis nu trec nici ele prin vamă. Cineva a tras perdeaua și pe geamul brusc dezvelit a dat buzna lumina-sabie. O lumină de care nu ai cum să te aperi. Geana se crapă, se deschide, mă slobozește-n neant, pui orfan și fără pene în lumea crîncenă de afară. Pe Jane Grey au scos-o din hruba noptatică și i-au tăiat pleoapele. A orbit pe drumul pînă la eșafod. Asta e lumea de afară, dacă vrei să știi. Și dacă nu vrei s-o știi, tot asta este. Pand, Pand, nu-mi place afară. Afară toate-s crunte, pătrate și ireversibile, mii de cuțite pîndesc în clipele-dulapuri. Doi ori doi fac patru, atîta se știe în lumea cuțitelor. Curînd, va trebui să ne despărțim. Acolo, sub coajă, în interiorul protoplasmei de satin, nu se știe nimic despre asta. Toate-s suspendate, și eu eram suspendată, de legea gravității nu știam mai multe decît o meduză. Ni s-a dat în dar somnul, care este însă și un avertisment, dar noi continuăm să credem doar în înlănțuirea zilelor, acest roman-foileton care se recomandă numai prin iluzia continuității. Seara îți pui fasciculul pe noptieră, o mai reiei o dată înainte de a adormi, ca să mai recitești paranteza de la sfîrșit, unde scrie „va urma", te întrebi ce va mai urma oare și orice altceva ți se pare fără însemnătate. Toată feeria submarină rămîne pentru tine fără valoare, nu accepți decît viața romanului-foileton, care reîncepe de cum ți-ai crăpat genele. Se spune că cei condamnați la moarte dorm bine în noaptea lor din urmă. Sigur că dorm, dormi și tu, dormi ca să te aperi, dormi din disperare, nu ai alt refugiu. Afară bîntuie alte meridiane, neiertătoare, și vei fi silit să treci sub ele.

Afară bîntuie absurditatea, afară Pand este gîndac. El îi spuse să se liniștească, va mai dormi și altă dată. Că somnul n-o va părăsi nicicînd.

Își spuse că mai bine nu s-ar fi trezit, mai tîrziu, cînd se găsiră în sala albă, foarte albă și foarte boltită, cu pereții ca diamantul tăiat în fațete.

Frumosul Mena ședea la birou. Frumosul ăsta n-o fi nici el decît o omidă cu păr. Biroul era de fapt o masă de comenzi cu o mie de butoane colorate ce se aprindeau și se stingeau întruna ; sub suprafața ei zumzăiau fire ascunse fără număr, zbîrnîiau cifre, cifruri, calcule, cu muget abia reținut, o turmă, o herghelie de zmei cu greu ținuți în frîu de mișcarea degetelor agile cutreierînd butoanele de comandă, degete nervoase, dezlegate, mîinile unui prinț de Van Dyck.

Părea așa de frumos, încît nu te simțeai la largul tău în preajma lui, prea frumosul fiind insuportabil, abia aștepți să scapi de sub vraja lui și să revii la cele obișnuite. Fericirea și frumusețea sunt la fel de intolerabile după o vreme, ca suferința și urîțenia. Cel puțin pentru noi, iconoclaștii, desigur însă că altădată nu era așa. Grecii nu modelau decît figuri frumoase, cu excepția cîtorva satiri și figurine comice din pămînt ars. Dante a fost și el în stare să scrie mii de versuri, azi insuportabil de plicticoase, despre splendorile raiului.

— Spune drept, tu ce ești în fond, un șarpe cu mustăți ?

Mena nu-i dădu nici o atenție, acaparat de jocul butoanelor sale colorate. Deasupra mesei pîlpîia, ca fluturarea luminii deasupra unui rîu, un ritm complicat de lumini verzi, violete și aurii. Privirea ei se țintui, vrăjită, furată de saltul lor brusc și rapid, caleidoscop scuturat fără pauză. Îi găsi asemănare cu ceva foarte cunoscut, foarte familiar, o subită asociație cu ce oare, cu un covor ? Era tot un joc de modele corespunzînd unor fire tainice care se țeseau undeva fără odihnă. Totul se găsea aici redus numai la un rezumat de suprafață, la cîteva simboluri colorate a ceva neînduplecat și înfricoșător, o tablă de comenzi a celor ce trebuiau să se

întîmple. Cel care mînuia butoanele cu atîta virtuozitate, frumosul ăsta tenebros, şarpele ăsta, omida asta, ar putea el oare să fie stăpîn peste soartă ?

— Mena ! îl apostrofă Pand.

— Da, ştiu, v-am văzut. Aşteptaţi puţin.

Se aşezară pe canapeaua rotundă din mijlocul sălii, între mese joase şi cîteva urne mari cu flori aşezate pe dalele de marmoră. Era plăcută priveliştea culorii vii a florilor respirînd între pereţii albi şi boltiţi. Oare armonizarea lor fusese închipuită de artişti, sau calculată de computere, orînduind automat anumite efecte ale vibraţiei luminii ?

Gata ! Să nu mi se mai spună nimic. Prefer să rătăcesc în pacea ignoranţei mele. Ce poate să fie mai ispititor decît să te laşi pierdut sub sita deasă de lumină verde a pădurii într-o după-amiază de vară ? Dacă n-o vezi aievea, poţi să ţi-o imaginezi. Şi să fii ferit de explicaţiile pisălogilor care îţi spun : aici am plantat şapte sute cincizeci, ba numai şapte sute patruzeci de stejari şi şaisprezece goruni destinaţi producţiei mobiliere şi mai încolo vedeţi o plantaţie de brazi care vor fi aruncaţi pe piaţă de Crăciun. Să mai tacă pisălogii, să te mai slăbească, să poţi umbla de unul singur în lumina strecurată prin frunziş.

Aici, cupe cizelate pe mese, răcoritoare, farfurii de argint cu fel de fel de prăjituri uscate şi uşoare, fructe în receptacole de cleştar. Nici urmă de oficialitate prin institutele astea, cine intră este oaspe binevenit şi primit ca un prieten, fără să datoreze cuiva o vorbă de mulţumire.

— Guvernele nu-şi mai au rostul la noi, de aceea nu găseşti nici un fel de oficialitate nicăieri, zise Pand. Ia o prăjitură din astea albe, cu marmeladă roz. Se servi şi el şi continuă : Pe vremuri, aşa-zişii politicieni se recrutau dintre specimene de indivizi destoinici, dar mai de-a doua mînă, dotaţi cu anumite aptitudini administrative. S-a renunţat la ei, pentru că munca coordonatoare a computerelor i-a făcut de prisos. Ministerele s-au redus la mici birouri cu personal foarte sumar, de un om sau doi, ca cel de aici, unde Mena lucrează sin-

gur cu calculatorul său. Cînd este absent, e înlocuit de careva din doamnele cu care a plecat Pella.

— Lefuri există ?

— Nu. Există numai piețe pentru desfacere, de unde îți iei ce vrei și de ce ai nevoie.

— Abuzuri nu se fac ?

— De ce să se facă ? Fiecare știe de ce are nevoie. Excesele unora se compensează prin cumpătarea altora.

— Există la voi deosebiri de clasă ?

— Propriu-zis, nu. Unele persoane sau grupuri au un prestigiu pronunțat și se bucură de o considerație specială, dar nu li se acordă privilegii sau drepturi pe care ceilalți nu le au.

— Și pe ce bază li se acordă unora o considerație excepțională ?

— Cei care au atins un grad mai înalt de elevație spirituală se bucură de mai mult prestigiu. Ei formează un grup aparte prin faptul că se înțeleg mai bine între ei decît cu cei care n-au atins încă nivelul lor de perfecție, dar fiecărui individ i se respectă posibilitatea de a ajunge la același grad de desăvîrșire spirituală. Pînă la însușirea acelei stări, fiecare dintre noi practică o îndeletnicire, păstrată de unii și după aceea, dacă simt nevoia.

— Îndeletnicirile practicate la voi sunt întrerupte la intervale de perioade de odihnă ?

— Da, bineînțeles.

— Și cît durează aceste întreruperi sau vacanțe ?

— Ele depind de ritmul biologic al fiecăruia. Nu sunt prea frecvente, deoarece fiecare lucrează ce-i place și munca este o îndeletnicire vitală, o pasiune.

— Cum să te pasionezi o îndeletnicire după ce o practici de mii de ani ?

— E adevărat că într-o mie de ani te perfecționezi în orice domeniu și te-ar paște pericolul de a deveni un fel de robot dacă apetitul spiritual n-ar rămîne neștirbit și nu te-ar îndemna să te întorci mereu spre noi cîmpuri de activitate. Eu însumi m-am specializat în mai bine de cincizeci de domenii. În ultimii două mii de ani m-am dedicat cercetărilor cu privire la manifestările spirituale și biologice ale vietăților din alte

planete. Aici sunt foarte multe de învățat, căci numărul planetelor de cercetat este nesfîrșit. Interesul meu pentru ele este încă viu, cu toate astea, mă simt tot mai atras de domeniul spiritului, și presimt că nu peste mult mă voi retrage. Pînă la urmă, sfîrșim cu toții prin a ne dedica celor sufletești. Dealtfel, în răstimpurile noastre de odihnă, chiar cînd ne aflăm încă foarte departe de etapa din urmă, tot ele rămîn miezul preocupărilor noastre de căpetenie.

— Pentru ce ?

— Pentru că oferă cel mai mult teren virgin și cele mai uimitoare lacune, cu alte cuvinte, rămîn un stimulent inepuizabil, precum și o hrană perpetuă pentru *radio*. Într-un cuvînt, slujesc evoluția noastră cea mai intimă.

— Și dacă ar surveni un cataclism neașteptat ? Ce s-ar întîmpla atunci ? Ar opri el orice posibilitate de evoluție ? De cînd sunt între voi, v-am mai auzit vorbind de el și v-am captat unele gînduri în legătură cu ceea ce numeați „antimaterie". Privitor la antimaterie, ați amintit o dată sau de două ori existența unor așa-numite „găuri negre", capabile de a înghiți materia. Aș dori mult să-mi spui și mie ceva mai apropiat despre aceste lucruri, atît cît aș putea pricepe și eu. Dacă am înțeles bine, antimateria prezentă sub forma unor gropi sau abisuri rătăcește în Cosmos potrivit unui itinerar care nu știu dacă vă este cunoscut și dacă, prin consecință, îl puteți evita. Găurile astea par să acționeze asupra materiei ca aspiratorul asupra prafului, fiind în stare să înghită, nu știu cît de rapid, planete din cele mai mari. Dacă din toate cataclismele posibile, tocmai acesta ar amenința Clamidora cel mai de aproape, dacă ar fi să nimerească în tromba de sucțiune a unei asemenea gropi, ce-ați deveni voi ? Căci gropile înghit și lumina și, ca atare, ar putea fi în stare să imobilizeze și energiile voastre spirituale, împreună cu aspirațiile voastre de a supraviețui.

— Este adevărat că problema găurilor negre ne preocupă, dar în privința ciclului, adică a supraviețuirii noastre spirituale, ele nu prezintă un pericol. Ciclul este de sine stătător și indestructibil. Nu am reușit să cal-

culăm un itinerar previzibil în privința găurilor negre, dar am dedus că ne revine doar o șansă de 00.1% de a fi înghițiți de vreuna din ele în cursul următoarelor o sută de mii de ani, pînă socotim că va pleca de aici și ultimul dintre noi. Cu toate astea, lucrăm intens în căutarea ritmului lor de acțiune, a unui tipar care să le folosească urmașilor noștri posibili ca să aibă timp să-și organizeze un sistem de apărare sau retragerea pe o altă planetă sau platformă. Materia acaparată de acești piraţi ai Universului nu se pierde, își pierde numai greutatea specifică, cîștigîndu-și alta, într-un cuvînt, ea părăsește universul nostru cu legile ei gravitaționale și se înglobează în altul. Ceea ce numim noi Cosmos nu este decît unul din nenumăratele existente, fiecare din ele evoluînd într-o anumită dimensiune și adresîndu-se unui anumit mod de a percepe. Ele se pot întretăia cu lumea noastră ori i se pot suprapune, rămînînd în același timp extradimensionale pentru noi, adică inexistente, pierdute în necunoscute adîncimi, nicidecum spațiale în sensul nostru, propria noastră concepție de spațiu fiind limitată și unilaterală, condiționată numai la trei, respectiv, patru dimensiuni. După ultimele noastre teorii, una dintre porțile noastre de trecere înspre vreunul din celelalte cosmosuri este tocmai această gaură neagră, care schimbă complet structura materiei prin faptul că îi dă o greutate specifică de bilioane de ori mai mare, ceea ce îi afectează radical structura moleculară.

— Și unde este celălalt cosmos? Unde este transportată materia galaxiei noastre trecînd prin gaura neagră?

— Prezența găurilor negre nu se limitează numai la galaxia noastră, ele circulă în tot Cosmosul. Unde ar fi celălalt cosmos? Noi doar atît putem presupune că porțile lui circulă prin lumea noastră, dar „unde“ e acel cosmos, rămîne o întrebare fără rost. Cosmosul acela, ca și toate celelalte universuri străine, rămîne sortit să fie nelocalizabil. Materia furată lumii noastre va fi adoptată de un cosmos diferit, asta e tot ce știm. O lume cu alte legi este o altă lume, nu? *Loc* este un cuvînt născocit de noi. Și este tot numai o prejude-

cată, deși de altă natură. Nu este nevoie să crezi că trebuie să înțelegi totul. Te poți foarte bine învîrti printre simboluri ca în codrul lui Baudelaire, printre coloanele vorbitoare, ca la tine acasă, și să admiți că tot ce vezi înseamnă de fapt altceva, și anume, ceva ce nu te privește deocamdată cîtuși de puțin. Idiotul și animalul în felul lui, geniul în al său, se plimbă în codrul de simboluri de nedescifrat, fiecare la nivel diferit. *„Unde"* și *„cum"* nu fac parte dintre coordonatele oricăror lumi. Singurele definiții generale pe care le putem da acelor lumi ar putea fi numai *„nicăieri"*, *„niciodată"* și *„nicicum"*, fără însă ca aceste calificative negative să prejudicieze în vreun fel existența lor. Definițiile astea contestative ar trebui să fie considerate ca pragul și granița lumilor străine. Nu știu pînă cînd vor fi în stare fizicienii să vorbească un limbaj inteligibil, adresîndu-se rațiunii. Mai mult în rîndurile lor decît în orice altă parte, afară de lumea unor poeți, nu neapărat moderni, înflorește bănuiala că suntem înconjurați de un desiș de absurdități care rîd de toate calculele noastre și se lasă interpretate prin cele mai absurde teorii, mereu altele. Cînd e vorba de alte sisteme, să nu mai întrebi nimic. Există o limită dincolo de care presupunerile te duc la dezechilibru și cel mai bun lucru este să asculți de sfatul lui Voltaire, cultivîndu-ți grădina proprie. Adică sufletul, care rămîne pentru fiecare dintre noi cea din urmă și cea mai însemnată preocupare.

Fața lui Mena se înveneți ca un șarpe. Sub degetele sale, butoanele începură să joace convulsiv, pocnind sec și cu o rapiditate ametitoare, pînă ce masa întreagă se apucă să zbîrnăie și să scînteieze, gata parcă să ia foc. Bulboane colorate izbucniră, răspîndindu-se pe toată suprafața ei cu repeziciunea flăcării pe miriștea de toamnă, reflectîndu-se în ochii lui sticloși. Încăperea fierbea.

Mena se sculă de la masă și își turnă un pahar de lichid roșu. Veni lîngă ei și stătu cîtva timp cu paharul în mînă, uitîndu-se afară în parc, cu spatele către ei. Cînd se întoarse, era din nou calm și frumos.

— Laura vrea să plece ? întrebă subit. De ce așa de curînd ?

— Ce-ți pasă dumitale ? îi răspunse ea sfidător.

El rîse cu poftă. Ochii îi jucau în cap aidoma butoanelor lui de pe masa de comandă.

— Dintre toți clamidorienii întîlniți, continuă ea, dumneata semeni cel mai mult cu oamenii. Cu un om rău, precizează sec, cu plăcere.

— O, ești nemaipomenită ! rîse Mena. Tare-aș vrea să ne facem odată de cap împreună.

Laurei, tonul îi aminti de un incident foarte neplăcut. Odată, printr-una din împrejurările acelea încîlcite unde și-a jucat rolul obișnuitul tain de obligații față de nași și fini, au ajuns la o nuntă la țară. Cînd cheful își atinse culmea, și ea se simțea foarte prost, ajunsese să fie apostrofată cam la fel de un veterinar cherchelit, un om de nimic, să-l iei la palme.

— Așa vorbesc nuntașii beți la noi, zise.

— Te-ai supărat pe mine ? întrebă el rîzînd. De ce ? Pentru că odată te-am făcut proastă și urîtă ? Uite, spun *mea culpa* și mă dezic. Tare-aș fi curios să aflu cum sărută. Hai, love ște-mă, știu că la asta te-ai gîndit înainte. Ce te împiedică ? Pălmuiește-mă. Tot nu m-a lovit încă nici o femeie.

— În schimb, am văzut cînd te-a lovit un bărbat, zise ea.

El se făcu palid și se rezemă de perete. Pand îi făcu semn să nu-l întărîte, dar ea nu observă.

— N-am ce să-ți fac, asta e situația, spuse el. Noi doi am face-o lată, așa cum se obișnuiește pe pămîntul de unde vii, ce zici, Laura ? Iar restul l-am aranja noi ăștialalți, dumneata, Pand și cu mine, tot ca acolo, în Calo, cu ciomege și pistoale și tot dichisul. Mamă, Doamne, ce petrecanie i-am mai trage ! Zic și eu, viață.

— Mai termină odată, se mărgini Pand să-i spună peste umăr. Aerul se umplu pînă la refuz cu încărcături electrice, și Pand recurse la cremator : Tare mai ești turbulent, îi mai spuse.

— O, Pand, moralistul ! Să știi că respectul tău de-a dreptul medieval pentru această doamnă nu-i pri-

este nici ei, nici ție. Ia vedeți-vă de treabă, eu mă fac că nu văd sau trec dincolo dacă preferați.

Sucțiunea crematorului funcționa neîntrerupt, pînă cînd vorbele lui se mistuiră fără urmă și aerul se primeni, devenind rece și cristalin, ca în regiunile neumblate de la munte.

— Sper că ai terminat cu prostiile, zise Pand, perfect stăpînit, și te asigur că nici doamna, nici eu nu gustăm glumele nesărate și grosolane.

— De ce vorbești în numele doamnei ? întrebă Mena, și un zîmbet crud îi încolți pe gură. Prin doamna a trecut adineauri un curent, dar știi, un curent, pe care l-am simțit și eu. Bravo, doamnă !

— Dacă a trecut, n-a fost decît un reflex involuntar al gîndurilor tale nestăpînite. E foarte necinstit să provoci dinadins reacții de felul ăsta și să mai ai și indelicatețea de a le trece pe socoteala altora. Dar să terminăm cu astea. Ascultă aici.

Scoase un carnet din buzunar și îl răsfoi cîtva timp. Zgomotul uscat al foilor se gravă precis și tăios în aerul purificat, umplîndu-l cu o sobrietate care se potrivea cu pereții luminoși și boltiți.

— Laura a părăsit casa ei pe ziua de treizeci aprilie, anul o mie nouă sute optzeci și doi, începu, consultînd foaia, și la un an după plecarea ei de acasă, timp petrecut la mănăstire, a părăsit planeta. Călătoria a durat o mie de ani, petrecuți în stare de biondă. În afara timpului deci. Cînd am ajuns la Clamidora, ne-am reintegrat în timpul părăsit la plecare. Scăzîndu-se cei o mie de ani ce vor fi petrecuți din nou în stare de biondă, la aterizare, după procesul de rematerializare, ea va trebui să se reintegreze în timpul curent din Calo, exact la un an după plecarea de acolo, adică pe data de treizeci aprilie o mie nouă sute optzeci și trei. Ți-am notat și meridianul exact pentru aterizare. Și îi întinse foaia de hîrtie cu longitudinea și latitudinea respective, împreună cu celelalte date.

Fața lui Mena se închise lent, privirea i se întunecă. Începu să lucreze cu butoanele și declanșă din nou potopul de pocnete și lumini.

— Ai în fața ta o mașină de timp, îi spuse Pand Laurei, din cele trei pe care le avem. Nu mașina timpului pe care și-o imaginase Wells, cea cu care se poate călători, ci una cu care se creează timpul, timpi foști și viitori, după cerință. În momentul ăsta ți se țese timpul de care vei avea nevoie. Uită-te afară pe geamuri.

În grădină vegetația înverzea, îngălbenea și dispărea cu o repeziciune îndrăcită, înverzea din nou, copacii descreșteau cu viteza de cam un metru pe secundă, intrau în pământ. Lacul din parc secă, se umplu cu iarbă. Păsările se topeau și ele, iar la urmă se înghesuiau în ouă și ouăle intrau în posteriorul altor păsări, prin care cocoșul trecea ca fulgerul. Agudele și alte animale, cînd ajungeau reduse la niște mingi păroase, se retrăgeau în alte creaturi mari, care, la rîndul lor, rămîneau în văz numai o secundă, două, se contractau și se mistuiau și ele în aceleași fel. Întregul peisaj se hîțîna convulsiv, cu mișcarea apucată și dezarticulată din filmele vechi. Și întregul hurducăit general și mecanic, pe care cu greu îl puteai pune în legătură cu vreo realitate, era întovărășit de un zăngănit ritmat și sec, pornind de la tabelul de comandă al mașinii de timp. Zgomotul aducea cu zornăitul unor zaruri scuturate într-o cutie de tinichea.

Lui Mena, jocul îi pricinuia o plăcere vizibilă. Focurile de pe masă se reflectau în ochii lui, lumina irisului aprins sticlea și tresărea împreună cu ele. Cu o ultimă smucitură dispăru și el fără urmă. Ei doi se pomeniră dintr-odată singuri în lunca de lîngă casa lui Velo. Nava huruia și fremăta de nerăbdare ca un cal nărăvaș pe cărarea de pietriș.

Laura era amețită, leșinul îi dădea tîrcoale. Velo apăru la ușă și o mai văzu o dată ridicîndu-și mîna spre ei.

— Iute, că pleacă ! strigă Pand și o instală în mașină.

Nu avu timp să-i mai spună nimic, nici să-și ia rămas bun. Tot peisajul, cu Pand în centru, se smuci și nu mai fu. Corpul ei dezagregat se răspîndi în încăpere, umplînd-o cu trepidații. Urmă un netimp poate nesfîrșit, striat de străluciri, de fulgere, ritmat de susurul

surd al motorului cînd aspira razele gravitaționale de la cîte o planetă. Peste tot întinsul lumilor străbătute, ființe mureau și se nășteau instantaneu, foia creația în neîntreruptă primenire, singurul punct stabil era ea, numai ea nu se schimba, pivot în jurul căreia toate se desfășurau înmiit, de-a-ndaratelea.

Cauzalitatea se poate desfășura așadar și în sensul ăsta, își spuse, ar însemna oare că toate se petrec simultan și într-un sens și în cel contrar, în orice sens și oricum? Și ce-ar fi dacă s-ar fi strecurat în mecanismul mașinii o eroare, o greșeală pe care eu nu o pot corecta, dacă în armura ei s-a ascuns undeva o infimă crăpătură prin care m-aș putea strecura afară în vid, unde aș fi condamnată să plutesc mereu și mereu? În întuneric și la temperatura de zero absolut? Astea de fapt nu sunt decît niște ficțiuni gratuite, eu nefiind afectată de condiții de temperatură și de lumină. Aș putea sta la infinit nevătămată în vid, dar știu că nu trebuie să stau în vid, trebuie să mă întorc în lumea gravității, nu că aș dori-o, dar știu că așa se cade, acolo mi-e rostul, ce-o mai fi și acela rost, habar n-am, dar ar putea fi ceva important, fatal și inevitabil, căci așa spune toată lumea. Pentru gîndurile ei de felul ăsta, Pand, care prevăzuse totul, avusese grijă de a-i pregăti un răspuns vorbit care ieșea automat din perete: „Să nu-ți faci gînduri, nu ai motive, mașina funcționează fără greș. Dormi."

Vocea o pătrundea val de răcoare verde. Ultimul cuvînt era mereu același: „Dormi". Aveau asupra ei de fiecare dată aceeași putere hipnotică și o scufundau în catifeaua neagră a somnului orb, după care nu-și mai crăpa asupra ei geana alt orizont de lumină zeci și sute de ani. Timpul era susurul rar auzit al motorului care se alimenta înregistrînd întîlnirea cu aura vreunei planete dătătoare de energie, încolo, spațiu gol, văduvit de sens, desigur umplut undeva cu conținut, mișcare, rîuri în curs, întîmplări, catastrofe, care pe ea n-o priveau. Într-un rînd, fu trezită de un curent călduț, răscolindu-i undele în straturi, se simțea ușoară ca un aluat franțuzesc. „Sunt eu", zise Pand, și ea adormi iar ca pisica în fața cuptorului plin cu jar. Se trezi iar sin-

gură cine știe cînd, ceasul de bord arăta anul 150237, ca un număr de telefon. Odată și odată vei fi cu Daniel. Mai e mult pînă atunci ? La urma urmei, ce înseamnă „mult“ ? Pentru mine nimic nu este mult, nimic nu este puțin. Niște tipare de gîndire cu conținutul pierdut. În fine. Odată și odată va fi cu Daniel și se va așeza în odaia mică să-și țeasă covoarele. Nu era sigură că-i va fi bine acolo și nici dacă va mai încăpea între pereți. Cum s-o fi simțit oare și duhul din *O mie și una de nopți*, închis atîta vreme în butelia înfundată, aruncată în mare ? Cînd era trează și se uita afară prin hublouri, prin toate deodată, dungile lăsate de planete momentane, virgulele de foc striind bolta neagră, semănau cu timpul. Nu erau însă exact la fel cu cele văzute la venire, pentru că acum, progresînd în spațiu, regresa în timp. Întîi se deslușea capătul subțire al cozii de lumină îngroșîndu-se pe parcurs pînă ce se materializa în capul rotund al stelei și numai pe urmă dispărea. Somnul semăna mult cu starea de veghe, aveau amîndouă același fond de catifea neagră, doar că veghea era punctată cu lumini și somnul, nu.

În starea de undă, aflîndu-se în afara timpului, nu avea problemele acțiunilor inversate, dar se întreba cîteodată cum va proceda cînd va sosi momentul reîntregirii în materie. Încercă să-și închipuie cum vor decurge lucrurile, în ce ordine.

În condițiile obișnuite, cauzalitatea se declanșa în modul știut și automatizat de conștiință de la început. Se așeza pe scaun lîngă priză, își lega brațul cu cordonul, ștecherul urma să se fixeze în priză în mod automat, apoi avea loc procesul de materializare, începînd cu vîrful pantofilor care se umpleau ; ciorapii se umflau ca cimpoaiele cînd sufli în ele, hainele luau forma corpului și capul apărea ultimul. Încercă să-și închipuie capul văduvit de trup în chip de scăfîrlie tăiată și ridicată de călău întru edificarea celor prezenți, apoi scufundarea în neant a bărbiei și a gurii, linia nasului scurtîndu-se, ochii triști și plini de reproș ai cuiva care se înecă, lăsînd în urmă amintirea privirii ultime, părul plutind o vreme la suprafață, perucă într-un cui, apoi nici peruca, nimic. Materializarea va trebui să înceapă

așadar cu vîrful capului și să se termine cu pantofii. Cînd se va așeza pe scaun, înainte sau după materializare? Dacă în cealaltă realitate nu te puteai materializa înainte de a fi pus la priză și nu puteai să fii pus la priză înainte de a te așeza pe scaun, de astă dată lucrurile trebuiau să se desfășoare invers. Ea se va materializa înainte de a fi pusă la priză și va fi pusă la priză înainte de a se așeza pe scaun. Care va fi atunci cauza materializării? Cînd se gîndea la astea, i se încîlceau gîndurile mai rău decît i s-au încurcat vreodată în mînă firele de lînă. Și iar o lua de la început. Și tot nu izbutea să priceapă ce anume va declanșa procesul de materializare fără acțiunea prizei.

— Înaintea materializării, înlănțuirea clipelor se va întoarce la tiparul obișnuit și desfășurările ulterioare vor avea loc în ordinea știută, auzi vocea lui Pand. Te voi ajuta și eu.

Valurile care erau ea se potoliră și adormi iar.

— Totuși, reluă ideea cînd se trezi, de acolo de unde rămăsese, am înțeles că orice acțiune este virtual reversibilă. Altfel, cum ar fi posibilă o călătorie în trecut? Nu reușesc însă să realizez o cauzalitate reversibilă. Conținutul unui pahar se revarsă dacă paharul se răstoarnă și nu invers, adică nu se răstoarnă pentru că i s-a revărsat conținutul.

— Felul tău înrădăcinat de totdeauna de a percepe mersul evenimentelor te înzestrează cu anume prejudecăți, îi reaminti Pand, prezent la apel, ele nu sunt numai condițiile tale de a percepe, ci și de a trăi. Dar între anumite coordonate paharul într-adevăr se răstoarnă pentru că lichidul din el s-a revărsat, precum este adevărat și faptul că omul nu moare pentru că a îmbătrînit, ci îmbătrînește pentru că a murit, este conceput pentru că s-a născut și pedepsit pentru că va comite o crimă. Ferește-te însă de a încerca să pătrunzi cu mintea toate acestea, căci nu sunt lucruri pe măsura ta. E destul să știi doar că întreteserea cauzalității lucrează în toate sensurile, pornind dintr-un pivot veșnic imobil, și nu numai într-un sens sau două, și perceperea ei simultană creează viața dinafara timpului, proptit din toate părțile de spițele cauzalității, sprijinind

acel unic efect care este existența eternă, momentană și în același timp fără sfîrșit. Cel puțin, văzut din dimensiunea noastră, încheie, pentru că văzut din multe altele, lucrurile ar putea fi mult mai complicate.

— Pand, îl imploră Laura, dacă nu vrei să-mi pierd cu totul judecata înainte de a ateriza în sistemul nostru, te implor să încetezi, că mă doare capul, mai bine zis aș paria pe orice că m-ar durea dacă l-aș avea ! În orice caz, în undele mele ai iscat un iureș și o învălmășeală prin afirmațiile tale, care echivalează cu cea mai apăsătoare durere de cap combinată cu accese de colită și tot ce vrei. Lasă-mă să-mi revin puțin.

— Mai ai timp să dormi odată. Cînd te trezești, vei fi în Calo.

— Am uitat de mult ce este nerăbdarea, spuse ea, accept să ajung oriunde și oricînd, precum accept și nevoia unui imperativ. O fac cum aș accepta temperatura unei încăperi sau a unei zile sau orice stare de lucruri pe care nu o pot schimba. Aș putea rămîne în ipostaza asta oricît. Pe de altă parte, știu că ea nu mă duce nicăieri, această stare de pasivitate deplină, și nu-mi oferă nici o soluție, și de aceea va trebui s-o schimb, adoptînd altă formă de viață, aceea care mi-a fost hărăzită. O accept și pe aceea ca pe o necesitate, deoarece știu că ea este pentru mine ordinea firească în care trebuie să mă încadrez, dar nu o doresc, nici nu-mi repugnă, cu toate că o reacție a inerției și dorința de a păstra un *statu quo*, înerente tuturor stărilor de repaos sau de mișcare, m-ar îndemna să am o preferință de a rămîne cum sunt. Daniel, casa mea, ambianța mea obișnuită din Calo în prezent nu sunt decît noțiuni, vorbe. Cînd îți lipsesc inima, nervii, măruntaiele, tot ce nu ești tu, casa, datoria, iubirea sunt noțiuni, un arsenal de noțiuni străine. Le știu pe toate, dar numai cu gîndul le știu, și celor numai știute nu vine să li se alăture acum acea tresărire a simțurilor care este condiția și dovada adevăratei participări.

— Atunci nu te deranjează poate nici gîndul că nu sunt decît un gîndac.

Și ea îi răspunse :

— Deocamdată mi-e egal. O știu și pe asta, dar încă nu-mi pasă.

*

Foarte curios că se mai gîndea la asemenea lucruri la zece minute sau zece mii de ani după aceea, cînd se pomeni într-un magazin cu autoservire, plimbîndu-se printre rafturile cu borcane. Încercă să-și amintească cu ce se îmbrăcase dimineața, cum avea obiceiul să se întrebe și altădată, dar nu se putu dumiri. Se uită în jos și-și văzu rochia de stambă albastră, cu gulerașul tivit cu dantelă. Era o rochie demodată și îi plăcea. Curios, se gîndi, am crezut că am aruncat demult rochia asta. Îi reveni în minte dimineața aceea nu prea îndepărtată cînd, făcînd rînduială printre lucruri, aruncase în flăcările din teracotă o mulțime de vechituri, hîrtii, ziare, saci de plastic, ilustrate vechi și, printre altele, și rochia asta răspurtată. Și tot ca de alte dăți, avu impresia că ce i se întîmplă acum s-a mai întîmplat cîndva, ciudată bănuială care îți dă un sentiment de însingurare, căci nu poți vorbi cu nimeni de asemenea lucruri, așa ca să te înțeleagă.

Cînd luă de pe raft borcanul de marmeladă de coacăze și îl puse în coș, parcă îi trecu, foarte vag, prin minte imaginea unei dimineți la fel cu asta, cu soare de vară, dar răcorită de curenți, cu o adiere de lavandă — era soția directorului de liceu ? — formînd un complex fugar, dar unic, cu rochia ei albastră de stambă și borcanul cu marmeladă de coacăze. Cînd Voicu, ofițerul pensionar și foarte galant cu cucoanele, se opri și-i spuse că arată ca o fată de 17 ani, i se întări bănuiala. Trecu spre casă de-a lungul raftului, ca un cîine tîrît de lesă, împotrivindu-se din răsputeri de a urma traseul impus de stăpîn. Se agăță cu ochii de lucruri, poate va găsi îndurare la ele, dar nici vorbă de una ca asta. Căni cu fasole, borcane cu roșii, pește în ulei, ciuperci în saramură, biscuiți în cutii verzi, arsenalul sumbru al sticlelor cu ulei, înșir-te, mărgărite, mai rău decît dușmănoase, neparticipînd la anxietatea ei prin nimic. Așa se înșiră lumea pe traseul celor tîrîți la execuție

în filmele istorice, de amîndouă părțile ale drumului lor din urmă, zid neînvins al nepăsării, al lipsei surde de participare.

Casierița, pe care o implora din ochi, n-o învrednicea cu nici o căutătură. Nouăsprezece cincizeci, zise. Așa ați spus și data trecută. Femeia n-o asculta, poate nici n-o auzise. Următorul, zise cu glasul robot care-ți spune ceasul la telefon. Ușa turnantă o aruncă în stradă și ar fi trebuit să treacă drumul, dar nu putu, căci era pe roșu, și atunci văzu mașina albastră și își aduse aminte. Era mașina care o călcase cu trei ani în urmă. Se opri brusc și așteptă să treacă mașina, dar se simți împinsă cu putere spre mijlocul drumului. Se prinse cu amîndouă mîinile de bara gardului de fier forjat de la marginea trotuarului, tot luptîndu-se cu acel curent irezistibil. Încă o dată, timpul se suspendă și toate se opriră. Se opriră toate, numai mașina cea albastră se apropia ca îngerul răzbunării și lupta ei surdă cu dușmanul nevăzut continua în mîna încleștată pe bară. De astă dată nu mă las! strigă sfidătoare. În clipa cînd, smulsă de pe bară, fu aruncată în mijlocul drumului și mașina trecu peste ea, cînd auzi scrîșnetul osului zdrobit și își pierdu cunoștința, se petrecu ceva foarte ciudat. Pentru că ea rămăsese în același timp pe trotuar, cu mîna pe bară doar că mîna nu era încleștată, dimpotrivă, simți în trup o destindere, dar și o sfîrșeală și o copleșitoare conștiință a frustrării. Nu putea fi vorba tot de ea acolo, sub mașină, căci ea nu părăsise trotuarul, și se uita împreună cu alții la femeia în albastru întinsă pe caldarîm, deși nu simțea nevoia să se apropie s-o vadă mai bine, cum o făceau toți ceilalți.

Cînd sosi salvarea, privi în sus spre turnul bisericii, să vadă cît e ceasul, căci își amintea că ceasul ei era la reparat. Era 10 și jumătate, ora dintotdeauna prevăzută a accidentului, și atunci desluși cum se clătina turnul, nu tare, dar destul de perceptibil.

— Cade turnul! strigă, dar nimeni n-o auzi, lumea fiind preocupată de cele întîmplate.

O durere zdrobitoare în picior o aduse în pragul leșinului, dar în clipa următoare nu mai simți nimic. La colțul dinspre școală apăru un bătrînel îmbrăcat ana-

cronic, cu un frac verde, cu pantaloni pînă la genunchi și pantofi de lac, era ca un personaj din povestirile lui Hoffman ; sub braț purta o umbrelă, și pe cap, un țilindru destul de ponosit. Veni de-a dreptul la ea, îi zîmbi curios și clătină din cap exact ca turnul de adineauri, spunîndu-i confidențial : „S-a deplasat șurubul", după care se înclină și dispăru. Se uită după el, dar nu mai era nicăieri, intră în magazin să-l caute ; acolo rămăsese cristalizat momentul dinaintea accidentului și un lung șir de cumpărători își așteptau rîndul în fața casei, de-a lungul rafturilor cu conserve. Ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Bătrînelul nu era acolo.

Cînd se uită mai bine la cele ce se petreceau în magazin, văzu că lumea se purta destul de curios ; toți umblau de-a-ndaratelea și, cînd ajungeau în dreptul rafturilor, își scoteau borcanele și cutiile din coșuri și le puneau îndărăt. La casă lucrurile mergeau la fel, căci nimeni nu plătea, dimpotrivă, casierița împărțea bani tuturor, vorbindu-le într-o limbă necunoscută, de exemplu zicea : „iel ecez" sau „inab-ed-icez-icnic". Crezu că din greșeală aterizase în Arabia Saudită, adevărul era că femeia vorbea de-a-ndaratelea și voia să spune zece lei sau cincizeci de bani. Și împărțea la bani cu nemiluita. Tot mergînd cu spatele înainte, oamenii ajungeau cu banii-n mînă la rafturi și își depuneau cumpărăturile foarte conștiincios. Înțelese că a nimerit într-o pungă de timp care se depăna pe dos și ieși imediat, căci începuse deja să resimtă îndemnul de a umbla și ea cu călcîiele înainte și de a trece pe la casierită să-și ia banii, era un vîrtej de sucțiune magazinul acela, pîndea s-o tragă și pe ea înăuntru. Izbuti să se smulgă și să iasă în stradă, acolo domneau alte legi și se umbla normal. Între timp o sfîșiau săgeți de durere așa de copleșitoare, încît nu mai putu să meargă și se așeză la marginea trotuarului. Nimeni nu se sinchisi de ea. Durerile o lăsară, dar rămase așezată, mirîndu-se cum de n-o ia nimeni în seamă, nici cunoscuții, care nu se poate să n-o fi văzut-o. Înțelese apoi că oamenii care treceau pe lîngă ea aveau un alt timp și în schema acelui timp nu era programată și ea. Începură apoi să se întîmple fel de fel de lucruri neașteptate, numai în sal-

turi și smucituri, ca la cinematecă, sau unde mai văzuse ea asemenea mișcări ? La Mena, bineînțeles. Cum îi mai jucau ochii în cap, ochi de sticlă verde ! Sigur că el le-a încurcat pe toate. Dar cu ce scop ?

Nu avu timp să zăbovească asupra gîndului ăstuia, ori altor gînduri de orice fel, căci, brusc, se trezi la spital. Doctorii se consultau cu mutre grave, tare le mai place să pozeze în oameni ai destinului, avea impresia că ar fi chiar ea femeia călcată, dar numai cînd plonja, fără să vrea, în întunecimile celeilalte. O străbăteau atunci valuri de cazină surdă ca niște căței ținuți cu capul sub apă pînă se înecau și ea murea în parte cu fiecare. Pe urmă rămînea în beznă împreună cu cealaltă și nu mai știa nimic, nici dacă stă cu cealaltă sau în locul ei, ori că ar fi întuneric. Mai ieși de cîteva ori, ea sau cealaltă, să se uite la femeia în rochie de stamba albastră, cum o iau cu targa și o duc în sala de operație. Rana era o groaznică fractură deasupra genunchiului, doctorii dispărură, reveniră apoi și ordonară ca rana să fie curățată pe loc, și două surori cu bonetele scrobite se apropiară cu pensetele în mînă, să scoată firele de ață și resturile de țesături care pătrunseseră în carnea ei, și una din ele exclamă : „Dar nu are nici o rană !"

Doctorii se apropiară și văzură și ei că într-adevăr nu era nici urmă de vreo rană și se minunară tare și începură să se insulte, tratîndu-se de imbecili. Și toți săltau și se mișcau ca pe sfoară, convulsiv și cu repeziciune înspăimîntătoare, țopăind în jurul femeii culcate pe canapeaua țeapănă de pînză ceruită și iar se îndepărtau sărind ca niște țapi, trezindu-se adunați în grupuri și angajați în frînturi de conversație lîngă geamul deschis. Pe piciorul descoperit rana apărea și dispărea ca un semafor roșu, cîteodată putînd să fie surprinsă în stare intermediară, plutind ca o vagă pată roz-pal deasupra piciorului, la vreo zece centimetri, înainte de a se aplica peste piele în chip de pecete.

La un moment dat, cînd era culcată și ea pe canapea, împreună cu cealaltă, tocmai după ce se înecase cățelul, își deschise ochii și îl văzu pe Daniel aplecat deasupra ei.

— Este răzbunarea lui Mena, îi spuse ea. Nu fi așa de îngrozit.

— Scoală-te, ca să pleci la Forlani, îi spuse ei.

— Mi-e teamă să mă duc la Forlani, ca să nu-mi taie piciorul.

— Fii serioasă, nu vrea să-ți taie nimeni piciorul. Scoală-te, că am scos mașina în curte.

Ceva tot nu era în ordine, căci doctorii continuau să încurce lumea cu salturile lor și era foarte îngrijorător, puteau să spargă ceva, erau atîtea sticle și eprubete peste tot. Și-i era greu și ei să țină minte de ce-i era teamă, cu toată hărmălaia din jur.

Daniel era ca ceara și îi luceau mărgele de sudoare pe frunte. Cînd își întindea mîna după el, fața dispărea, revenind pe urmă.

— Nu mă duc la Forlani, îi spuse, timpul acela a trecut. Voiam să-ți spun de Mena, că el a încurcat lucrurile dinadins cu mașina lui de timp, ca să răstoarne înlănțuirea cauzelor. Credea că a găsit pivotul tocmai în clipa cînd eu am cumpărat marmelada. Tu n-ai văzut cum îi jucau ochii în cap, ca bumbii de jăratec. Nu, tu n-ai fost atunci acolo. Erai rege, ai uitat ? Am simțit eu încă de atunci că nu era a bună. Spune-mi, continuă ea cînd el reveni în salturi dintr-un pelerinaj turmentat pe coridoare, nu mai umbla în salturi, Daniel, tu nu ești doctor (fusese desigur la directorul spitalului s-o recomande atenției lui speciale și i-a dat cu ocazia asta mai multe borcane de „Ness-café"), spune-mi dacă ăștia de aici își dau seama. Tu ce crezi ? Ai impresia că se mișcă normal ?

Pe urmă treburile se mai încurcară, căci, printre salturi și hurducăieli, începură să revină frînturi desperecheate din copilărie și chiar alte epoci dinainte, cînd bărbații purtau joben pe stradă și în zile de lucru și cucoanele, în loc să se ducă la birou, se plimbau cu cățeii, în rochii pînă la pămînt, nu cățeii, bineînțeles. Îi sări înainte și obrazul lui Napoleon, roșu de furie și țipînd, cu ochianul în mînă, nu putea să nu fie bătălia de la Trafalgar, se vedea și marea agitîndu-se, și cineva rănit, cu părul răvășit și numai un ochi, care trebuia să fie Nelson. Apoi spitalul din nou, veni directorul și zise :

„Dar decideți-vă odată, domnilor, este sau nu rănită, că ne facem de toată minunea!" „Nu are nimic, domnule director, uitați-vă și dumneavoastră." Pe picior pielea se întindea nevătămată și lucioasă ca fildeșul, pacienta rîdea. „L-ați văzut pe Nelson?" îi întrebă. „De unde știi dumneata că era Nelson?" Directorul era enervat, așa sunt doctorii, orice aluzie la istorie sau la literatură și altele multe la care nu se pricep îi înfurie ca o ofensă personală. „Ce vă spuneam, domnule director, acum uitați-vă și dumneavoastră, să înnebuneșți, nu alta!" O crăpătură purpurie despica pielea și cearșaful se umplea de sînge. „Soră, adu vată, tamponați iute, spălați rana cu acid boric, opriți hemoragia, iar au început să se înece cățeii." Cînd ieși la lumină, doctorii se uitau la ea cu vădit reproș, nimeni nu mai lua în seamă rana care apărea și dispărea cu o viteză uluitoare, ca și cînd un copil se joacă cu comutatorul, aprinzînd și stingînd lumina întruna, se așezară și acum fumau țigări, surorile le făceau cafele, în timp ce bolnavii mureau netulburați și zadarnic le cerșeau ajutorul, cum era și firesc, căci așa făceau ele de obicei. Stăteau toți tolăniți pe canapele, povestindu-și anecdote porcoase.

În fundul peisajului se prelinse o umbră, un bărbat cu fața *tristă*, slab, cu barbă, îmbrăcat cu haine lungi, albe. N-aș fi crezut că are ochi albaștri, mă gîndeam, o fi fost o fantezie de pictor romantic, dar ce copleșit de gînduri negre părea, săracul. Oare o fi fost în adevăr fiul lui Dumnezeu? Poate că nu mai mult decît un altul, doar că el o știa și alții, nu. Tare mi-a fost drag.

— Se termină?

— Da, se termină. Mena a încurcat-o cu dinadinsul. Necazul a început atunci cînd te-ai împotrivit să treci drumul fiindcă știai ce urmează. S-au suprapus două timpuri atunci și așa ceva nu este admisibil: peste timpul încheiat l-ai încălecat pe cel creat de tine singură, prin voința ta de a face altceva. S-au ivit efecte neprevăzute care, ca să poată avea loc, a fost nevoie să se schimbe și cauzele, acționînd asupra trecutului și încurcînd o mulțime de fire. Mecanismul s-a blocat și, foarte curînd, lumea voastră va reintra în haos și nu se știe ce urmări se vor exercita asupra întregului Uni-

vers, ar putea însemna sfîrșitul general. Calculatoarele lucrează nebunește, dar nu știm dacă vor izbuti să termine, atît din lipsă de date, cît și de timp. Mă întrebi ce ai de făcut? N-ai unde să fugi, altceva nu poți face decît să aștepți. Un singur lucru să ții minte pînă la sfîrșit, și anume: ciclul nu se termină. Independent de orice cataclism, el își are viața proprie, și chiar dacă îl apucă sfîrșitul acestei lumi și va ajunge să vadă ivirea alteia noi, unde să-și caute mai departe împlinirea, în alte împrejurări, timpul și nici întîmplările nu au asupra lui nici o înrîurire.

Îi veni foarte greu să-și adune gîndurile, știa doar că o așteaptă răspunsul la o întrebare de covîrșitoare însemnătate, dar nu fu în stare să și-o amintească. Se pomeni în stare embrionară, se mișcă cu vag dezgust în lichidul din tainițele materne, ar fi vrut să-și spele degetele lipicioase și se căzni să-și țină gura închisă. Căței nu mai apărură, cînd ieși la aer, o văzu pe femeia în rochie albastră plimbîndu-i de lesă într-un parc, erau vreo cinci. De doctori și de surori nu mai era nici urmă, sala era supraîncălzită și pe scaune ședeau doamne copleșite de pălării ca niște pietre de moară, una avea evantai și își făcea vînt întruna, purta mănuși de plasă verde care îi lăsau degetele goale. Degetele ei albe, fără inele, păreau de o uluitoare indecență. În perete era portretul lui Franz-Iosif. În sfîrșit, un punct stabil și de nădejde, măcar el de-ar rămîne pe loc, și tot ar fi ceva. „Doamnelor și domnilor", zise unul cu *pince-nez*. Mustățile lui ceruite stăteau țeapăn, ca și coarnele de vacă. „Doamnelor și domnilor, acest an al Domnului, o mie nouă sute și cinci, a văzut împlinirea unui vis străbun al urbei noastre prin ridicarea acestui spital clădit din economiile întregului județ, la care s-a adăugat mărinimosul ajutor al comitetului nostru de doamne, care n-au precupețit nici o trudă... domnul conte a binevoit să doneze și dumnealui... măria-sa domnul prefect... și guvernul majestății-sale... *Kaiserliche und Königliche*... patria mamă... mulțumiri recunoscătoare... adînc impresionați... fiii loiali... Trăiască împăratul!"

Un domn în haine vărgate, care stătea lîngă geamul deschis, făcu un semn cu mîna, fanfara din curte intră

și ea în acțiune, executînd cu zece mii de alămuri imnul național. Era un moment înălțător, cucoanele plîngeau cu sughițuri.

Cu o puternică zdruncinătură, sala de operație reveni și doctorii reapărură lîngă fereastră, dar zguduitura fusese așa de bruscă și de puternică, încît peretele crăpă și tencuiala începu să curgă în jos.

— Acum să ai grijă, zise Pand.

— Mi-am adus aminte ce-am vrut să te întreb, strigă ea, spune-mi repede dacă ciclul echivalează cu continuitatea ta ca persoană.

— Sunt în pană de cuvinte, zise Pand, am în schimb presimțirea că foarte curînd vom intra cu toții sub semnul '. Încearcă să te gîndești la ceva foarte frumos, ultimul gînd cu care pleci pe drum este foarte important. El este merindea ta și trebuie să ți-o alegi singură și cu mare grijă. Aici nu te mai poate ajuta nimeni. Rămîi cu bine.

Crepusculul este ora amenințărilor. Chiar cînd cerul nu este roșu decît la marginea lui de la apus, el te înfioară, damite cînd toată cupola este o calotă liliachie tulbure, sprijinită de jur împrejur pe o unică dungă de foc încingînd zarea. Te afli în mijlocul unei pustietăți întunecoase, numai miile de ochi ale bălților triste duc focul zărilor la infinit. Aici vor fi cetăți odată, sau au fost, trenuri fulgeră și trăznesc dedesubt, sirene despică bolta. Pe urmă, liniștea nu mai e rănită decît de tînguiala sporadică a buhăi de baltă. O broască mare sare cînd și cînd, apa plescăie. Lacrimile îngheață în suflet, vîscoase, vorbele au început să nu mai ajungă, să nu mai încapă în ele, dezolarea e dusă în nesfîrșire de suprafețele de ape mohorîte, întinzîndu-se pînă spre zări, purtîndu-le focurile reci foarte departe. Unde sunt oamenii toți, unde le sunt steagurile de care erau așa de mîndri ? Unde galeriile săpate de cîrtițe sîrguincioase, unde rachetele ultravirile sfîșiind fecioria bolților ? Și ce fel de broaște or mai fi și astea, mari ca niște cîini, și puhave, ele au moștenit oare tot avîntul ?

— Ați văzut broasca ? întrebă directorul. Formidabil, domnule, pśss, ce mai broască, nu mi-aș fi închipuit așa ceva !

— Hai mai bine să tragem o duşcă, spuse chirurgul-şef, cotrobăind în dulap printre anestezice, pînă dibui o sticlă printre multe altele, etichetate pe latineşte. Hai, bea şi tu, Petre hăi !

Petre hăi răspunse că nu poate, că are ulcer.

— Ce-are a face, tot nu are timp să coacă.

— Aşa e, uitasem.

Petre hăi trase o duşcă şi el.

— Zice că o să ne ţină un curs ca să ne înveţe să umblăm de-a-ndaratelea.

— Parcă pînă azi cum am umblat ?!

— A, da, doi paşi înainte...

— Sau invers.

— Invers, tocmai invers. Zice că de mîine începînd se practică digestia inversată, pînă la urmă îţi iese mîncarea din gură şi se aşează frumos în farfurie. Iei farfuria şi ieşi cu ea în bucătărie, coaja se lipeşte iar pe legume, pardon, că trece întîi prin oală, din oală în plasă, măruntaiele intră în oaie, oaia începe să behăie, se întoarce la păşune şi aşa mai departe.

— Ştiţi cît e de economicos aşa ? Gîndiţi-vă că putem mînca la infinit aceeaşi mîncare.

— Nu-i chiar aşa de simplu, domnule, nu-i ca şi cînd ai bate din palme, pentru asta avem nevoie de specialişti străini, plătiţi în valută forte, să lipeşti îndărăt pielea pe porc şi fiecare pană pe găină, să nu se cunoască deloc, ce, crezi că-i jucărie de copil ?

Curtea se umplu cu nişte figuri înfăşurate în cearşafuri, erau morţii de la Verdun, care se sculară şi ei, se duseră înapoia frontului şi aşteptau începutul războiului, ca să se ducă acasă. Dacă îşi dădeau seama sau nu că le făceau pe toate pe dos, a rămas un punct neclarificat. Ca multe altele, dealtfel.

La un moment dat, acolo unde se opreau doi-trei oameni laolaltă, se înfiinţa imediat la spatele lor nelipsitul înger păzitor, şi asta îi liniştea pe toţi, devenind siguri că se aflau acasă sub propriul lor meridian. Dar nici îngerii de pază nu mai aveau griji în astă privinţă, căci,

împreună cu proprii lor paznici, ca și cu cei puși să-i supravegheze pe necăjiții aceia, fierbeau cu toții în cunoscuta ciorbă. Din fericire, dispărură cu toții subit, înghițiți de alte secvențe. Iar din nefericire, așa păteau și oamenii de omenie. Îl zări și pe Goethe, în papuci de casă și halat de damasc verde, o surprinseră culoarea de rozporțelan a tenului și ochii infinit de senini sub perucă. Să duci la bun sfîrșit tot ce depinde de tine, părea să spună marele poet, chiar dacă bănuiești că toate sunt altfel. Mai mult tot nu ți se poate cere. Era cert, așadar, că o bănuia și el. Nici n-am știut că Goethe era un fel de existențialist, crezînd în propria lui superioritate morală asupra lumii.

Toate își pierdeau ponderea și interesul. Condamnații duși la execuție profitau cel mai mult, căci un al șaptelea simț cîștigat în ora cea din urmă le dezvăluia adevărata stare de lucruri. Bine, dar care să fie ultimul gînd ? Pand mi-a legat de suflet să am grijă de ultimul gînd.

Avalanșa o descumpănea și nu mai fu în stare să se adune. Chiar și cînd își strîngea pleoapele peste ochi, vedea miile de spițe rotindu-se apucate, pînă o cuprindea amețeala. Și căuta cu frenezie gîndul-merinde pentru drum lung.

— De s-ar opri toate, se ruga, măcar de s-ar opri toate, să mă pot gîndi. Rămase cu ochii închiși pînă spițele se mai așezară. Liniștea crescu din ea și se înălță deasupra ei ca un copac. Știu că ultimul gînd era aproape, deși nu putu încă să-l deslușească. De s-ar opri toate, repetă iar și iar, pînă rotirea spițelor conteni aievea.

Își deschise pentru ultima oară ochii asupra peisajului gol. La marginea zării ardeau vulcani, părea numai un joc de artificii. Nu treziră în ea nici un zbucium, erau numai ca niște lumini văzute în oglindă, reci reflexe în noaptea îndepărtată, cîteva scîntei la marginile conștientului. Și ultimul gînd ?

Ultimul gînd este cel pe care nu-l cunoşti.

Nici zîmbetul zeului înconjurat de flăcările albastre.

Nici popasul la susurul fîntînii, răcoare visată în deşert.

Nici Ashram, ţara încîntării, pămîntul verde, împrejmuit de vrajă, nici Ashram.

Este liniştea, dar nu cea pe care o gîndeşti, ci liniştea pe care nu o gîndeşti.

Este placa de marmoră peste care a trecut buretele.

Este Nimic. Nimic pînă la reînviere.

Nici nu observă cînd se prăbuşi lumea şi i se umplu gura cu nisip.

Lector : MAGDALENA BEDROSIAN
Tehnoredactor : CONSTANŢA VULCĂNESCU

Apărut : 1982. Bun de tipar : 4.III.1982
Format : 16/54 × 84. Coli tipo : 18,5. coli ed. : 16,30

Tiparul executat sub comanda nr. 5606
la Întreprinderea poligrafică Galaţi
B-dul George Coşbuc nr. 223 A
Republica Socialistă România

Lei 13,50